

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Præcellentia Episcopalis Dignitatis

Alzedo, Mauricio de

Lugduni, 1630

De Episcopalis Dignitatis Celsitvdine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62394](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62394)

DE
EPISCOPALIS
DIGNITATIS
CELSITVDINE.

PRÆFATIO.

RÆCELLENS est
Episcopale mu-
nus, eximia eius
præstantia, quæ
tantum inter ce-
teras Ecclesiæ
Dei dignitates
caput effert, (sede Petri semper ve-
nerata, & excepta) quantum lenta
solent, inter viburna cupressi. Et ideo
non immeritò inter Antiquos san-
ctòsque Patres tanti habita, vt An-
gelorum loco Episcopos habue-
rint, ducti Diui Ioannis autoritate
asserentis: Dominum ei dixisse, Sa-
cramenta septem stellarum quas vidisti
in dextera mea, & septem candelabra
aurea, septem stelle, Angeli sunt septem
Ecclesiarum, & candelabra septem,
septem Ecclesia sunt; vbi Episcopos
Angelos, stellâsque Dominus vo-
cat, quia in sanctitate, & puritate
viuere debent. Ita intelligo illud
Pauli: omnis namque Pontifex ex ho-
minibus assumptus, pro hominibus con-
stituitur, quasi diceret Apostolus:
omnis Pontifex ex hominibus, non
ex Angelis assumitur, & hoc vobis

dico, ne esse Angelos existimetis:
nam ita cum Angelorum officio
conueniunt, ita eorum puritatem
imitantur, quod si hoc vobis non
expressissem, fortè esse Angelos di-
ceretis. Angelus enim nomen offi-
cij est, non personæ, idem namque
est quod missus: Episcopus autem
missus est à Domino legatus in sub-
ditos suos, quibus voluntatem eius
exponere debet. Iuxta illud Pauli,
Legatione fungimur pro Christo: & sic
conueniunt cum Angelis in nomine
& officio. Sed dubito, quare no-
luit Deus, vt in sua Ecclesia mili-
tante, Angeli tamquam vicarij &
vicem tenentes ipsius non præside-
rent, sed homines, & quòd natura
& specie humana sit ille, qui Præ-
latus hominum constituitur. Hac
de causa, meo iudicio, quia tam
difficile est homines gubernare &
regere, quòd non possent cum illis
Prælati munus exercere, & tam du-
ræ ceruicis sunt, quòd Angelicæ (vt
ita dicam) resisterent gubernationi.

Sequitur enim quàm difficile sit,
& quantum timore acceptandum

Quand.
in 3. sens.
libr. 2.
dist. 11.
propos. 11.
Barbos. in
pastor.
c. 6. n. 14.
tit. 1.
D. Ignat.
Epist. ad
Philadel-
phos.
D. Paul.
2. Cor. 5.

Concil.
Trident.
sess. 6. de
ref. 6. 1.

Apoec. c. 1.
C. Dia-
coni 93.
dist.

C. Sacer-
dotibus
11. q. 1.
D. Paul.
ad Heb. 5.

Episcopatus onus, cum sit Angelicis humeris formidandum. Angelus vnam animam sub protectione sua recipit: qui verò non Angelus sed fragilis, debilisque homo est, aucter non vnam, sed quadraginta mille suscipit, & suscipere diligenter appetit. O vertigo temporum pessima! (dicebat Petrarcha) vt ad quod olim consueuerant, & deberent cogi homines, inde nunc retrahi non possunt homines; & si huius temporis miseriam vidisset, iustius clamaret; fugite, obsecro, homines, fugite literati, non dico sapientes, nam si Episcopari vultis, de vestra prudentia parùm fido. Vt est cuiusdam Gentilis sententia litteris aureis scribenda, asserentis: *no es posible menos (y en esta opinion estan todos los sabios) sino que ole falsa el Juicio ole sobra, la locura al hombre que de su voluntad toma cargo de los cargos ajenos, ab Episcopatus procuratione, sicut à te periculosa & animæ nociua, vt sanctus Bonauentura consulit, & vt sanctissimi viri fecerunt, nisi rectum finem habeatis, & vt profitis, non vt præseatis.*

Facite ergo, Episcopi, vt Angelorum imitatores, & summo alacrisque studio, vt subditos vestros ad diuinum amorem reducere possitis curate, & ad hoc omnia impedimenta & scandala, quibus possunt subditi lædi, & à via veritatis retardari, tollite: vnde illud quod Propheta Esaias ait: *transite, transite per portas, preparate viam populo, planum facite iter: alij vertunt, procedite ante eos, & proiците lapides.* Alloquitur sanctus Propheta Principes & Antistites Ecclesiæ, quorum est alios vita & exemplo anteire, & omnia impedimenta auertere. Ad hoc enim respexisse videtur illud quod de Antiquis describitur: qui

Principem Antistitemque cum sole comparabant, quem Theon id est currentem appellabant, vt intelligeretur, debere illum omnia animo percurrere, esseque ei curam, sollicitudinem ac vigilantiam summè necessariam, vt onus officij sui validè adimplere possit. Cum Deus Hieremiam Prophetam præulem Israëliti populi fecit, sic interrogauit; *Quid vides Hieremia, quid vides? & respondit, Virgam vigilantem video.* Quæ autem sit hæc virga vigilatrix, exponit B. Cyrillus Alexandrinus dicens: quòd quædo Ægyptij curam & vigilantiam alicuius Prælati significare volebant, ponebant quoddam sceptrum cum oculo supra ipsum sceptrum; per sceptrum gubernationem, per oculum verò curam, ac perpetuam vigilantiam significabant. Cum enim populus Hebræus inter Ægyptios alitus esset, ac vixisset, his symbolis & similitudinibus delectabatur: atque ita per virgam cum oculo supra (quam vocabant virgam vigilantem) vigilantiam, prudentiam, maturitatem, ac boni Prælati prouidentiam intelligebant, in quo Episcopis demonstratur, quòd quando sceptrum (hoc est) baculum pastorale ipsis traditur, dormire non debent, sed vigilare.

Decet etenim Prælatum vigilem esse, & gloriæ sæcularis, & voluntatum contemptorem: aliter enim cõtinget illi quod matri, quæ lactabat filium, quem dormiens interfecit. Euangeliorum doctrina lac est, somnus incuria Episcoporum, qua interficiunt illos quos lactant; hinc Regius vates vociferatur, dicens: *dormitauerunt qui ascenderunt equos, id est, Episcopi, qui in dignitatis fastigio sũt.* Sunt enim veluti equites Domini exercituum, respectu inferiori

De prosp.
aduers.
sa. dialo.
3º 170.

Aluavado en se
ario de
bien
vuir
libr. 2.
cap. 19.

Marco
Aure. 10
Imperat.
Epistola
ad Casu-
lum fol.
191. col. 6.
Super Re-
gula Fr.
Minor.
l. 2. c. 2.

Esai. 61.

Hiere. 1.

Cyrril. 2.

contra

Julianum

Apostat.

Pineda

in Mo-

narchia

lib. 2. c. 8.

§ 4. tom. 1

fol. 89.

Aluavado

ubi

supra.

Arator

lib. 2. hist.

apost.

3. Reg. 3.

Psal. 71.

De Epi-
scopor.
somnia
egregiè
Brunus
lib. 1. de
hæret. c. 5.
Codrus
Præcus
lib. 1.
Sylvæ.
Matt. 26.
Nicol.
Brabo in
vita Divi
Benedicti
canto. 17.
in pr.
Matt. 26.
Aluara-
do ubi su-
pra lib. 2.
c. 19. §. 2.

inferiorum, qui sunt tamquam pe-
dites. Quod Propheta Abach. cla-
rius dixit, *Pastores vestri dormitave-
runt.* Quanta verò damna Episco-
porum somnus subditis ingerat Do-
minus explicavit, inquiens, *veniet
lupus, jugulavit, dilaceravitque oves:*
neque ipsi Prælati soporati aduer-
tent, immemores enim existunt suæ
negligentiæ circa subditos ratio-
nem esse reddituros, & prius inter-
rogandos de subditorum sceleribus:
quàm de propriis. Sic etiam simul
Apostolis dormientibus Petrus ante
omnes corripitur his verbis, *Simon
dormis:* qui videlicet ad vigilandum
alios excitare debuissès; & cum mu-
lier prima diuini præcepti fuisset
præuaricatrix, tamen vir prius à
Deo interrogatur, quoniam caput
ipse mulieris erat: sic Episcopi cum
subditorum caput existant, prius
quàm subditi interrogabuntur de
subditorum excessibus & delictis.

Cogitavi aliquando quare Do-
minus pastores in Reges commuta-
uerit, & pisces Præfules Eccle-
siæ fecerit, & hunc inveni moti-
uum: nam pastores & nautæ in ma-
gno vitæ versantur discrimine, nul-
lùmque artificium his laboriosius.
Pastor enim non dormit, sed ferè
continud vigilat, vix vestitur, ma-
lèque vescitur: sic etiam pisces
& nautæ nudi in laboribus, periculis
ac vigiliis semper sunt, vt Episcopi
& Reges se non ad quietem, non ad
delicias aut diuitias assumptos, sed
ad labores, sudores & continuas
pro subditis vigilias intelligant, hos
inter cæteros eligere curauit: & sic
B. Chrysostom. super Matthæum,
Episcopo dicit, circa vitam tuam
esto austerus, circa aliorum beni-
gnus, audiant te homines parua
mandantem, & grandia facientem.
Nam ideò electus es, vt labores

continud, non vt delitiis & otiosi-
tati te tradas. Dic mihi Episcopo,
ad quid electus es? vt absens à diœ-
cesi in curia Regia resideas, vicario
tuo ac visitatori gubernationem
committas, & tu deliciis affluaris,
pompa & ornatu majestoso utaris,
pauperes pereant, tu verò & famuli
tui splendide viuatis: audite obse-
ro Dominum dicentem Episcopis.
Vos estis lux mundi, si Episcopus lux
mundi est, id quod lux facit, imite-
tur: nam illa pro officio habet illu-
minare, & se omnibus communi-
care, quod Episcopo demonstratur
in quadam admirabili cæremonia,
quæ in eius consecratione fit; in
capite enim ipsius Euangeliorum
lber apertus ponitur, ad declaran-
dum, quod quemadmodum illam
firmam, ac supremam hierarchicam
potestatem, & diuinorum myste-
riorum, Sacramentorumque com-
municationem à Deo accipit, sicque
sine inuidia eam, & se inferioribus
communicare tenetur, vt facit lu-
cerna, quæ si incenditur, non vt
luceat sibi, sed aliis qui in domo
sunt: ideò incenditur, & ideò Epi-
scopus præest, non vt sibi, sed vt
aliis prodesse valeat. Et sic lucerna,
vt luceat omnibus qui in domo
sunt, non ponitur sub modio, sed
super candelabrum: & Episcopus vt
Ecclesiam suo vitæ exemplo illu-
stret & doceat, in dignitatum maxi-
mo fastigio est collocatus. Lucerna
nec illuminare, nec alteram incen-
dere potest; si illa fuerit extincta: sic
Episcopus alios non inflammabit
amore diuino, si ipse fuerit lumine
eiusdem amoris destitutus. Lucerna
etiam consumitur vt alios illumi-
net, ita Diuus Paulus inquit: *quis
infirmatur, & ego non infirmor? quis
subditorum perit, & Episcopus
non perit? quis egestate laborat, &*

C. Epi-
scopos 22.
distinã.

Matt. 5.
Marc. 4
Luce. 12

1 Cor. 11.
c. aduer-
sitas.
§. hoc mo-
do 17. q. 8

Episcopus non succurrit, aut laborat ipse? quis persequitur, & Episcopus aut defendit aut cum ipso persequitur? & quis infirmatur & Episcopus non infirmatur? quod si non facit, in vanum Episcopi nomen portat, neque lucernam imitatur.

Faciat enim quod sartago, quæ aliis præparat cibum, ipsa autem igni applicata incenditur, & flammis comburitur; sic Episcopi charitate præstantes alios cælesti doctrinæ pabulo & exemplo nutriunt, ipsi autem nimio zelo & sancto desiderio inflammantur.

Exod. 28. Ideò in Exodo Dominus præcipiebat, vt summus Sacerdos super humeros & ante pectus nomina filiorum Israël in lapidibus pretiosis portet scripta: vt intelligant Episcopi, quàm necessaria est subditorum memoria, vt ante pectus ferri debeat, vt nullo casu obliuisci possint. Et nõ sine mysterio in lapidibus descripta erant, & iuxta cor collocata, vt ex animo abradere nunquam possent: & etiam ad demonstrandum, quàm ingenti amore eos diligere teneantur, vt si opus fuerit, sanguinem effundant, boni Pastoris exemplo, qui animam suam dat pro ouibus; & etiam lucernæ, quæ idè consumitur, vt alios illuminet. In veteri lege sat erat, quòd in lapidibus fuissent descripta: hodie verò non nisi in ipso corde, vt maiore affectione diligantur, super humerosque portentur. Iuxta illud,

Esai. 60. Filij tui de longè venerunt, & filie tue super humeros portabuntur.

Subditi verò quanta beneuolentiæ Episcopum sunt dilecturi, & quanto amore persecuturi, Dominus demonstrauit, dum Moyse dixit:

Num. 27. Tolle Iosue filium, Num, virum in quo est spiritus Dei, & pone manum tuam super eum, qui stabit coram Elea-

zaro Sacerdote, & omni multitudinè, & dabis ei præcepta cunctis videntibus, & partem gloriæ tuæ.

Quod aliqui sic exponunt: lauda & honorifica eum coram populo, vt maiorem authoritatem acquirat, & vt audiat eum synagoga filiorum Israël, pro hoc si quid agendum erit, Eleazar Sacerdos consulat Dominum. O præclara & admirabilis dispositio!

populus, dixit Dominus, obediat Principi, Princeps autem summo Sacerdoti, (hoc est Episcopo) vt Reges & Principes se Episcopum magni facere debere intelligant, ac veteri, & in negotiis arduis consulere, maxime si ad Ecclesiasticam disciplinam spectant, tamquam diuini spiritus oracula, & Deos in terris. Vt beatus Hieronymus super illud Matthæi notauit, vbi Dominus dixit: Vos autem quem me esse dicitis? Sic diuinus Doctor respondit,

prudens lector attende, quòd Apostoli à Domino, Dij, non homines appellantur; cùm enim dixisset, quem dicunt homines esse filium hominis, statim subiecit, vos autem quem me esse dicitis? quasi diceret: homines qui terreni sunt, humana opinantur, vos qui estis Dij, quem me esse existimatis? & nota quòd licet in sacra pagina hoc nomen odibile sit, vt ex multis authoritatibus accipitur, sanctissimis tamen Apostolis (id est Episcopis, qui eorum sunt successores) admirabiliter tribuitur, ad demonstrandum, quòd qui eos tangit, opprobrium in Dei oculos iniicit; & sicut

D. Cyrillus inquit, qui eos persequitur, seipsum & Christum persequitur: qui de eis murmurando detrahit, sibi ipsi nocet: qui eos tangit, sibi ipsi oculos eruit. Quapropter debent omnes Episcopum pietate magna venerari, Ecclesiastico

Marquez en el gouernad. lib. 2. c. 3. col. 11.

D. Hier. sup. Mat. c. 17.

c. Sacerdotibus 11. q. 1. Ioannes Sebastianus de los bienes del Sacerdotio lib. 1. c. 9.

c. fin. 96. distinct.

Speculator titulo de legato lib. 1. p. 1. §. 1. n. 2.

his

Ecl. 6.7. his verbis testante : *in tota anima tua time Deum , & Sacerdotes illius sanctifica : in omni virtute tua dilige eum qui te fecit , & ministros eius non derelinquas ;* admirabiliter diuinus Spiritus cultum Dei & Episcopi copulauit , vt aduertas hæc duo ita esse coagmentanda , vt qua pietate colas Deum , eadem quodammodo Episcopos , quasi diuinum aliquid obserues. Quod qui non fecerit , extra Ecclesiam esse existimet , vt testatur Diuus Ignatius illis verbis , Qui intra altare est , mundus est , quare obtemperat Episcopo : qui verò foris est , is est qui sine Episcopo quidpiam agit ; & egregiè Diuus Cyprianus ; in hunc modum scire debes Episcopum in Ecclesia esse , & Ecclesiam in Episcopo , & si quis cum Episcopo non sit , in Ecclesia non esse.

Hanc Episcoporum præstantiam & reuerentiam debitam attento & pio animo Constantinus Magnus cogitauerat , quando accusationes sibi in scripto oblatas contra quosdam Episcopos accepit , & se oblatoribus valdè iratum ostendens , disrumpit inquires : ite , & inter vos causas vestras disponite , quia indignum est vt nos Deos iudicemus.

Nequè silentio inuoluere conor quod de eodem celeberrimo Imperatore refertur , qui cum ad Concilium Nyceum esset vocatus , vbi solum ex auto fabricatum mirificè esset sibi paratum , cum intrasset vbi illè diuinus Episcoporum cætus aderat , confedere noluit ; donec ab ipsis sanctissimis Episcopis facultas concederetur : alibi que se Episcopum nominant , Episcopis inquires : vos intra Ecclesiam , ego verò extra eam à Deo sum Episcopus constitutus. Quod se audiuisse ait Eusebius.

Neque minorem reuerentiam Alexander Magnus summo Sacerdoti Iaddo exhibuit , cum ira exardescens ad destructionem Ierusalem pergeret , summum Sacerdotem Iaddo , qui vt illum exciperet pontificio ornato indutus occurreret , genibus flexis adorauit. Apud Ægyptios in tanta fuisse obseruantia eorum Sacerdotes , & honore legitur , vt quo tempore famis totum orbem opprefferat , ex publicis horreis gratis eis alimenta offerebantur. Quod si tantus honor quadrupedum Sacerdotibus delatus est , qualis veri Dei tribui debeat colligitur , vt Gregorius Magnus Imperatori Mauricio scribens his verbis , inquit : Ante tempora Constantini in republica Principes fuerunt , qui Deum verum nescientes , Deos ligneos & lapideos colebant , & tamen eorum Sacerdotibus honorem maximum præstabant : quid ergo mirum , si Christianus Imperator veri Dei Sacerdotes (id est Episcopos , quia de Episcopis loquitur textus) dignetur honorare , dum pagani honorem impendere sacerdotibus nouerunt , qui diis ligneis & lapidibus seruebant. Idem dicit Diuus Chrysostomus : Ne simus (ait) deteriores infidelibus , qui propter errorem idolorum adhuc tantum cultum exhibent eorum sacerdotibus , & quantum distat error & veritas , tantum distant illorum & Dei Sacerdotes.

De sponsa in Canticis dictum est : *Come capitis tui sicut purpura Regis tincta canalibus.* Sponsa est sancta Ecclesia , cuius caput est Christus : capilli verò huius sacratissimi capitis sunt Episcopi , qui cum Domino nostro magis sunt dignitatis ratione & vitæ sanctimonia cõiuncti. Equiparantur namque capillis , primò ,

Euseb. de vita Constantini 1.3. c. 10.
Ioannes Sebastia. vbi supra lib. 1. c. 17.
Euseb. de vita eiusd. imper. lib. 4. c. 24.
D. Aug. lib. 18. de ciuit. Dei cap. 45.
Iosep. de antiquit. lib. 11. c. 8.
Dionys. Hicarna lib. 2. historia Roma.
Molina Cavibus. lib. de instruction. de Sacer. c. 1. §. 3.
Ioan. Seb. vbi proe. c. Sacerdotibus 11. q. 1.

Cant. 7.

quia sicut capilli in superiori capitis parte existunt, sic Episcopi in superiori Ecclesie loco stant, & in ipsa post sanctissimum capitis nostri vicarium primum obtinent locum. Capillos fortitudinem significare, esseque apud Antiquos fortitudinis symbolum, testantur multi. Iuxta *Judic. 6.* illud Samsonis quando à Dalida deceptus dixit: *si rasum fuerit caput meum, recedet à me fortitudo mea:* quod Episcopis præclare convenit, quia ipsi fortitudo Ecclesie sunt, defensores & Patres; & sicut capilli capitis ornamenta sunt, sic Episcopi Ecclesiam sua doctrina, sapientia, sanctitate, puritate, & vitæ integritate exornant, illustrent, atque decorant. Et dubitabit aliquis, quare comparantur capillis, non verò manibus, oculis, pedibusve (hac meo iudicio de causa) quia capilli ita nudi sine corpore stant, sanguine & carne carentes, & omni superfluitate, sorditateque, ab offibus enim exempti, remanent, quæ in manibus aut pedibus nullo modo concurrunt: nam Episcopi omni affectione, dilectione, & benevolentia neglecta, debent procedere in omnibus casibus, causisque subditorum, non ex carnalibus affectibus consanguineorum, amicorumve ducti, sed semper iustitia acri & attento animo inspecta, passionibus, suasionibusque relictis, ut sic valeant & possint melius naturam & capillorum proprietatem quibus assimilantur imitari, & ut magis ad Dominum Iesum accedant, qui eorum caput est, & sic virtutes adaugeant & merita; & quemadmodum capilli non habent virtutem ullam nisi à capite recipiant, & dum illi adherent crescunt, aliter verò minime: ita Episcopi per favorem Iesu Christi summi boni virtute

crescunt, & eis præcipue omnia caelestia bona tanquam propinquo-ribus Dominus communicat, & ipsi Episcopi nobis. Unde dicere possumus cum Elia, *nisi Dominus exercituum reliquisset nobis semen, quasi Sodomam fuissetis, & quasi Gomorrah similes essemus.* Quod interpretans Divus Paulus ait, *reliquia per electionem gratia salva facta sunt,* hæc autem gratia, ut scilicet reliquæ Hæbreorum salvarentur, per Apostolos ministrata est, & postea per eorum successores (id est per Episcopos) nam ut Isichus inquit, si non relictum esset semen Apostolorum, nihil prohiberet in modum Gomorrhæ & Sodomæ, ex quo enim semine spicæ pulcherrimæ & speciosissimæ (hoc est Episcopi, qui sua sapientia, doctrina, cura, ac summa vigilantia assiduis studiis ac laboribus totum orbem & Ecclesiam illustrat) ortæ sunt. Et sic Divus Augustinus Ecclesie consolationem præbens ait, pro Patribus tuis nati sunt tibi filij, pro Apostolis filij nati sunt tibi, id est, Episcopi constituti sunt. Hodie enim Episcopi qui sunt per totum mundum, unde nati sunt, ipsa Ecclesia Patres illos appellat, ipsa illos genuit, & ipsa illos constituit in sedibus patrum: non ergo te putes deserta, quia non vides Petrum, quia non vides Paulum, quia non vides illos per quos nata est, de prole tua tibi crevit paternitas, *pro Patribus tuis nati sunt tibi filij, constitues eos Principes super omnem terram.* Cum ergo Episcopi semen Apostolorum sint, ex quo tot in sancta Ecclesia, ac in toto orbe fructus erumpunt, manifestè apparet quantum illis amoris, gratitudinis, & reverentiæ debitores sumus: siquidem sunt capilli Ecclesie, in quibus fidei nostræ fortitudo,

tanquam

Esai. c. v.

D. Paul. ad Rom. 9.

Isich. l. 7. in Leviticum super illis verba, quia dominus urbium Levitarum.

c. Quodrum vi. ces. 69. dist.

tanquam in firmissimis columnis sustentatur.

S V M M A R I V M.

- Episcoporum potestas à quo derinetur. num. 1.
 In veteri lege quis fuit primus Sacerdos. num. 2.
 Sacerdotium fuit de Aaron in Christum, & de Christo in Apostolos translatum. num. 3.
 Apostoli quando consecrati in Episcopos. num. 4.
 Cap. porro 66. distinctione explanatur. num. 5.
 Apostoli an aliquo tempore fuerunt Episcopi sine titulo. num. 6.
 Locus Matth. in c. 16. conciliatur cū textu in c. propriè de cōs. d. 4. n. 7.
 Administrandi potestas quando Apostolis data. num. 8.
 Qua de causa post passionem non antea claves calorū Episcopis traditæ. num. 9.
 Vtrū Episcopi sint pares Papæ. n. 10.
 Cur Episcopi in consecratione fidelitatem iurant, Cardinales verò non, s; Episcopi non sint. num. 11.
 Episcopi sunt de iure diuino. n. 12.
 Apostoli Petro fuerunt subiecti. num. 13.
 Andrea Siculi opinio refutatur. num. 14.
 Cardinales aliqua iuramenta emittant. num. 15.
 Pontifex Romanus Ecclesiæ Dei caput est. num. 16.
 Cardinales fidelitatem, & Romanā Ecclesiam tueri iurant. num. 17.
 Cardinales ob quid se induunt vestibus rubeis. num. 18.
 Anima non est ex traduce sicut corpus. num. 19.
 Iuramentum unius non est iuramentum alterius. num. 20.
 Episcopi pars corporis Papæ sunt. num. 21.
 Regij consiliarij pars corporis Principis dicuntur. num. 22.
 Aliud Andrea Siculi dictum refellitur. num. 23.
 Cardinales ad martyrum corpora sepelienda tunc temporis instituti. num. 24.
 Contrarietas maxima inter Doctores proponitur. num. 25.
 Gonzalus de Illescas redarguitur. num. 26.
 P. Ioseph de Signençã à Diui Hieronymi familia laudatur. n. 27.
 Tempore Diui Damasci Pōtif. Maxim. Matritens. iam Cardinalium nomen notum erat. n. 28.
 Subscriptio in Aretina Ecclesia inuenta refertur. num. 29.
 Scripturis antiquis an detur fides. num. 30.
 Cardinalis Bellarminus à Societate Iesu extollitur. num. 31.
 Verissimus Cardinalium origo describitur. num. 32.
 Cardinales quando creati. n. 33.
 Cardinales non sic dicti ante Constantini Magni donationem. num. 34.
 Sacer Episcoporum ordo antiquissimus. num. 35.
 Episcopi à veteri Testamento originem trahunt, & sunt Sacerdotes Leuitici generis. num. 36.

Sunt

- Sunt de iure diuino.* num. 37.
Cardinalatus in Ecclesia est officium illustrissimum. num. 38.
Episcopatus non est dignitas, sed dignitatum culmen. num. 39.
In Ecclesia non est maior ordo neque dignitas, quàm Episcopalis, & ideo Papa se Episcopum naminat. num. 40.
Papa Episcopos fratres vocat, Cardinales verò filios. num. 41.
Denominatio semper à nobiliori fit. num. 42.
Episcopus maior est presbytero Cardinali. num. 43.
Cardinalatus dignitas ab hereticis impugnata defenditur. n. 44.
Cardinalium auctoritas quando auèta. num. 45.
Anno de 1300. Cardinalari Episcopi nolebant, quia illis videbatur quòd erat descensio, non ascensio. num. 46.
Barbatia opinio damnatur. nu. 47.
Episcoporum vita, norma atque salus est subditorum. num. 48.
Episcopus quare dicitur caput diocesis. num. 49.
Episcopi seu Pralati effigies ab antiquis qualiter depicta. n. 50.
Diui Bernardi sent. deducitur. n. 51.
Dini Gregor. locus refertur. n. 52.
Episcopis nihil magis necessarium quàm vestis honestas. num. 53.
Possunt Episcopi uti vestimentis violacei coloris, rubeis transversis, & in sua diocesi gestare rochetum discoopertum. n. 54.
Sunt Iesu Christi veri Episcopi optimi imitatores. num. 55.
Dini Gregorij verba. num. 56.
Vestis elegans subliorem vel inferiorem hominem non facit. num. 57.

DE EPISCOPATVS ORIGINE.

CAPVT PRIMVM.

VIA visum est iam quantum Patres antiqui Dominorum Episcoporum præstantiam coluere, nunc verò ad pulcherrimum valdè inter Doctores controuersum dubium descendere conor: Vnde & à quo Domini ac Domini mei Episcopi potestatem habeant & exordium; & respondendum est, immediatè à Domino nostro accepisse. c. Dominus noster, 93. distinet. ibi meminisse Diaconi debent, quoniam Apostolos,

id est, Episcopos Dominus elegit. c. legimus, vers. attendite, eadem distinctione, c. in nouo 21. distinet. c. quorum vices, 69. distinet. Andreas Siculus de præstant. Cardinal. quest. 1. num. 9. & 18. Panormitan. in c. tua nobis, num. 11. & 12. de confirm. utili vel inut. Gigas de pensionibus, quest. 2. num. 3. Valentia tom. 4. disp. 7. quest. 10. punct. 2. Azor institution. moral. part. 2. lib. 3. cap. 30. quest. 13. Petrus à Monte de primatu Papa, & monarchia Conciliorum, c. summar. num. 2. & 3. Francisc. Suarez de legibus, lib. 4. cap. 4. num. 3. & 14.

Guillel

Guillelmus Rodeanus de Simonia c. 18. num. 4. Ioann. Banderi de dispens. in praelud. tom. 6. diuers. in antiquis. Henríguez in Summ. lib. 6. cap. 5. num. 5. Azuenedo in l. 1. tit. 5. lib. 8. Recopil. num. 94. Michaël de Agia de exhibendis auxiliis, 1. fundam. Didacus de Arroyo de Sacramentis, c. de Episcopatu, num. 1. & 5. Augustinus Barbosa in pastoralis, cap. 1. tit. 1. num. 8. fol. 6. ubi differentiam ponit inter potestatem Ordinis & Iurisdictionis. Sed indistinctè, quòd sint de iure diuino tenet expressè ipse in d. pastoralis part. 3. allegat. 5. num. 177. fol. mibi, 49. expressè lex Regia 1. tit. 5. p. 1. illis verbis, *ca fundada ellos son pnestos para guardar la fe catholica por que tienen lugar de los Apostoles e han à quel mismo poder que nuestro señor Iesu Christo dio à los Apostoles: & ibi Gregorius Lopez.* Nam sacerdotium fuit de Aaton (qui primus Sacerdos dictus est c. Sacrosancta, & ibi gloss. 22. dist.) in Christum translatum: c. translato, de constitutionibus. Petrus de Monte de primatu Papæ, summ. 1. Hugo de offic. quatuor Prelator. summ. de origine sacerdotij, num. 1. & 2. vt de Christo in Petrum & Apostolos translatum ab ipsomet Domino nostro, c. in nouo 21. dist. non tamen verè, sed per quandam similitudinem: neque verbum illud translatum intelligi debet de translatione per quam Christus summus Sacerdos desinere, vt in l. 1. ff. de offic. pref. præt. l. 1. §. sed in hoc studium, vers. cum antiqua lege, & ibi gloss. verbo translatum, de veteri iure enucleando, gloss. in l. non ambigitur, ff. de legibus, gloss. in l. 1. ff. de offic. eius, cui mandat. est iuris. gloss. in §. sed quod Principi placuit, instituta de iure naturali, expressè & egreg. Nauarrus in comment. de iubileo & indulg. notab. 23. num. 12. vsque ad 15. fol. mibi 100.

quando in cœna magna fuerunt in Sacerdotes ordinati, dum dixit, *hoc facite in meam commemorationem, Luca cap. 22. & tunc & in Episcopos ipse Dominus consecrauit, ac inuisibiliter vnxit. Gloss. in c. in Christo de consecratione dist. 2. & gloss. in c. legimus, 93. dist. Archidiaconus, in c. in nouo 21. dist. num. 2. & in c. porro in fine, 67. dist. Petrus de Monte de primatu Papæ, summ. de Cardinalibus, num. 11. idem insinuat Soto in 4. sentent. tom. 2. dist. 24. quest. 2. art. 2. col. 5. in medio. Sed in contrarium facit textus, in c. porro, 66. dist. ubi Anacletus Papa affirmat, quòd Iacobus qui Iustus dicebatur, fuit à Petro, Iacobo & Ioanne ordinatus, & si verum fuisset, corrueret assertio nostra quatenus dicimus, fuisse ab ipso Domino consecratum: sed solutio hæc erit quod verbum ordinare, de quo in textu, idem est quod eligere. c. nulla de concess. prebend. Panormit. in c. se Archiepiscopus de temporib. ordinat. num. 2. & sic ordinate ibi pro eligere, seu intronizare accipitur: non quia Petrus eum consecrasset, sed quia solemniter deputauit ad Hierosolymitanam Ecclesiam regendam; nam cum ipse sciret iam omnes à Domino Iesu inuisibiliter esse sacros & vnctos, non est credendum; ad aliam vnctionem processisse. Nisi dicas, ob id publicè ordinauit, sine vnctione, vt consecrationis Episcopalis formam successoribus traderet. Paulus Gryfaldus in decision. fidei catholic. verbo Episcopus, obiect. 8. gloss. in d. c. porro. Et ibi dicit, quod prius creati fuerant Episcopi sine titulo: nam licet Episcopalem ordinem acceperant, potestatem administrandi minimè c. proprie de consecratione, dist. 4. & quòd ad exercendam potestatem quam acceperant, fuit Iacobus intronizatus,*

non verò sacratus, seu vinctus.

7 Neque aduersatur textus in cap. 16. Matth. vbi hæc sunt verba: *Ego dico tibi quòd tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non præualebunt aduersus eam: & quidquid ligaueris super terram, ligatum erit & in calis: quæ habet eam trãsumptiuè. in c. ita Dominus, 19. dist. & in c. quodcumque 24. q. 1.* ex quibus verbis videbatur dicendum, quòd ante passionem tam Petro quàm Apostolis administrandi, ligandi atque solvendi potestas esset tradita, & sic quòd ab instanti suæ consecrationis fuerunt Episcopi, cum administratione, potestate & titulo. Ex textu verò in c. propriè. contrarium colligitur, nempe quòd licet Episcopalem ordinem acceperant, non tamen administrandi seu ligandi potestatem. *Quam difficultatem facillimè dilues, si aduertas, quòd quamuis ante passionem illa verba, quæ habentur apud Matth. cap. 16. dicta fuissent, non tamen Petro & Apostolis Ecclesiæ potestas fuit concessa, sed tantum se daturum promisit Dominus, vt ex dictis verbis accipitur ibi, tibi dabo, quæ sonant in futurum tempus. gloss. in c. in nouo 21. dist. Petrus de Monte vbi supra summ. 1. num. 2. & sic post passionem & resurrectionem quod promiserat impleuit, quando in Apostolos Spiritum sanctum insufflans dixit: Sicut Pater misit me, ita ego mitto vos, accipite Spiritum sanctum, & quorum remiseritis peccata, &c. Ioannis cap. 20. tunc enim potestatem promissam, & clauium exercitium Petro & Apostolis tradidit. c. loquitur, 24. quæst. 1. c. noua de penis, & ibi scribentes, Diuus Hieronymus in libro contra Iovinianum, illis verbis, super Petrum fundatur Ecclesia, licet id ipsum in alio loco*

8

super omnes Apostolos fiat, & cuncti clauis regni cælorum accipiant, ex quo super eos Ecclesiæ fortitudo solidatur.

9 Sed qua de causa post passionem, non antea clauium exercitium tradidit Dominus. Respondeo, quia dum Christus inter homines corporaliter vixit, ipse per se fidem firmavit, vnde tunc neque decenter seu vtilè alios, seu alium loco sui constituere fuisset: at verò cum post resurrectionem, tempus quo se debebat à nobis absentare appropinquabat, tunc Petrum & Episcopos loco sui, ne grex periret, posuit. *Victoria in tractat. de clauibus, num. 3. Gregorius Lopez in l. 2. tit. 5. p. 1. verbo & potest.*

Secundò, quia idè Deus Episcopos in Ecclesia constituit, vt mundum illuminarent, iuxta illud, *vos estis lux mundi.* Sed quid dicerent homines si stante sole aliquis cum lucerna exiret, ad illuminandum in loco vbi solis radij ex splendescerent; ita ergo cum Dominus sol iustitiæ sit, illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, tunc lucernas constituit, quando per absentiam ipsius tenebræ erant super terram: nam lux in tenebris lucet, & sic absente iustitiæ sole, requirebatur quòd constitueret Dominus Apostolos in medio Ecclesiæ, vt mundum illuminarent, & vt testimonium perhiberent de ipso.

Tertiò, quia hi qui futuri erant Pastores, in suis culpis tempore Passionis commissis, Petrus summus Pastor Christum negando, & Apostoli iam Episcopi fugiendo, in animo quorum non parua de Christi resurrectione iniecta erat dubitatio, vt hoc modo qualiter misereri debuissent, discerent: & sic prius Dominus eis debilitatem propriam ostendit,

ostendit, vt ex suis infirmitatibus cognoscerent, quàm misericorditer subditorum infirmitates tollere & curare deberent. *c. considerandum, c. fideliora, 30. distinct.*

Quartò, nam cum Petrus ante resurrectionem in Principem Apostolorum fuit electus à Domino, idè potestatem & exercitium illi non tradidit, sed distulit, donec post resurrectionem Apostoli, quibus Petrus præsere debebat, præberent assensum liberum (vt ita dicam) electionis iam factæ, ne dicere possint à Domino ipsis inuitis sibi fuisse in Principem datum. *Geminian. in c. in nouo, 21. dist. num. 4.*

Hinc quaestio difficilis, & ad propositum non contemnenda venit explicanda: Quare Domini Episcopi, cum sint pares quantum ad ordinem. Romano Pontifici *c. in nouo, 21. dist.* fidelitatem cum consecrantur promittant Domino Papæ, iuxta disposita in textu, *in c. 4. de iur. iur. r. 10.* Cardinales verò, si Episcopi non sint, non? In cuius enodatione omni via sequar quod in iure verissimum esse inueniam, ne quis dicat, me velle Episcopos ad calum erigere intendere, & contra potestatem summi Pastoris pertinaciter aliquid asserere, cuius correctioni me humiliter submitto.

Dicendum est enim, optimè in iure cautum esse, vt domini Episcopi cum consecrantur, fidelitatem promittant, ne aliqui (vt dictum fuit tempore Nicolai II. Pontificis Maximi, vt constat ex textu *in c. omnes, c. sacrosancta. 22. dist.*) Episcopos in totum esse æquales Maximo Pontifici ex magna eorum auctoritate, magnitudine potestatis dicti, dicere possint: hac de causa, vt disparitas aliqua detur inter eos & Romanum Pontificem, qua os eo-

rum, qui hoc dicere poterant, occludatur, fidelitatem promittunt, quasi dicerent, quòd licet quantum ad ordinem & consecrationis rationem Pontifici pares sint, tamen quantum ad potestatem & superioritatem, illos esse inferiores protestantur ac fatentur, & hoc semper loqui ac prompto animo confiteri promittunt, & ei tanquam Principi superiori, Petrique successori obedire, suisque à latere Legatis.

Sit alia; nam cum Episcopi iure diuino sint instituti, & à Deo ordinis potestatem immediatè recipiant, idè poterant superbire, & se existimare exemptos ab omni iurisdictione, etiam Papæ, & subesse immediatè Deo: astringuntur igitur iurare fidelitatem, vt intelligant, quòd sicut Deus Apostolos esse subiectos Petro voluit, ita eos Papæ iurant ergo fidelitatem in recognitionem subiectionis superioritatis & primatiæ, quam super omnem Ecclesiam & Episcopos habet Pontifex.

Sit tertia. Nam sicut vasallos Domino fidelitatem iurat, ita Episcopi, qui quoad potestatem valde inferiores sunt, & à Papa munus confirmationis accipiunt, fidelitatem promittunt: quod nihil aliud est, nisi homagium quoddam in dominij recognitionem; nam ipse illos eligit, confirmat, & consecrat, seu consecrandi licentiam concedit, & in istius dominij recognitionem, fidelitatem & obedientiam Papæ & suis Legatis libenter promittunt.

Non enim ista facit ratio à Barbatia, & post eum ab aliis Doctoribus assignata: nempe ea de causa non iurare fidelitatem Cardinales, quia pars corporis Papæ sunt, ne videatur à se ipso exigere fidelitatis

iuramentum : & quod Episcopi ob id iurant , quia pars corporis eius non sunt ; corruiit namque totaliter ex eo , quia falsum est dicere , Cardinales non iurare fidelitatem domino Papæ , etiamsi Episcopi non sint : nam ex Cæremoniali Ecclesiæ Romanæ constat , & ex Manuele Rodriguez tom. 4. de susobras. c. 67. num. 32. fol. mibi. 98. & ex Vicentio Filucio de statu clericorum tract. 41. cap. 1. num. 40. & ex aliis aliqua iuramenta
 15 emittere (licet diuerso modo & forma quàm Episcopi) & se obligare ad Ecclesiam Romanam tuendam , pro qua , si opus fuerit , effundere sanguinem , iurant : in cuius signum veste vtuntur purpurea. Filucius ubi
 16 proxim.

Sed si Ecclesiam Romanam tueri , defendere , ac obedire iurant ,
 17 Pontifex ipsius Ecclesiæ Caput , in ipso iuramento non comprehenditur. Ergo eum obedire , defendere ,
 18 & venerari iurant , sicut episcopi in sua consecratione faciunt ? Neque ad hoc obstat quòd sint pars corporis ipsius , nam in re quæ vinculum animæ respicit , cuiusmodi est iuramentum , non possunt videri Papa & Cardinales vna eadèmq; persona ; quemadmodum neque vna anima ; neque portio animæ sicut dicimus in filio , quia anima non est
 19 extraduce sicut corpus. Gloss. in c. quod verò , 32. quest. 2. Gregor. Nyssenus lib. 2. de anima cap. 6. & sic iuramentum Cardinalium non est iuramentum Papæ , quia iuramentum vnus
 20 non est iuramentum alterius. c. veritatis , 14. de iure iurando , l. generaliter , 12. c. de rebus creditis , & iure iur. singulariter. Tiraquellus in l. si vnquam , C. de reuocandis donationibus , in pr. legis. num. 17. & si diuersæ personæ sunt , benè poterunt iurare , licet membra Papæ dicantur : nam Episcopi pars

corporis Papæ sunt. c. significasti , de
 21 electione ibi. quæ vos cū Beato Petro , tanquam membra de membro , habere , & Catholici capitis vnitatem seruare declarent : & ibi Baldus & scribentes Petrus Gregorius syntagmatum iur. part. 2. lib. 15. cap. 3. num. 8. Lancellotus in templo , lib. 2. cap. 2. de Cardinalibus , §. 3. de excellentia Cardinalium , num. 17. & nihilominus iurant , idem faciunt Regis consiliarij , & pars corporis Principis sunt. 22
 l. quisquis , §. c. ad legem Iuliam maiest. & ibi Barth. Boberius de authorit. magni consilij , num. 3. Ioannes Redim. de maiestat. Principis , in gloss. sed etiam legibus , summ. 1. num. 103. Ioannes Garcia de nobilitate. Gloss. 35. num. 4. & gloss. 48. §. 3. num. 56. Et sic patet quòd nihil interfit , quòd pars corporis Papæ dicantur , ad iurandam fidelitatem , vt reuera (vt probauimus) iurant , sicut Episcopi , licet dissimili stylo , & alio verborum serie : vt videre est in Cæremoniali Ecclesiæ Romanæ.

Neque enim eiusdem Siculi dictum admitto , vbi vt sui moris est , probare nititur , quòd ea ratione Cardinalatus honorabilior est Episcopatu , quia est de iure diuino , & in Veteri Testamento institutus : Episcopatus verò in nouo. Et antequam ad responsonem deueniam , valdè miror Andream Siculum Barbatiam , virum egregium , illud , quod omnibus notum est , reticere ac tegere tentet. non neque in iure canonico , & in vniuersorum Doctorum eloquiis aliquid clarius est , quàm scire , illustrissimos Cardinales non consideratos vt Diaconi & Presbyteri. Sed iuxta eorum ministerium à iure positiuo Romanorum Pontificum esse institutos , ad martyres sepeliendos , infantes baptizandos , & alia ministeria obeunda ,
 24 in

in utilitatem Ecclesie, & etiam fidei. Illustrissimus Bellarmin. Cardinalis Iesuita clarissimus in lib. pro responsione ad Iacobum Regem Anglia cap. 4. de comparatione Regis & Cardinalis. Cardinalis Zabarella in clement. ne Romani, §. porro, num. 2. de electione Archidiacon. in c. ubi periculum, eodem titulo, lib. 6. Martin. Laudens de Cardinal. quest. 27. tom. 6. divers. in antiquis. Onufrius in tract. de Cardinalib. in pr. Andreas Lambart de offic. & potest. legati de latero lib. 7. num. 127. fol. mihi 122. ibi Cardinales tunc opera charitatis humiliora exercebant, & primum eorum institutum fuit, mortuos sepelire, & infantes baptizare. Estque communis & recepta sententia, licet in anno & tempore sue creationis aut institutionis dissentiant. Aliqui enim à tempore Sancti Euraristi, alij Heginij anno ceteresimo quadragesimo primo, & etiam sancti Damasci Matritensis. Et Nicolaus Macabeli in historia Florentina usque ad Piscalis I. tempora eorum differt institutionem, propè annum Domini de 817 ductus fortè ex eo, quòd tunc temporis cœpit eorum cognosci nomen, teste Gundizaluo de Illescas in vita Eugenij secundi, lib. 4. historia Pontificalis, c. 30. fol. mihi 294. illis verbis, *di ie que algunos le blama van Cardenal porque en estos tienpos adonde agora llegamos (scilicet de 824) o pocos antes començaron alla marçe Cardenales los Curas de las parochias de Roma.* Sed Illescas & Macabelus lapsi conuincuntur ex textu in c. presal. 2. quest. 5. vbi Syluester primus in generali Synodo facit expressè mentionem de Cardinalibus, & ibi deputat numerum tertium ad deponendum Presbyterum Cardinalem, & etiam Diaconum. Patet etiam ex eo quòd referunt Volaterranus lib. 22. antrop. &

Doctissimus pariter Religiosissimus P. Ioseph de Siquença, profectò sanè vir non mediocris eruditionis, prudentia, solertia, sanctimonia, integritate vitæ, ac præclarissimis animi dotibus ornatus, ex illustrissima nunquam satis laudata Diui Cardinalis Hieronymi familia alumnus, in vita eiusdem Cardinalis discurs. 6. fol. mihi 249. vsque ad 276. & Alphonsus Ciacon in tractatu pro defensione quòd Diuus Hieronymus fuit Cardinalis sanctæ Romanæ Ecclesie. fol. mihi 10. col. 2. in pr. affirmantes tempore Diui Damasci Matritensis Pontif. Maxim. iam eorum nomen notum esse, & quòd in Ecclesia Aretina inuentam fuisse quandam donationem in antiquissimis tabulis scriptam, vbi hæc subscriptio & approbatio. ET EGO IOANNES S. R. E. DIACONVS CARDINALIS, EX PARTE DAMASCI PONTIFICIS LAUDO ET CONFIRMO. Quam se vidisse inquirunt Volaterranus & Ciacon, & ex eis etiam refert Siquença, vbi proximè, & quòd huic scripturæ detur fides, & quòd fidem facit textus singularis, vbi gloss. multa iura congeffit, in c. cum causam, de probationibus. Et ibi Baldus num. 8. C. ad audientiam de prescriptionibus, & ibi singulariter Baldus num. 6. c. peruenit, 30. quest. 1. l. census, ff. de probat. Bart. & Iason in l. admovendi, ff. de iureiurand. Marianus Socin. conf. 2. num. 8. vol. 3. Caualcanus decis. 17. part. 2. num. 1. Iacobus Antonius Maurus allegat. 54. num. 2. Ioann. Vicent. Hondedei conf. 31. incipit dubitabatur, num. 6. multos citat. Otalora de nobilitate cap. 4. tertie partis. fol. mihi 100. Mascardus de probatio. 3. part. concl. 1317. & concl. 394. num. 9. Antonius de Tepes in Chronica generali Diui Benedicti tom. 1. centur. 1. anno

Christi 554. & Diui Benedicti anno 74. cap. 1. col. 6. & est regula trita, quod ubi non agitur de præiudicio tertij, probat vnus testis, vel sculptura in lapide, tabula, aut pariete, & fidem facit Syluester verbo consecratio 2. num. 3. Mascardus supra. Petrus Brixensis vero in tractatu de Cardinalibus, ponit eorum institutionem tempore sancti Pontiani, anno de 231. alij verò impiissimo ac deprauato ore, esse nouam Papparum institutionem affirmant, à Bonifacio VIII. creatam: quos redarguit sua solita & præclara modestia, ac perspicacitate venerabilis Bellarminus, vbi supra.

32 Sed in hac varietate scriptorum aduertere existimaui, certum esse ab Euaristio, Heginio, Pontiano, Stephano, Dionysio, & Marcello Pontificibus, Diaconos & Presbyteros fuisse institutos, vt in vinea Domini colenda Pontifices Romanos tam in prædicatione quam in Sacramentorum administratione adiuuando laborarent. Crescente verò Christianorum numero, & eorum auctus est, & deputatæ aliquæ Ecclesiæ à Marcello & Dionysio quibus inferuient, vt parochi: adueniente verò Constantini Magni conversione & donatione, vbi clericos Romanæ Ecclesiæ inferuientes multis priuilegiis & exemptionibus sicut Patritios & Consules decorauit. Tunc S. Syluester primus in generali Synodo post dictam donationem ex omnibus parochiis & clericis vrbis Romanæ, aliquos clericos elegit, (Spiritu sancto inspirante) qui propriè dicerentur esse clericos Romanæ Ecclesiæ per excellentiam, à distinctione aliorum clericorum in aliis Ecclesiis eiusdem ciuitatis assistentium: & similiter Constantinianis fruerentur

priuilegiis, & vt sic decorati Pontifices sociarent, & Ecclesiæ ubi Pontifices assistebant inferuient, ex quo dicti sunt clerici principales, id est, Cardinales. Et quod Cardinalium institutio facta fuit à sancto Syluestro in prædicta Synodo tenent, Laudentis de Cardin. quest. 18. & de Principibus quest. 484. Petrus de Monte, vbi supra summ. de Cardinalibus in pr. Iulchus, litera C, verbo Cardinalis, conclus. 95. Soto, in 4. sent. dist. 2. q. 2. art. 4. col. 4. Oldraldus, consil. 63. Victoria, in relect. de potestate Eccles. relect. 2. num. 24. proposit. 11. Selua, de beneficiis part. 1. quest. 4. n. 35. Petrus Gregorius, syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 4. num. 5. Marius Alterius, de censuris tom. 1. lib. 5. disp. 12. cap. 2. col. 2. liter. B, fol. 606. Antonius de Præis, de potestate Episcopi cap. 6. num. 36. Filucius, de statu clericorum tract. 41. cap. 1. num. 39. à qua communi non recedunt meo iudicio Cardinal. Baronius annal. anno Christi 112. num. 5. & Siquença vbi supra. Itaque licet ab Euaristio, Heginio, Pontiano, & aliis Pontificibus ante Syluestrum Diaconos & Presbyteros creatos esse constet, non tamen illos Cardinales fuisse, aut habuisse aliqua priuilegia seu exemptiones, ex quibus distinguerentur ab alijs, & sic dici possent principales, seu Ecclesiæ cardines, hodie Cardinales, patet aperte ex textu in c. Constantinus, 96. distinct. vbi faciens Constantinus mentionem de clericis Romanæ Ecclesiæ inferuientibus, de Cardinalibus non facit vllam: & pro certo habendum est, quod si in Ecclesia Dei tunc temporis existissent, de eis adhiberet mentionem expressam Marius Alterius vbi proximè. Vt post dictam donationem inuenitur in prima aut secunda Synodo generali ab ipso Syluestro

congruè

congregata; & non est credibile quod ante donationem non fiat de eorum nomine mentio, & statim post donationem expressè nominentur, si vera non fuisset assertio nostra, nempe quòd post donationem creati fuerunt: neque obstat quòd Ciacon alleget, quòd in donatione comprehenduntur Cardinales sub nomine Reuerendissimorum, cum aded honorificum nomen non nisi personis in magna dignitate constitutis conueniat. *c. in nomine Domini, 23. dist.* Ciacon in tractatu pro defensione quòd Diuus Hieronym. fuit Cardinal. *fol. 9. col. 2. in medio.* Nam textus quem in sua opinionis confirmationem allegat, contrarium probat: ibi enim clerici communiter appellantur Reuerendissimi, vt passim in iure fit, *textus in aurb. vt clericos apud proprios Episcopos in pr. collat. 6. vbi clericos Reuerendissimi multoties appellantur, & Monachi etiam Reuerendissimi.* Et quòd ibi sub nomine Reuerendissimorum non comprehendatur Cardinales, patet: nam statim in textu postquam loquitur de Reuerendissimis clericis, expressè loquitur de Cardinalibus, sub nomine expresso suæ dignitatis. Certum est enim, quòd priuilegia in donatione concessa clericis Romanæ Ecclesiæ, inuitarunt Pontificem Syluestrum vt ex omnibus parochiis segregaret illos, qui sibi magis idonei videbantur, vt gauderent illis priuilegiis; quia si omnibus indistinctè concederentur, parua æstimationis fuissent, neque dicerentur principales, neque Ecclesiæ cardines. Quorum originem post longam librorum antiquorum speculationem hunc verissimum esse putari, ac veritati & Historicis Ecclesiasticis consonum.

35 Ex quibus clarissimè constat,

Episcopos antiquiores esse: nam vt diximus num. 2. à veteri testamento habent exordium, vt Leuitici generis Sacerdotes. *Marquesan. de commissionibus part. 1. tom. 1. cap. 1. & 2. de commiss. appellat. num. 152. fol. 397.* illis verbis, itaque fratres præfati nuncupantur (loquitur de Episcopis) ex eiusdem sacramenti participatione in Episcopali dignitate. Sunt autem cum Papa in ea parte, in qua præpositi sunt vt Leuitici generis Sacerdotes, & in Sacerdotalis officij executione socij & fratres: & allegat textum in c. per venerabilem qui filij sint legitimi. & facit etiam illud *Psalm. 108. ibi, si int dies eius pauci, & Episcopatum eius accipiat alter.* Ergo preferendus est Cardinalatui, & quia Cardinalatus in Ecclesia Dei neque est ordo seu dignitas, sed officium, (licet magnum, amplissimum, ac illustrissimum.) *Martinus Laudens. in tract. de Cardin. quest. 10. & 17. Ioannes Garcia de nobilitat. gloss. 48. §. 3. num. 54. Andreas Gambarus de offic. & potestate Legati de latere lib. 7. num. 123. Lancelotus in templo lib. 2. cap. 1. §. 4. de dignitate & ordine Episcopi. Selua de beneficiis part. 1. quest. 3. num. 14. Valencuela consil. 34. incipit, innocato diuino numine, num. 93.*

Episcopatus non est dignitas, sed dignitatum culmen. *c. venerabilis, de præbendis, & ibi sribentes. Zabarella in Clement. 1. de renunt. num. 5.* Et hac de causa se Episcopum nominat Romanus Pontifex, quia in Ecclesia maior ordo non est, neque dignitas. *c. clerici, 21. dist. Gloss. in proximo sexti Decretalium, num. 70. Ioannes Garcia vbi prox. dict. gloss. 48. §. 3. num. 8. Syluester verbo Episcopus, n. 3. Siquença loco citato.* Et facit, nam Papa cum alloquitur Episcopos, fratres vocat: Cardinales verd dilectos

36

37

38

39

40

41

- lectos filios, *c. quàm graui, de crimine falsi*, & ibi gloss. illis verbis, Papa omnes Episcopos fratres appellat, inferiores autè dilectos filios. Ex quo inferitur, quòd quando tam Reges quàm Cardinales Pontifex filios appellat, illos esse Episcopis inferiores declarat. Sed quando Papa permixtim alloquitur, tunc omnes fratres appellat, si inter eos aliqui fuerint Episcopi Cardinales. *Scrībentes in proœmio Clementi, num. 2. Laudensis de Cardinal. quæst. 94. Marquesanus & Ioseph de Siquença vbi supra, Iacobus à Grassis in decis. aur. lib. 3. cap. 2. num. 32.* Nam denominatio semper à nobiliori fit, *lib. 1. ff. de acquirendo rerum dominio. Cardinal. vbi prox. num. 2. gloss. in cap. 1. de offic. delegati lib. 6.* illis verbis, quòd vbi cumque ex aliquibus magis dignis, & minùs dignis vnuerſitas congregatur, tum denominatio fit à dignioribus. Sed Pontifex Episcopos honorificè & priùs denominans, quid aliud facit nisi expressè diiudicare, esse Cardinalibus quoad ordinem honorabiliores. Ita decidit textus in *c. quamquam. 34. 2. quæst. 7.* & ibi gloss. & nota marginalis inquit,
- 43 Episcopum maiorem esse presbytero Cardinali: quam sequuntur Felin. *in c. quod super his de fide instrumentor. Bertach. in repertor. verbo Episcop. Menochius de arbitrariis lib. 2. centur. 1. casu 72. num. 6. Ioannes Garcia de nob. gloss. 48. §. 3. num. 35.*
- 44 Apparet etiam Cardinalatum non esse nouam Papatum institutionem, (vt impij detestabili ac diabolico ore dicunt) cum iam erat tempore Diui Syluestri primi, qui vixit ante annos 1300. neque creatus tempore Bonifacij VIII. Pontif. Max. licèt tunc eorum crescit authoritas, quo
- 45 tempore, & Clementis V. Cardinalari Episcopi nolebant, ne vide-

46
rètur ad inferiorem gradum descendere, illis nunquam permissum. Et idè Bonifacius VI II. erubescerebat quando Episcopos in Cardinales eligebat; quia eos faciebat descendere, & tunc per ademptionem Cardinalatus Episcopatus non vacabat, expressè Geminianus in *c. cum aliquibus, num. 7. in fine de rescriptis, lib. 6. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verbo Episcopus, num. 15. Petrus Gregorius syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 4. num. 4. Guillelmus Rodeanus de simonia cap. 18. num. 4. Gambarus de offic. & part. legati, lib. 7. num. 123. fol. mibi 222. Illescas lib. 4. histor. Pontif. cap. 30. in vita Eugenij I I. fol. mibi 298. ibi solo quiero aduertir, que antiqua mente sententia portanto maior y se estimaua, tanto mas la dignidad Episcopal que la de los Cardinales, que ningun obispo romara capelo aunque selodieran antes de ordinario de Cardenales venian à servir à ser Obispos, y en el punto, que vno venia a ser obispo deiaua el Cardenato como dignidad mucho menor. Sed ex hoc quomodo hæretici anno de 1300. Cardinalatum à Bonifacio VIII. institutum fuisse inferre possunt, si scriptores vno ore testantur, tunc autem priuilegiis & exemptionibus eorum amplissimam dignitatem, licèt ab antiquo creatam, vt ex Conciliis, ac antiquissimis sanctorum Patrum traditionibus, ac ex historicis Ecclesiasticis constar: sed de hoc satis cum doctissimum librum singulari modestia ac eruditione plenum edidit venerabilis Cardinal. Bellarminus è Societate Iesu, citò (vt existimo) in Sanctorum Catalogo adscribendus, pro responsione ad Iacobum Regem Angliæ.*

47
Ex dictis aliud Barbatix dictum refutabitur, asserentis & ea quoque ratione esse honorabiliores Cardinales Dominis Episcopis, quia quotidie

tidie maiori ornatu ipsis Episcopis vtuntur, in pileis rubeis & supelliceis, veste candida: sed propter hoc nemo existimet me velle de venerabilissima Cardinalicia dignitate aliquid detrahere, quam humiliter veneror, vel ingenioli mei ostensionem facere apud summam doctissimi Siculi sapientiam, id enim nihil aliud esset quam scarabeum docere aquilam volare; sed quia aliquis non leuis ingenij si eiusdem opinionibus acquiescerem, dicere poterat, malè me munere meo fungi, & Episcopis me iniquum præbere, si eorum præstantiam, vt debeo, non defenderem. Quapropter asserendum est, non rectè illum sensisse. Nam cum Episcoporum vita norma atque exemplum sit subditorum, *c. cum pastoris, 2. quæst. 7. c. miramur, 61. dist. Concil. Trident. de reformat. sess. 6. cap. 1. in pr. ibi integritas enim Præsidum salus est subditorum: Hugo de off. quatuor Prælator. summ. pene ultim. num. 3. tom. 6. Suarez de pax. in praxi tom. 2. part. 4. c. unico, num. 1. Gambarus de off. Legati de latere lib. 2. num. 50. Marquesan de commiss. tom. 3. part. 5. cap. 1. §. 1. num. 43. Soto de iustitia l. 10. quæst. 1. art. 1. fol. 4. Joann. Filescacus de sacra Episcopor. aut. cap. 1. §. 1. in fine, fol. 2. Malè poterunt deprauatos subditorum mores corrigere, si prius seipsum non emendant: *c. primum, 25. dist.* impossibile est enim quod umbra virgæ recta sit, si ipsa virga decliuus & tortuosa existat. Episcopus verò virga recta iustitiæ & sanctimoniam debet esse, vt umbra sua, quæ per totam diocesim extenditur, non decliuus seu tortuosa existat: si verò in omnibus rectissimus non sit, sua Respublica, eiusque territorium suo exemplo rectitudinem non custodiet. Sic intelligis causam, ob quam Episco-*

pus suæ diocesis caput dicatur: *c. clem non liceat, de præscriptionibus.* Nam terra vapores versus cælum emittit, plantæ in altum crescunt, ignis pro fine habet sursum scandescere, caput verò humano corpori insertum deorsum influit: vt sic Episcopus, qui subditorum est caput, deorsum influat, hoc est, subditos suo vitæ exemplo doceat, & sic cælestia bona communicet: *c. decif. 3. quæst. 1. c. sicut vir, 7. quæst. 1.* & sicut in capite est visus, audiendi sensus, loquendi modus, olfactus, gustatus, quæ sic in Episcopo sapientia, prudentia, prouidentia, pietas, & benignitas, quæ per hos sensus significantur, esse debent: & sicut per visum, auditum, & per alios sensus multa, quæ animam coinquinant, intrant, ita per Episcopi exemplum, si rectum non est, quia ipse auditus, & visus est subditorum, abusus subditorum, abusus subditos coinquinantes introducunt. Nam cum in altiore locum sint sublatis, reliqui in eos tanquam in speculum, seu in horologium oculos coniciunt, vt ex eis sumant quid imitentur: quod mirabiliter significarunt Antiqui, quando Prælati effigiem pingentes, in manu dextræ solem obscuratum, hac litera, *Nisi cum deficit spectatorem habet*; in sinistra verò horologium hac inscriptione, *Sicut horologium super montes, collocabant*; nam subditi tunc in Episcopum oculos fixos habent, cum aliquid obscuracionis seu deturbationis vident. Sic Diuus Bernardus dicebat Epistola 127. ad Guillelmum Comitem: si quis de populo deniat, solus perit, error Prælati multos inuoluit, & tantis obest, quantis præest; quo circa tot moribus dignus est iudicandus improbus Princeps, quot ad subditos perditionis exempla trans-

Concil.
Trident.
sess. 22. c.
1. c. quæ-
litæ de
accusa-
tionib. c.
clericos,
21. q.
50

52

mittit: sicuti & tot gloriæ coronis probus, quot ædificationis simile: habetur in *c. præcipue*, 11. *quest. 3. & in c. nulli fas sit*, 25. *quest. 1.* Non enim sufficit quòd Episcopus veritatem annuntiet, verba Dei prædicet, nisi sic operetur vt prædicat: vnde Diuus Thomas interpretans illud Cantico. c. 4. ibi, *vnus cuiusque ensis super femur suum, propter timores nocturnos*, inquit. Nam non sufficit quòd aliquis prædicet de moribus annuntiando veritatem vitæ, vel quòd prædicet de fide annuntiando veritatem doctrinæ, sed oportet eum annuntiare veritatem iustitiæ esse: vt faciat quod dicit, & credat quod docet, quod iustum est, vt aliquis talis sit in se, qualem prædicat alium debere esse. Idè prædicatores, qui debent custodire lectulum Salomonis, debent tenere enses non in ore tantum, vt dicant & non faciant: sed vnus cuiusque ensis debet esse super femur suum, constringendo femora sua, viuendo castè, & obseruando quæ prædicant, & sic magis proficiunt operando quàm hortando. Quapropter inquit Diuus Gregor. super illud Exodi 19. esse Prælatos vasa illa à Salomone facta, vbi Cherubines erant, leones & boves: nam in Episcopo magna scientia sicuti Cherubinis, fortitudo leonis, & continuus bonis labor esse debet, vt semper inuigilet pro subditorum bono & exemplo. Cherubim autem dilectione inflammatur: inflametur ergo & Episcopus dilectione subditorum, vt sic neque laborare aut vigilare timeat pro eorum ædificatione & exemplo. Dilectionis sedes cor est, & Episcopus cor subditorum, vbi eorum dilectio tamquam in propria sede habitare, & commorare tenetur, vt ex eo

cælestes ac exemplares virtutes exant, subditisque communicet, & velut in corpus diffundat: *c. ita Dominus*, 19. *dist.*

Ad hoc Episcopis nihil magis necessarium, quàm morum grauitas, & ornatus honestas: *c. omni iactantia, cum sequentibus*, 2. *quest. 4.* Diuus Chrysostom. super Epistol. Pauli ad Romanos homilia 24. quod admirabiliter nostri Episcopi obseruant qui tam humiles sunt, ac gloriæ humanæ contemptores: nam licet pannis bombycinis violacei coloris, rubeis transuersis se induere liceat, vt Episcoporum cæremonialis docet, & Ioannes Garcia de nobilitate *gloss. 48. §. 3. num. 52.* semper pullatis indumentis vtuntur, & non solum extra dioccesim, verum etiam & in ea rochetum coopertum portant, præclare veri Episcopi vocem audiunt, dicentis apud Math. cap. 6. *de vestimentis quia solliciti estis, considerate lilia agri quomodo crescunt, non laborant: dico autem vobis, quoniam neque Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut vnus ex istis: nolite ergo solliciti esse dicentes, quo operiemur?* Vnde euenit, omnia corporis indumenta parui Episcopos æstimare, & non vti neque purpureis vestimentis, neque rochetto discooperto, quod est eis valdè laude dignum, iuxta illud Beati Gregorij in Pastoralibus: subtilissima ars viuendi est culmen tenere, & gloriam reprimere, esse quidem in potentia, sed potentem se esse nescire. Ex dictis notabilis ac verissima deducitur conclusio, quòd Episcopus honorabilior est quoad ordinem Cardinalatu: quia vestis elegans sublimiorem vel inferiorem hominem non facit, sed dignitatis ac virtutis celsitudo. *l. humilem, c. de incestis & inuilib.*

53

54

55

52

56

57

58

lib. nuptiis. l. nemo vir. c. de vestibus & hol. lib. 11. At dixit Seneca, quod quemadmodum stultus est, qui equum empturus non eum inspicit, sed sellam eius & frēna: sic stultissimus est, qui ex veste hominem aestimat. tradit Lucas de penn. in l. 2. c. de vestib. hol. lib. 11. Felicius Contelorius de præcedentia religionis Prædicatorum, quæst. 1. num. 4. Didacus Perez in l. 1. tit. 1. lib. 4. ordinum. vers. per vestes autem. His enim sic constitutis ad maiora enucleanda properemas.

S Y M M A R I V M.

Gubernatio quomodo appelletur. num. 1.

Qui in Episcopum eligitur, qualis esse debeat. num. 2.

Solonis lex refertur. num. 3.

Alexadis sententia allegatur. n. 4.

Consuetudo in populo Romano observata. num. 5.

Conditiones & virtutes in Episcopo requisitæ. num. 6.

D E E P I S C O P O R V M
C R E A T I O N E.

C A P V T S E C V N D V M.

PRÆCLARE gubernandi dignitas (vt inquit Barro) Magistratus appellatur, à Magistro: quia qui aliis præesse cupit, eorum debet esse Magister, habereque magnum rerum usum, ex quo prudentia oritur, vt valeat & possit suum munus exequi. Ad hoc respexisse videtur illud, quod Ietro ad Moysen dixisse legitur, in capite 18. Exodi: *Provide autem (ait) de omni plebe viros sapientes & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam, & constitues tribunos, & centuriones, & quingenarios, & decanos, qui iudicent populum omni tempore.* Utinam Reges & Principes, quando ad Ecclesiæ principatum aliquem electuri essent, hæc obseruarent. Provide dicit, non citò, indeterminatè ac incognitè elige: quia provideo longam speculationem supponit; & de omni plebe,

non tam ex illis, qui amplissimos redditus Ecclesiasticos habent, vt ipsis vacantibus melius magnatum filios ditare possint. Ad nostrum propositum. Perpende tantum verbum illud, *viros sapientes*: quia in illo demonstratur, quod qui Episcopus creandus est, non adolescens, sed vir maturæ ætatis, qui multarum habeat experientiam, esse debet.

Quid enim prodest aliquem esse magna sapientia præditum, si rerum practica sit destitutus, & ita quadam Solonis lege cautum erat, ad magistratum & consultationem iuuenem, quamuis prudentissimus videretur, nullo modo admitti licere. Iuxta illud Diui Gregor. in Pastoralis. part. 1. cap. 1. ibi nulla ars doceri præsumitur, nisi intenta prius meditatione discatur: quia solet rerum experimentum potentissimè vincere rerum ineptias, teste Ale-

4 xade afferentis, quòd homo est natura similis vino: vt enim vinum nouum ita & hominem deferuescere necessarium est, vt inde ab omni malo defæcatum, confirmata iam ætate, moribúque compositis, & repressis importunis affectibus aliis possit consulere & gubernare.

Et quemadmodum qui ad amplissimum exercitum gubernandum seglegari solent, non sunt iuuenes delicati, tyrones imperitissimi, ignari, & rerum militiæ non experti, effæminati, diuitiarum copia affluentes, diuitiarumque cupidi, vt in illa celebri Romanorum curia vbi quando aliqui in ciues Romanos admittendi erant, solebat Cato ille Censorinus (ei namque propter singularem tam in literis quàm in virtute opinionem, quæ de ipso habebatur, munus hoc recipiendi aliquem in ciuem à Senatu erat delegatum) manus eorum qui admittendi erant tentare, easque suis fricabat, quòd si lenes ac molles inueniebat, tamquam inutiles tam ad bellandum quàm ad gubernandum reiciebat: si autem manus eorum duras esse, & callos obduxisse sentiebat, ipsos maxima cum lætitia in ciuium Romanorum Catalogo scribebat. Nam ciues Romani, qui quotidie erant debellaturi, non effæminati, & Epicuro similes, à laboribus recedentes, sed homines robusti, atque milites celeberrimi, prudentissimi, in militiæ laboribus satis versati, & fortes esse debebant: vt exercitum gubernare, milites regere, & consulere, hostes singulari fortitudine propulsare, arma lumere, iacula fortia mittere, munitiones præparare, ciuitates erimen perduellionis incurrentes obsidere, eorum ianuas fortiter claudere, ingressum illis, vestimenta & auxilia

impedire, turres de nouo ædificare, munitiones præuenire, milites multiplicare, arma quærere, legationem ad amicos mittere, vt auxilium præbere possint.

Ita ergo Episcopi qui nos sunt illuminaturi, & cælum debellaturi debent eligi prudentes, dociles, temperati, casti, sobrij, cauti, humiles, affabiles, laboriosi, misericordes, in lege Dei instructi, & in Scripturarum sensibus acuti, in dogmatibus Ecclesiasticis exercitati, docti, pauidi, maturi, & qui reprehendi non possint, Deo & hominibus placentes, moribus ornati, mansueti, & tales quod graue onus tantæ dignitatis sustinere valeant: nam vt Diuus Bernardus de cons. inquit, Monstruosa res est gradus summus, & animus infirmus, tactus supremus & gradus minimus, sedes prima, & vita ima, lingua magniloqua & manus otiosa, sermo multus & fructus nullus, vultus grauis & visus leuis, ingens auctoritas & nutans stabilitas: has enim qualitates qui ad amplissimum dignitatis culmen est euocandus habere debet; quia nullum oportet maiora scire, & melius viuere quàm Episcopum, cuius doctrina & exemplo nutriuntur subiecti, & si præclara ad eorum electionem spectantia legere volueris, vide textum in c. qui in aliquo, 51. dist. c. miramur, cum sequentibus, c. Episcopum, 61. dist. c. qui Episcopatum, 11. c. oportet cum similibus, 8. quæst. 1. c. fratrem, 86. dist. c. hinc etenim, 40. dist. per totam. c. cum in cunctis, de elect. c. nisi cum pridem de renuntiat. auth. quomodo oporteat Episcopos per totam collat. 1. si quemquam, 30. C. de Episcopis & clericis. Concil. Trident. de reformat. sess. 6. cap. 1. & de reformat. sess. 7. cap. 1. & 2. & de reformat. sess. 24. cap. 1. docent. Hugo de offic. quatuor

quatuor Pralator. summ. de secundo Pralato. Cardinalis Tuschus liter. E, verbo Episcopus, concl. 234. Franciscus de Agricola in appendice ad Sotum, in lectionibus de institut. Sacerd. §. fidelis sermo, fol. 98. Petrus Abaxio in directorio election. cap. 49. & 51. num. 21. part. 3. Hostiensis in summ. de tempor. ordin. §. & cui. Sylvester in summ. verbo Episcopus, num. 1. Emanuel Rodriguez quest. regular. tom. 3. quest. 34. Barbosa in Pastoralis post hac scripta visus, titulo 2. gloss. 2. Filescus de Episcop. aut. cap. 1. §. 2. Menochius de arbit. lib. 2. cent. 3. casu 426. num. 2. & 3. Petrus Gregor. syntagm. part. 2. lib. 15. cap. 12. num. 6. Marquez en el governador Christiano cap. 9. col. 6. usque ad 9. Gutierrez canonicar. cap. 11. num. 1. & 2. lib. 2.

S V M M A R I V M.

In electione Episcoporum antiquitus qualis mos servata. num. 1.
 Quo iure Clerus in Episcopi sui electione intromittebatur. n. 2.
 De iure diuino cui Episcoporum electio competat. num. 3.
 Heretici redarguuntur. num. 4.
 Nostri Hispaniarum Reges quo tempore presentare ceperunt ad Episcopatus sui regni. num. 5.
 Decanus & Capitulum ob quid Episcopum eligebant. num. 6.
 Archiepiscopi Toletani authoritas quanta fuit circa Episcoporum Hispanie creationem. num. 7.
 Nostri Catholici Reges quo iure Episcopos presentent. num. 8.
 Ioannis Ignei, & Ioannis Ferraldi opinio refutatur. num. 9.
 Electus antequam ad suam accedat

Ecclesiam quid facere teneatur. num. 10.

Philippus II. Hispaniarum Rex, qui communiter vocatur el prudente extollitur. num. 11.

Qui in Episcopum eligitur ab irregularitate debet esse immunis. num. 12.

Noster Rex an dignum eligere sufficiat ex propositis à consiliariis, anve digniorem. num. 13.

Et ad hoc quæ inquisitio fieri debet. num. 14.

In domo Dei nihil præposterum esse debet. num. 15.

Illegitimus licet Religiosus ad Episcopatum sine disput. non admittitur. num. 16.

Per subsequens matrimonium legitimitate non admittitur ad Cardinalatum. num. 17.

Secus fit ad Episcopatum. num. 18.

Legitimus ad unam dignitatem, utrum censeatur legitimat. ad Episcopalem. num. 19.

Et legitimat. ad Episcopalem, an censeatur dispensat. ad Archiepiscop. num. 20.

Legitimato à Principe laico non recognoscente Superiore. utrum ad Episcopatum sine alia disp. admittatur. num. 21.

Quæ ætas requiratur in eo, qui ad Episcopatum eligitur. num. 22.

De scientia electi qualiter constare possit, etiam si sit Religiosus. num. 23.

Examen quod ex constitutione Clementis VII. requirebatur, in Hispania nunquam admissum,

- neque seruatum de consuetudine. num. 24.
- Theologus an Iureconsulto debeat præferri in creatione ad Episcopatum. num. 25.
- Episcopatus cui potius debeat conferri. num. 26.
- Exteri ad Episcopatus seu Canonicatus in Castella regnis non admittuntur, etiam si sint ex Regno Nauarra, seu de Aragon. num. 27.
- Ad Episcopatum non presentatur nisi in Sacro Ordine constitutus. num. 28.
- Religiosi utrum sine Superioris licentia acceptare Episcopatum possint. num. 29.
- Qui Superior licentiam istam concedere valeat. num. 30.
- Episcopatum acceptare seu procurare nequeunt Religiosi sanctissimæ Societatis Iesu. num. 31.
- Præpositus generalis eiusdem Societatis inuitos ad Episcopatum acceptandum compellere potest. num. 32.
- Religiosus utrum peccet Episcopari desiderando. num. 33.
- Sacer Episcopalis ordo perfectior est Monachatu. num. 34.
- Religiosi Episcopatum procurare timeant. num. 35.
- Diuus Bonauentura malè sentit de Religiosis Episcopari desiderantibus. num. 36.
- Episcopatum desiderare utrum peccatum. num. 37.
- Libri & utensilia Religiosi cui cedant si creatur Episcopus. n. 38.
- Religiosus factus Episcopus Religionis priuilegijs priuatur. numero 39.
- Generalis, seu alius Prælatus si in Episcopum eligitur, & acceptat, statim desinit esse Generalis seu Prælatus. num. 40.
- Episcopus regularis, si dimisso Episcopatu ad Religionem redeat, non admittitur ad officia Religionis. num. 41.
- Episcopus titularis ad Ecclesiam Cathedralem promoueri potest, & retinebit titulum prioris Ecclesie, & etiam secundæ. n. 42.
- Papa Episcopos sine diæcesi creare potest. num. 43.
- Episcopi titulares quo tempore creari cæperunt. num. 44.
- A Petro Soto cauendum circa Episcoporum titularium creationem. num. 45.
- Chorepiscoporum officium & origo. num. 46.
- Chorepiscopi quo tempore extincti. num. 47.
- Episcopi titulares si possent, & liceret, credendum est quòd adirent, ut in Ecclesijs quarum Episcopi appellantur Euangelium prædicarent. num. 48.
- Episcopi tam diuites quàm pauperes aequè honorandi. num. 49.
- Diui Bernardi & Augustini verba ponuntur, atque etiam Seneca. num. 50.
- Votum de non procurando Episcopatum etiam de licentia Papa valet, de non acceptando minime. num. 51.

- Electio seu presentatio utrum valeat, si antequam sortiretur effectum, presentans spiravit.* num. 52.
- Electus intra quod tempus debeat electionem de se factam approbare.* num. 53.
- Archiepiscopus Toletanus olim Episcopos Hispaniae confirmabat.* num. 54.
- Toletana sedis super omnes Hispaniae Ecclesias Primatia antiquissima.* num. 55.
- Hodie solus Papa Episcopos confirmat.* num. 56.
- Prelatura per confirmationem praeficitur.* num. 57.
- Administrare ante confirmationem electus nequit.* num. 58.
- Et ante ademptionem possessionis.* num. 59.
- Et ante consecrationem exercere ea, quae ordinis Episcopalis sunt.* num. 60.
- Vtrum ea delegare alio Episcopo possit.* num. 61.
- Patriarcha, seu Archiepiscopus consecratus, & non palliatus, an possit ea, quae ordinis sunt, alio Episcopo demandare.* num. 62.
- An Synodum congregare seu crucem ante se, vulgo Gion, portare possit, seu Clericos degradare, aut beneficiis priuare, ante pallij susceptionem.* num. 63.
- Quae solemnitas requirebatur antiquitus in Clericorum degradatione, & quae hodie.* num. 64.
- Electus confirmatus ante consecrationem an dicatur Episcopus.* num. 65.
- Patriarcha seu Archiepiscopus ante receptionem pallij non dicitur Patriarcha.* num. 66.
- Percutiens Archiepiscopum, seu Patriarcham non palliatum, utrum excommunicatione bullae Caenae incurrat.* num. 67.
- Quid si percutiat electum confirmatum, non consecratum.* n. 68.
- Ciuitas interficiens confirmatum, an tanta poena mulctetur sicuti si esset consecratus.* num. 69.
- An confirmatus non consecratus, neque sacro Ordine initiatus, ad nuptias transire relicto Episcopatu possit.* num. 70.
- Et an requiratur Papae licentia.* num. 71.
- Promotio ad Episcopatum utrum matrimonium ratum dissoluat.* num. 72.
- Confirmatus non consecratus, neque sacro ordine initiatus, ratione status, utrum teneatur ad castitatem.* num. 73.
- Continentia utrum de Iure positiuo seu diuino sit Episcopatu annexa.* num. 74.
- Confirmatus non consecratus, neque in sacro ordine constitutus, fornicationem committens, non videtur talem fornicationem excedere malitiam simplicis fornicationis, neque circumstantiam necessario fatendam habere.* n. 75.
- Beneficia electi in Episcopu de Iure antiquo quid requirebatur.* n. 76.
- Hodie quando vacare dicantur.* num. 76.

Si transfertur Episcopus, quando prioris Ecclesie redditu priuatur. num. 77.

De stylo curiae obtentum est, non vacare beneficia licet aliis conferantur, donec Episcopatus possessionem acquirat. num. 78.

Electus nequit renuntiare beneficia in fauorem tertij. num. 79.

Quid circa hoc ex antiquissima consuetudine seruetur in Hispania. num. 80.

Episcopus titularis beneficia, quae ante consecrationem obtinebat, renuntiare poterit in fauorem tertij. num. 81.

Et poterit obtinere post consecrationem beneficia, quae antea habebat. num. 82.

Qui non recipitur à populo retinebit etiam beneficia quae antea. num. 83.

Papa solus dispensat cum Episcopo, ut possit priora beneficia simul cum Episcopatu retinere. numero 84.

Beneficia, quae Episcopus dispensatiue obtinebat cum Episcopatu, si vacant, eius prouisio reseruatur Papa: licet alias si Clericus particularis obtineret, eius prouisio competeret Episcopo in cuius

Diocesi sunt. num. 85.

Episcopus dispensatus ad retinenda priora beneficia, si transfertur ad aliam Ecclesiam, utrum vacent; anve transeant cum ipso. num. 86.

Episcopus Cardinalis creatus, an eius Episcopatus administratio cesset. num. 87.

Episcopatus iurisdictio si Episcopus transfertur, quando dicatur cessare. num. 88.

Qui à Papa in Episcopos eliguntur, non indigent confirmatione. num. 89.

Apud nostrates quando dicatur propriè Episcopus translatus. numero 90.

Quare permittitur Episcopo obtinere redditus prioris Ecclesie, donec alterius possessionem adipiscatur, & non administrare. numero 91.

Episcopus translatus, quoad primam Ecclesiam, est persona priuata, & censetur mortuus ab instanti translationis. num. 92.

Ad hoc ut translatio fiat, quid requiritur. num. 93.

Prudentes Episcopi quid facere solent, ex quo sciunt se translatos. num. 94.

DE

DE ELECTIONE, AC
ELIGENDORVM QUALITATIBVS.

CAPVT TERTIVM.

Mos fuit antiquus lógos seruatus in annos, quòd ille, qui in Episcopali sede constituendus erat, à cuncto clero eligeretur. *textus in c. Episcopus, c. nullus inuitus, 13. c. in ordinatione. c. obitum, c. Catinensis, 62. dist. c. nulla ratio, 62. dist. c. nullus, c. Adrianus, c. Valentinianus, cum multis sequentibus, 63. dist. Bertach. in tract. de Episcopis, lib. 2. de causa materiali Episcopi. Nauarrus consil. 1. de electione. Ioan. Martinez de Olano de reductionib. Antinomar. iur. in epilogo partitar. legum, num. 1. Bouadilla multos eligendi vsus refert in politica lib. 2. cap. 18. num. 223. Gregorius Lopez in l. 18. tit. 5. part. 1. Petrus Gregorius Syntagm part. 2. lib. 15. cap. 12. Didacus Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinam. Barbosa in Pastoralit. 1. cap. 3. num. 4. fol. 22. Franciscus algado post hæc scripta visus de regia protectione part. 3. tom. 2. cap. 10. num. 230.*

Neque existimes Clerum iure proprio elegisse Prælatos, quia esset erroneum: eligebant namque ipsum ex Papali dispensatione seu permisso. Nam Papæ tantummodò (non populo aut Clero) iure diuino Episcoporum electio competit; licet hæretici impiè contrarium affirmant, quos redarguunt cum Bellarmino & Azor. Barbosa vbi proximè n. 35. & alij ab ipso relati.

Postea verò ius præsentandi concessum fuit nostris Hispaniarum

Regibus tempore Leonis II. Agathi primi successor. in Hispania regnate Erugio Rege Gotho anno primo sui regni, & Christi de 679. *textus singularis in c. cum longè, 63. dist. Conarrunias in regula possessor. 2. part. §. 10. num. 6. de regulis iuris, lib. 6. Concilium Toletanum 12. Guillelmus Benedict. in c. Rainutius de testament. verbo & uxorem nomine Adelaysam decis. 2. num. 79. multos refert Cenedo ad decretum collect. 51. num. 3. Menchaca illustrium controuer. cap. 22. num. 14. cum seqq. Hieronymus Roman. in su Republica Christiana lib. 3. cap. 7. col. 7. Gregorius Lopez in l. 18. tit. 5. part. 1. Spino in speculo testamentor. gloss. 4. num. 13. Didacus Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinament. vers. ex quo infertur. & in l. 3. tit. 3. d. lib. 1. ordin. Barbosa in Pastoralit. part. 3. alleg. 57. num. 87. Bouadilla in politica lib. 2. cap. 18. num. 223. Mariana en la historia general de España lib. 6. cap. 17. Salgado vbi supra.*

Sed cum Reges nostri assiduis bellorum vinculis arctissimè astringerentur, introductum fuit, vt Decanus & Capitulum Ecclesiæ Cathedralis eligerent sibi Episcopum, antea à Rege venia impetrata. l. 18. & ibi Gregorius Lopez tit. 5. part. 1. l. 3. tit. 3. lib. 1. ordinam. ibi costumbre antigua fue sienpre yes guardada en España que quando algun Prelado o Obispo finare que los canonigos o otros qualesquier a quiendo derechoy costumbre pertenecce la election deben luego haçer saber al Rey por mensagero cierto la

D

muerte del tal prelado o Obispo que fino e ante desto no puedan ni deben. Et ibi Didacus Perez ubi citat Innocentium in c. quod sicut de electione. & Panorm. in ca. 1. num. 5. de consuetud. Olano ubi supra num. 1. Azuero in l. 1. tit. 6. lib. 1. ordinam. noui ac recopilat. num. 1. Palacius Rubius in c. per vestras. in introductione rub. num. 25. Garcia de beneficiis, 5. part. cap. 1. n. 216. alios refer. Salgado ubi supra num. 229.

7 Et quando Rex absens erat, Archiepiscopo Toletano vt Primati, & etiam vt Vicecancellario Castellæ tamquam Regis vicem gerenti, & primæ personæ post ipsum talis fiebat nuntiatio. Mariana in historia citata lib. 6. cap. 17. ibi la segunda sue dar al Arcobispo de Toledo authoridad para criar y elegir Obispo en todo el Reyno quando el Rey a cuius cargo por antiqua costumbre esto pertenecia se hallate mui le ios. Salgado supr. num. 223.

8 Hodie verò liberè ius præsentandi Episcopos nostris Regibus competit, cum sint omnium Ecclesiarum Cathedralium Patroni: & etiam ex iustissimis titulis (& seclusa in memoriali & antiquissima præscriptione) ex Apostolica concessione de nouo facta Catholicis Regibus, Domino Ferdinando dicto el Catholico, & Dominæ Elizabeth, quam se vidisse oculis propriis testatur Gregorius Lopez in l. 18. tit. 5. part. 1. verbo antiquamente, hisce verbis: habet etiam Rex Hispania concessiones & confirmationes Papales super isto iure patronatus, quas ego vidi. l. 13. tit. 3. lib. 1. compilat. l. 1. tit. 6. lib. 1. recopil. & ibi Azuero num. 1. Mariana in histor. Hispan. lib. 26. cap. 5. tom. 2. istis verbis, Últimamente el Papa Adriano los annos de adelante por contemplation del Rey Don Carlos su discipulo le concedio a el y a sus sucesores authoridad de presentar los obis-

pos de Espagnia, que antes se prouecian a supplication de los Reyes. Gil. Gonzales de Auila in sua historia de Salamanca lib. 3. cap. 18. Nicolaus Garcia de beneficiis part. 5. cap. 1. num. 217. Didacus Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinam. Ioannes Lupus in tract. de benef. vacant. in curia, §. 8. vbi multos refert. Palacius Rubius, & Franciscus Salgado locis citatis: ille num. 34. iste num. 236. Bonadilla in pol. lib. 2. cap. 17. num. 2. vsque ad 4. & cap. 18. num. 215. Gonzales in regul. 8. cancell. gloss. 43. num. 59. Emanuel Rodriguez tom. 4. de sus obras. c. 67. de los Obispos, num. 26. Didacus de Spino & Olano supra. Cataneus in catalogo 5. part. cons. 24. num. 99. Franciscus Leo in thesauro fori Ecclesiast. part. 1. cap. 3. num. 1. Laudensis de principibus quest. 74. tom. 6. diuer. Guillelm. Benedict. in cap. Rainunt. de testam. verbo, & vxor. decis. 2. num. 79. Martha de iurisdict. 2. p. c. 40. n. 13.

9 Ex quibus falsam esse Ioannis Ignei in l. necessarios, §. non alias. num. 336. ff. ad Silanianum, doctrinam apparet, secutam à Ioanne Ferraldo in tractatu de insignib. Regum Franc. I X. iure, vbi probare nititur, Reges Hispaniæ ius præsentandi Episcopos habuisse ratione concessionis Carolo Magno Gallicano Regi factæ: nam per centum viginti annos antequam Carolus Magnus in rebus humanis esset, nostris Hispaniæ Regibus competebar. Couarruias in regul. possessor. part. 2. §. 10. num. 6. de regulis iuris lib. 6. Didacus Perez in d. l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinam. §. ex quo inferitur. Salgado d. tom. 2. part. 3. cap. 10. n. 241. vsque ad 247.

10 Et sic qui in Episcopum eligitur, antequam ad Ecclesiam ad quam promotus est, accedat, debet Regi Maiestatem visitare ac vereri, & in recognitionem præsentationis gratias

11 tias agere. l. 3. lib. 1. tit. 3. ordinam. ibi y es costumbre antigua, que antes que aia de aprènder la possessio de la Iglesia deuen venir por sus personas a haçer reuerencia al Rey. Quod prudentissimus Philippus II. fidei ac Apostolicæ sedis singularis defensor, & Hispaniæ nostræ decus & ornamentum, maximè obseruare faciebat, neque permittebat electos à curiâ regali discedere, nisi sua iam osculata manu, (vt vulgariter dicitur) teste Ludouico Cabrera in vita eiusdem Regis, lib. 11. cap. 11. col. 5. litera C. fol. mibi 892.

12 Præmitte inprimis quòd qui eligendus est ac præsentandus, nullam irregularitatem pati debet, tam corporis quàm famæ, & Princeps sub peccati mortalis pœna eligere tenetur non dignum, sed digniorem ex propositis à consiliariis suis. Soto de iustitia & iurè lib. 10. quæst. 2. art. 3. Rebellus de obligatione instit. p. 1. lib. 3. quæst. 4. Diuus Thom. 2. 2. quæst. 63. art. 2. & quæst. 185. art. 3. & quot. lib. 6. art. 9. & quot. lib. 8. art. 6. Ioannes Maior in 4. sentent. quæst. 8. & 9. Lambertin de iure patronatus, verbo honorificum, quæst. 15. Couarruias in regula peccatum, 2. quæst. §. 6. num. 4. de regul. iur. lib. 6. multos citant. Didacus Perez in l. 2. tit. 6. lib. 3. ordinam. §. præterea. Barbosa in Pastoralis tit. 2. gloss. 2. num. 29. vsque ad 33. cum Alexand. Raudensi decis. 34. in pr. n. 179.

14 Et ad hoc perquirere tenetur à suo Confessario, & ab aliis Religiosis, & piis ac eruditis viris, quis sit dignior. Emanuel Rodriguez tom. 4. de sus obras, cap. 67. de los Obispos. n. 26. Nam si in quibuslibet Ecclesiæ gradibus prouidenter, scientérque curandum est, vt in domo Domini nihil sit inordinatum, nihil præposterum, quanto magis elaborandum est, vt in electione eius, qui supra

omnes gradus constituitur, nõ erretur: nam totius familiæ Domini status & ordo nutauit, si quod requiritur in corpore, non inueniatur in capite c. miramur, 61. dist. Concilium Trident. sess. 24. de refor. cap. 1. Didacus Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordin. Hugolinus de offic. & potest. Episcop. part. 1. c. 1. §. 1. num. 1. & 8.

16 Illegitimus licèt Religiosus sit in Episcopum non eligitur. c. innotuit. c. cum Vintoniensis, & ibi Abbas de elect. l. 22. tit. 5. part. 1. l. 4. tit. 15. part. 4. & ibi Greg. Lopez. Bertach. de Episcop. l. 2. de causa materiali Episcopi num. 81. Vgolinus vbi prox. num. 5. Franciscus Leo in thesaur. part. 1. cap. 3. num. 8. Iacobus à Grassis in decis. lib. 3. cap. 2. num. 12. facit etiam textus in cap. 1. de filiis Presbyteror.

17 Quod accipiendum est, nisi Papa dispensauerit, qui ferè numquam ad Cardinalatum hominem ex illegitimo cõitu natum promoueri vult, quamuis sit legitimatus per matrimonium subsequens. Franciscus Leo in thes. part. 3. cap. 9. num. 13. & 14. vbi ponit specialem constitutionem Sixti V. hoc continentem, expeditam anno Domini de 1586.

18 Sed licèt in Dominis Cardinalibus hoc procedat, cum Episcopis aliter res se habet, nam legitimatus per subsequens matrimonium sine Papali dispensatione confirmatur. Gloss. in c. innotuit. 26. & ibi Panorm. num. 17. de elect. & in c. cum in cunctis, num. 3. eodem titul. Iason in l. generaliter, §. cum autem, c. de inst. & sub. n. 8. Suarez de censuris disput. 50. sect. 5. num. 10. Menoch. conf. 799. num. 12. Couarruias de spons. part. 2. cap. 8. §. 2. num. 24. Baptill. Lediens conf. 24. num. 19. incipit si rectè diligenter. Petrus à Biaxio in director. elect. cap. 1. num. 6. part. 2. Franciscus Leo in thes. part. 1. cap. 9. num. 14. Iacobus à Grassis

fis & Vgolin. *vbi supra*. Emanuel Rodrigez *tom. 4. de sus obras cap. 67. num. 6.* Barbosa *in pastoral part. 2. all. 1. num. 32.*

19 Legitimus ad vnam dignitatem, non censetur ad Episcopalem. *c. nulla, c. dilectum, de concess. prabond. l. 4. tit. 15 part. 4. & ibi Lupus. Rebuff. in prax. benefic. lib. 2. de dispensatione et aetis, verbo post Pontificales, num. 4. Paulus Montanus de tutore, cap. 26. num. 33. Barbosa vbi supra n. 17.*

20 Sicuti legitimus ad Episcopalem, non est ad Archiepiscopalem. Rebuffus, Lupus, Paulus Montanus.

21 Neque censetur legitimus ad Episcopalem, qui est à Principe non recognoscente Superiorē legitimus. *c. per venerabilem qui filij sint legitimi, & ibi scribentes cap. 1. 10. dist. cum gloss. l. 4. tit. 15. part. 4. ibi Lupus, Emanuel Sa, verbo filius, num. 11. Sanchez de matrimonio lib. 8. disp. 7. num. 11.*

22 Et licet in ceteris dignitatibus legitimum annum attingere sufficiat, in Episcopali precisè requiritur quoddam trigessimum annum habeat perfectum, non inchoatum, qui eligitur. *c. cum in cunctis, §. inferiora de electione. Cum gloss. & Abbate num. 6. gloss. in c. licet eodem titulo, lib. 6. auctorit. de sanctissimis Episcopis collat. 9. §. clericos, l. 22. tit. 5 part. 1. Abbas in c. cum dilecti, num. 9. de electione. Felinus in c. cum vigesimum num. 8. de offic. & part. iudicis dele. Bertach. in tract. de Episcop. lib. 2. de causa material. Episcopi, num. 54. Mantica de coniecturis vltimar. voluntat. lib. 3. tit. 15. num. 3. Rebuffus in prax. benefic. in rubr. requisita ad collationem bonam, num. 37. Menoch. de arbitrar. lib. 2. centur. 5. casu 427. num. 24. Emanuel Sa verbo Episcopi, num. 6. Armilla verbo dispensatio, num. 21. Franciscus Leo in thes. & Vgolinus supra. Petrus Gregor. syntagmat.*

lib. 17. cap. 6. num. 13. part. 2. Rixius in praxi decis. 318. in additione ad notabilia de sacram. Ordinis. Ioannes Gutierrez canonicar. lib. 1. cap. 26. num. 39.

Et debet esse singulari scientia præditus, & Licentiatus seu Doctor in Theologia, aut iure canonico, aut approbatus publico alicuius Academiae testimonio. *c. cum in cunctis de elect. auct. de sanctiss. Episcop. l. 24. tit. 5. part. 1. Concil. Trident. de reformat. sess. 24. cap. 2. Bertachin, Franciscus Leo & Vgolin. supra, Sà verbo Episcopus, num. 7. Menochius de arbitrar. lib. 2. centur. 5. casu 425. num. 35. Candelabr. aur. de sacrament. Ordinis tit. 15. §. de etate, num. 30.*

At verò si Religiosus est electus, admittitur cum scheda approbationis sui Superioris: neque aliud requiritur. *Concil. Trid. d. c. 2. de reformat. sess. 22.*

Sed ex noua constitutione Clementis VI II. cautum est, electos in Episcopos Italiae coram Romano Põtifice & sacro Cardinalium cœtu aliorumque Prælatorum. In Hispania verò & Gallia coram Romani Pontificis Legatis ibi existentibus, & deficientibus Legatis coram sanctæ Romanæ Ecclesiæ Nuntiis, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis, de speciali Papæ mandato ibi assistentibus aliis Prælatibus, vt negocij grauitas poscit, se examini subiaceant, qui approbati, & non alias ad Ecclesiæ regimen admittantur. *Concilium Trident. de reform. sess. 24. cap. 1. Vgol. part. 1. cap. 1. §. 2. num. 2. Francisc. Leo in thes. part. 1. cap. 3. num. 11. vbi ponit quomodo processus promouendorum ad Episcopatus subscribatur, & qualiter scheda consistorialis expediatur. Barbosa in pastoral. part. 2. alleg. 1. num. 25.*

Et quamuis in Italia coram Romano

23

24

24

mano Pontifice seu Cardinalibus hoc examen rigide & strictè fiat, in Hispania verò minimè: quia non est admissum, neque receptum Clementis VIII. decretum, & sic de consuetudine non seruatur, neque examinatur qui præsentandus est. Nam cum semper à consiliariis illi proponantur ad Episcopatus, qui doctrina & sapientia potentes sunt, ac vita & moribus insignes: nihil aliud visum est esse necessarium.

25 Et longa verborum serie omitta, illam resoluo quæstionem à multis tactam: Vtrum Theologus Iuriconsulto debeat præferri in electione ad Episcopatum? Et respondendum est, quòd Theologus præferatur ubi pullulant hæreses, seu prædicatio est necessaria: sed si non pullulant, sed tantùm causæ ciuiles & criminales, tunc Iuriconsultus anteponitur. Panorm. in cap. 1. de cons. & affinitate. num. 9. Azor inst. moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. quæst. 10. Henriquez in summ. lib. 10. cap. 13. §. 2. in comm. lit. E. Cenedo in collect. ad decretal. collect. § 1. num. 5. Didacus Velasquez in defensione statuti Toletani titulo de Episcopis Iurisperitis, num. 1. vsque ad 12. Felinus in c. causam de iudiciis n. 40. Azeuedo in l. 4. tit. 1. lib. 1. recopil. num. 4. Simancas de cathol. institut. cap. 25. de Episcop. n. 23. cum sequenti. Selua de beneficiis part. 3. quæst. 7. n. 20. Bouadilla in politica lib. 1. cap. 7. n. 14. Barbosa supra num. 30.

26 Episcopatus prius ei debet conferri qui magis laborauit in Ecclesia, non illi, qui redditibus Ecclesiasticis abundat. c. Episcopus, 17. dist. c. Episcoporum, 74. distinct. c. final. 75. distinct. cap. 1. de maior. & obedient. & ibi Panormitan. Bertachin. de Episcop. 1. part. libri quarti, de vita Episcopi, num. 15.

27 Exteris in hoc regno Castellæ, & Legionis, portæ dignitatum Episcopaliū, seu canonicatus non patent. l. 18. 19. & 20. tit. 3. lib. 1. ordinam. & ibi Didacus Perez, vbi dicit, quòd dispositio harum legum etiam ad regnicolas regni Aragon & Nauarræ extenditur: vt habetur in curiis de Segouia, anno de 1532. petitione 42. & se vidisse in praxi in canonicatu Zamorensi. l. 17. Pincix anno 1537. & l. 41. Pincix anno 1543. Couarruias practicar. quæst. cap. 35. num. 4. & 5. fol. 254.

28 Quid ad Episcopalem sedem est euocandus debet esse in sacro ordine constitutus, & hoc antea per sex mensium spacium. c. multis, 9. de aiate & qualitate. Concil. Trident. de reformat. sess. 22. cap. 2. & de reformat. sess. 24. cap. 1. Panormitan. in c. cum in cunctis. §. inferiora. num. 11. de electione. Card. Toletus de instruct. de Sacerd. lib. 5. cap. 3. Franciscus Leo in thesaur. cap. 5. part. 1. num. 9. Vgol. de offic. & potest. part. 1. cap. 1. §. 2. num. 1.

29 Regularis factus Episcopus electionem de se factam approbare nequit, sen acceptare, cum velle seu nolle non habeat, nisi de sui Prælati licentia, quam Prælati concedere valet sine Religiosorum consensu. c. si religiosus. Gloss. in c. nullus c. si Abbatem, de elect. lib. 6. Cardinalis in Clement. in plerisque. §. nullus, de electione. Bertach. vbi supra num. 67. Franciscus de Quando in 3. sentent. lib. 3. distinct. 37. propos. 12. Emanuel Rodriguez tom. 2. quæst. regular. quæst. 58. art. 1. fol. 288. Ioannes de la Cruz Ordinis Prædicatorum in directorio lib. 1. cap. 7. dub. 7.

30 Superior qui istam licentiam concedere potest, erit Generalis, seu Prouincialis, si superiorem in Religione non recognoscit, vel alius super hoc priuilegiatus. Rodriguez

tom. 4. de suis obras cap. 68. de Obispos. num. 2.

- 31 Religiosi verò è sanctissima Societate Iesu ex particulari voto nequeunt Episcopatum acceptare, seu procurare, nisi Reuerendissimi Præpositi Generalis interuenerit licentia; & ipse poterit etiam inuitos compellere ad Episcopatum acceptandum. Rodriguez supra.

32 Regularis episcopari desiderando non peccat, si rectum finem habeat, vt subditis prodeat, & Deo magis seruiat. Syluester. in summ. verbo Episcop. num. 4. Lambertinus de iure patronatus, lib. 2. part. 1. quæst. 19. art. 7. num. 12. Latè Soto de iustitia lib. 10. quæst. 2. art. 1. Emanuel Rodriguez in compendio verbo Episcop. & in tom. 2. quæstion. Regul. quæst. 58. art. 2. Barbola in pastoral. gloss. 1. tit. 2. num. 9.

- 34 Nam cum ordo Episcopalis perfectior sit Monachatu, c. licet, de regularibus, & ibi Panorm. num. 8. Diuus Thomas 2. 2. quæst. 185. Tolerus in summ. lib. 5. cap. 3. Sanchez in summ. lib. 4. cap. 17. num. 2. & cap. 31. num. 8. Paulus Borgasius de irregularitate, part. 6. tit. de sponsalibus, num. 63. & 64. Rodriguez supra, & Syluester, poterit licitè talem statum desiderare tamquam perfectiorem, in quo magis prodesse & mereri poterit. c. si officia, 49. distinet. c. qui Episcopatum, 18. quæst. 1.

- 35 Sed licet hoc verum sit, securius erit si Regularis dignitates & Prælatias nullo modo appetat, seu procurerit, faciat obsecro quod sanctissimi Patres etiam diuino mandato vocati (vt Diuus Gregorius docet in pastoral. part. 1. cap. 7.) ita inuincibiliter & fortiter recusabant, quàm diligenter hodie alij procurant: dicant ergo (etiam quando præsentantur illis insciis) quod ille de quo

per Esaiam capite 3. Non sum medicus, & in domo mea non est panis, nolite constituere me Principem populi: quasi diceret; illum qui doctrinam & singularem scientiam non habet ad vestras infirmitates curandas, & deprauatos mores sanandos, nec sufficientem sapientiam ad conseruandos vos in pace, & salute animæ, neque mihi ornamenta virtutum, quibus sicuti vestimento regali cooperiatur: quare vultis constituere Principem vestrum Si quis autem (inquit Beatus Paulus prima ad Timoth. 3.) domui suæ præesse nescit, quomodo Ecclesia Dei diligentiam habebit. Neque solatium sumant dicentes, viros probos ac diligentes eligam, & constituam eos vicarios & visitatores, & sic requiescam à labore & cura. O bone Iesu, quot sunt qui hoc consilio sumpto à subditorum cura se exemptos putant: non audiunt illud quod dictum est Sauli Regi quando vnctus, tunc enim dixit Samuel: Sede & comede, quia de industria seruatum est tibi. Et quod seruabatur de industria, erat enim arietis armum, ad demonstrandum (vt declarat sanctus Anselmus) quod qui in Regem & Principem eligebatur, terga ponere debebat ad sustinendum gubernationis onus non leue. Perlege verba Diui Bernardi in Sermon. de Aduentu, & videbis an sufficiat principatum quod tibi traditur, tuæ personæ electa industria committere Vicario aut Visitatori, vt sit super humerum eius. Antonius de Aluarado omnino videndus in su arte de bien viuir, lib. 2. cap. 19. & Diuus Bonauentura in regul. fratrum Minorum, part. 2. cap. 2. in part. 1. capitulo. malè sentit de religiosis appetentibus Episcopatum. Emanuel Rodriguez vbi supra.

Qui verò indignus & insufficiens existens

existens Episcopatum appetit appetitu deliberato, peccat mortaliter, & etiam ille, qui ob redditus temporales aut honores, vt finem: nam ad desiderandam Episcopatum à re- ditibus seu honore moueri non est mortale, dum non sit vt finem. Toletus *lib. 5. cap. 3.* Syluester *verbo Episcop. num. 4.* Soto *de iustit. lib. 10. quest. 2. art. 1.* Lambertinus *de iure patrona. lib. 2. part. 1. quest. 19. art. 7. num. 12.*

38 Quidquid Regularis antequam ad Episcopatum promouetur acquisiuit, vt habitus, libros, & alia, ad monasterium pertinet sub excom- muni. pœna ex Alexandri IV. & Cle- mentis IV. constitutione. nisi Super- ior dispenset quòd eis viatur vs- que ad certum tempus. Emanuel Rodriguez *tom. 2. quest. regul. quest. 58. art. 3. & 6. & tom. 3. quest. 69. art. 4. & tom. 4. de sus obras c. 63. num. 3. & in compendio, verbo Episcopus.* Molina *de iustitia & iur. tom. 1. quest. 141. in fin.* Ioann. de la Cruz *in director. lib. 1. cap. 7. dub. 7.* Barbosa *in pastorali, cap. 4. tit. 1. num. 15.*

Sed de consuetudine receptum est, quod per tempus vitæ Episcopi libris, ac etiam alijs rebus antea acquisitis, vtantur de licentia Ge- neralis sui religionis, qui ferè sem- per eam concedit, & postea mor- tuo Episcopo ad religionem redeunt, factò computo ex inuenta- rio tempore promotionis factò, & à promotò subscriptò.

39 Regularis factus Episcopus Reli- gionis priuilegijs priuatur. Rodri- guez *tom. 2. quest. 58. art. 4.*

40 Generalis Prouincialis seu alius Prælatus inferior si ad Episcopatum præsentatur & acceperat, statim vacat prælatura, & est in practica. Rodri- guez *cap. 67. tom. 4. de sus obras. num. 33.*

Si Episcopus Regularis iam con- secratus Episcopatu dimisso ad reli- gionem redeat, inhabilis erit ad officia religionis. Ioann. de la Cruz *in direct. lib. 1. cap. 4.* Barbosa *in pastor. tit. 1. cap. 4. num. 18. & 45.*

Episcopus titularis ad Ecclesias Cathedrales promoueri potest, vt multoties fit, & retinebit simul ti- tulum prioris Ecclesiæ & secundæ. Valencuela *conf. 26. incipit causa qua vertitur. num. 32.*

Papa istos Episcopos titulares sine diœcesi creare potest, dum modò assignetur in terris infidelium. Berta *in reperor. verbo Episcop. liter. E.* Va- lencuela *suprà.* Aluarez Gerrero *in speculo iur. Pontificy cap. 32. fol. mibi 77. alios citat.* Barbosa *tit. 1. cap. 6. n. 15.*

Isti enim Episcopi titulares præ- cipuè creati cœperunt à Clemente V. ad Ecclesias Episcopales, quas Cardinales secum assistentes regen- das habebant. Hieronymus Roman, *en su republica Christian. lib. 3. cap. 1. col. 7.*

Caue à Petro Soto in lectionibus de institutione Sacerdotum *lect. 2. de singulorum ordinum officijs 6.* illud etiam dicente, successisse Epi- scopos titulares loco Chorepisco- porum: nã falsum esse cõuincitur ex eo, quòd Chorepiscopus ex Eccle- sia institutione constat, nihil aliud fuisse quàm Presbyteros, quibus res temporales credebantur, & cura pauperum & eleemosynatum, & alia ministeria, veluti ordines minores conferre, (inter quos tunc subdia- conatus connumerabatur. *c. erube- scant, 32. distinct. c. miramur, de seruis non ordinandis*) & tandem eorum contumacia crescente, gerebant se pro Episcopis suoque officio non contenti audebant maiores ordines conferre, & Episcopos consecrare, & ideo à Pontifice Damaso in Ma- tritano

41

42

43

44

45

46

47

tritano oppido nato ad totius Ecclesie vtilitatem, meritò eorum officium damnatum est. c. *Chorepiscopi*, 68. *distinct.* Illefcas *in histor. Pontif. lib. 2. cap. 6.* in vita Damasci primi, ibi: *hubo en la primitiua Iglesia vna manera de Sacerdotes, que firuián en las aldeas como acompagnados de los Obispos, y por esto sellamauan Chorepiscopos, porque Chore engriego quiere decir aldea y en aquella façon pareció cosa necessaria que los hubiesse, por quez vno de los principales cuidados de los Obispos era proueer à los poures, de lo necessario y repartir entre ellos los bienes de la Iglesia, remediando los enfermos y necessidos, y era menester qui en los aindate: porque vno sólo nobassaua estos Chorepiscopos, aunque de suio noteniam mas orden ni dignidad que los otros Sacerdotes commençaron à en foberuscerte, Et ibi: y por publico decreto y determinacion de la Iglesia se mandando que no hubiesse mas estos Chorepiscopos, à tento que Christo Nuestro Señor solamente tubo Apostoles que son los Obispos, y dicipulos, que representan los Sacerdotes.* Villegas in vita Diui Damasci, fol. mibi 405. Barbosa in *Pastoral. cap. 6. num. 22. tit. 1.*

Ioannes
Morenus
Bletensis
de Pa-
triarcha-
rum &
Prima-
sum ori-
gine, exer-
citatione
11. in fi-
ne.

Sed si Episcopus titulares loco Chorepiscoporum successisse cum Petro Soto diceremus, sequebatur fatendum illos non esse Episcopos, & inutiliter, & contra Ecclesie statuta ordinem Episcopalem exercere, neque illorum exercitium cum istorum conuenit: Ergo falsum est dicere quòd loco eorum successerunt; quia illi instituti fuerunt vt in distributione elemosynæ & aliis ministeriis inferioribus Episcopos adiuuarent, & idè non constituebantur nisi in villis, neque dissimili habitu utebantur quàm alij Sacerdotes, neque aliquam consecrationem recipiebant seu ordinem præ-

ter Sacerdotalem. Episcopi verò titulares non constituuntur in villis, neque alia de causa nisi vt Episcopos impeditos seu absentes adiuuent, tam in Ordinum collatione, quàm in Sacramentorum administratione, ac in omnibus ad ius Episcopale attinentibus: & ad hoc consecrantur sicuti ceteri Episcopi, & eodem vestimento ac ornatu vtuntur, tractantur etiam eadem ueneratione & cultu, & sic valde ab illis differunt: sunt veri Episcopi, & hodie non sine magna causa & ratione creantur, vt alios, qui vel morbo, vel negotiis, vel ætate confecti sunt adiuuent, & Ecclesiis ab infidelibus recuperatis Episcopi sint. Quos si inspiraret Deus, vt Ecclesias quarum Episcopi appellantur adirent, Euangelium prædicaturi, id ex officio (vt inquit Gryfaldus in *decis. fidei Cath. verbo Episcopus, obiectio. 10.*) ardenti animo ac sancto zelo facerent, tamquam veri Apostolorum successores, & imitatores egregij.

Abstinet enim insipientia aliquorum istos Episcopos contemnentium, illis verò quibus res familiaris satis est & ampla, tribuentium honores. Ancharranus in *Clement. in plerisque de electione, num. 5.* existimant namque diuitiarum potentiam, ingentes redditus, magnam nummorum possessionem, & rerum familiarium copiam, Episcopom honorabilitatem efficere. Non faciunt (inquit Seneca) meliorem equum aurea freno, neque hominem præstantiorem fortunæ ornamenta. Empturus equum phaleras & cætera ornamenta tollit, nudumque considerat: idem enim facere debet qui Episcopi præstantiam diiudicare cupit; non ergo potentes & opulenti Episcopi vobis honore digni videantur, titulares

48

49

50 titulares autem contemptibiles. Audite Diu. Bernard. *de confid. Epist.* 28. illis verbis: Honorabilis, inquit, non cultu vestium, non fastu equorum, non amplis ædificiis, sed moribus ornatis studiis, & spiritualibus ac bonis operibus. Et B. Hieronym. ad Euagrium Episcop. *Epistola* 85. *tom. 2. c. legimus*, 93. *dist.* ibi: Vbi cumque fuerit Episcopus, siue Romæ, siue Eusebij, siue Constantinopolis, siue Reghi, siue Alexandria, siue Tanis, eiusdem meriti, eiusdem est & sacerdotij: potentia diuitiarum & paupertatis sublimiorem vel inferiorem Episcopum non facit, cæterum omnes Apostolorum successores sunt. Itaque non in episcoporum mundanis diuitiis & redditibus, sed in magnitate dignitatis ad eos honorandos conspiciere debemus. Valencuela *conf.* 82. *incipit in fauorem Presidum*, num. 81.

51 Non potest quis votum emittere de non acceptando Episcopatum etiam de mandato Papæ, quia irritatur: valebit tamen de non procurando. Rodriguez *tom. 4. de suis obras. cap. 67. de Obispos*, num. 9. & post longam disputationem Barbosa *in pastoral. part. 3. alleg* 53. num. 33.

Ratio est, quia votum nihil operatur, quia eo non obstante tenetur obedire Pontifici, & poterit ab eo compelli. Abb. *in c. fin. de postulat. Prælator.* & *in c. innotuit. de elect.* num. 13. & *in c. vltim. de confirmat. vtili vel inutil.* num. 12. Bouadilla *in Politica*, lib. 1. c. 15. n. 42.

52 electio seu præsetatio per Papam aut Regem facta, qui antequam literas concessisset spirauit, valet, & per successorem in Pontificatu expediendi debent literæ de prædecessoris voluntate mentionem facientes, & debet denominari prouisio à prædecessore, non à successore. Baldus

in l. humilem, c. de legibus. Bertachin de Episcopis, libro de causa materiali seu formali Episcopi, num. 53. Antonius Gomez *in leg. 41. tauri.* num. 2.

53 Infra mensem debet electus electionem de se factam approbare, hoc est, acceptare, & intra tres menses confirmationem petere, ne vitietur ipso iure eius electio. *c. quam sit.* & ibi Geminian. *de elect. lib. 6. c. cupientes*, eodem titul. & lib. Cardin. Tuschus. *lit. E. verb. Episcop. concl.* 91. num. 1. Syluester *verbo confirmatio*, num. 5. Nicolaus de Millis *in reperi. verbo Episcopus*. Iacob. à Graff. *in decis. lib. 3. cap. 2. num. 35.* Barbosa *in pastoral. c. 4. tit. 1. n. 1.*

54 Quæ confirmatio licet olim in partibus Hispaniæ per Archiepiscopum Toletanum fiebat, *c. cum longè*, 63. *dist.* Filescus *de sacra Episcoporum ant. cap. 7. §. 6. fol. 77.* Mariana *en la historia general de España lib. 6. c. 17.* hisce verbis, *La segunda cosa fue der al Arcobispo de Toledo autoridad para criar y elegir obispos en todo el Reino, quando el Rey a cuyo cargo, por antigua costumbre esto pertenecia se hallate muileios y que quando estubiesse presente sin embargo confirmasse, losque por el Rey fuessen nonbrados, que fue una prerogativa, y privilegio de gran inportancia, y como abrir las canjas y hechar los cimientos de la primacia, que esta Iglesia tiene sobre las demas Iglesias de España.* Quæ, vt pateat antiquissima huius Ecclesiæ primatia, libenter transcripsi. 55

Hodie per solum Papam *c. nihil*, 44. *de elect.* Panormit. *in c. & si unanimiter de postulatione prælat.* num. 10. & *in ca. 1. de translat. Episcop.* Francisc. Leo *in thes. part. 1. ca. 3. num. 5.* Per quam confirmationem prælatura perficitur, *c. transmissam de electione.* Tuschus *liter. E. concl. 237. num. 3.*

- Bertach. *part. 4. de effectu confirm. n. 21.*
Franciscus Leo *vbi supra n. 21.*
- 58 Et donec eam habeat administra-
re nequit, *c. cum in cunctis §. cum ve-
rò. c. nosti. c. qualiter. c. nihil, de elect. c.
cum iam dudum, de prebendis. Panorm.
in c. cum dilectus de consuetud. num. 17.
& in c. qualiter, de elect. num. 2. Armill.
verbo confirmatio, num. 1. Menochius
de arbitrariis lib. 2. centuria, §. casu
403. num. 2. aliàs casu 43. Didacus
Perez in l. 2. tit. 2. lib. 1. ordin.*
- 59 Sed confirmatione obtenta, &
Episcopatus possessione, vt dicit Ro-
driguez *tom. 4. cap. 67. num. 35.* admi-
nistrare poterit, & exercere quæ
iurisdictionis sunt, non quæ ordi-
nem seu consecrationem requirunt
Episcopalem. *c. nosti, c. transmissam,
de elect. Panorm. in c. 1. de translat.
Episcop. num. 9. Felinus in c. memini-
mus de accusationibus, num. 1. Tuschus
liter. E, conclus. 233. num. 9. Geminia-
nus in c. is cui, num. 4. de elect. lib. 6.
Cardinal. in clement. quamuis de foro
competenti, num. 15. Petrus Abaxio
in director. elect. cap. 12. num. 4. part. 1.
& ca. 12. num. 23. Marius de censuris
*tom. 1. lib. 5. disput. 12. cap. 3. Syluester
verbo Episcop. num. 9. Vgolinus de
offic. part. 1. cap. 1. §. 3. num. 2. Leo in
thes. part. 2. cap. 1. num. 3. Sanchez de
matrimon. lib. 4. cap. 38. num. 7. Sa verbo
Episcop. num. 37.**
- 60 Et licet confirmatus non conse-
cratus, quæ ordinis Episcopalis sunt,
vt consecrare calices, aras, & si-
milia, ac ordinationes facere mini-
mè possit, alio episcopo demanda-
re licebit. *c. final. de consecrat. Eccles.
vel altar. Gloss. in Clement. 1. de pri-
uil. Abb. in c. suffraganeis, num. 2. de
electione: & in c. 1. de translat. Epi-
scopi, num. 9. Millis in repertor. verbo
Episcop. Camillus de Caratha consil.
87. num. 69. Vgolinus & Sa supra.*
- 62 Idem facere poterit Patriarcha

seu Archiepiscopus electus, con-
firmatus, consecratus, & non pal-
liatus, quia ante pallij susceptio-
nem impeditur exercere quæ ordi-
nis episcopalis sunt, & sic alteri
episcopo demandare permittitur.
*c. quod sicut, §. super eo. & ibi Gloss.
& Abb. num. 4. de elect. & in c. 1. de
translat. Episcop. num. 9. Petrus Greg.
synagmat. iuris part. 2. lib. 15. cap. 11.
num. 6. Sanchez in summ. lib. 4. cap. 38.
num. 9. Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordina-
ment. Marius de conf. tom. 1. lib. 5.
disp. 12. cap. 3. Rodeanus de Simonia
tom. 2. c. 17. n. 8. p. 1.*

Neque ante pallij susceptionem
Synodum congregare, aut Crucem
vulgo *Gron* ante se facere portare
poterit: tenent supra citati. *C. quod
sicut, §. super eo, de elect. Addition-
ator Abbatis in can. 1. de translat.
Episcop.*

Neque Clericos degradare, licet
beneficiis priuare queat. *c. transmissam,
de elect. & ibi Abb. num. 4. & in
c. 1. de translat. Episcopi num. 9. Ber-
tachi. de Episcopis in 4. part. de effectu
confirmat. num. 14. Nicolaus de Millis
in repertor. verbo Vicarius Episcopi.
Sarmiento selectarum lib. 1. cap. 14.
num. 9. Rodriguez tom. 4. de sus obras
cap. 67. num. 18. Barbosa in pastor. p. 3.
alleg. 110. num. 24.*

Et licet de iure antiquo ad Cle-
ricorum degradationem multi re-
quirebantur episcopi, hodie verò
de consuetudine fit conuocatis Pra-
latis, & sex Abbatibus, ius myræ
& baculi habentibus, si inueniri
in diocesi poterint, & aliis perso-
nis in dignitate ecclesiastica consti-
tutis; vt latè Sarmiento vbi supra
Sayrus de censuris lib. 5. cap. 20. num.
18. Suarez eodem tract. disp. 30. sect. 1.
num. 19. Valerius Reginaldus in prax.
for. pœnit. lib. 32. tract. 2. num. 52. Fran-
ciscus Leo in thesauro part. 1. cap. 4.
num. 47.

num. 47. cum sequent. & Barbosa vbi supra.

65

electus confirmatus donec consecratur non dicitur episcopus. c. nulla ratio, 62. distinct. c. inter corporalia, de translatione Episcopi. & ibi Abbas num. 7. & in c. quanto, de offic. ordinar. num. 4. c. nisi specialis, de auth. & usu pallij. & ibi Panormit. num. 7. & in c. tunc lueris, de testibus num. 2. & in c. 1. de translac. Episcop. num. 4. & in c. eam, tr. de rescriptis, num. 2. & ibi Felinus num. 2. idem Felinus in c. inter monasterium, de sententia & re iudicat. num. 1. & in c. meminimus, de accusationibus, & ibi Abbas num. 1. Ioannes Andreas in c. de multis, de prebendis, num. 18. Geminianus in c. 1. §. officialis, num. 2. de offic. ordinar. lib. 6. Cardinal. in Clement. dignum de celebratione Missarum. Geminianus in proemio Clement. num. 11. Tuschus littera E, conclus. 233. num. 1. & littera A, conclus. 8. Cardin. Toletus de instit. Sacerdot. lib. 1. cap. 25. num. 6. Ioannes Cephalus tom. 1. consil. 2. n. 2. num. 18. lib. 1. Marius Alter de censur. tom. 1. lib. 5. disp. 12. cap. 3. Graffis in decis. lib. 3. cap. 2. num. 35. Millis verb. Episcopus. Selua de benefic. part. 1. q. 2. num. 31. Petrus à Biaxio in director. cap. 44. num. 1. part. 3. Petrus Gregor. syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 12. n. 6. & 13. & 14. Lancellotus in templo lib. 2. cap. 5. num. 6. Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ord. col. 14. Diaz de luco regular. & Falent. regula 234. Camillus de Carath. consil. 87. num. 69. Emanuel Rodriguez tom. 1. quast. regul. quast. 18. art. 2. & quast. 8. art. 2. col. 1. & tom. 4. cap. 67. num. 31. Vgolinus de offic. p. 1. cap. 1. §. 3. num. 2.

66

Patriarcha, seu Archiepiscopus consecratus & confirmatus antequam pallium accipiat non dicitur Patriarcha. c. nisi specialis, & ibi Abb. de auth. & usu pallij num. 7. & in c. 1.

de translac. Episcop. num. 9. Liber Pontificalis de consecrat. electi in Episcopum in fine. Sanchez de matrimonio lib. 4. cap. 38. lim. 4. Marius vbi supra. et ibi dicit quod eum offendentes excommunicationem Bullæ Cœnæ incurrunt, licet pallium non habeat.

67

Si verò consecratus non est, licet possessionem adeptus sit, eum percutientes neque incurrunt excommunicationem bullæ Cœnæ, neque eadem pœna plectuntur qua si interfecissent episcopum. Toletus, Marius, Rodriguez, Didacus, Perez, Cephalus, & Petrus Abiario supra, Caietanus verbo excommunicat. Armill. verb. excomm. excomm. 3. Candelabrum Aur. in explanaat. bullæ Cœnæ, casu 11. num. 86. Nauarr. in manuali cap. 27. num. 67. Barbosa in pastor. tit. 1. cap. 4. num. 10. Baldus in l. si nondum c. de furtis. Felinus in c. meminimus, de accusat. & in c. eam, tr. de rescriptis.

68

Ciuitas interficiens electum non consecratum, non incidit in pœnam interficientis episcopum. Baldus supra, Additionator Abbatis in c. 1. de translac. Episcop.

69

electus confirmatus, neque consecratus, neque Ordine initiatus, si vult resilere & ad nuptias transire poterit. Sanchez de matrimo. lib. 7. disp. 28. num. 13.

70

Sed ibi non dicit an cum licentia Papæ, vel sine ea. Sed ego existimo non posse sine Papæ licentia: per textum in c. inter corporalia, de translac. Episcop. vbi Innocent. III. dicit, quod licet consecratus non potest cedere aut transferri sine auctoritate Pontificis, ita neque electus confirmatus: quia difficultas dissoluendi vinculum surgit à substantia vinculi matrimonialis, quod vinculum datur per solam confirmationem, licet non interuenerit con-

71

secratio; vt patet in *versificut autem*, & ibi *gloss. c. licet. final.* ibi, ratum in confirmatione, & ibi *gloss. verbo licet in tantum.* ibi, in confirmatione fit ratum, ita quod amplius per se renuntiare non potest: de *translat. Episcop. c. si electio*, & ibi *gloss. verbo renuntiare de elect. lib. 6.* Abb. in *c. inter corporalia num. 8.* & ibi Baldus *num. 1.* idem Baldus in *c. licet, eodem titulo: ille, num. 1. & 2. & iste, num. 11.* & *facie doctrina.* Emanuel Rodriguez in *tom. 4. de sus obras cap. 67. de los Obispos num. 29.* dicentis, Episcopum confirmatum non consecratum non posse renuntiare Episcopatum sine Papæ licentia: quia per confirmationem iam matrimonium spirituale cum sua Ecclesia est contractum, & sic si vult ad nuptias transire, tenetur petere Papæ licentiam ad renuntiandum. *c. cum venerabilis de consuetudine*, quia iam ligatus est vinculo matrimonij spiritualis.

72 Per promotionem ad Episcopatum matrimonium ratum non consummatum non dissoluitur. *argum. text. in c. ex parte el. 1. de conuersione coniugator.* Ioann. Andreas in *c. unico, de voto. lib. 6. num. 2.* Couarruias in *tom. 2. variar. cap. 7. §. 4. num. 9.* Gutierrez multos referens *canonicar. lib. 1. cap. 17. num. 30.* Matienço in *rubrica ad lib. 5. recopilationis, tit. 1. gloss. 1. num. 40.*

Contrarium tenet post Hostiensem Paulus Borgasius de *irregularitate part. 6. in fine num. 79. vsque ad finem, titulo de sponsalibus & matrimoniis.*

73 Electus confirmatus, non consecratus, neque in ordine sacro constitutus, ratione status non tenetur ad castitatem. Sanchez de *matrimonio lib. 7. disp. 27. num. 7.* Soto de *institia lib. 10. q. 4. art. 1. col. 3.*

74 Continentia non est de iure di-

uino, sed positiuo Episcopatus annexa. Sanchez & Soto *ubi proxim.* Barbosa in *pastor. tit. 2. gloss. 4. n. 4.*

75 Confirmatus non consecratus, neque ordinatus, si fornicationem committat, non videtur prædicta fornicatio simplicis fornicationis malitiam excedere, neque circumstantiam necessariò fatendam contineri. Riccius in *praxi in additione ad decisionem 576.* Sanchez. *ubi prox. num. 33.*

76 Beneficia electi in Episcopum ad hoc vt vacarent de iure antiquo, requireretur promotio, confirmatio, consecratio, & possessio, *c. cum in cunctis, §. cura verò. de elect. & ibi Abbas num. 1. & 2. & Baldus num. 13. & cæteri scribentes.* Oldraldus *conf. 14. incipit cum queritur, num. 2.* Quintilian. Mandosius in *regul. 26. cancell. cap. 4. num. 4.* Parisius *lib. 3. quest. 1. num. 76.* Romanus *conf. 335. col. 1.* Hofeda de *incompatibilitate part. 1. cap. 4. num. 13.*

76 Hodie verò beneficia etiam simplicia seu pensiones non vacant nisi à die adeptæ pacificæ possessionis, confirmatione præcedente, (nam non debet quis perdere beneficium nisi plenè fuerit secundum assequutus. *c. dudum de elect.*) Panormitan. in *c. de multa. de præbendis num. 16.* quod iste sit stylus curiæ Rotæ ac Hispaniæ, vbi sic practicatur, testatur Gratianus *discept. forens. cap. 296. tom. 2. num. 5.* Nauarr. *consil. 14. de election. Quintilianus Mandosius in regula 26. cancell. quest. 1. num. 5.* Vgolinus de *off. & potest. 1. part. c. 1. num. 2. §. 2.* Emanuel Sa *verbo Episcopus n. 8.* Azor *instit. moral. tom. 2. lib. 7. cap. 16. quest. 12.*

77 Idem dicendum est quando Episcopus transfertur è sua Ecclesia ad aliam, nam non vacant prioris Ecclesiæ redditus & fructus, donec appre-

apprehenderit possessionem secundi Episcopatus : quod dispensatiuè fit, quia indecorum videretur si amborum Episcopatum reditu priuaretur. Hofeda *de incompatibilitate beneficior. part. 1. cap. 3. num. 11. vsque ad 13.* Parladorius *in text. qui centuria, differentia 120. num. 12. & 13.* vbi allegat. textum *in c. de multa. de prabend. cum gloss & Abbat. in c. final. de postulatione Prel. num. 13.* & Innocent. & Ioann. Andream *in d. c. de multa.* Azor vbi supra latè. *Abb. consil. 101. num. 3. & 4.* omnino videndus.

78 Sed licèt de stylo curiæ sit, quòd statim quo quis confirmatur in Episcop. immediatè conferantur illius beneficia tamquam vacantia, seu Episcopatum, non expectata consecratione : sed stylus est quòd licèt conferantur, verè tamen & realiter seu effectualiter vacare non censentur, donec possessionem obtineat. Parisius *de resignat. lib. 3. quest. 1. num. 78.* alios referens. Hofeda *de incompatibilitat. benefic. part. 1. cap. 4. num. 15.* Quintilianus Mandol. *in regul. 26. n. 5. c. 4. q. 1.*

79 Beneficia quæ electus habet non possunt renuntiari in fauorem tertij, quia ipso iure vacant. Hofeda & Parisius cum aliis.

80 In Hispania verò ex antiquissima consuetudine & vsu introductum est, quòd promotus renuntiet beneficia quæ ante promotionem obtinebat, in fauorem personæ à nostro Potentissimo, Catholicissimo ac inuictissimo Philippo Rege (quæ Deus optimus maximus ad totius Christianitatis bonum feliciter seruet) assignatæ, quæ semper est meritissima. Hieronymus Venero à Leyua in libro dicto Examen Episcoporum, *lib. 4. ca. 4. de elect. & potest. Episcopi. n. 15. fol. 230.*

81 Ille autem qui electus est Episco-

pus titularis non prohibetur ante consecrationem beneficia quæ ante obtinebat renuntiare in fauorem tertij, quia non sunt reseruata. Parisius *de resign. lib. 3. quest. 1. num. 89.*

82 Neque prohibetur retinere beneficia quæ antea obtinebat, quia cum Episcopatus possessionem adipisci nequeat, neque ex illo reditus vnde viuere possit percipiat. *c. si Episcopus. c. si quis Episcopus, cum duobus sequentibus. 92. dist. Riccius in prax. in addit. ad decis. 576.* Anastasius Germonius *de indultis Cardin. §. si verò, num. 20.* Parisius vbi supra *num. 10. & 89.* Nauarr. *d. conf. 14. de elect. num. 3.* Vgolin. supra *1. part. cap. 1. §. 2. num. 2.* Barbosa *in pastorali, part. 3. alleg. 57. num. 74.*

83 Beneficia Episcopi qui non recipitur à populo, neque percipere potest fructus, non vacant. *c. si tibi concessio. & ibi Gloss. verbo vacare, de prabend. lib. 6.* Nauarr. & Vgolin.

84 Solus Papa dispensat cum Episcopo vt beneficia antea obtenta cum Episcopatu retineat. Parisius *de resignat. lib. 3. quest. 1. num. 84.* Rebuffus *in prax. lib. 2. regula de dispensat. de non residendo, num. 59. & 77.* Nauarr. & Vgolinus supra.

85 Et dicit Barbosa *in pastorali part. 3. alleg. 57. num. 76.* alium citans quòd beneficia cum Episcopatu dispensatiuè obtenta, semper erunt reseruata Pontifici : aded quòd quando Episcopus decedat, prouisio beneficiorum non Episcopo, cui aliàs competeret, si simplex Clericus obtineret, sed Pontifici tantum : propter regulam *Quod semel reseruatum.*

86 Episcopus dispensatus ad beneficia cum Episcopatu retinenda, si ad aliam Ecclesiam transfertur, ipso iure beneficia vacant : nisi iterum Papa dispenseret. Rebuffus *in prax. d.*

lib. 2. regul. de dispens. ratione aetatis, verbo defectu, num. 6. Gratianus disceptat. cap. 296. num. 78. in fine.

87 Hinc venit declaranda quaestio à paucissimis tacta: An quando Episcopus ad aliam Ecclesiam transferatur, vel Cardinalatu decoratur, cesset iurisdictio in primo Episcopatu.

88 In Cardinalatu verò resolvendum est cum Stephano Gratiano *discept. forens. tom. 2. cap. 296. num. 57. & 59.* non cessare iurisditionem & administrationem in Episcopatu donec acceperit pileum rubeum, nam licet acceperit gratiam donec effectivè & verè pileum suscipiat, gratia in pendentem est, & multoties reuocatur.

In translatione aliter res se habet, nam non dicitur vacare Ecclesiam à tempore scientiæ suæ præsentationis à nostro Rege Catholico facta: quia ea acceptata, interim dum confirmationis notitiam habet, administrare potest, & omnia exercere sicut antea, ut cum Nicolao Garcia tenet Barbosa *in pastor. part. 3. alleg. 57. num. 92.*

Sed adueniente confirmatione, vel testimonio authentico, ex quo constet in Romana curia transacta tunc à tempore scientiæ confirmationis, cessat iurisdictio & administratio, quamvis non sit adepta possessio secundi Episcopatus; ut Hispano sermone posuit Rodriguez *tom. 3. de sus obras cap. 56.* hisce verbis: *Los otro dias en los quales se hade hacer la election del dho Vicario, corren tambien desde el dia que el cabildo saue que su Obispo esta mudado por Obispo de otra diocesi, estando ya por el summo Pontifice, desobligado de la primera Iglesia.* idem tenet Barbosa post hæc scripta. *Visus in pastor. part. 3. alleg. 54. num. 164.* & postea Rodriguez, *porque en este caso propia mente vaca*

la Iglesia aunque no aia tomado la posesion del segundo Obispado y entonces cessa su administracion. Et quod sic declaravit sacra congregatio Cardinalium, testatur ipse alios referens & Hostiensem *in summ. de translat. Episcopi, num. 6. Abb. conf. 101. num. 2. Gratianus disceptat. forens. disceptat. 296. num. 14. & 15.*

Et licet aliqui ex allegatis Doctoribus doceant vacare à tempore acceptationis, aduertendum est loqui de Prælati per Papam prouisis, qui statim cum eliguntur tunc & confirmantur; nam talis electio confirmationis vim obrinet. Abbas *in c. nosti. & in c. cum verò de electione, & in c. eam, tr. de rescriptis, num. 2. & ibi Felinus num. 3. Laudensis de principibus, quest. 285. Petrus Abaxio in director. elect. c. 44. num. 5. p. 3. Nauarrus in commentar. de iubileo singul. 31. num. 3. Selua de benefic. 1. part. quest. 2. num. 3. Vgolinus de potest. Episcopi c. 1. §. 2. num. 3. Leo in thesaur. part. 3. cap. 1. num. 4.*

Apud nostrates verò tunc dicitur propriè translatus, quando confirmationis notitiam certam & indubitam habet, non antea, ut patet ex dictis.

Et si fortè aliquis dixerit, assertionem nostram errorem continere, ex eo quòd beneficia electi non vacant nisi adepta possessione Episcopatus. Respondeo, id dispensatiuè fieri, ne electus mendicet, & ut habeat vnde se alat, quòd iustissimum est, & iure consonum: sed quòd administret vbi nullam iurisditionem habet, contra iuris præcepta est, & in præiudicium Capituli, cui in tali vacanti administratio competit, & etiam Vicarium deputare. *Concilium Trident. sess. 24. de reform. cap. 16.* & minus interest quòd sit in suspenso donec alterius Episcopatus

92 scopatus possessionem apprehendat, quàm quòd in messem non suam falcem mittat : nam iam prioris Ecclesiæ Episcopus non est, sed persona priuata, cùm ab instanti suæ confirmationis desineret esse quod antea erat, & quoad primam Ecclesiam censetur mortuus, quo ab illa hora. Comprobatum nam ad hoc, vt translatio fiat, requiritur ante omnia quòd Papa absoluat

93 translatum à vinculo prioris Ecclesiæ, aliter enim translatio non fit, nisi prius soluatur à vinculo matrimonij spiritualis, quo astrictus erat quoad primam Ecclesiam. *c. inter corporalia, de translat. Episcopi. ibi*, ad secundam priori vinculo perdurante, non potuit canonicè consecrari. *c. bona memoria. el secundo de postulat. Pralator. ibi*, à vinculo quo tenebatur Colocenensis Ecclesiæ absoluentes, ad metropolim Stringonensem transferimus. Et est de stylo Romanæ curiæ ab antiquo seruato. Et talis vinculi solutio, interueniente translati consensu, (vt semper fit) dicitur voluntaria resignatio. *c. sicut alterius, 7. quest. 1.* & quantum ad se priore priuatur Ecclesia, & dicitur mortuus ab illa hora, qua transfertur, quantum ad primam Ecclesiam. *c. in apibus. §. ecce in quibus casibus, & ibi Gloss. verbo defuncto. 7. quest. 1. l. actione. §. publicat.* & ibi Gloss. verbo pro mortuo. ff. pro Socio. Stephanus Gratianus *discept. 296. num. 16.* illis verbis : aded vt hæc translatio facta de eisdem Episcopi consensu, dicatur in effectu quædam renuntiatio : & sic nihil mirum si ex tunc iurisdicctio & administratio cesseret, cum constiterit de prioris vinculi solutione, & de translationis confirmatione, qua facta, translatio perfecta remanet. Egregiè Panormitan. omnino videndus con-

fil. 101. numero tertio & quarto.

94 Et ad rixas ac contentiones vitandas, prudentes Præsules quando de confirmatione translationis notitiam habent, à priori dioccesi se absentant, & in patria sua, vel alterius Episcopi amici, literas confirmationis expectant ad possessionem adipiscendam. Et postquam hæc literis mandauit, à peritissimis viris in dignitate Ecclesiastica constitutis fuit certioratus, expeditum iam esse breue Pontificium, in quo Episcopis prohibetur administrare, vel aliqua exercere, postquam suæ translationis notitiam certam habuerint.

S V M M A R I V M.

- In die Consecrationis olim qualis mos seruatus. num. 1.*
- Consecrari intra quod tempus electus debeat. num. 2.*
- Vtrum præcisè requiratur quòd Sacerdos sit, qui in Episcopum consecratur. num. 3.*
- An sit de substantia consecrationis quòd consecrandus Missam celebret. num. 4.*
- Episcoporum vnetio vnde trahat originem. num. 5.*
- An sit Sacramentum de per se. num. 6.*
- An imprimat characterem. num. 7.*
- Vtrum sit Ordo. num. 8.*
- Episcopi consecratio quo die fieri debeat. num. 9.*
- Sacerdos factus die Sabbati, vtrum die Dominico sequenti consecrari possit. num. 10.*
- Consecratio Episcopi quot requirat Episcopos. num. 11.*

An

An ex dispensatione Pontificia fieri possit, quod electus ab uno tantum Episcopo consecretur. n. 12.

An Papa concedere valeat, quod tres seu quinque Episcopi simul consecrentur. num. 13.

Utrum Episcopus possit electum consecrare, & facere quod alius Episcopus Missam cantet. num. 14.

Episcopus consecrandus utrum in die suæ consecrationis Acolytum ordinare queat. num. 15.

Et an Papa possit in suæ coro-

nationis. num. 16.

Consecratus antequam trigesimum annum adimpleat, an suspensionem incurrat. num. 17.

In consecratione utrum aliquod votum emittant Episcopi. num. 18.

Episcopi tenentur visitare Apostolorum limina. num. 19.

An per se, vel per nuncium. num. 20.

Episcopi Indarum an ipsi per se visitare teneantur limina Apostolorum. num. 21.

DE CONSECRATIONE.

CAPVT QVARTVM.

PRISCIS enim temporibus mos obseruatifissimus fuit, quod Episcopi in die suæ consecrationis grandi equitarent applausu, magnis & excellentis comitantibus viris, & multis prosequentibus ciuibus, illud Apocalyp. capite 19. repræsentans: ibi, & exercitus qui sunt in celo, s. quebantur eum in equis albis, vestiti byssino albo & mundo. Exercitus enim qui sunt in celo, de quibus ibi, sunt Episcopi, qui quotidie pro cælestibus Deum sequuntur, & in omnibus virtutis operibus imitantur, & currunt in odorem vnguentorum suorum. Dicuntur enim esse in celo, quia sola cælestia quærunt: & iuxta illud Apostoli, conuersatio nostra in calis est. Selua de benefic part. 1. quæst. 5. num. 166.

2. Consecratio Episcopi infra tres menses fieri debet, sub pœna amit-

tendi fructus ipso iure: & intra alios tres, sub pœna amittendi Episcopatum; nisi dispensationem super hoc obtineat, numerandi enim sunt à die notitiæ cõfirmationis. c. quoniam 75. dist. c. quoniam, 100. dist. c. cum in cunctis, de elect. Gloss. in c. ne pro defectu, eodem titulo. Concil. Trident. de reform. sess. 7. cap. 5. & de reform. sess. 23. cap. 2. Panormit. in c. cum in cunctis, §. cum vero, de elect. & in c. inter corporalia, de translat. Episcopi. Tuschus litera C, conclus. 743. n. 3. Toletus in summ. lib. 5. cap. 3. num. 6. Petrus Abaxio in directorio cap. 48. part. 3. num. 1. Syluester & Sa verbo consecratio. ille num. 4. iste num. 8. Emanuel Rodriguez tom. 4. de sus obras cap. 67. num. 32. Nauarr. in manuali cap. 25. num. 118. Egidius Coninck de Sacramentis. disp. 10. de Sacramento Ordinis, dubit. 9. num. 81. Zerola in prax. verbo consecratio, p. 1. Barbosa in pastoralis cap. 5. num. 1. tit. 1.

&

& part. 2. allegat. 1. num. 39.

3 Qui consecrandus est, Sacerdos debet esse. c. illud, c. quicumque, 77. dist. Gloss. in c. ex literis. Verbo ministerio, de excessibus Pralator. Gloss. in c. tua litera de clerico per saltum promot. Verbo, ministrare. Abb. in c. cum in cunctis. §. cum vero, num. 5. de election. Soto in 4. sentent. tom. 2. dist. 24. q. 2. art. 3. col. 2. Duvius Thomas in 4. sent. distinct. 24. Petrus Soto in lectionib. de inst. Sacerd. lect. 4. de Sacram. Coninck de sacram. Ordin. disp. 10. dub. 6. n. 4. & 49. Sa & Syluester verbo, ordo ille, num. 14. iste summ. 2. num. 2. Bonacina de sacram. disp. 8. quest. unica, punct. 1. num. 4. Vgolinus de offic. Episcopi 1. part. cap. 2. num. 1. Paulus Borgasius de irregul. part. 6. tit. de clerico per saltum promot. num. 2. Azor instit. moralium part. 2. lib. 3. cap. 30. quest. 9. Didacus de Arroyo de sacramentis, c. de Episcopatu, num. 6. Rodriguez tom. 4. cap. 67. num. 1. Mieres de maioratu, part. 1. quest. 2. num. 156.

4 Sed quod consecrari quis possit licet Sacerdos non sit, eo quod de iure positum est, quod consecrandus in Sacerdotali ordine constitutus sit: & etiam quia non est de substantia consecrationis, ut consecrandus Missam celebret. Gloss. in c. ordinationes el primero, 75. dist. Gloss. in c. quod sicut verbo diuidatur de elect. & ibi Panormit. num. 12. Bertach. de Episcopis, part. 3. summa. quando fiat consecratio, num. 6. Lancelotus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 4. & lib. 2. cap. 1. §. 4. num. 6. Barbola in pastoralis, part. 2. alleg. 1. num. 38. Couarruias lib. 1. variar. cap. 10. num. 16. vbi dicit, quod non Sacerdos consecratus exercebit omnia sicut alius Episcopus, licet ordinem Sacerdotalem, quem ipse non habet, conferre non poterit.

5 Sanctissima Episcoporum unctio

à Veteri testamento sumpsit originem, ut ex c. 21. Leuitici accipitur: ibi Pontifex, id est, Sacerdos maximus inter fratres suos, super caput eius fustum est unctiois oleum, & cuius manus in Sacerdotio consecratae sunt. Selua de beneficiis, part. 1. quest. 5. num. 164.

6 et est de per se & seiunctim Sacramentum. Egidius Coninck de sacrament. disp. 20. dubit. 6. num. 43. & 44. Nauarr. in manual. cap. 22. num. 18. Cardinal. Bellarm. de sacrament. lib. 1. cap. 5.

Contrarium dicit Soto in 4. sentent. dist. 24. quest. 2. art. 3. col. 4. tom. 2. Syluester verbo ordo, num. 1. Candelabrum aut. tit. 15. de sacram. ordin. num. 13.

7 et imprimi characterem. Lancelot. in templo, lib. 2. cap. 1. §. 4. num. 6. Rodriguez tom. 4. cap. 67. num. 21.

Alij verò contrarium tenent, nempe non imprimere characterem nouum, sed quod character Sacerdotalis, dum Sacerdos in episcopum consecratur, ampliatur, & extendatur ad alia munera exercenda, quae antea non poterat. Soto Vivaldus in Candelabro aureo, & Couarruias vbi supra: Coninck, dist. disp. 20. dubitat. 2. num. 9. & dub. 6. num. 49. Gryfaldus in decisionib. verbo Episcopus, obiectio. 4.

8 Episcopatus est ordo. c. clericos & ibi Gloss. 21. dist. c. omnium, 32. dist. c. diaconos, 93. dist. Gloss. in proemio sexti decretalium n. 70. Panorm. in c. transmissam, de elect. num. 3. in pr. auth. Episcopalis ordo, c. de Episcopis & clericis. Concil. Trident. de sacram. Ordinis, cap. 4. sess. 23. Abbas in c. 1. de ordinatis ab Episcopo qui renunt. Episcop. num. 3. & ibi Hostiens. Felinus in c. quod sicut pro certo, de simonia, num. 2. Toletus lib. 5. cap. 3. in pr. Siculus de praesant. Cardin. quest. 1. basilica. num. 48. Lopez

in l. 1. tit. 5. part. 1. Soto in 4. vbi supra. Petrus Soto in lectionib. de inst. Sacerdot. lect. 2. de offic. omnium Ordinum. Candelbr. aur. & Egidius supra. Sa verbo ordo, num. 7. Armilla num. 11. & Angelus num. 1. Garcia de nobilitate. gloss. 48. §. 3. num. 8. Casañeus in catal. part. 4. conf. 25. Decianus in tractatu criminali, tom. 1. lib. 5. cap. 79. num. 11. Vgolius de off. Episcop. part. 1. cap. 1. in pr. Nauarr. in manual cap. 22. num. 18. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 1. §. num. 10. Rodriguez question. regul. tom. 1. quest. 8. art. 2. & quest. 18. art. 2. & in tom. 4. cap. 67. num. 21. Barbofa in pastoralis part. 2. alleg. 1. num. 18. & alleg. 2. num. 16. Hieronymus Roman. en su Republica Christiana lib. 3. c. de la dignidad de los Obispos.

Alij verò contrarium tenent, & sic pro conciliatione distinguendum: aut loquimur circa venerabilissimum eucharistiæ sacramentum, & non est ordo, quia circa id non habet episcopus maiorem potestatem quàm simplex Sacerdos. Si verò circa mysticum corpus ecclesiæ loquamur, vt quoad collationem Ordinum, & similia, est Ordo: quia habet maiorem iurisdictionem. Paulus Gryfaldus in decis. fidei cathol. verbo Episcopus, obiect. 2. Azor institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 27. quest. 3.

9 Consecratio episcopi fieri debet die Dominico, quod ab ecclesia institutum est in dignitatis episcopalis reuerentiam. c. qui in aliquo, 51. dist. c. ordinationes, c. quorum patribus, c. quod die. 75. dist. l. 13. tit. 10. part. 1. Panormitanus in c. quod sicut, §. super eo, de elect. num. 13. Coninck dict. disp. 20. dub. 6. num. 40. & 49. Liber Pontificalis titulo de consecrat. electi in Episcopum. Petrus Gregor. syntagmat. lib. 17. cap. 14. part. 2. num. 10. Gregorius Lopez in l. 28. tit. 5. part. 1. Du-

randus in rational. diuin. officior. c. de Episcopo. lib. 2. Vgolius. Syluester, Barbofa, Armilla, & Sa, supra.

electus confirmatus, qui die Sabbati Sacerdos factus est, die Dominico sequenti consecrari poterit, quia ibi non sunt interstitia, neque requiritur interuallum temporis. Gloss. in c. quod à Patribus, 75. dist. Andreas Gambarus de off. & potest. legati, lib. 2. num. 265. Vgolius de off. Episcop. c. 2. p. 1. num. 4. Syluester verbo ordo, 2. num. 6. Angelus eodem verbo 6. num. 2.

11 In episcopi consecratione tres episcopi assistere debent præcisè, Apostolorum exemplo. c. Episcopi. c. ordinationes, cum sequentibus, 66. dist. c. si fortè, 65. dist. c. Archiepiscopus. c. porrò. 66. dist. c. frater. 68. dist. c. Chorepiscopi. eadem dist. c. si Archiepiscopus, c. ne Episcopi de tempor. ordinat. Panormitan. in c. vnic. de sacra vnt. num. 1. Gregorius Lopez in d. l. 28. tit. 5. p. 1. Syluester verbo consecrat. in pr. Vgolius de off. Episc. part. 1. cap. 2. num. 5. Arroyo c. de Episcopatu, num. 4. Tatareus in 4. sentent. dist. 25. quest. 1. col. 3. Stunica de vera religione lib. 3. cap. 28. Petrus Gregorius syntagmatum lib. 17. c. 14. num. 7. Lancellot. in templo, lib. 2. c. 5. §. 2. de consecrat.

12 Solus Papa dispensat, vt electus ab vno solo Episcopo possit consecrari. Egidius Coninck dist. 20. num. 92. Syluester & Arroyo supra. Armilla verbo consecratio. num. 1. Liber Pontifical. de consecrat. Episcopi. Gregor. Lopez in l. 28. verbo otros dos Obis pados tit. 5. p. 1.

13 Duo, vel tres, & quinque Episcopi simul consecrari poterunt, sine dispensatione. c. cum sit. §. de consecrat. Ecclesia vel altaris. & ibi Panormitan. num. 1. & omnes Scribent. Liber Pontifical. vbi supra fol. 96.

Episcopus quando alium consecrat,

- erat, non potest ipse consecrare electum, & facere quod alius Episcopus Missam cantet: nam erit contra Ecclesie statuta. Gloss. in c. quod sicut. & ibi Gloss. verbo dividatur, de elect.
- 15 Episcopus dum consecratur, Acolytum ordinare nequit, quia eius consecratio inter Missarum
- 16 solemniam fit. At verò in Papa aliter est, nam cum fiat antequam in Missa hymnus Angelicus canteretur, non videtur diuini officij vnitatem diuidere. c. quod sicut. §. super eo, de election. & ibi Panormitan. num. 4. Petrus Gregor. syntagm. lib. 17. cap. 14. num. 10. part. 2. Lupus in l. 5. tit. 5. p. 1. Gambar. de off. legati, lib. 2. num. 268. Durand. in rat. cap. 2. de Episcopo, num. 2.
- 17 Electus confirmatus si antequam trigessimum annum adimpleuerit, non incurrit suspensionem. Rodriguez tom. 4. cap. 56 num. 4. aliàs cap. 67. num. 4.
- 18 In hac consecratione Episcopi nullum votum emittunt, neque se ad aliquid obligant, nisi ad ea, quae tenentur ratione sacerdotij: iurant tamen fidelitatem Papali sedi, & se honoraturos Legatos de latere, & Ecclesiam suam indemnem habere. c. ego. 4. de iureiurando. & ibi Doctores. Extrauagans in iuncta. §. similiter, de elect. Ioannes Trullus in regula Canonicoꝝ regularium, lib. 1. cap. 13. num. 4. & 5. Tulchus liter. E. conclus. 302. aliàs 31. Casaneus in catal. p. 4. consid. 25. Vgolinus part. 1. cap. 2. §. 1. in pr. Soto de iustit. lib. 10. quest. 4. art. 1. col. 3.
- 19 Et huius iuramenti ratione tam Patriarchæ, Primates, Archiepiscopi, quàm Episcopi tenentur visitare Apostolorum limina, & Pontifici de suæ diocesis statu, & pastoralis officio rationem reddere. Et

quia per se non possunt, per nuntium certum ad id speciale mandatum habentem, in dignitate ecclesiastica constitutum, vel per Dioecesanum Sacerdotem id facere possunt: alias ab ingressu ecclesie, ac ab administratione tam spiritalium quàm temporalium, & à fructus suarum ecclesiarum perceptione, omni privilegio non obstante, sunt ipso facto suspensi, donec absolutionem Papalem mereantur obtinere, c. ego. & ibi scribent. Sayrus de censur. lib. 4. cap. 12. num. 33. Bonacina eodem tractat. disp. 3. quest. 6. punct. 5. num. 23. Marius eodem tractat. tom. 2. disp. 16. titulo de suspensione, cap. 3. vers. nono. Anastasius Germonius de indulgijs Cardinal. in fine. Vgol. supra cap. 3. num. 8. Leo in thesauro, part. 3. cap. 8. num. 56. Sanchez in summ. lib. 4. c. 15. num. 12. Liber Pontifical. de consecrat. electi, in fine. Barbosa in pastor. part. 3. allegat. 111. num. final. Rodeanus de simonia, c. 18. num. 12.

Patriarchæ, Primates, & Episcopi ex Italicis insulis, veluti Siculij, Sardi, Corsij, & alij adiacentium, tertio anno Apostolorum limina visitare tenentur.

Germaniæ verò Hispaniæ, Galliæ, Belgæ, Bohemiæ, Vngariæ, Poloniæ, & cæteri qui in Europa sunt, citra mare Germanicum & Balticum, ac omnium insularum maris mediterranei, quarto anno.

Qui verò noui orbis dicuntur, quinto anno.

Asiæ, & qui extra Asiam, & in quibuslibet mundi partibus, decimo anno à consecrationis tempore, vel pallij traditione numerando. Liber Pontificalis, & Franciscus Leo ubi supra. Hieronymus Venero à Leyua in examin. Episcop. lib. 4. cap. 6. num. 16.

Episcopi Indarum etiam si iuras-

sent singulis bienniis Apostolorum
limina visitare, ipsi per se, nihilo-
minus non tenentur nisi per nun-
tios, aut procuratores singulis quin-
quenniis; ex decreto Pij IV. Ro-
driguez tom. 2. quæstion. regular. quæst.
99. art. 3.

S V M M A R I V M.

Episcopus cum primò ad suam
Ecclesiam accedit, honorificè sus-
cipitur. num. 1.

Si equitat sub baldaquino, hastas
pally an Syndici ciuitatis, aut
nobiles deferre debeant. n. 2.

A mulierum conuersatione cauend-
um. num. 3.

Mulieris cor sagena. num. 4.

Ludere seu spectaculis histrionum
interesse non licet Episcopo.
num. 5.

Famulis Episcopi an sit permissum
ibi adesse. num. 6.

Adolescentibus maximè damnosum
ibi adesse, ubi virtutis monu-
menta non adsunt, sed vitiorum
fomentum. num. 7.

Ab antiquis quid seruatum circa
adolescentium educat onem. n. 7.

Imperator Traianus pic de adoles-
centium eruditione curauit. n. 8.

Domestici Episcopi à ludis absti-
neant. num. 9.

Ludus prohibitus iure diuino.
num. 10.

Et iure natur. ali. num. 11.

Aleatores furibus & latronibus si-
miles. num. 12.

Et iure canonico. num. 13.

Et iure ciuili. num. 14.

Et iure Regio. num. 15.

Aleatores idololatræ dicuntur.
num. 16.

Episcopus accuratè agat pro euellen-
do hoc vitio. num. 17.

Scacorum ludus quando inuentus.
num. 18.

Piscare an liceat Episcopo. num. 19.

Et an intrare balnea. num. 20.

Venatio siluosa utrum hodie probi-
bita. num. 21.

Subditus cum Episcopo suo ludens,
qui excommunicationem pro-
mulgauit contra ludentes, an in
eam incidat. num. 21.

Vagari per diœcesim, seu exire do-
mum vestitu mutato, aut è curia

P. pæ discedere, sine eius licentia
prohibitum Episcopis. num. 22.

Dum Episcopus manducat, quid
seruandum. num. 23.

Ad conuiuia Episcopus non accedat.
num. 24.

Iob quare non ibat ad filiorum con-
uiuia. num. 25.

Ex conuiujs plerumque libido &
impietas oriuntur. num. 26.

Famulus Iob quare nuntiauit filios
mortuos dum vescebantur in do-
mo fratris. num. 27.

Vti pluribus ferculis an permissum
sit Episcopo. num. 28.

Cardinales congregati ad eligen-
dum Papam, ob quid non vtun-
tur plus quàm vno ferculo. n. 29.

Clarissimis & illustribus personis
multis ferculis vti permissum.
num. 30.

Episcopi non coguntur vti cibis pau-
perum.

- perum. num. 31.
 Episcopus nobilis non debet viuere secundum suam nobilitatem, sed iuxta Episcopatus possibilitatem. num. 32.
 Circa hoc loci consuetudo attendenda. num. 33.
 Episcopi utrum amplam familiam habere possint. num. 34.
 Episcoporum familia olim copiosa. num. 35.
 Famulorum copia dominorum auctoritatem adauget. num. 36.
 Cardinalis Barony locus refertus. num. 37.
 Securius conscientie Episcopi erit, potius in mensa famulis & ostentatione declinare ad austeritatem, quam cum secularibus conformari. num. 38.
 Episcoporum famuli quales, esse debeant. num. 39.
 Virum debeant uti meliori ornatu, quam aliorum dominorum famuli. num. 40.
 Alimenta secundum dignitatem aliti debent prestari. num. 41.
 Abbas meliori ornatu & cuculla uti debet, quam Monachus: & Monachus quam conuersus. num. 42.
 Seneca dictum ponitur. num. 43.
 Doctores meliori vestimento uti debent, quam scholastici. n. 44.
 Concilij Trident. locus in cap. 2. de reform. sess. 2. exponitur. num. 45.
 Episcopi indumentum quale. n. 46.
 Papa & Episcopi eodem vestimento utebantur antiquitus. num. 47.
 Cardinales olim quo vestitu se induebant. num. 48.
 Quo tempore S. R. E. Cardinales ceperunt uti indumento rubro, & galero eiusdem coloris. n. 49.
 Illesce verba explicantur. n. 50.
 Rochetum portare an liceat Episcopo. num. 51.
 An in domo sua eo uti debeat. num. 52.
 Episcopus non est dominus Sacerdotum, sed collega. num. 53.
 Male facit Episcopus, qui permittit Sacerdotes genus flexos loqui. num. 54.
 Sacerdotes non dicuntur Vasalli Episcoporum, sed Assessores & Consiliarij. num. 55.
 Ioseph de Siguenca ex illustrissima Diui Hieronymi religione, laudatur. num. 56.
 Episcopus utrum portare debeat mozettam. num. 57.
 Mantelite ad quid in usu receptum. num. 58.
 Cardinales cum non portant in absentia Papae, vel in conclauis sede Papali vacante. num. 59.
 Vestimentum Episcopi an nigrum, seu violacei coloris esse debeat. num. 60.
 Quatuor Patriarchae principales quo colore in indumentis uti possunt. num. 61.
 Episcopus in equo ornato phaleris violacei coloris vehi potest. n. 62.
 Et uti indumentis purpura & cendato ad instar Regum & Cardinalium. num. 63.

- Et portare cappam more Prælatorum curiæ Romanæ. num. 64.
- Galerum Episcopi quale. num. 65.
- Potest uti in uero gemmato in quarto digito, & quare. num. 67.
- Extra diocesi quomodo habitu uti permissum. num. 68.
- Quid in præsentia magnatum. num. 69.
- Episcoporum habitus unde trahat originem. num. 69.
- Episcopi utrum dici possint hodie Canonici regulares. num. 70.
- Canonici regulares unde dicti. num. 71.
- Episcoporum vestis peregrinorum similis. num. 71.
- Quare Episcopi sicuti peregrini induantur. num. 72.
- Episcopus regularis quomodo habitu uti debeat. num. 73.
- An excomm. incurrat si assumat rochetum, & habitum monachalem dimittat. num. 74.
- Regularis factus Episcopus à quibus eximatur. num. 75.
- Episcopus regularis ex triplici causa tenetur obedire Papæ. n. 76.
- Cardinalis regularis an observare teneatur id quod Episcopus regularis. num. 77.
- Cardinalis regularis quando possit uti veste rubea. num. 78.
- Regularis factus Papa an possit dimittere habitum monachalem, & assumere Pontificalem. n. 79.
- Regularis Episcopus ex noua constitutione quomodo habitu uti debeat. num. 80.
- Episcopus regularis an ieiunia & pœnalitates suæ regulæ observare teneatur. num. 81.
- Abstinere à carne in die Natiuitatis Domini, si venerit in sexta feria, an teneatur Episcopus regularis. num. 82.
- Constitutio apud Patres Dominicanos, per excellentiam dicti, Prædicatores, qualis. num. 83.
- Episcopus regularis quando, si renuntiat, velit nolit, teneatur ad religionem redire. n. 84.
- Episcopus regularis si relinquat Episcopatum, an teneatur ad religionem redire. n. 84 & 85.
- Prælati religionis an recipere præcisè teneatur Episcopum regularem, qui renuntiavit. n. 86.
- Barbosa opinio non admittitur. n. 87.
- Papa regularis qui renuntiavit, an teneatur ad religionem redire. n. 88.
- Episcopus regularis quando sua culpa Episcopatu priuatur, aut renuntiare cogitur, priuatur etiam exemptione redeundi ad monasterium. n. 89.
- Regularis factus Episcopus titularis, an eximatur à sua regulæ constitutionibus tamquam si Diocesi haberet. n. 90.
- Regularis Episcopus an præcisè habere socium teneatur. num. 91.
- Regularis Episcopus, an proprium habere possit. n. 92.
- An absoluat à voto paupertatis, cum factus sit Episcopus. n. 93.
- Episcopus secularis proprium habere potest, & habere dominium, tam

- in rebus iure hereditario acquisitis, quàm ex Episcopatu, vel alio quouis modo. num. 94.*
- Episcopus regularis an sit Dominus reddituum Episcopatus. num. 95.*
- An teneatur Episcopus regularis ad restitutionem superuacaneè consumptorum. num. 96.*
- Administrator Dei non ita coartandus sicut administrator hominis, quia Deus nobilissimus est. num. 97.*
- Regularis Episcopus factus cum confirmatur, tunc censetur dispensatus in omnibus irregularitatibus cum Episcopatu incompatilibus. num. 98.*
- Si Episcopi regulares tenerentur ad restitutionem infructuose consumptorum, totus mundus scrupulis inuolueretur. num. 99.*
- Qua inter pauperes teneatur diuidere tam secularis quàm regularis Episcopus, n. 100.*
- Dominici Soti verba referuntur. n. 101.*
- Episcopus tã regularis quàm secularis seruorum numerum, & mensa ostentationem restringēs nihil noui facit, cum ad id teneatur non ex iustitia vinculo, sed ob bonum exemplum, ac ob perfectionem sui status. n. 102.*
- Molina Carthusiani, & Magistri Bannez verba & sententia ponuntur. n. 103.*
- Episcopus non solum substantiam, sed etiam vitam pro salute subditorũ impedere tenetur. n. 104.*
- Quas eleemosynas debeat facere tempore necessitatis, & quas tempore famis, seu pestis. n. 105.*
- Tenetur inquirere pauperes, qui in Episcopatu sunt, quia non sufficit quod occurrentibus subueniat. num. 106.*
- Quare Dominus Petro, & in eo Episcopis, ac Põisicibus dixerit, pascite oues meas. num. 107.*
- Episcopalis mensa ad quid dotata. num. 108.*
- Episcopalis dignitas melius extolitur cum erogatione eleemosynarum, quàm cum multitudine famulorum. num. 109.*
- Exhortantur Episcopi ad pauperibus subueniendum. num. 110.*
- Desinat cõgregare diuitias, qui scit eas in morte relinquẽdas. n. 111.*
- Auaritia etiam impiis fidei catholice inimicis displicet. num. 112.*
- Salcan Archiepiscop. de Stringonia ex auaritia reprehenditur. n. 113.*
- Episcopi cõgregāt diuitias, immemores quòd in morte confiscātur, & à seruis ac consanguineis rapiuntur, relicto corpore Episcopi in terra, etiam sine lumine. num. 114.*
- Episcopi thesaurizent iuxta Saluatoris nostri consilium. n. 115.*
- Chrysostomi verba referuntur. num. 116.*
- Regularis Episcopus in diuinis celebrandis ritum suæ Ecclesiæ seruare debet. n. 117.*
- Famulus Episcopi seu Cardinalis an cum eo idem officium recitare teneantur. num. 118.*
- Episcop. in sua Diœcesi potest cõfessorem eligere, & in aliena dũmo-*

do approbatus sit num. 119.
Episcopi confessor an ab ipso Episcopo seu à Papa potestatem recipiat. num. 120.
Episcopus titularis, & Episcopus suspensus an gaudeat illo privilegio, & an confirmatus non consecrat. vel degradatus. n. 121.
Si Episcopus vult absolui virtute iubilci, in quo cauetur quod eligatur Confessor approbatus: approbatum debet eligere, aut eum approbare antequam eum eligat. num. 122.
Episcopi Confessor potest eum absolueri ab omni irregularitate occulta suspensione, seu alia culpa, etiam reseruata Papa, si talis Episcopus facultatem habeat alios absoluedi ab ipsis. num. 123.
An possit Episcopus secum dispensare in his, in quibus dispensat cum subditis. num. 124.
Non incidit in casus reseruatos à se ipso, neque ligatur suis constitutionibus. num. 125.

An habeat ultra proprium Angelum Custodem alium, ratione dignitatis. num. 126.

Vtrum Canonici in seruitio Episcopi occupati reputentur tamquam presentes, & an habeat locum in Canonico doctorali. num. 127.

An Capellanum beneficium curatum habentem retinere possit. num. 128.

Hodie inspecta vbertate fructus Episcopatus, non nisi necessitate urgente licebit Episcopo Canonicos occupare. num. 129.

Vtrum votum emittere Episcopus possit in praiudicium Ecclesie. num. 130.

Qui votum emisit assumendi habitum regularem, si creatur Episcopus an relinquere Episcopatum teneatur, & adimplere votum. num. 131.

Statu Episcopalis perfectior regulari. num. 132.

Augustini Barboſæ opinio improbatu aliquibus argumentis. n. 133.

DE HABITV CANDIDO
 EPISCOPORVM, POMPA,
 ET CONVERSATIONE.

CAPVT QVINTVM.

OSTQVAM de Episcoporum origine, electione, ac consecratione tractauimus, qualiter in Diocesi se gere-
 re debeat sequitur explanandum.

Cum enim prima vice ad suam

ecclesiam cathedralem episcopus accedit, clerus & communitas ciuitatis debent obuiam ire, & honorificè eum suscipere. Berthachin. in tract. de Episcop. 1. part. quarti libri, in rubrica de vita Episcopi. Curia Philippica verbo cabildo, n. 4. Camillus Bosellus

Borellus in summ. decis. tit. 6. num. 8.
 Petrus Suberti de cultu vinea domini
 part. 1. capit. 3. Michael. Timoth. in
 pract. visitandi, lib. 1. cap. 5. Maynar-
 dus decis. Tholosa. 5.

2 Et si consuetudo adest, debet
 equitare sub Valdaquino, & hastas
 pallij deferre debent electi & Syn-
 dicit ciuitatis, non nobiles, nam ita
 decisum fuisse testatur Vicentius de
 Francis. decis. 253. per totam. habe-
 tur etiam in Pontificali & in care-
 moniali Episcoporum, lib. 1. cap. 2.
 col. 5. & libr. 1. cap. 14. de usu um-
 braculi.

3 Primò enim quòd facere debent
 Episcopi in sua Diocesi, est sibi ca-
 uere à mulierum conuersatione,
 quia colloquium illarum quasi ignis ex-
 ardescit. Ecclesiast. 9. Numquid (ha-
 betur Prouer. c. 6.) potest homo abscon-
 dere ignem in suo suo, ut vestimenta
 illius non ardeant; aut ambulare super
 prunas, ut non comburantur planta
 eius; ergo non poterit Episcopus si-
 ne magno periculo & timore cum
 mulieribus conuersari, quarum cor
 sagena, & quarum motus ignis de-
 uorans. Quis, inquit Isai. cap. 33. po-
 terit habitare de vobis cum igne deuor-
 ante? quis habitabit ex vobis cum ar-
 doribus sempiternis? Ego dico quod
 nec innocens manibus, nec mundo
 corde: nam ex istis erat Dauid, &
 incidit in lacum, ac deuoratus, est,
 Ioseph relicto pallio fugit ne inflā-
 matus discedere postea non possit:
 & Iob ne deuoraretur pepigit fœ-
 dus cum oculis suis, ne quidem co-
 gitarent de Virgine, Iob. 31. Faciat
 & id Episcopus ne in foueam cadat.
 Excipitur tamen Mater, soror, vel
 amicta. Angelus in auth. quomodo
 oportet Episcopos, colat. 1. Bertach. ubi
 supra. Lancellott. in templo, lib. 2. c. 5.
 § 3. num. 11. latè Barbosa in pastoralis
 tit. 2. gloss. 8. num. final.

5 Non decet Episcopū ludere, seu
 interesse ludis ac spectaculis histrio-
 num. cap. Episcopus, 35. dist. cap. cleri-
 ci. de vita & honestat. clericor. auth. de
 sanctiss. Episcop. & ibi Bart. numer. 1.
 Concil. Triden. de reform. sess. 22.
 can. 1. Lancellot. & Berta. supra. Vgo-
 linus de offic. Episcopi part. 1. cap. 13. §.
 22. & 23.

6 Neque permittere debet familia-
 ribus suis histrionum spectaculis
 interesse: nam ibi, vt Diu. Clemens
 Alexandrinus docet, tit. 3. Bed. cap.
 11. quid turpe factum non ostendi-
 tur? quod autem impudens verbum
 non proferunt, qui risum mouent,
 scurræ & histriones? & tunc quo
 animo adolescentes esse censet, vel
 quam priuatam disciplinam rumo-
 ribus hisce putas obsistere, teste Pla-
 to. 6. de republica. Et ideò dicebat
 Seneca Epistol. 7. Nihil tam dam-
 nosum esse bonis moribus, præci-
 puè adolescentium, quam in aliquo
 spectaculo desidere: tunc etenim
 per voluptatem vitia subrepunt. Et
 ratio illa est assignata à Lactantio
 Firmiano lib. 1. de diuin. inst. c. 20. quia
 comica fabulæ de stupris virginum
 loquuntur, aut amoribus meretri-
 cum: & quo magis sunt eloquen-
 tes qui flagitia illa fixerunt, eo
 magis sententiarum elegantia per-
 suadent, & facilius inhaerent au-
 dientium memoriæ versus numero-
 si, & ornati.

7 Ab his enim antiquitas adoles-
 centes ita segregabat quasi à vitio-
 rum scholis. Curabat namque filios
 suæ ætatis, ac suæ reipublicæ ciues
 maximè virtuosos esse, & ad hoc à
 principio ita eos dirigebat in labo-
 ribus & pœnalitatibus, vt sic af-
 suefacti virtutem sequerentur, non
 delicias. Labores namque virtutis
 indicia sunt, inquit Diuus Cypria-
 nus epistol. 2. sententia apud anti-
 G

quos Spartanos Lycurgi legibus institutos recepta : illos enim quos virtuosos esse cupiebant, laboribus maximis ab infantia firmabant, fovebantque aqua frigidissima, (vt refert Plutarchus in antiquis Lacedæmoniorum institutis, & in vita Lycurgi,) nudosque in patientia laboris enutrire, nihilque somni causa sternere permissum erat: neque non cibi potionisque modo præfinito, cum æqualibus in sobrio conuictu, in eodemque sodalitie & societate studiorum educare, humili cultu, duraque & horrida disciplina, seuerissimis moribus assuefacere, ne qua vitia mentem adhuc rudem inficerent, neve moribus imcompositis euaderent, illis magnæ curæ fuit.

Et non minori studio Germani adolescentes suos educabant, vt testatur Cornelius Tacitus in libro de moribus Germanorū, & Alexander ab Alexandro dierum genalium *lib. 2. cap. 25.* & ibi Tiraquellus: ita ab adolescentia calores & frigora pati assueti sunt, vt vilibus tecti amiculis hyemæ pariter ac æstate eodem cultu incederent; & quando satis virium assequuti videbantur, vt militiæ per ætatem patientes forent, non in munditiis ne langueret animus, sed in laboriosis exercitationibus, currendo, algendo, æstuando, famem sitimque tolerando, arduas & difficiles vias peragrande exercebantur. Idem obseruatum à Cretenfisibus, teste Strabone *lib. 10.* & Cicerone *lib. 2. Tusculanarum questionum.*

Apud Lacedæmonios mos fuit solemnis, inquit Strabo *vbi prox. & lib. 6. 8. & 12.* & Titus Liuius *4. decada. lib. 4.* vt agrestes quos Heliotas vocant, nos verò seruos, quàm maximè poterant vino ingurgitabant, & ad potum & crapulam inuitabant, illosque vino madidos

& distentos in cœtum adolescentium & iuuenum introducebant, vt iuxta Anacharsis & Platonis consilium temulantia turpitudinem intuentes, quasi pertæsi ignauiam, à vino & luxu promptius abstinerent, & tam tetri aspectus tamquam dedecoris non solum pigeret, sed puderet. Inter Indorum nonnullas gentes adolescentibus, etiam si magnæ essent fortunæ, & amplioribus opibus forent, pro seruis utebantur: & eam sortem experti, vitia fugerent, & virtutem sequerentur. Strabo *lib. 15.* Consuetudo à Cretenfisibus vsurpata, & Laconibus, qui ingenuos filios seruilia exhibere cogebant, quod commune fuisse cum Phrygibus asserunt, qui filios proprios videri in eximio ætatis flore, & seruillem in modum educabant: vt adolescentia dominata, & voluntate propria oppressa vitia fugerent, & ad ingenuas animi virtutes acquirendas migrarent. Hac de causa & vt imperium Romanum adolescentibus virtuosis abundaret, Imperator Traianus pueros quinque mille, ex omni imperio selectæ indolis segregari iussit, & ita ali, & erudiri à præceptoribus curauit, vt in ea facultate, eo in genere vitæ instituerentur, in quod magis natura procliues essent: vt referunt Plinius in *panagerico*, & Alphonsus Ciaccon in *apologia pro defensione, quòd Diuus Gregorius animam Traiani Augusti à tartareis cruciatibus liberauit, fol. mibi 4.* Quod etiam in Concilio Tridentino à sanctis Patribus cautum legitur: nam ad hoc prospexisse videtur, quod constitutum constat. in *can. 18. de reformat. sess. 23.* vbi latè agitur de modo dirigendi adolescentes per semitas iustitiæ, & sanctitatis; nam cum adolescentium ætas nisi rectè institua-

tur

tur prona sit ad malum, & ad mundi voluptates sequendas, & nisi à teneris annis ad pietatem & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines possideat, numquam perfectè, ac sine maximo ac singulari propemodum Dei omnipotentis auxilio, in disciplina Ecclesiastica perseueret.

9 Idè enim Episcopi non permittant familiaribus suis quòd ludant: exemplum sit illis quod scribitur in vita Diui Hieronymi, de Rufo Cyrilli Episcopi de Hierusalem nepote, qui ob nimiam lætitiã quam ludendo accipiebat, damnatus fuit; vt refert Christophorus Moreno in lib. dicto *Iornadas para el cielo*, prima parte, cap. 39. §. 1. Ludere namque in Episcopali domo nullo modo conuenit, neque domesticos ac familiares Episcoporum decet: primò, quia ludere prohibitum est iure diuino, quamuis sit ludus cartarum pictarum, seu taxillorum. Exodi cap. 37. ibi, *sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere.* vbi Chrysostom. dicit, causa peccati gula, ipsum peccatum ludus: idè dicebat Hierem. cap. 15. *Non sedi in consilio ludentium.* & Tobias cap. 13. *Numquam cum ludentibus miscui me.* Cùm igitur ludere multoties sit peccatum, iure diuino prohibitum est; & sic egregiè inquit Chrysost. in Genes. non dat Deus ludere, sed diabolus.

11 Et iure naturali: Aristot. 4. *Ethicor.*
12 c. 1. in fine. ibi dicit, Aleatores furibus & latronibus esse similes, & vtriusque illiberales, quia ab amicis lucrantur, quibus dare oportet, nihilque perniciosius morum integritati. Idem dicunt Seneca & Cælius Rodigijs lib. 8. *Noct. Attic.* 7. S. Ambrosius lib. 1. off. his verbis: *Væ vobis qui luditis, quia flebitis, &*

Tullius lib. 1. off. ait, non ita generati sumus, vt ad ludum & iocum nati esse videamur.

Et iure Canonico c. *clerici, de vita & honestate clericor.* vbi Abb. & Imola. Concil. Trident. de reform. sess. 22. cap. 2.

14 Iure etiam ciuili, vbi multa contra eos introducta sunt, præsumuntur vt malè substantia sua. Bald. in *auth. quod locum, C. de collationib.* Textus in §. *ultimo in præmio, ff. veteris.* & ibi Gloss. appellantur hostes Reipublicæ. Godefredus in l. 1. ff. de *Aleatoribus.* & reputantur pro latronibus, l. 6. tit. 14. p. 6. & ibi Gregorius Lopez verbo *sean ladrones.* Didacus Perez in l. 9. tit. 3. lib. 4. *ordinam.*

15 Et iure Regio: l. 8. tit. 16. p. 3. l. 1. l. 2. ibi *mandamos y ordenamos que ninguno de los nuestros Reynos sean osados de iugar dados ni naipes.* l. 3. l. 4. tit. 7. lib. 8. *recopilar.* Philipp. Diaz in lib. dicto *considerat. spiritual.* *consideratione de Incarnatione Domini,* num. 2. fol. mibi, 229. ibi, *en genero de idolatras son los iugadores, pues gastan muchas oras adorando aquellas imagenes de los naipes.* Iodocus multa adhuc refert in *prax. criminali* c. 126. num. 20. vbi petit ab episcopis vt è sua dicecesi hoc pessimum & contagiosum euellant vitium. Plura congeffit Azenedo in l. 2. tit. 7. lib. 8. *recopilationis* n. 31.

18 Excipitur tamen ludus scacorum qui fuit inuentus per Palomedem in exercitu Græcorum cõtra Troiam ad otia milites, & ludus (qui vulgò dicitur *de las damas*) nam cum solo ingenio ducantur ad otiositatem comprimendam, nullo prohibentur iure. *argumento. l. solent, 2. ff. de aleatoribus.* Gloss. in *auth. de sanctissimis Episcopis*, §. *interdict.* & ibi Bart. num. 3. Bertachin. in d. lib. 4. num. 6.

Vgolinus de off. & potest. cap. §. 25. Azenedo in rubrica ad l. 1. tit. 7. lib. 8. recopilat. Lancellottus in templo, lib. 2. c. 5. §. 3. n. 17.

19 Et recreationis causa poterit Episcopus piscare dum non sit in diebus festiuis. Syluester verbo piscatio. Menochius de arbitrariis, lib. 2. centur. 5. casu 413. n. 20.

20 Et si expedit suæ saluti, poterit de nocte intrare balnea lauandi causa, honestate seruata. Paulus Borgalius de irregularit. part. 6. titulo, vnde habuit ortum excommunicat. n. 5. fol. 319.

21 Et licet ab anno de 1170. venatio syluosa sit prohibita Episcopis, c. 1. 34. distinct. si causa recreationis ea vitur, vt suam salutem defendat, non sibi prohibetur. Panormitan. in can. 1. de clerico vexatore. Syluester verbo venatio. Menochius de arbitrar. lib. 1. centur. 5. casu 413. num. 13.

21 Si verò sub excommunicationis pœna prohibeat ne ludatur in sua Diœcesi, si aliqui ex subditis cum ipso Episcopo ludant, non incurunt excommunicationem; quia Episcopus constitutionibus suis non ligatur, & subditi quia statim cum cœperunt ludere, censentur dispensati ab ipso Episcopo ludente. Rodeanus de simonia tom. 2. part. 1. cap. 24. num. 3. Ancharran. in c. canonum statut. a. num. 183. de constitutionibus. Riccius in praxi resol. 162. Panorm. in c. in ordinando, num. 9. de simonia. Marius de cens. tom. 1. disp. 10. de causa excom. lib. 3. c. 5. lit. E, Barbosa multos referens p. 3. alleg. 93. num. 27.

22 Non debet Episcopus vagari per diœcesim vestitu mutato, neque in curia Papæ, vel ab ea discedere sine licentia Pontificis, seu exire domum sine proprio habitu. Extragans. vt pralator. 2. & extranag. &

si deceat, 3. de maior. & obed. Felin. in c. consoluit 24. de off. & potest. indic. delegati, num. 21. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 1. & 5. Vgolinus de off. & potest. part. 1. cap. 2. §. 2. num. 4. Iacobus à Grassis in decisionib. aur. lib. 3. c. 23. Bertach. de Episcop. part. 1. lib. quarti num. 2.

Prohibeaturque fieri ludus & cantilenas in sua mensa: ad quod euitandum debet in principio mensæ fieri benedictio, & in fine gratiarum actio, & māducare hora tertiarum, & seruare sobrietatem, moderationemque ciborum; & quia in eo loco oriri otiosi sermones solent, vtatur lectionibus sacrae Scripturæ, c. pro reuerentia, 44. dist. c. non liceat, eadem dist. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 4. §. 3. de sollicit. & off. Episcopi, num. 16. Vgolinus part. 1. cap. 3. num. 5. Barbosa in pastor. tit. 2. gloss. 5. num. 14. Videnda sunt omnino verba sancti Eusebij Papæ circa Episcopi mensam, relata à Gonzalo de Illescas in hystor. Pontificali lib. 1. cap. 34.

Neque permittat se inuitati ad conuiuia, ob suæ dignitatis grauitatem seruandam vt faciebat Paties Iob, qui non in conuiujs filiorum assistebat, neque etiam ad orandum pro eis desistebat: & sic dicitur c. 1. lect. 1. cumque in orbem transissent dies conuiuij, mittebat ad eos Iob, & sanctificabat illos. Sed quare Iob non ibat ipse ad eos sanctificandos, & vt pro eis holocaustum offerret. Respondit Diuus Thom. Ibi notandum autem est, quòd licet Iob filijs indulgeret vt conuiuia agerent, tamen ipse suam grauitatem conseruans eorum conuiujs se non immiscebat, vnde dicitur quòd mittebat ad eos, non quòd ipse ad eos iret: quia in conuiujs homines impuritatem contrahunt modis prædictis, sed etiam grauius

gravioribus peccatis immerguntur aliquando, vsque ad Dei contemptum, & propter lasciuiam ratione absorpta, & à reuerentia diuina abstracta, sicut in Exodo dicitur: *Sedit populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere: id est, fornicari, & idolis immolare; & idèd Iob non ibat ad eos sanctificandos, ne & ipse cum eis macularetur: quia venter mero æstuans, citò spumat in libidinem: vbi libido, ibi dominatur & furor. c.*

Sepissimè enim ibi magna peccata contrahuntur: sint mihi testes Amon filius Dauid, Loth, Balthasar Rex, Assuerus, ac alij innumerabiles.

27 Hic interrogo, quare famulus ille Iob nuntians filiorum mortem, dixit hæc: *Filiis tuis & filiabus vescentibus, & bibentibus vinum in domo fratris sui primogeniti, repente ventus vehemens irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domus, qua corruens oppressit liberos tuos, & mortui sunt.* Dicere namque poterat mortuos esse, & tacere duo: primò quòd vescebantur, & bibebant: secundò quòd erant in domo fratris primogeniti. Diuus Thomas in c. 3. Iob, primam causam ponit hisce verbis. Idèd dixit, filij tui & filia bibebant vinum in domo fratris sui, vt ex hoc eius mens tristior foret: quia Iob poterat dubitare eos in statu alicuius peccati fuisse morte præuentos, nam propterea ipse eos sanctificabat, & holocausta per singulos offerebat, quòd timebat, ne in conuiujs aliquod peccatum incurrisent. Non tacuit, quòd in domo primogeniti: nam ex quo illi qui virtutem docturi erant, sunt primi qui scandala fouent, merentur quod à domo sua incipiat flagellum, ad declarandum fratribus primogenitis, quòd si in scandalis primi sunt,

erunt etiam primi in punitione. O fratres primogeniti! vtinam vos non nati, si ad ruinam vestram & fratrum in mundum existis: vt Redemptor noster docet illis verbis: *Va homini illi, per quem scandalum venerit, melius fuisset ei si natus non fuisset.*

Prædicatis namque, & vultis quod frater minimus virtuosè, ac benè ordinatè viuat, vos verò in concubinato antiquo permanentes, neque Missam celebratis, concionem verbi Dei non auditis, neque horas canonicas recitatis: Parentes etiam in infirmitatibus relinquitis, & tandem exclamatis serpentina prudentia vestras iniquitates colorantes. Testis est mihi Deus, qui iudicaturus est mundam, me valdè contristaturum, si aut penitentiam vestram non sperassem, aut exemplarem punitionem: vt quod vobis in flagellum à Deo datur, alijs sit exemplum. Ad Episcopos tamen redeo, & dico, ne vt inde incipiat flagellum, vbi cœpit scandalum, timeant accedere ad conuiuia, ob peccata euitanda, & ob puritatem animi & grauitatem suæ dignitatis conseruandam.

27 Sed quia diximus debere Episcopum 28 seruare sobrietatem, & moderationem ciborum, aduertere existimaui non strictè intelligendum, quòd nõ possint quotidie vti tribus aut quatuor ferculis diuersis: in festiuitatibus autem & diebus sollemnibus sex aut septem. Probat ex textu in c. vbi periculum, de elect. lib. 6. §. in cœclani. ibi enim tã Episcopis, quàm Cardinalibus Diaconis habere vnũ tantum ferculum non diuersum permittitur: tunc enim fit vt abstinentia stimulati, exire de conclaui quàm citò commodè possint, Papam eligi procurent, & non diuersum, ne fraus vel dolus cõmittatur: cõmitti enim

29

facillimè poterat si comunicasset vnus alteri ferculum suum, & idèd in illo casu non eis pluribus vti ferculis diuersis conceditur. Ergo in quotidiana mensa aliis & diuersis vti, si Episcopatus redditus sufficientes sunt, non prohibetur; & quæ de Cardinalibus dicimus, de Episcopis intelligendum est: quia inter eos, vt notum est, multi sunt Episcopi. Et sic dicere possumus licere Episcopis vti (moderatione seruata) pluribus ferculis, sicut clarissimis & illustribus licet personis. *l. 1. §. mulier. l. habitatio 4. in fine, ff. de ventre in possessionem mittendo. Selua de beneficiis, part. 7. num. 1. in fine. Ancharranus in Clementina ad nostrum, num. 11. de censibus. vbi dicit, quòd Episcopi non debent cogi vefci cibis paucis & vilibus, & pauperum, vt religiosi: sed in hoc casu præcipuè quantitas reddituum, & Episcopi qualitas debet considerari, vt dicit Selua de beneficiis, part. 1. quæst. 5. num. 176. quia Concilium Tridentinum non tollit, quin Episcopus habito respectu ad prædicta viuat. Argument. textus in cap. illud 10. quæst. 3. Menochius de arbitrariis, lib. 6. casu 520. num. 13. & 14. Lancellottus in templo lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 19. Vgolinus de offic. Episcopi, part. 1. cap. 3. num. 5.*

32 Et etiam si nobilis sit suæ domus ostentationem & expensas non debet facere secundum suam nobilitatem, sed iuxta Episcopatus redditus, si non habuerit, aliunde id faciat. Argument. text. in cap. quoniam de vita & honestate clericorum. Vitalis Cambanus in clausul. & conclusione vtriusque iuris, num. 13. fol. 13. & etiam attendenda est loci consuetudo circa ea, ne dignitas Ecclesiastica vilescat, *tex. in can. Episcopi, sum sequentibus, 80. dist. Barbosa in*

pastorali tit. 2. gloss. 7. num. 9.

34 Quæ seruanda & attendenda est etiam circa familiam, nam si consuetudo loci & quantitas redditus id permittant, plures famulos & domesticos habere poterit: probatur ex eo quia antiquitus magnam familiam Episcopus habuisse constat, teste Filelaco. *de sacra Episcoporum author. cap. 16. allegans textum in cap. 15. Concilij Ticonensis sub Ludouico II. celebrato, vbi hæc: Episcopi huiusmodi sint dispensa in visitatione contenti: panes centum, fristingas quatuor, vini sextaria quinquaginta, pullos septem, oua quinquaginta, agnum vnum, auenam ad caballos modios sex, fani corbes tres, mel, oleum, cerâ, quod sufficit. Ac ne in immensum excresceret in Concil. Toletan. 7. cap. 4. quantum ad visitationem modus fuit præscriptus: vt in can. cum Apostolus, de censibus: & in can. cum ad quorundam, de excessibus Prælatorum: & ad comprobationem facit illud 36 Calliodor. lib. 4. variar. epistol. 3. vbi dicit, ad ornatum palatij Episcopi pertinere aptas dignitatibus personas eligere, quia de claritate seruiuentium crescit fama dominorum. Barbosa in pastorali tit. 2. gloss. 16. num. 9. Illescas in historia pontificali lib. 2. cap. 1. vbi latè agit, quomodo Episcopi ab antiquo permissum habere magnam familiam, amplas possessiones, & sumptuosa palatia. Selua de beneficiis quæst. 5. part. 1. num. 179. in fine. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 19. ne suæ dignitates vilescerent, & in reprehensionem inciderent; & quod ex moderato famulorum numero reprehensione digni fuissent, patet ex Cardinali Baronio, apud Spondanum anno domini 603. Gregorij Magni 14. num. 2. vbi hæc inter alia multa, quæ*

quæ hoc anno in administratione vniuersalis Ecclesiæ idem Pontifex peregrisse reperitur. Pascasium Neapolitanum Episcopum acriter redarguendum curauit, quòd ita quotidie despectus cum vno aut duobus clericis diceretur ad mare descendere, vt & apud suos in fabula esset, & extraneis sic vilis ac despicibilis appareret, vt nihil habere Episcopalis vel ingenij, vel reuerentiæ videretur. Ex quibus intelligas, non recens esse, vt Episcopi pluribus stipati famulis incedant, sed quàm maximè antiquitus custoditum à Deo, vt Pontificia censereur reprehensione dignus, qui id minus obseruaret. Hactenus Baroni-
38

nus. Nihilominus tamen in ea resideo opinione, quæ fuit Ioannis Gerson in 2. part. suor. operum. & Frat. Bartholomæi à Martarib. ac etiam Barbosæ in pastoralis tit. 2. gloss. 7. num. 9. quòd securius erit Episcopis declinare ad austeritatem vitæ, in mensa, vestibus, ac numero famulorum, & reliquis pertinentibus ad statum suum, quàm cum hominibus secularibus in talibus conformari: viuentes autem fastuosè potiùs sunt ambitionis, cupiditatis, & vanitatis exemplum, dum suos subditos ad similia compellunt suo exemplo, quàm venerationis & reuerentiæ fautores.

39 Debet etiam familiares suos instruere atque erudire, ne sint rivosi, vinosi, cupidi, elati, blasphemij, & voluptatum amatores, vt vitia fugiant, & bonos amplectantur mores. Concil. Trident. de refor. sess. 2. cap. 1. Suarez de pax. in praxi tom. 2. part. 4. cap. unico. num. 1. Lancellottus in templo, libr. 2. cap. 5. §. 3. num. 6. Vgolinus de offic. Episcopi, part. 1. capit. 3.

num. 5. Barbosa tit. 2. gloss. 16. n. 10.

40 Vtrum familiares Episcoporum vtj possint meliori ornatu & indumentis pretiosioribus quàm aliorum dominorum famuli, quæritur Respondendum enim est, quod sic: Argument. textu. in l. sed siquid, la primera. §. 1. vers. si nam librarium. 41 ibi: sufficienter alere & vestire se debet secundum ordinem, & dignitatem, ff. de usufruct. Ioannes de Deo libr. 1. cauillationum, cap. 2. num. 2. Peregrinus cons. 81. num. 15. tom. 3. consil. Nicolaus Boherius de auth. magni. consil. num. 29. Angianus controuersiar. lib. 3. controu. 20. n. 2. & 3. Menochius de arbitrariis lib. 2. centur. 2. casu 159. num. 5. Didacus Perez. in l. 1. tit. 1. lib. 4. ordinam. vers. per vestes autem: Bart. in auth. de non eligendo secundo nabentes §. illud quoque, num. 3. collat. 1. multos citat Surdus de alimentis, tit. 4. quæst. 18. num. 1. & per istum textum, inquit Baldus, quòd melius debet ire indutus Abbas 42 quàm Monachus, & Monachus quàm conuersus, & Magister in Theologia quàm alij fratres. Selua de beneficiis, quæst. 7. part. 3. num. 2. Didacus Perez. vbi proximè: & refert illud Senecæ, quando vxori Neronis, Indue te delicatè charissima, non propter te sed propter honorem imperij, sic etiam dicendum est Episcoporum famulis, non propter se, sed propter honorem Episcopalis dignitatis. Facit textus in l. habitatio ff. de ventre in possessionem mittendo. Ex quo colligitur quòd nobilium famuli melioris sunt conditionis, quàm famuli plebeiorum. ca. si à sede, 31. de præbendis & dignitatib. lib. 6. l. in albo, 2. ff. de albo scribendo. Nicolaus Boherius vbi sup. num. 17. Rebuffus in prax. regula de rescriptis ad beneficia vacantia, num. 29. & 30. & ita

44 ita pulchrè inquit. *glossa in c. vt Apostolica, de priuilegiis lib. 6. verbo dignitatum.* Quòd Doctores diuerso & pretioso ornatu uti debent, ut melius Doctoratus dignitas demonstraretur, & ut ab aliis secernantur scholasticis: ita enim Dominorum Episcoporum famuli, ut ab aliis Dominorum famulis differant, debent & possunt uti meliori & pretiosiori ornatu.

45 Neque hæc vllò modo aduersus ea, quæ in Concilio Tridentino de reformat. sess. 2. cap. 2. habentur, repugnant: inquit enim sacrum Concilium, Episcoporum famulos tam in vestitu quàm in cultu debere honestatem demonstrare, sicut Ministrorum Dei ministros decet: sed ibi non vetat, ut se sericis indumentis induant, tantùm quidem commendat quòd sint honesti; ergo nostræ assertioni non aduersatur Concilium.

46 Sed quid de Dominis ac Dominis meis Episcopis? Respondeo debere uti vestibus fulgidis, & honestis. *c. omnis iactantia, 21. q. 4. c. clerici de vita & honestate clericorum, l. 39. tit. 5. p. 1. ibi ca. debent traer sus pannos cerrados, e non cortos ni traigan manga cosedica, nin capato a cuerda. & ibi ni traigan capas con mangas, ni otro si non deben traer bronchas, nin cintas cosebillas doradas e otro, si deben traer coronas grandes e los cabellos tan cortos, que les parescan las orejas. & ibi Gregorius Lopez & Bertach. lib. 4. num. 13.*

47 Antiquitus tamen Papa & Episcopi eodem vestimento utebantur, colore, & modo. Ioannes Trullus in *regula Canonorum regular. lib. 1. cap. 13. num. 2.*

48 Cardinales verò eadem vestimenta gestabant quàm cæteri clerici; sed Innocentius I V. Celestini I V. suc-

cessor propè annum Domini de 1246. aut de 1250. quòd possint uti galero, & pileo rubeo concessit; postea verò Paulus II. qui Pio II. successit, quòd serico esset indulgit. Menochius de *arbitrariis lib. 2. centur. 2. casu 185. num. 42.* Petrus Gregorius *synagmat. part. 2. lib. 15. cap. 4. num. 11.* Hieronymus Roman. *en su republica lib. 3. cap. 1.* idem Menochius de *arbitrar. lib. 2. centur. 4. casu 392. num. 8.* Platina in *vita Innocentij I V. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 2. de instit. Cardinalium, in pr. fol. 141.* Alphonsus de Villegas in *vita Diui Hieronymi fol. mihi 331.* Ioseph de Siguença in *vita Diui Hieronymi fol. mihi 332.* Ioseph de Siguença in *vita Diui Hieronymi discursu 6.* Sacia de *Iudiciis, lib. 1. cap. 11. num. 86.* Ciacon in *tractatu quòd Diuus Hieronymus fuit Cardinalis, fol. 13. col. 2.* Camillius Borrellus in *Summa decisionum titulo 5. de Cardinalib. num. 13. fol. 15.*

Cardinales autem regulares ante decretum Gregorij X I V. quòd est in nouo bullatio, sub *num. 2. tom. 2.* non poterant portare birretum rubrum, sed nigrum. Felicius Contellorius de *precedentia religionis Prædicatorum. q. 1. n. 44.*

Postea Paulus idem secundus anno de 1464. quòd possint vestibus rubeis uti, & in equo phaleris rubeis ornato vehi concessit. Andreas Siculus de *prestancia Cardinalium Basilica 1. part. 1. num. 47.* Ioannes Garcia de *nobilitate gloss. 48. §. 3. n. 52.* Lancellotus, Hieronym. Roman. Siguença, Camillius Borellus, & Ciacon *vbi supra.* Vincētius Filicius de *statu clericorum, tract. 41. cap. 1. num. 40.*

Illefcas verò in *vita Innocentij I V. lib. 5. cap. 35.* contrarium tenet, nempe ab Innocentio I V. illis fuisse concessum uti vestibus rubeis: eius verba

verba hæc sunt; Innocentio quarto acrecento extrannamente la Magestad y pompa de los Cardenales, dando les privilegio de que anduiesen a cauallo, y que usasen el sombrero bonete y habito de purpura. Sed aut lapsum esse dicendum est, siquidem tot auctores contra se habet, aut quod mihi magis verisimile videretur, quod licet Innocentius I V. concessit, non ceperunt vti vestibis purpureis vsque ad Pauli II. tempora.

51 Hodie verò debent semper Episcopi vti rochetto, quod est indumentum lineum & album. *c. clerici, de vita & honestate clericorum.* & ibi Abbas num. 4. l. 39. tit. 5. part. 1. ibi, *e aun tubo por bien la sancta Madre Iglesia, que no andubiesen meros que con camissa Romana sobre los otros paños.* & ibi Gregorius Lopez *ceremoniali Episcoporum lib. 1. cap. 1.* Ioann. Trullus *in regul. canonicor. regul. lib. 1. cap. 13.* Syluester verbo Episcopus, num. 10. Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 5. num. 11.*

52 In camera & in domo eo non vtatur, vt se existimet collegam Sacerdotis esse. Abbas *in d. c. clericis, de vita & honestate, num. 4.* Lancellott. *suprà num. 16.*

53 Et cum collega Sacerdotum sit, pudeat Episcopum, qui permittit (vt multoties vidi) Sacerdotes genuflexos loqui, sciat namque illos non esse vasallos, sed filios, & quòd non debet permittere si ipse feder, quòd Presbyteri stent. Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 8.* Sunt enim consiliarij sui & assessores, ita eos vocat Diuus Ignatius in Epistola ad Tralianos, & eximius Ioseph de Signuentia prudentia & religione clarus, magni Cardinalis Hieronymi felicissimus filius, & tanti Patris Chronistes egregius, loco citato. Pineda *en su Monarchia tom. 1. lib. 1.*

55 56

cap. 2. §. 2. fol. 5. hisce verbis, *el presbyterado no es otra cosa que vn colegio sagrado de consiliarios y assessores del Obyspo.*

Episcopus potest vti mozetta. 57
Vgolinus *de off. & potest. Episcopi p. 1. cap. 3. num. 6.* Ceremonialis Episcoporum *lib. 1. cap. 1. & 2.*

58 Indumentum enim quod communiter Episcopi portant, vulgò mantelere, in diocesi propria non esse permissum constat ex textu, *in c. at si clerici, de vita & honestate clericor.* vbi expressè cauetur quod super indumentis vtatur rochetto discooperito: vt ex illo textu hoc colligit Abbas num. 4. Et apud neminem inueni debere Episcopum intra diocesim portare mantelere. Mantelere enim ideo introductum ad rochetum cooperiendum extra diocesim, vel in præsentia Legati à latere: exemplum erit in Dominis Cardinalibus, eum non portantibus in absentia Domini Papæ, & ideo quando in conclauì congregantur, fede Papali vacante eo non vtuntur; sed rochetum discooperitum gestat: quia tunc omnes sunt pares: & habent ius collegij. Hieronymus Roman. *en su republica Christiana lib. 1. cap. 2. col. 5. §. quando quieren.* & ideo tam breue est mantelere, quòd non extenditur nisi ad extremitatem rocheti: licet iam apud nostrates Episcopos receptum sit per abusum, quòd longum sit, & quòd extendatur vsque ad pedes.

60 Et potest vti vestimentis violacei coloris, rubeis transuersis. Ceremonialis Episcoporum *lib. 1. c. 1. & 2.* Ioannes Garcia *de nobilitate. gloss. 48. §. 3. num. 52.* Lancellottus *in templo lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 14.* Hieronymus de Leyua *in lib. dicto Examen Episcoporum, lib. 4. cap. 17. num. 1.*

Et potest etiam se induere pur-

H

puta, & cendato, quod est vestimentum Regum, & Cardinalium. Lancellottus *vbi proxim.*

61 Quatuor Patriarchæ principales vestimentis purpureis ad instar Papæ vti pollunt, & equo albo phalerato fræno, & calcaribus deauratis, ad instar Legati de latere. Celius Zechus *de republica Ecclesiast. titulo de statu illustr. legati, num. 4. vers. ulterius.* Barbofa *in pastoral. titulo 3. cap. 1. num. 32. fol. 118.* at verò Hieronymus Roman *en su Republica Christiana cap. 5.* vbi multa refert de antiquitate Patriarchalis dignitatis, & ibi hoc privilegium ad omnes Patriarchas extendit. Ioannes Garcia *de nobilitate gloss. 48. §. 3. num. 52.* Gambarus *de potestat. Legati de latere, lib. 2. titulo 1. de variis ordin. n. 21.*

62 Potest etiam Episcopus vehi in equo violaceis phaleris ornato. Cæremonialis Episcopos. *lib. 1. cap. 2. & 4. col. 4.*

64 Et portare eam cappam more Prælatorum curiæ Romanæ, qui ea vtuntur in capella Papæ. Lancellottus *supra d. c. 5. num. 20.*

65 Et galero nigro, laneoferico viridi suffulto vti potest, cum cordulis, ac floccis sericis, viridibusque, quamuis Episcopus sit regularis. Cæremonialis Episcopos. *lib. 1. cap. 1. & 2.* Hieronymus *de Venero Exam. Episcopos. lib. 4. cap. 17. num. 1.* & Barbofa *in pastoral. part. 3. alleg. 6. num. 9.* vbi dicit, quod debet habere galorum duplicis formæ: vnum, quo in solemnibus equitationibus vtatur, alterum simpliciorum: vtrumque tamen ex lana & serico viridi exornatum.

67 Et potest portare anulum gemmatum in quarto digito à pollice manus sinistrae. *c. clerici, de vita & honest. clericorum.* Gloss. *in c. Apostolic. de privilegiis, lib. 6.* Ioannes Randei

de dispensationibus, in 2. membro tractatus propè finem. Sylvester *verbo indulgentia, num. 10.* & *verbo Episcopus, num. 1.* Petrus Gregorius *syntagmatum lib. 15. p. 2. cap. 12. num. 39.* Abbas *in c. licet, de translat. Episcopi, num. 5.* Speculator *lib. 1. part. 1. titulo de dispens. §. 5. num. 23.* Lancellottus *in templo, lib. 2. c. 5. n. 14.*

Et ideò in quarto digito à pollice manus sinistrae: quia dicunt in ipso digito venam esse, quæ à corde procedit *c. scemina 30. quest. 5.* Isidorus *lib. 2. de off. cap. 15.* Aulus Gellius *Noctium Atticar. lib. 10. cap. 10.* Macrobius *lib. 7. Saturnal. cap. 13.* Polid. Virgilius *de inuent. rerum lib. 2. c. 21.* Plinius *lib. 33. cap. 1.* Bernardus Masienço *in rubrica ad lib. 5. recopilationis. gloss. 1. num. 4.*

68 Extra diocesim autem sine licentia Ordinarij poterit Episcopus portare rochetum coopertum *con el mantelete*, mozettam, galorum cum cordulis, ac floccis viridibus & sericis, annullum gemmatum, & cappam longam, & facere sibi deferri à Capellano caudam: ista enim non superioritatem sed grauitatem denotant; vt ex eis, & raro ac moderato gressu grauitatem ostendat mentis. Panormitan. *in c. antiqua, de privileg. num. 10.* & *in c. 1. vt lite pendente, num. 7.* Ancharranus *in clementina, quamuis de foro competenti, n. 2.* Sylvester *verbo Patriarcha. v. r. ex quo infertur.* Iacobus à Grassis *in de. ci. lib. 3. cap. 2. num. 10.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. num. 17.* Stephanus Gratianus *discept. forens. cap. 467. num. fin. tom. 3.* Barbofa *in pastoral. tit. 3. cap. 1. num. 23.*

69 Et hoc intellige, licet sit in præsentia cuiusuis magni Principis sæcularis; nam cum cum præcedere debeat, vt inquit Abbas *in c. omnes, de maioritate & obed. num. 1.* & Cæremo

Ceremonialis Episcoporum *lib. 1. cap. 4.* nihil detrudere debet de his, quæ dignitatis suæ propria sunt. Egregiè Conc. Trid. *de reform. sess. 25. cap. 17.*

69 Habitus enim Episcoporum, ab habitu Canonorum regularium trahit originem: nam antiquitus Episcopi erant Canonorum regularium Præsides, siue præfecti, & cum illis conuiuiebant. *c. necessaria 2. quest. 1. c. in noua 16. quest. 7. c. in omnibus, de consecrat. dist. 5.* Ioannes Filescus *de sacra Episcoporum aut. cap. 13. §. 7. fol. 151.* Canonorum habitus, rochetum & mozetta erat: & cum eorum habitum tunc gestarent Episcopi, per diurnam consuetudinem introductum fuit etiam deficientibus Canonis regularibus eum non mutare, sed cum illo usque ad nostra tempora permanere, in prioris regulæ memoriâ. Ioannes Trullus *in regula Canonorum regular. lib. 1. cap. 3. num. 4. & 5.*

70 Neque propter hoc existimes eos & nunc esse Canonicos regulares: nam, ut diximus in sua consecratione, nullum votum emittunt, neque se ad aliquid obligant, nisi ad ea, quæ ratione sacerdotij tenentur, & ad Papalem obedientiam, & fidelitatem, & ad ea, de quibus *in c. ego, de iureiurando.* Ioannes Trullus supra: neque antiquitus quando eum clericis suis conuiuiebant, aliqua vota ultra prædicta emittebant: neque aliud faciebant nisi præsidere, & regere clericos suæ Ecclesiæ seruitio dicatos, ordinatè & iuxta sanctorum Patrum canones uiuentes, ex quo dicti sunt Canonici, id est, Clerici secundum sacros canones, & Ecclesiasticas regulas uiuentes, à quibus Episcopi distinguebantur, sicuti Magister à discipulo, & Præsides à Consiliario, erant

namque Episcopi eorum Præsides ac Caput, sub cuius potestate prædicti clerici Canonici uiuentes debebant. Filescus. *licet obscure. d. 6. 13. §. 7. fol. 151.*

71 Sed ni fallor Episcoporum habitus Peregrinorum similis est, & mirabiliter nostra Mater Ecclesia Spiritu diuino ducta, illis peregrinorum concessit vestes, qui ad caelestem nos ducunt patriam, & sunt viatorum & peregrinorum duces: omnes enim in hac miserabili vita aduenæ ac viatores sumus, sine loco, aut ciuitate permanente. Diuus Paulus *ad Heb. 13.* pertransimus velociore cursore, quasi naues poma portantes, & sicut aquila volans ad escam, de vtero transferimur ad tumulum; quasi flos egredimur, & conterimur, & fugimus sicut umbra, numquam in vno statu permanentes.

72 Et ita Patriarchæ Abraham, Isaac, & Iacob, qui in vita, & in omnibus nostrorum exemplar fuerunt. Diuus Paulus *1. Corinth. 10.* numquam Ciuitates permanentes habuerunt, habitationes enim eorum peregrinationes dicebantur: Genes. 12. & 16. Pineda *in sua Monarchia Ecclesiastica, tom. 1. lib. 2. cap. 13. §. 3.* Idè enim nostra Mater Ecclesia illos, qui ante nos stant, vnde dicti Antistites, & nos ducunt ad caelestem patriam, Patriarcharum more ornauit, & peregrinorum vestes induit: ut nos videntes illos, calcariis (ut ita dicam) calceatis, & peregrinorum vestes indutos, quasi homines se viâ committentes, & nos aduenas esse intelligamur, & melius recordemur patriam nostram caelestem Sion. Nam mozetta, rochetum, mantelete, baculus pastoralis, & galerus magnus cum cordulis, quid aliud est, quàm pere-

grinorum ornatus, qui loco mozetta vitur folliculo, & mantelere seu rocheti, veste longa. Sed in Episcopo album est rochetum, ad denotandum puritatem, & vitæ claritatem in Episcopo requisitam: & loco bacilli, baculo pastorali, & galero magno cum cordulis, simile peregrinorum: sic etenim, sanctissimi episcopi, Patriarcharum & peregrinorum more signavit vos nostra Mater ecclesia, vt illorum vitam & peregrinationes imitantes, in hac vita non desideretis aliquid perpetuum, sed sicut ceruus ab æstu afflictus desiderat umbram, qua refrigeretur; & mercenarius prætolatur finem operis sui, ita & vos ad caelestem patriam pergentes, sine vlla in mundanis diuitiis ac deliciis commoratione ad portum mortis confugite, & tunc dabit vobis Dominus coronam iustitiæ rectus iudex, & finalem pro bonis retributionem.

73

Quid autem dicendum sit de episcopis regularibus; respondeo, quod non possunt vti rochetto, vt episcopi sæculares, neque habitum regularem dimittere. *c. clericus, de vita & honestate clericorum. Gloss. in c. in noua 16. quest. 1. 39. tit. 5. p. 1. ibi fueras ende si algunos hubieran sido frailes ca estos non d. ben deiar su habito. l. 26. tit. 7. part. 1. ibi, pero debe traer su habito. Abb. in d. c. clericus. num. 5. Ceremonial. Episcoporum. lib. 1. cap. 1. & 3. Diuus Thomas 2. 2. quest. 83. art. 8. num. 50. Angelus & Syluester verbo ordo, num. 9. & iste, num. 10. idem Syluest. verbo religio, 6. num. 10. Cardinal. in clementina 1. de statu Monachorum. n. 9. Petrus à Biaxio in director c. 6. part. 2. num. 2. Toletus in summ. lib. 5. cap. 4. num. 20. Ioannes Trullus in regul. canonicorum regular. lib. 1. cap. 13. Stephanus Gratianus disceptat foren. c. 467.*

Antonius
Fernan-
d. & in e-
xamine
Theologia
p. 4. c. 7.
§. 1. n. 3.

tom. 3. Ioannes de la Cruz in director. lib. 1. cap. 2. dubit. 7. Lambertinus de iure patronatus part. 1. lib. 2. quest. 19. art. 2. Vgolinus de off. Episcopi, part. 1. cap. 3. num. 6. Sa verbo Episcopus, n. 11. Surdus de alimentis, tit. 8. privileg. 79. num. 7. multos refert Sanchez in summ. de religione tom. 3. lib. 6. cap. 6.

Et si habitu regulari dimisso
reassumat rochetum, excommuni-
cationem incurrere testantur. Car-
dinalis in Clementina 1. de statu Mo-
nachorum num. 9. Iason in l. ingressi, c.
de Sacrosanctis Ecclesiis, num. 16.
Syluester verbo religio, 7. quest. 11.
Surdus vbi proxime num. 9.

74

Contrarium defendunt, nempe non incurrere excommunicationem etiam si assumat rochetum: Emanuel Rodriguez in compendio, verbo Episcopus, & cum multis Sanchez vbi proxime num. 23. Barbosa verò in pastoralititulo 1. cap. 4. num. 17. cum Fulco de Visitat. lib. 2. cap. 15. num. 11. inquit, peccare grauiter licet excommunicationem non incurrat.

Ratio est: nam licet Episcopus regularis eximatur à monastica regula à die confirmationis. Sanchez de religione tom. 3. lib. 6. cap. 6. num. 32. quantum ad obedientiam debitam Prælati, quæ commutatur in Papatem, & sic manet obligatus obedire Pontifici ultra generalem rationem peculiari voto: itaque tripliciter manet obligatus: primò quia fidelis, & sub lege Dei. Secundò, quia Religiosus. Tertio, quia Episcopus. Sanchez vbi supra num. 3. eximitur etiam quantum ad silentium, ieiunia, vigiliis, & cætera, quæ Episcopali statui repugnant. Gloss. in c. clericus, de vita & honestate. & ibi Scribentes c. unico, 18. quest. 1. Diuus Thomas 2. 2. quest. 88. art. 8. Paulus Borgasius de irregular. part. 6. titulo de sponsalib. & matr. num. 63.

75

76

Surdus

Antonius
Fernan-
d. & in e-
xamine
Theologia
p. 4. c. 7.
§. 1. n. 3.

Surdus de alimentis, tit. 8. priuil. 79. num. 7. Rodriguez tom. 2. quest. 58. art. 3. At verò à voto continentiae perpetua paupertatis, & habitus dilatione non absoluitur. Diuus Thomas, Sanchez, Abbas, & Cardinalis. Azor institution. moral. part. 1. lib. 12. cap. 7. quest. 4. l. 26. tit. 7. part. 1. ibi pero debe traer su habito e guardar castidad, e non haber proprio. & ibi Lupus, Ioannes, de la Cruz in direct. lib. 1. cap. 2. dub. 7. Couarruias de testament. cap. 1. num. 18. Toletus in summ. lib. 5. cap. 4. num. 20. Armilla verbo + piscopus, num. 22. & Sa n. 11. & Rodriguez Syluester verbo religio, 6. num. 10. Vgolinus de off. & potest. part. 1. cap. 3. num. 6.

Antonius
Fernan-
dez su-
pra.

77 Idem dicendum est de Cardinali regulari: Vgolinus Abbas, & Ioann. Trullus in regul. canonicor. regular. 113. num. 1.

78 Cardinalis regularis si ad legatiam mittatur cum titulo Legati à latere, & mare transeat, poterit vti veste rubea, palafraño albo, fraño deaurato, & cæteris insigniis Legato sæculari competentibus. Andreas Gambarus de offic. legati, num. 24 fol. 25. Parisius de resignatio-
ne, lib. 7. quest. 13. num. 8.

79 Et Papa regularis potest habitum regularem dimittere, & assumere Pontificalem. Fuscus de visitat. lib. 2. cap. 15. num. 50. Hieronymus Manfredus de Cardinalib. num. 252. Rodriguez tom. 2. questionum regular. quest. 58. art. 7. & Vgolinus supra.

80 Sed iam ex noua constitutione tantum est, quòd episcopus regularis licet titularis sit, vtatur mozzetta, & mantelete eiusdem coloris sui habitus, & pileo nigro, & galeo viridi suffulto. Cæremonialis Clementis VIII. lib. 1. cap. 1. part. 3. emanuel Rodriguez tom. 4. de sus obras. cap. 68. num. 6. Vgolinus de offic.

Antonius
Fernan-
dez in e-
nomine
Theologia
p. 4. r. 7. 8
l. n. 4.

& potest. part. 1. cap. 3. num. 6.

Vtrum episcopus regularis, qui ex constitutione suæ regulæ carni-
bus vti non poterat, vel aliquibus ieiuniis astrictus erat, ad ea seruanda teneatur: in hoc enim est duplex opinio: nam Gloss. in c. de Monachis 16. quest. 1. & in Clementin. 2. de celebration. Missarum, & Hugo in c. carnem de consecrat. distinct. 5. Iacobus à Graffis in decis. lib. 3. cap. 2. num. 18. tenent. posse carni-
bus vti, & non teneri seruare ieiunia.

Contrarium affirmant Toletus in Summ. lib. 5. cap. 4. num. 20. Surdus de alimentis tom. 1. tit. 8. priuileg. 79. num. 9. Iason in auth. ingressi. c. de Sacrosanctis Ecclesiis, num. 16.

Archidiaconus autem in d. c. de Monachis 16. quest. 1. sic distinguit; aut potest abstinere à carni-
bus sine scandalo, & seruare ieiunia suæ religionis, & alias pœnalitates, sine impedimento & dedecore suæ dignitatis, aut non potest: & nihilominus licet possit, & non seruet, non peccat mortaliter: neque tenetur abstinere à carne in die Natiuitatis si venerit in feria sexta. Quam distinctionem sequuntur. Abbas in c. clerici de vita & honestate clericorum, num. 18. Armilla verbo Episcopus, num. 8. Vgolinus de offic. & potest. Episcopi part. 1. cap. 3. num. 6. Couarruias de testamentis, cap. 1. num. 18. Fuscus de visitat. lib. 2. cap. 15. n. 51. multos refert Sanchez in Summ. de religione lib. 6. cap. 6. num. 18. Barbosa in pastorali, tit. 1. cap. 4. num. 14. Rodriguez in tom. 4. cap. 68. num. 7. vbi dicit, quòd episcopi regulares debent esse cauti in his obseruandis, nam ex eo scandala oriri poterunt, cum viderint subditi regularem episcopum non viuere secundum suæ Religionis statuta: & ita apud Patres Dominicanos extat constitu-

81

82

83

rio, quòd Prouinciales & Priores episcopos suæ religionis in sua prouincia commorantes admoneant, vt se conforment in obseruantis regularibus, cum suo statu non incompatibilibus; quod si recusaerint, tollant regulares socios quos habent, & erit supplicium relinquere eos sine sociis. Hactenus Rodriguez.

84 episcopus regularis si relinquat episcopatum, quòd tenetur ad religionem redire. Ferdinandus del Castillo *in historia generali Diui Dominici lib. 2. part. 1. cap. 20. col. 4. fol. 280.* Barbosa *in pastorali tit. 1. cap. 4. num. 8.* vbi dicit, quia sic multi sanctissimi episcopi fecerunt: & quod si postquam vult exire, & in sæculo commorari, poterit, & non erit apostata.

85 At verò quòd non teneatur ad Religionem redire: Emanuel Sa
86 *verbo Episcopus, num. 11.* Neque Prælati suæ religionis tenetur eum recipere, si vult redire, nisi de honestate. Rodriguez *tom. 4. cap. 68. num. 10.* vbi expressè affirmat, non teneri ad Religionem redire, si munus episcopale deponat. Multos citat Sanchez *de religione tom. 3. lib. 6. cap. 6. num. 29.* vbi dicit, idem tenendum de Papa regulari renuntiante

87 Papatui. At verò Barbosa opinio
88 non est admittenda, neque alio modo intelligenda, nisi de honestate: nam si de necessitate præcisa teneretur ad Religionis claustra redire, si inde exiret, & in sæculo commoraret, pro apostata haberetur. Sed ipse dicit, posse exire sine vlla pœna, vel apostasiæ nota: ergo non præcisè, sed tantùm de honestate si vult; non verò præcisè taliter, quod si non redeat, peccet. Quia licèt sanctissimi viri id fecerunt sancto zelo, ac pio desiderio

in solitudine commorandi: multi tamen etiam sanctissimi nostræ ætatis episcopi contrarium faciunt, summa cum laude, ac sine peccati seu scandali nota; igitur assertio nostra vera.

89 At verò Augustini Barbosa sententia tunc admittenda, quando episcopus regularis sua culpa episcopatu priuatur, aut ex hac causa cogitur renuntiare: nam cum tunc priuilegiis ratione episcopalis dignitatis concessis priuatur, priuatur etiam illa exemptione non redeundi ad monasterium. Sanchez *de Religione, vbi supra, n. 30. cum sequenti.*

90 Regularis episcopus titularis eximitur ab omnibus, à quibus episcopus diocesim habens. Sanchez *suprà num. 27.* licèt in multis melius se poterit conformare cum suæ Religionis statutis, quàm episcopi diocesim habentes.

91 episcopus regularis de honestate, non de necessitate socium habere debet. Sanchez *in Summ. de relig. supra, num. 20.* neque tenetur eum eligere ipse episcopus, sed Religionis Superior, & eum admonere quando conueniens fuerit. Rodriguez *tom. 4. cap. 68. num. 10.* licèt de consuetudine non seruetur: nam Regularis episcopus eligit, & Superior confirmat, ob reuerentiam episcopali dignitati debitam.

62 episcopus regularis non potest habere proprium. Gloss. *in c. tua. verbo seorsum, 12. quæst. 1. l. 6. tit. 7. p. 1.* ibi, *pero debe guardar castidad, e non haber proprio:* & ibi Gregor. Lopez. *Surdus de alimentis, tit. 8. priuil. 79. n. 8.* Baldus *in c. clerici, de vita 1. p. 3.* & *honestate clericorum, n. 7.*

93 Pro concordantia dicendum est, teneri episcopum regularem ad paupertatem, à qua, vt diximus, non absoluitur: ex qua radice nascitur,

tur,

94 tur, vt nequeat habere proprium, neque sit verè reddituum Episcopatus Dominus, sicut Episcopus secularis, (cui proprium possidere non solum permittitur iure hæreditario, vel alio quouis iure civili: sed habere dominium, etiam in rebus ex redditibus Episcopatus acquisitis. Soto de iustitia lib. 10. quest. 4. art. 1. col. 3. & latè Sarmiento & Nauarrus infra referendi.) Sed nihilominus tamen Dominus efficitur quò ad illorum distributionem & dispositionem, cum oporteat pro suo & familiæ victu & vestitu & in licitam suæ dignitatis ostentationem aliqua expendere, in cuius distributione non peccauit, sicut antea cum regularis erat, sed longè aliter. Barbosa in pastorali, tit. 1. cap. 4. num. 95 12. neque tenebitur ad restitutionem superuacaneè consumptorum. Sanchez de religione cap. 6. num. 7. & 96 13. lib. 6. tom. 3. Nam Episcopus qui est administrator Dei, non ita coarctandus sicut administrator hominis: quia Deus nobilissimus est, & est moris nobilium donare. Argumento text. in l. queris ff. de natalibus restituend. Guillelmus Rodeanus de rebus Ecclesie non alienandis, tom. 1. 97 quest. 52. num. 22. & 23. Nam ex quo Pontifex eum eligit, cum ipso dispensat in omnibus obseruantis regularibus, cum Episcopatu incompatibilibus: at verò incompatible est quòd si Episcopus redditus habeat, & de eis disponere nequeat, & in rebus necessariis & licitis distribuere, seu in tempus necessitatis ad multa quæ se offerunt seruare, & retinere: quæ tam cautè & strictè nullo modo fieri possunt, quòd aliqua non expendantur infructuose, ad quarum restitutionem si tenerentur, rotus mundus scrupulis inuolueretur; ex quo sequi-

tur, Episcopos regulares in redditibus habere dominium & legitimam administrationem, licèt cum aliqua limitatione, & non tam propriè & liberè sicut Episcopi seculares.

100 Tam seculares autem, quàm regulares, deducto quòd honestè consumitur in sui sustentationem, & in moderatam & honestam familiæ suæ ostentationem, tenentur (non ex iustitia aded, vt si non fecerint, ad restitutionem obligentur) sed ex arctissimo charitatis, & misericordiæ vinculo, residuum non in consanguineos ditando, & consanguineas amplè dotando, seu maioratus instituendo consumere. Vt Concil. Tridentin. hortatur in 6. 1. de reform. sess. 25. sed inter pauperes Christi diuidere; Soto de iustitia lib. 10. quest. 4. art. 4. hisce verbis: Non debent Episcopi ob id securiùs pacare consciências, si in eleemosynis erogandis remissiones sint, quòd vinculo iustitiæ ad restitutionem non teneantur: nam cum etiam præceptum misericordiæ, de quo præfati sumus, sub mortalis criminis reatu obliget, inde satis debent extorreti, vt fidem Deo suo illasam seruent, præterquam quòd quamuis lex eos iustitiæ ad restitutionem non obliget, debent profectò eorum Confessarij eis, quos pauperum negligentes nouerint, tam in vita, quàm in mortis articulo, per modum sacramentalis satisfactionis, largissimas eleemosynas imponere, vt eodem propemodum res incidat, ac si tenerentur ad restitutionem.

101 Neque mihi illa solutio placet dicentium, posse episcopos inter consanguineos, seu in vsus prophanos distribuere quòd eis superest, moderatè sustentata familia: nam ad hoc domus, & mensæ ostentationem, & seruorum numerum restringunt,

stringunt, vt sibi appropient, vt expendant in quoscumque vsus, quod consumendum erat, si maiorem familiam, mensam, & seruientium numerum haberent. Nam respondeo, quod etiam si Episcopi paruissimo victu, & seruorum numero contenti sint, nihil noui faciunt, cum ad id teneantur ob perfectionem sui status, ex charitate & ad bonum exemplum: audiant obsecro sanctior. Patr. fecundissima eloquia, in Concilio 4. Carthag. & in Trident. de reform. sess. 25. cap. 1. & in c. clericus, 12. quest. 1. & Diu. Hieronymum in Epistola 2. ad Nepotianum. Diu. Augustin in lib. de contemptu seculi, tom. 9. Diu. Bernard. in Epistola ad Fulconem Ioannem Gerson in 2. part. suorum Operum. & Constitut. S. Euseb j. Pontificis Maximi, & Gonzal. de Illescas in historia pontificali lib. 1. cap. 34. in vita Diui Euseb j. Lancellotti in templo, lib. 2. cap. 4. §. 3. Bartholom. de Medina in Sum. c. 16. §. 1. Barbofam in pastor. tit. 2. gloss. 7. n. 9. Sotū de iustitia, lib. 10. quest. 4. col. 2. ibi, primū enim viuere debent multo que cum minori pompa, quā diuites huius mundi: neque enim conuiuiorum splendor, & lautities illis est licita, neque alius domesticus apparatus; nam (vt ait Hieronymus) de altari illis viuere fas est, non luxuriari.

102 ex his Doctorum eloquiis difficillimè deducitur, quantum debeant episcopi in suæ familiæ, ac suorum sustentationem expendere, & quantum inter pauperes diuidere. At verò ad maiorem huius quæstionis claritatem & decisionem, duorum Doctorum piissima ac eruditissima verba referam. Primus sit P. Molina Carthusianus in lib. dicto Instructione de Sacerdotes, vbi ex proposito hanc quæstionem tractans in c. 16. hæc

adiit. Coligese también que nose puede tasar à los Obispos cantidad señalada que dende limosna, de tal manera que de lo restante puedan hacer libremente lo que quisieren, y gastallo a su albedrio, sino que la regla cierta, e que para si y sus vsos particulares, han de tomar lo necessario honesta, y moderadamente, como conuiene à gente que professa perfection y lo demas han de distribuir fielmente en limosnas, y obras pias. Latè Molina Theologus de iustit. & iure, tom. 1. tract. 2. disp. 144. Bannes 2. 2. quest. 23. art. 6. dub. vltim. illis verbis: ex dictis omnibus sequitur, quod non possumus episcopis partem aliquam taxare, quam si in eleemosynas expendere, non teneantur vltra de reliquo eleemosynam facere: & ratio est, quoniam, vt diximus, officium pastoris non debet ita limitari, quoniam perfectio sui status postulat, vt si opus fuerit, teneantur omnem substantiam, adhuc & vitam propriam pro salute animarum impendere. Verumtamen quia huiusmodi casus rari sunt, & in communibus necessitatibus oportet episcopos vt Patres pauperum & viduarum superintendere, existimo neminem illorum esse in statu salutis, nisi notabiles eleemosynas faciant pro facultate substantiæ, habenda est enim ratio magnitudinis stipendij, & vbertatis fructuum, (Molina Theologus vbi supra.) quibus Episcopi ptius, minūsvē diuites existunt. ego sanè nullum episcopum Hispaniæ absoluerem, nisi saltē quartam partem reddituum in eleemosynis expendere: & hoc intelligo in communibus necessitatibus, nam in granioribus, quales esse solent tempore famis, aut pestis, aut plurimarum agritudinum, ad amplius tenentur, iuxta proportionem necessitatis pauperum,

104

105

rum, qui sint oues propriae, ita ut aliquando teneantur ex propria suppellectile (Bartholom. de Medina ubi supra) eleemosynas facere. Sequitur secundo, quod episcopus tenetur inquirere pauperes in suo episcopatu, ad faciendum, vel procurandum fieri illis eleemosynas: & non satisfacit si occurrentibus pauperibus sit misericors, hoc enim reliqui de domo tenentur facere, coram Deo dico. Ego non intelligo quomodo episcopi sint Patres pauperum & quomodo sint in statu salutis, nisi praedictam curam habeant, ut si possint subuenire, subueniant, vel saltem condoleant: & cum sibi non suppetent facultates, exhortarentur diuites ad misericordiam, exemploque suo ac diligentia efficerent fortassis maiores eleemosynas quam ex propriis diuitiis. Hactenus Bannez. Quod significare praetendit Dominus dum Petro dixit, *pasce oues meas*, & in eo ceteris Apostolis ac episcopis: sed quare non dixit, Rege & gubernare oues meas? quia episcoporum electio non fit, ut maiestuose subditos gubernent & regant, sed charitatiue suis redditibus, & propria substantia alant, pascant, atque sustentent. Ad id enim a piis Principibus episcopalis mensa dotata fuit amplissime, ut melius possent erga subditos charitatem & misericordiam exercere, & fortassis hac via in maiori honore haberentur, & magis ab omnibus, etiam magnatibus susciperentur, quam propter multam suppellectilem, plurimam eleganter vestitam familiam, multamque vasarum ex auro & argento copiam, & mensae, splendorem equorum atque equitum, curruum, & lecticarum.

110. Facite ergo episcopi magnas elee-

mosynas, nam Sapientiae 6. dicitur: quod *super his durissimum iudicium his qui praesunt, & non contu bemi in acquirendis & thesaurizandis mundanis diuitiis, cum in morte omnia relinquere teneatis, & tunc qua utilitas dum descenderitis in corruptionem.* Et sic Diuus Ambrosius super Lucam inquit; Frustra enim congregat opes, qui se eis nescit vsurum, neque enim nostra sunt, quae non possumus auferre nobiscum: sola virtus comes est defunctorum, sola nos sequitur misericordia, quae tabernacula defunctis acquirit aeterna. Valde enim a sanctissimis Patribus reprehenditur episcopus qui thesaurizat; sed quid a sanctis Patribus, etiam ab infidelibus & Christi fidei inimicis, teste Paulo Iouio *lib. 28. cap. 1. fol. 78. tom. 2. de su historia: Vbi referens victoriam ab impio Soliman contra Ludouicum Vngariae Regem obtentam, haec adiit: y como le lleuafen seis cabeças de las principales personas, que murieron en aquella batalla, y le di iesen el nonbre de cada vno. abomino Soliman principalmēte de Vdisban Salkan potentissimo Arcobispo de Stringonia llamandolo auariento, porque teniendo a thesorado grand cantidad de dinero, no habia querido auudar a su Rey, que apretado de grandes dificultades desta guerra le pidio dineros en prestados.* Impia profecto crudelitas? videte ad quid congregatis diuitias: ut in morte relinquatis, ut dissipentur, & a familiaribus & consanguineis rapiantur: corpus enim episcopi in terra (etiam multoties sine lumine) proicctum desinunt, neque sociant aut assunt, & pro anima vtinam vnum sacrificium offerant.

Thesaurizate igitur iuxta Saluatoris nostri consilium, Matth. 6. dicentis: *Nolite thesaurizare vobis the-*

- sauros in terra, ubi arugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt, & furantur: thesaurizare autem vobis thesauros in caelo, ubi non arugo, non tinea demolitur, ubi fures non effodiunt, nec furantur. (Quid ergo est thesaurizare in caelo, nisi inter pauperes diuidere, id enim nemo est qui ignoret.) Vnde Dinus Chrylost. super Marth. 6. pulchrè. Quid ergo melius est, an in terra reponere, ubi incertus est conseruationis euentus: an in caelo, ubi est certa custodia? Quae autem stultitia est, illic relinquere, vnde exiturus es: illic non praemittere, quod iturus es, illic ergo tuam substantiam colloca, ubi patriam habes perpetuam. Commoda hic pauperibus, vt iucundus postea sis: miserere, vt sermones tui in iudicio disponantur, & in aeternum non commouearis: disperge, & da pauperibus, quia hilarem datotem diligit Deus, & iustitia tua manebit in saeculum saeculi, & collocabit te Dominus cum Principibus, cum principibus populi sui.
- 117 Episcopus regularis, seu saecularis in diuinis celebrandis, & in horis recitandis ritum, ac suae religionis morem non tenetur seruare, sed Ecclesiae cui praest. c. illa 12. dist. gloss. in c. unico 18. quest. 1. Gloss. in clem. dignum de celebratione. Missarum. Pannormitan. in Cleric. de vita & honestate clericor. Vgolm. de offic. & potest. Episcopi, part. 1. cap. 3. num. 1. Sanchez de religione, tom. 3. cap. 6. lib. 6. num. 25. cum Azor & Turrecremata. Barbosa in pastoralit. tit. 1. cap. 4. num. 15. Eman Rodriguez tom. 4. de sus obras cap. 68. num. 9.
- 118 Famulus Episcopi seu Cardinalis potest cum eo idem officium recitare, & cum eo se conformare. Gloss. in Clement. dignum de celebratione Missarum. Sanchez, Vgolinus, Ro-

driguez supra. Additionator ad Speculum iuris lib. 1. part. 1. titulo de disp. §. 5. num. 23. liter. C. Emanuel Sa verba bora, num. 7. Mandosius de signat. titulo licentiae, col. 6. in pr.

Poterit etiam in sua diocesi Confessorem eligere, & in aliena dum approbatus sit: vt sacra Cardinalium congregatio declarauit, c. ne pro dilatione, de poenitent. & remissionibus: & Abb. ibi. Concil. Trident. de reform. sess. 25. cap. 15. Syluester verbo confessor. num. 8. Armilla verbo absolutio, num. 15. Egid. Coningk de sacram. disp. 8. dub. 8. num. 2. Emanuel Sa verbo Episcopus, num. 31. Nauarrus consil. 12. de priuileg. num. 1. Zerola in prax. verbo Episcopus p. 2. num. 14. Speculator titulo de dispens. lib. 1. part. 1. §. 3. num. 23. Emanuel Rodriguez tom. 4. de sus obras cap. 67. de Obispos, num. 19. ubi dicit, quod Episcopi Confessor non recipit potestatem ab ipso Episcopo, sed à Papa, qui est proprius Episcoporum Parochus; & quod gaudet isto priuilegio Episcopus titularis & suspensus, non verò confirmatus non consecratus, & degradatus.

Si vult Episcopus absolui virtute iubei, ubi cauetur quod elegitur Confessor approbatus, Confessorem approbatum debet eligere, seu antequam eum eligat, (si est in propria diocesi, vel in aliena si est subditus) approbare, ad hoc vt iubeum consequatur. Nauarr. consil. 12. de priuileg. num. 1. Zerola verbo Episcopus p. 2. n. 14.

Si in casus reseruatos Pontifici incidat, si ipse absoluendi alios ab illis potestatem habet, delegare potest suo Confessario vt eum absoluat, & secum dispenset in omnibus, de quibus in c. 6. Concil. Trident. sess. 24. & in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus, vt sacra congr

congregatio declarauit, *super cap. 6. Maiolus de irregularitate, lib. 2. cap. 2. num. 12. vers. est autem. & lib. 5. cap. 51. num. 7. Sanchez de matrimo. lib. 8. disp. 3. num. 2. & in Summ. lib. 4. cap. 37. num. 39. & 42. Toletus in summ. lib. 1. cap. 85. num. 5. Henriquez in summ. lib. 14. de irregular. cap. 13. §. 3. Suarez tom. 5. disp. 41. sect. 2. Riccius in prax. decis. 518. in 1. edit. & resolut. 445. num. 2. in 2. edit. Rodriguez tom. 3. de sus obras cap. 5. num. 7. Barbosa in pastor. part. 2. alleg. 39. num. 15.*

124 Quando ciuitas ex ipsius Episcopi dispensatione cibis uetitis utitur, poterit & ipse secum dispensare. Sanchez in Summ. lib. 4. cap. 37. n. 41. usque ad 46. Suarez de legibus lib. 6. cap. 12. num. 11. fol. mihi. 684.

125 Neque incidit in casus referuatos à se ipso, quia secum iurisdictionem exercere non potest: *l. penultima, ff. de arburariis.* vnde prouenit quòd se excommunicare non valeat. *c. cum inferiora, 21. dist. c. à nobis, de sentent. excomm.* Soto in 4. sententiar. dist. 22. quest. 2. art. 2. cgl. 1. Armilla verbo Episcopus, num. 29. Vgolinus de offic. & potest. part. 2. cap. 39. §. 6. num. 1.

Neque ligatur suis constitutionibus. Baldus in auth. quibuscumque, c. de Sacrosanctis Ecclesiis, num. 5. Geminianus in c. licet canon num. 8. de elect. Curtius iunior. lib. 3. consil. 158. num. 2. Vgolinus de offic. Episcopi. p. 2. cap. 47. §. 1. n. 3. Seraphinus de Seraphinis de prouilegiis, prouileg. 146. num. 2. fol. 720.

126 Et quia Episcopus est persona publica, ultra proprium Angelum custodem habet alium ratione dignitatis: quia peculiari eget auxilio, & talis est Archangelus. Franciscus de Ouando in 3. sententiarum lib. 2. dist. 11. propos. 5.

127 Potest Episcopus secum duos Canonicos habere pro seruitio, non

pro voluptate: & etiam si extra diocesim sint, tamquam praesentes reputantur, licet distributiones quotidianas non percipiant, nisi praebenda in eis consisterent. Et hoc habet locum etiam in Canonico Doctorali seu Magistrali, ut Sacra congregatio censuit. Latè Gonzales in reg. 8. cancellaria gloss. 6. num. 257. Puteus decis. 294. lib. 3. incipit in vna placentina. Hieronymus Venero in lib. dicto Exam. Episcoporum. lib. 4. c. 40. num. 2. Ioannes Gutierrez canonicar. lib. 1. cap. 1. num. 149. Valerius Reginaldus in prax. fori poenit. lib. 3. tract. 3. num. 54. vers. 4. Azor instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. quest. 3. vers. 6. Barbosa in pastorali part. 3. alleg. 56. n. 13. c. de catero. c. ad audientiam de clericis non residentibus: & Panormitan. ibi, l. 19. tit. 26. part. 1. & ibi Gregorius Lopez, Nauarr. cons. 2. de clericis non residentibus. num. 1. & in Manuali c. 25. num. 120. Ioannes Randeus de dispensationibus 2. part. in principio. Rebuffus in prax. regula de dispens. de non residendo lib. 2. num. 36. & 39. Selua de beneficiis part. 4. quest. 6. num. 12. Iacob. Putei decis. 394. lib. 3. Leo in thesauro part. 3. cap. 2. num. 28. Boherius in decis. part. 1. quest. 17. num. 12. Tuschus liter. E, conclus. 152. num. 2. Sanchez de matrimo. lib. 3. disp. 17. num. 6. Riccius in prax. decis. 364. Petrus Gregorius syntagmat. part. 2. cap. 2. lib. 17. num. 14. Speculator tit. de disp. lib. 1. p. 1. §. 5. n. 23.

At verò non poterit retinere in suo seruitio familiarem vel Capellanum beneficium curatum habentem, licet Vicarij generalis visitatoris seu Secretarij officium gerat, nisi per duorum mensium spacium: ut declarauit Sacra congregat. Card. *super c. 2. de reformat. sess. 6.* Gonzales in regula 8. cancellaria, gloss. 6. per totam, num. 258. Garcia de beneficiis

part. 3. cap. 2. num. 42. in 2. declarat. Pofeuirius de offic. Curati. c. 1. num. 12. Emanuel Sa verbo residentia, num. 1. Nauatrus consilio 15. de clericis non residentib. Ricci. decis. 502. num. 1. Barbosa allegat. 53. num. 85. part. 3. & in remissionibus ad c. 1. de reformat. sess. 23. n. 3. vsque ad 5.

129 Hodie verò inspecta fructuum vbertate, & Episcopatum reditibus, & multitudine peritorum, non securè faciet Episcopus, si Canonicos in suo seruitio occupauerit. Steph. Gratianus disceptat forens. c. 166. num. 20. Barbosa in pastorali d. all. 53. part. 3. num. 143.

130 Non potest Episcopus votum, per quod vinculum inter ipsum & Ecclesiam dissoluatur, seu peregrinationis, per quod diu ab Ecclesia abesse debeat, emittere, sine licentia Papæ. c. nisi cum pridem, de renuntiatione. c. magna de voto. c. sicut. 27. de iureiurando. l. 3. tit. 8. part. 1. Secus in voto abstinentiæ, eleemosynæ, & in omni voto per quod bonum præbeat exemplum. Abb. in c. scriptura, num. 9. de voto. Hostiensis in Summ. tit. de voto. §. quis vouere. Menochius de arbitrariis lib. 2. centur. 5. casu 423. num. 1. Leo in thes. part. 2. cap. 11. num. 9. Soto de iustit. quest. 2. lib. 10. art. 4. Emanuel Sa verbo Episcopus, num. 40. Barbosa ubi proxim. n. 22.

Antonius Fernandez de Moure in examine Theologia p. 4. c. 7. §. 1. n. II. ubi dicit, quod non tenetur intrare Religionem.

131 Et si fortè antequam ad Episcopatum euocaretur Religionis votum emisit, intrare Religionem tenetur, & de licentia Papæ deferere Episcopatum. c. per tuas. 10. de voto. & Abb. ibi, & in c. scriptura, num. final. suprâ. Syluester verbo votum, 3. num. 2. Sanchez in Summ. lib. 4. cap. 31. num. 7. & 8. & cap. 17. num. 5. & 6. Armilla verbo Episcopus, num. 10. Toletus in Summ. lib. 5. cap. 6. num. 21. Barbosa suprâ, num. 26.

Sed salua tantorum virorum pa-

ce, contrarium tenendum est per textum in d. c. per tuas, de voto. Nam cum Pontifex, ibi loquatur in casu particulari, & in voto solemnè in manibus, Garopolitano Prælato facto, cui iam erat ius quæsitum, neque ab eò peteretur relaxatio seu dispensatio, sed tantum consilium, & nihilominus respondei consulens vt relicta Gebenensi Ecclesia, si vult suam sanare conscientiam habitum suscipiat Monachalem. Ex quo aperte colligitur istius text. assertionem consultoriam esse, non verò imperatoriam. Henriquez in Summ. lib. 10. de sacram. Ordinis, cap. 32. num. final. in comm. liter. 1. & ita causa euitandi scandalum Pontificis consilio sequuto Ecclesiam Gebenensem deseruit, & ad Garopolitanum cœnobium se transtulit. At verò cum nos de voto simplici loquamur, sine præiudicio tertij facto, optimè defendere possumus non teneri ad Religionem transire, & Episcopatum deserere; cum id nihil aliud esset quàm retrò aspicere: quia Episcopatus status perfectior est Monachatu. Diuus Thomas 2. 2. quest. 184. art. 7. & inutile videretur de statu perfectiori ad inferiorem transire. Et quia Barbosa ubi proximè aliquibus argumentis hanc conclusionem contradicere nititur, respondeo ad primum, ubi dicit, quòd si Religiosus absoluitur à voto, & à regula, id fit autoritate Pontificis: iste verò de quo loquimur, autoritate propria.

Ad quod dico, quòd hæc assumptio ad Episcopatum indistinctè fit, neque idèò facilitatur quia est secularis; seu differtur quia est religiosus: sed cum Romanus Pontifex tanta facilitate Monachum electum confirmet quàm secularem, & tunc Regularis absoluitur à votis, & cæteris

veris dignitati Episcopali oppositis, sic cum electum aliquo voto adstrictum confirmat, à tali voto tacite absoluit, (ut facit cum Regulari electo) & ab illis, quæ sui muneris executionem impediunt. Ex quo sequitur, quòd non autoritate propria, sed Pontificia ad Episcopatum transeat.

Secundò suis verbis conuincitur: ibi repugnat enim quòd episcopus fiat Religiosus, quia oportet illum priùs fieri nouitium, & in operibus humilitatis versari, quæ dignitatem episcopalem dedecent. At nos idem fatemur, & ob id dicimus non tenci, & dedecere episcopalem dignitatem retrò aspicerè: nisi Romanus Pontifex aut Romana ecclesia aliud decreuerit, cuius correctioni me humiliter, & libenter submitto. Interim verò allerendum est, non debere religionem intrare episcopatu relicto; & huius opinionis est zmanuel Sa in aphorism. verbo Episcopus, num. 2. Antonius Fernandez de Moure in examine Theologia, part. 4. cap. 7. §. 1. num. 11. licet non fundatæ.

S V M M A R I V M.

Episcopalis dignitas non nisi in magnis populis constituenda. num. 1.

Vbi Episcopalis sedes constituitur, ciuitatis nomine & priuilegiis decoratur. num. 2.

Ciuitas propriè non dicitur, quæ non habet Episcopum. num. 3.

Debet residere Episcopus in loco vbi est Ecclesia cathedralis. num. 4.

Vtrum peccet non residens in loco vbi est Ecclesia cathedralis. num. 5.

Residere tenetur sicut Maritus cum uxore. num. 6.

Residentia Episcoporum vtrum sit de iure diuino. num. 7 & 8.

Episcopatum diuisio à quo iure sit, & quo tempore facta. num. 9.

In principio nascentis Ecclesie Petrus & Apostoli simul gubernabant. Et erant pares tam in consecratione, quàm in iurisdictione. num. 10.

In quas pœnas incidat Episcopus dum abest. num. 11.

Excipe, quando ad modicum tempus. num. 12.

Vel quando ad longum pro utilitate Ecclesie, vel Diœcesis. n. 13.

Vel quando causa supplendi defectum vicini Episcopi. num. 14.

Vel causa visitationis num. 15.

Explicatur textus in c. cum Episcopus, de off. ordinarij lib. 6. num. 16.

Cum causa poterit Episcopus in quacumque parte Diœcesis habitare ad tempus. num. 17.

Episcopus duorum Episcopatum vniturum in altero stans, vtrum negocia alterius Episcopatus terminare possit. num. 18.

Vtrum pro incommoditate Diœcesis possit Episcopus iuste & sine pœna abesse num. 19.

Diebus festinis an adesse debeat in propria Ecclesia. num. 20.

Qua reuerentia suscipi debeat Episcopus, si ad aliam Ecclesiam cathedralem accesserit. num. 21.

Episcopus debet honorare subditos,

- & subditi Episcopum. num. 21.
 Subditus scribens Episcopo reue-
 renter subscribere tenetur: neque
 vocare eum fratrem, seu socium;
 sed Patrem. num. 22.
 Pro salute animæ subditorum an
 Episcopus vitam & substantiam
 exponere teneatur. num. 23.
 Et quid pro administratione Sacra-
 mentorum. num. 24.
 Quid pro salute corporis. num. 25.
 Quid pro defensione sui populi.
 num. 26.
 An renuntiare teneatur pro bono
 publico. num. 27.
 Aliqui Hispaniæ Episcopi à Mauris
 interfecti defenduntur à repre-
 hensione Mariana & Baronij.
 num. 28.
 Maiorem charitatem nemo habet,
 ut animam suam ponat quis pro
 amicis suis. num. 30.
 Vtrum peccet, si se non intromittit
 ad pacificandos ciues. num. 31.
 An debeant Episcopi pati promoueri
 se ad audientias. num. 32.
 Chorepiscopi cur extincti. num. 33.
 Vtrum excusetur Episcopus à resi-
 dentia, eo quòd in curia Princi-
 pis degit Præsident in aliquo
 consilio. Et quid si præsideat in
 consilio supremo Inquisitionis.
 num. 34.
 Impij Soliman verba ponuntur.
 num. 35.
 Vtrum conueniens quòd Episcopi
 assistant in locis ubi agitur per
 viam consilij, de naualibus pu-
 gnis, & de alijs rebus suo statui
 dissimiles. num. 36.
 Cum asino & boue non arandum,
 cur dictum. num. 37.
 In rebus Ecclesiasticis laici summi
 interponere iudicium non de-
 bent. num. 38.
 Vtrum Episcopus possit exercere offi-
 cium legati regij. num. 39.
 Vel officium Proregis. num. 40.
 D. Antonius Capata S. R. E. Cardi-
 nalis illustrissimus extollitur.
 num. 41.
 Vel officium Regis Consiliarij.
 num. 42.
 Quid respondere debeant quando
 in concilijs interrogantur de
 causis criminalibus. num. 43.
 Cudentes falsam monetam qua pæ-
 na plectantur. num. 44.
 Homicida voluntarius ultimo sup-
 plicio damnatur. num. 45.
 In casu particulari quid respondere
 debeant ne irregulares fiant.
 num. 46.
 An si consulantur in casu particu-
 lari, ex qua consultatione non se-
 quatur mors, sed ex alia, irregu-
 laris sit. num. 47.
 Librum edere an possit Episcopus
 sine irregularitatis metu in cau-
 sis criminalibus iudices in-
 struentem. num. 48.
 Episcopus vocatus à Rege, vel ab
 Archiepiscopo, ad quem prius
 accedere teneatur. n. 49.
 Quid faciendum sit cum Papa.
 num. 50.
 In residentia Episcoporum vtrum
 Papa dispenset. num. 51.

Episcopi

- Episcopi antiquitus omnia beneficia vacantia in sua Diœcesi conferre-
bant liberè.* num. 52.
- Reseruatio beneficiorum ad quid in-
troducenda.* num. 53.
- In quatuor mensibus liberè confert
Episcopus beneficia vacantia.*
num. 54.
- Episcopi an iniurientur ex eo quod
Papa sibi octo menses reseruat.*
num. 55.
- Papa ob quid concessit alternati-
uam.* num. 55.
- Quid est quod in alternatiua con-
ceditur Episcopis.* num. 56.
- Quid requiratur ad hoc, ut inci-
piat gaudere alternatiua.* n. 57.
- In alternatiua utrum aliquid de
novo concedatur Episcopis.* nu-
mero 58.
- Cardinales utrum habeant menses
reseruatos, vel possint sine alter-
natiua, beneficia vacantia in
quolibet mense conferre.* nume-
ro. 59.
- Utrum si beneficia non sunt liberè
collationis, virtute alternatiua
conferri possint.* num. 60.
- Alternatiua concessa Episcopo an
prodeat Capitulo.* num. 61.
- De iure antiquo quid.* num. 62.
- Si Episcopus & Capitulum habent
præbendas simultaneæ collatio-
nis, & diuidunt per turnum, an
Episcopus in suo turno possit uti
alternatiua.* num. 63.
- Quid si turnus sit diuisus per cho-
ros.* num. 64.
- Capitulum an uti possit alternatiua
sede vacante.* num. 65.
- Inquisitor generalis si est Episcopus,
& resideat in suo consilio, an
gaudere possit alternatiua.*
num. 66.
- Absentia vnius diei, & pro utili
causa, an impedire possit quod
beneficium vacans dum abest
provideri possit, virtute alterna-
tiue.* num. 67.
- Francisci Leonis opinio non segura.*
num. 68.
- Alternatiuam an perdat per absen-
tiam, vel abusum.* num. 69.
- Quando Episcopus abest an perdat
integrum mensem, an ve recupe-
ret statim cum rediit, ad hoc ut
statim possit providere virtute
alternatiue.* Singulis explicatio.
num. 70.
- In quibus casibus Episcopus alter-
natiuam perdat remissiuè.* n. 71.
- An morte Papæ vel Episcopi sinia-
tur alternatiua.* num. 72.
- Si Episcopus transfertur, an tran-
seat cum eo alternatiua.* n. 73.
- Quando acceptat alternatiuam an
debeat acceptationem mittere
cum speciali nuncio.* num. 74.
- Quando incipiat currere alternati-
ua.* num. 75.
- Episcopus qui non confert benefi-
cium vacans in suo mense per al-
ternatiuam, si differt eius colla-
tionem donec venerit mensis
Apostolicus, an vacare censeatur.*
num. 76.
- Alternatiua acceptata an possit ab
ea recedere.* num. 77.

In generali reuocatione an includatur alternatiua. num. 78.

Episcopus residens quibus gaudeat privilegiis. num. 79.

DE RESIDENTIA ET ALTERNATIVA.

CAPVT SEXTVM.

EPISCOPALIS dignitas non debet constitui nisi in magnis & frequentioribus populis. *c. Episcopalia de privilegiis.* & ibi Panormitan. Bart. in *constit. qui sint rebelles verbo Lombardia Cardinal.* Tuschus *litera E, conclus. 237. num. 19.* Ioannes de Platea in *l. vnica. c. de metropoli.* Beryto *lib. 11. num. 5.* Nicolaus de Millis in *repertorio, verbo Episcopus.* Petrus Gregorius *syntagmatum part. 2. lib. 15. cap. 2. num. 8.*

1. Et sic quando nouus episcopatus erigitur, villa, in qua erigendus est, prius propter episcopalis dignitatis præstantiam ciuitatis nomine & honore decoratur. *extrauag. saluator. vers. volentes, de præbend. & dig. inter communes.* Barbofa in *pastorali part. 1. tit. 1. cap. 7. num. 13. fol. 62.*

3. Ex quo dicebat Bart. *vbi supra,* quòd ciuitas verè & realiter non est, neque hoc nomen meretur, quæ episcopum non habet. Bouadilla in *politica lib. 2. cap. 17. num. 15. cum sequenti.*

4. Quod sit primò ne dignitas tanta vilescat, & contemnatur. Secundò, vt Episcopus maiori affectione in ea resideat: nam si in paruis oppidis constituatur, ad maiora relicta Ecclesia se transferre curabit, contra sacrorum canonum statuta;

in eis enim Episcopo præcipitur, vt in loco vbi sua Ecclesia cathedralis sita est, resideat. *c. Episcopalia 1. de privilegiis. c. non oportet. c. peruenit. c. placuit. 7. quest. 1.* Ibi placuit vt nemini sit facultas, relicta principali Ecclesia, ad aliam in Diocesi constitutam se conferre. Concil. Trid. *de reform. sess. 6. cap. 1. & de reformat. sess. 23. cap. 1. l. 29. tit. 5. part. 1.* & ibi Lupus *auth. quomodo oportet Episcopos. §. illud etiam,* & ibi Bart. *num. 1. auth. de sanctissim. Episcop. §. interdicim.* Diuus Thomas 2. 2. *quest. 185. art. 5.* Geminian in *c. ultim. de privilegiis lib. 6. num. 1. & 2.* Farinatus in *decis. Rotæ Romanæ, decis. 195. n. 6. part. 8.* Rebuffus in *praxi benefic. verbo dispensat. de non residendo. num. 3. vsque ad 6. lib. 2.* Nauarr. in *Manuali cap. 25. num. 121.* Armilla *verbo Episcopus, num. 3.* Toletus in *Summ. lib. 5. cap. 4. num. 1.* Tuschus *liter. E, conclus. 234. num. 7.* Iacobus à Graffis in *decis. aur. lib. 3. cap. 2. num. 26.* Sa'm aphorismis *verbo Episcopus, num. 4. & verbo residentia, num. 1.* Candelabr. *aur. cap. 9. de residentia.* Leo in *thesaur. part. 3. cap. 2. num. 4.* Vgolinus *de offic. & potest. cap. 4. §. 13. part. 1. num. 1.* Bouadilla in *politica, lib. 2. cap. 9. num. 1.* Barbofa in *pastoral. part. 3. alleg. 53. n. 3.*

Tenetur enim residere in sua Ecclesia sub peccati mortalis pœna. Concil. Trident. *de reform. sess. 23. c. 1. vers.*

vers. si quis autem. Toletus in summ. lib. 5. cap. 4. num. 1. Emanuel Sa verbo residentia, num. 1. Nauarr. in Manuali cap. 25. num. 121. Vgolinus de offic. Episcopi, part. 1. cap. 4. §. 13. n. 2.

6 Non secus ac maritus cum vxore. c. peruenit. cum sequentib. 7. quest. 1. c. inter corporalia, de translat. Episcopi. Quint. Mandol. conf. 18. n. 7.

7 Et quod teneantur ad residentiam de iure diuino. Concil. Trident. de reformat. sess. 23. cap. 1. Soto de iustitia & iure, lib. 10. quest. 3. art. 1. Nauarr. in Man. cap. 25. num. 121. Couarruias variar. lib. 3. cap. 13. num. 9. Sanchez de matrimonio lib. 8. Diaz part. n. 5. & 6. & in summ. lib. 4. cap. 15. num. 12. à Grassis in decis. lib. 3. cap. 2. num. 36. Vargas de Episc. pali iurisd. axioma 12. Azor instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. quest. 1. Hoseda de incompatibilitate benefic. part. 1. num. 511. Barbof. in pastoral. part. 3. alleg. 53. num. 2. & 18. Pineda in Monarchia part. 2. lib. 13. cap. 22. §. 1. vbi dicit esse de iure naturali & diuino.

8 At verò in contrarium insurgit Bouadilla in Politica lib. 2. cap. 9. nam illa verba Concilij ibi cum præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas agnoscere: non ex his verbis colligitur, quod sit de iure diuino; sed quod exhortauit Christus ad curam ac vigilantiam circa subditorum gubernationem. Et si de iure diuino fuisset, non dispensaret in ea tam facile summus Pontifex.

9 Secundò, quia Episcopatus diuisio de iure positiuo est facta à sancto Dionysio Papa, prope annum Domini de 279 Illescas in histor. pontifical. lib. 1. cap. 28. col. 1. Hoseda vbi sup. a num. 7. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 3. Nam in principio nascentis ecclesie Petrus & cæteri Apostoli toti præerant orbi, &

omnes simul gubernabant, habebantque plenitudinem potestatis, & erant pares tam in consecratione, quam in iurisdictione. Victoria in relectionibus, de potestate Ecclesie, prop. 12. num. 25. relect. 2. conclus. 4. & num. 20. Soto in 4. sentent. dist. 24. quest. 2. art. 5. in fine. Panormitanus in c. per venerabilem, qui filij sint legitim. num. 20. Selua de beneficiis part. 2. q. 4. num. 30. in fine.

Sed si diuisio episcopatum est de iure positiuo, ergo & residentia.

Et licet sit de iure diuino vel positiuo, propter suæ Diocesis absentiam in graues incidit pœnas, & primò pro rata temporis, quo absit, fructus suos non facit, neque eos tuta conscientia percipere potest: sed pauperibus, vel fabricæ ecclesie, ipso facto, absque vlla sententia, vel declaratione impertiri, & habet locum tam in Episcopis, quam in Patriarchis, & in Cardinalibus Episcopis, vt aduertit Toletus in Summ. cap. 4. lib. 5. num. 1. Concil. Trident. de reformat. sess. 23. cap. 1. vers. si quis autem aub. de sanctiss. collat. 9. l. 29. tit. 5. part. 1. ibi. è si lo decieren non les deben inuiar las rentas de sus mesas. & ibi Gregorius Lopez, Nauarr. in Manuali cap. 25. num. 121. Sa verbo residentia, num. 5. Leo in thesaur. part. 3. cap. 2. num. 4. Vgolin. de offic. Episcopi, cap. 4. §. 13. num. 2. vers. 2. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 5. §. de sollicitud. & offic. Episcopi. n. 58. Iacobus à Grassis in decis. lib. 3. cap. 2. num. 36. Barbofa in pastoral. part. 3. allegation. 53. num. 21.

12 excipe tamen quando absentia fit ad modicum tempus, cum causa rationabili, gratia recuperandæ valetudinis, seu à vicum aut consanguineum inuisendi: tunc enim licet absentia sit trium mensium, non reputatur pro absentia, dum nec sit

in Aduentu Domini, Quadragesima, Natiuitate Domini, vel in festo Resurrectionis, Pentecostes, Corporis Christi, nec in beatissimæ Mariæ (marris meæ amantissimæ, sine culpa originali conceptæ, quam ab ineunte ætate in Dominam perpetuam elegi, in cuius signum publicam scripturam signaui seruitutis, ac ad huius magni tituli honorem demonstrandum, & in recordationem mei muneris, in catenulis aureis à collo suspensam quotidie & assiduè porto quamdam auream medallam, in qua hæc sculpta: *Esclauo de la Virgen*. Utinam in omnibus, & per omnia ita sim, quòd Dominæ meæ complacere valeam, & possim, & pro suæ puræ & immaculatæ conceptionis defensione vitam ponere, & sanguinem libentissimè effundere:) Assumptione. Concil. Trident. Nauarr. Toletus, Vgolin. Franciscus Leo, Emanuel Sa, & Barbosa, *ubi supra*. Paulus Gryfaldus *in decis. fidei cathol. verbo Episcop. obiect.* 16.

13 Secundò, excipe quando ad multum tempus, puta per duos aut tres, vel plures annos, & sic urgente necessitate, vt pro vtilitate Ecclesiæ suæ, vel totius Ecclesiæ vniuersalis: vt cum Concilium prouinciale, nationale, aut generale congregatur: vel quando legatione aliqua fungitur de Romani Pontificis mandato, vel de eius licentia: seu quando euidens Reipublicæ vtpote suæ ciuitatis vtilitas eius absentiam postulat; nam prius Pontificia licentia obtenta in scriptis licitè abesse poterit: vel si tam celeratè fit quòd Romanus Pontifex consuli non possit, de Metropolitanis consensu, & eo absente de Episcopo antiquiori residente. Requiritur etiam, quòd tam à Metropolitano quàm à Suf-

fraganeo licentia sit in scriptis. Concil. Trident. Nauarrus, Franciscus Leo, Paulus Gryfaldus. Sa, & Vgolinus *suprà*. Geminian. *in c. quoniam de priuileg. lib. 6. num. 3.* Gregorius Lopez *in l. 29. tit. 5. part. 1.* Armilla *verbo Episcopus, num. 3.* Soto *de iustit. lib. 10. quest. 3. art. 4. col. 3.*

14 Tertiò, quando causa supplendi defectum vicini Episcopi mortui, quæ est iusta & valdè charitatiua, ac à sanctis Patribus commendata. *c. Pontifices. 4. 7. quest. 1.*

15 Quartò, quando causa visitationis, quia pro præsentate habetur. *c. decreuimus. c. Episcopum. cum duobus sequentibus. 10. quest. 1.* Caueant autem Episcopi ne hoc colore per Dicecesim vagentur, quia amplius quàm vnã diem remorandi per vnãquamque Basilicam licentiam non habent. *c. quia cognouimus. c. cauendum. c. inter cetera, cum sequentibus. 10. quest. 3.* Ioannes Filescus *de sacra Episcop. auth. cap. 16. § 4.* Nam licet textus *in c. cum Episcopus de offic. ordinar. lib. 6.* posse Episcopum dicat, in quocumque loco suæ Dicecesis pro tribunali sedere, & ibi causas ad eum spectantes terminare, & alia expedire dum non sit in loco exempto: intelligi debet quando necessitas poscit, vt causæ citò terminentur, aliter enim consonum erit vt ad tribunal remittantur, ne hoc modo maiora contemnantur tribunalia. *c. 1. de priuilegiis.* Gregorius Lopez *in l. 29. tit. 5. part. 1.* Gonzales *in regula 8. gloss. 43. cancellar. num. 192.*

17 Cum causa tamen poterit in quacumque parte Dicecesis habitare, & ibi ad tempus iurisdictionem exercere, causa namque iusta quæ dicatur suæ conscientie relinquetur. Andreas Gambarus *de off. Legati de latere. lib. 2. num. 168. fol. mibi 34.* Hieronymus Gonzales *ubi supra.* Sayrus

in floribus decis. tit. de officio ordinarij, decis. 3. Hieronymus Venero in exam. Episcoporum. lib. 4. cap. 17. num. 5. Nauarrus consil. 3. alijs 4. de off. ordinarij. Barbosa in pastoralis part. 3. allegat. 8. num. 4.

18 Episcopus duorum Episcopatum vnitorum, in vno stans potest negotia alterius Episcopatus terminare. Zero. in prax. verbo Episcopus, part. 2. num. 37.

19 Aëris intemperies, & quando locus aquarum inundatione grauat, vel si prædones adfunt, qui expelli non possunt, iustam causam mutationis, translationis, seu renuntiationis Episcopo præbet. c. tribus de consecrat. dist. 1. c. quorundam. dist. 7. 4. c. Ecclesia, 16. quest. 7. latè Monachus de arbitrarijs, lib. 2. centur. 5. num. 12. vsque ad 16.

20 Debet igitur Episcopus diebus Dominicis & festiuis assistere diuinis officijs in sua Ecclesia. c. Episcopi, de consecrat. dist. 3. Bertach. de Episcopis, part. 1. quarti libri, num. 4. Sa verbo Episcopus, num. 42. Abbas in c. magna, de voto num. 11. Iacobus à Grassis in decis. aur. lib. 3. c. 2. n. 36.

21 Et si fortè ad suam Ecclesiam alius Episcopus venerit, debet eum honorificè suscipere, valdè honorare, & particularem ei reuerentiam exhibere, in locoque eminentiori, & in propria sede collocare, etiam si qui suscipit Cardinalis sit, & qui suscipitur non. c. Episcopi 7. quest. 1. Bert. ubi supra. Casaneus in catal. glor. mund. part. 4. consider. 22. Zerola in prax. verbo Episcopus, part. 1. num. 9.

Debet etiam subditos valdè honorare, diligere, & eis subuenire, ac vocare eos non fratres, sed filios. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 39. Panormitanus in c. quam graui. de crimine falsi. Gloss. in c. sto subie-

Etus. 95. dist. vbi docet, quòd clericos vocet fratres, seu socios; & subditos laicos, filios. c. quid autem 8. q. 1. c. cauendum 10. quest. 3. Et quòd clericus quando scribit Episcopo reuenter debet subscribere, & non vocare fratrem, seu socium, sed Patrem. Gloss. in d. c. sto subiectus.

Debet etenim Episcopus omnia bona temporalia, & etiam vitam pro salute animæ cuiuslibet subditorum exponere: iuxta illud Ioann. 10. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Diuus Thomas 2. 2. q. 185. art. 5. num. 40. Armill. verbo Episcopus, num. 3. Ioann. Trullus in regula Canonico regular. lib. 1. cap. 13. num. 4. Paulus Gryfaldus in decis. fid. cathol. verbo Episcopus. obiect. 25.

At verò pro administratione Sacramentorum, quæ non sunt de necessitate salutis, vel pro salute corporum subditorum, se morti exponere non tenetur: licet si id faciat erit laudabile, & magnæ charitatis indicium. Armill. supra, num. 6.

Pro defensione sui populi vsque ad mortem se opponere debet: & si opus fuerit, pro bono publico renunciare Episcopatu. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 7. & 10.

Ex quo ductu aliquos Hispaniæ Episcopos in bello à Mauris interfectos, à Cardinali Baronio anno Domini 1010. & à Ioanne Mariana lib. 8. de la histor. general de Espanna cap. 10. iniuste reprehensos defendes: nam cum illi sanctissimi episcopi nimio affectu ampliandæ fidei & subditos defendendi à Sarracenorum oppressione, cum Catholicis Regibus & Magnatibus ad vela ibant, vt sua exhortatione fideles & milites corroborarent; potiùs enim hæc pietas laudanda est, quàm carpenda, vt Ambrosius de moralib.

inquit, *lib. 17. cap. 30. illis verbis: con-
los dos condes tan bien venieron algu-
nos Prelados de las Ciudades de sus
señorios, à castunbrados con zelo chri-
stiano à seguir la guerra contra infieles.* Et
melius venerabilis Antonius de
Yepes *en la historla de san Benito, tom.
5. centuria 6. anno Domini 1010. &
Diui Benedicti anno 530. vbi Baro-
nio & Mariana respondens eximiis
laudibus maximè eos exornat, in
cuiusque fert, quia animam pro
suae fidei defensione, sui Regis, sui
populi, & pro Sarracenorum extir-
patione infidelibus tradiderunt,
cùm non haberent vltra quid face-
re: nam maiorem charitatem nemo
habet, vt animam suam ponat quis
pro amicis suis.*

31. Peccat etenim mortaliter Epi-
scopus, si se non intromittit per
centuram, aut per alium modum,
ad pacificandos ciues cum scandalo
dissentientes. *Gloss. in c. vnum hora-
rium. verbo neglexerit. 24. dist. Felinus
in c. 1. num. 5. de treg. & pace. Lancel-
lot. di. lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 70. & 10.
Barbosa in pastorali part. 3. allegat. 79.
num. 1.*

32. Et cùm ouium cura sit ita neces-
saria, & à sanctis Patribus commen-
data, euidenter apparet quàm malè
facit Episcopus, qui permittit se
promoueri ad audientias. Primò
quia plerùmque sigillant Principum
litteras, vigore quarum sanguis ef-
funditur humanus. *c. clerici. c. senten-
tiam. & ibi Scribentes ne clerici vel
monachi. Boherius de ordine grad. vir.
fori. part. 1. num. 11. Gregorius Lopez
in l. 48 tit. 6. part. 2. Vgolinus de off.
Episcop. p. 1. c. 3. n. 1.*

33. Secundò, propter ingentia dam-
na quæ subditis inferunt statim cum
absint; & idèd Chorepiscopi ex-
tincti sunt, quia Episcopos illis suos
greges pascendos committebant, et

otio ipsi se traderent, instar mere-
tricum, quæ statim vt patiunt in-
fantes aliis nutricibus tradunt edu-
candos, vt suam libidinem explere
valeant. *Soto de iustitia lib. 10. q. 3.
art. 2. in fine. Pineda en la monarch.
Ecclesiastica, lib. 13. cap. 22. §. 1. part. 2.
tom. 2. ibi, los Obispos que por su descari-
so y pasa tiempo en comiendan el regi-
miento de sus Obispados à otros, son
como las mugeres des honestas y luxu-
riosos, que enpariendo en tregan el bi-
so que paren à otra que se le cria por po-
derse dar luego de nuevo a sus luxurias.
y que a si los Obispos en siendo Padres de
almas las en comiendan à otros por an-
darse ellos en otras ocupaciones, que les
dan mas gusto yo nopuedo quietar ni
consciencia para asegurar lade ningun
Obispo, que anda mucho tiempo fuera
de su Obispado por mas officios de Rey
que tenga, si ay quien buenamente pue-
da complir con los tales officios. Bart. de
Medina in Sum. cap. 16. §. 1. vbi addit
non debere abesse, etiam si vocetur
ad Præfidentiam Inquisitionis ge-
neralis, nisi alius aequè idoneus non
inueniatur.*

Tertiò, quia ibi causæ merè sæ-
culares tractantur, suo statui & stylo
dissimiles: & idem dico in regalibus
consiliis, y en las juntas; & idèd im-
pius ille Soliman, quando sibi osten-
sa capita Magnarum fuerunt in bel-
lo contra Ludouicum Vngariæ Re-
gem iniuste ac crudeliter vita exuta,
hæc dixisse inquit Paulus Iouius,
*di. lib. 28. c. 1. tom. 2. col. 2. Fiendo la ca-
beça de Paulo tomoro le reprehendio de
tonto y temerario pues siendo Sacerdote,
dedicado en cosas Ecclesiasticas, auia
con arrogancia, querido entremeter se
en lo que no era de su officio. y su confesio
sue causa del desastrado successo desta
batalla, muerte de su Rey, y de inu-
merable numero de Vngaros, y de toda
la flor de aquel Reyno. Videant nostri
Reges*

39 Reges quàm damnosum est, vocare à las juntas de consejo de estado y guerra Episcopos & Religiosos, vbi de rebus diuersis tam belli quàm pacis agitur, in quibus neque scientiam, nouitiam, seu experientiam habent, aut habere possunt, & resolutiue ac magistraliter suam sententiam interponunt: ex quo Reipublicæ & regnò magna sequuntur incommoda. Non autem reprobo vt in conciliis, y en las juntas, aliqua persona Ecclesiastica sit, vtpote Episcopus aut Cardinalis, qui aliorum vota & sententias secundum leges Dei, & Ecclesiasticas sanctiones disponat & dirigat. Sed improbo quod de non sibi pertinentibus, vtpote de navalibus pugnis, obsidionibus, & similibus, ex capite quasi hallucinantes loquantur: ministerium enim eorum, & exercitium Sacrosanctum est, & ab his multùm differt: & sic quid mirum, si eorum sententiæ diuersæ? Scriptum erat in veteri lege, cum asino & boue non arabis: hoc est, homines diuersi exercitij non iunges: quia difficillimum est sententias eorum in bonum Reipublicæ concordare. Et idem dico quando in Conciliis vbi de rebus Ecclesiasticis tractatur, seculares miscentur, qui ferè namquam in bonum Ecclesiæ disponunt.

Et non securè facit Episcopus, qui permittit se cõstitui Magistrum rationalem, & Præsidentem ad rationes officialium thesaurariorum & receptorum discutiendas, quod facere de iure non debent. *c. clerici. ne clerici vel Monachi. c. inutile. 88. dist. Boherius & Lupus supra. Rebuff. in prax. lib. 2. de dispens. de non resdendo.*

39 Officio Legati Regis, seu Oratoris fungi poterit, si adest Reipu-

blicæ utilitas, & non adest aliud æquè idoneus, obtenta in his & similibus casibus Pontificiâ licentiâ. *c. cum parati, de appellationibus. c. si Episcopus dist. 18. c. in Archiepiscopatu, de raptoribus. Felinus in c. inter dilectos, num. 4. de fide instrum. Sa verbo Episcopus, num. 18. Antonius Corseti de potestate Regia, part. vltima, num. 47. Lelius Zechus de casibus reseruatis, casu 3, num. 2. Barbosa in pastoralis, p. 3, alleg. 53, n. 16.*

Et officio Proregis: vt iam visum fuit in Cardinali Adriano Tortosæ Episcopo postea Papa, & in venerabili Cardinali Francisco Iuenez Archiepiscopo Toletano; & nostris temporibus Dominus ac Dominus meus semper colendissimus, illustrissimus Cardinalis S. R. E. Diuus Antonius Capata olim Archiepiscopus Burgenlis, & nunc consiliarius Regius in consilio de estado y guerra, & etiam summus ac generalis in Philippi IV. Regis hereditariis prouinciis de fidei Catholicæ negotiis cognitor, centôrque diligentissimus, & omni laude, veneratione, ac æstimatione dignissimus: decorauit namque illum Deus præclarissimis animi dotibus, ac illustrauit singulari prudentia, eloquentia, integritate, constantia, mansuetudine, solertia, probitate, eximia pietate, iustitia, atque omni denique sanctimonia, quibus etiam suæ vitæ gravitate ita amabilis omnibus apparet, quantum terribilis illis, qui flagitiorum generibus sunt inuoluti. Viuat ergo feliciter ad totius Ecclesiæ bonum, & sit eius memoria æterna. Anno de 1621. fuit Neapolis Gubernator. Bouadilla in politica, lib. 2, c. 17, n. 22.

Sed quòd Proregis seu Gubernatoris officium exercere nequeat. Ant. Corset. de potest. regia. p. 5, n. 51.

42 Poterit etiam exercere officium Regij Consiliarij auth. habita. *c. ne filius pro patre*: & ibi nota marginalis l. 48. tit. 6. part. 1. & ibi Lopus. *Abb. inde clerici. num. 10. ne clerici. vel monachi. Felinus in c. licet de foro compet. Laudens. in tract. de consiliar. q. 30. Corseti supra. Lancellot. in templo lib. 2. cap. 5. §. 4. de potentia Episcop. Azeuedo in l. 1. tit. 4. lib. 2. recopilat. Leo in thesaur. part. 3. cap. 4. num. 11. Menchaca de succes. creatione, lib. 3. §. 30. num. 312. Bouadilla d. lib. 2. cap. 18. num. 91. Camill. Borellus in Summ. decis. tit. 6. n. 20.*

43 Et quia in consiliis regis existentes aliquando interrogantur de causis criminalibus, si non cautè responderint, irregularitatem incurrent: & sic præmitto, quòd si Episcopus fuerit interrogatus, qua pœna feriri debeant cudentes falsam monetam, vel alia crimina perpetrantes, respondere de iure potest, generaliter loquendo, quòd debent flammis igneis exuri: iuxta decisionem textus in *l. si quis nummos. c. de falsa moneta*. Et quòd homicida voluntarius ultimo supplicio damnetur, ut in *l. 1. ff. ad legem Corneliam de sicariis*: & ita de similibus. Ioann. Montaigne de *collat. parlamentorum, part. 3. num. 9. Laudens. de consiliar. Princip. vbi citat Baldum in auth. habita. c. ne filius pro patr. Archidiacon. in c. pessimam 23. quest. 8. Sa verbo irregularitas ex deformitate, num. 4. Armilla verbo irregularitas, num. 18. Speculator tit. de dispensat. lib. 1. p. 1. §. 4. num. 42. Antonius Corseti, Lancellot. & Bouadilla; supra, & iste lib. 2. cap. 17. num. 27.*

46 In casu verò occurrenti particulari, vbi mors vel mutilatio membri imponitur, non debet respondere, seu consulere: sed dicere, hoc consilium ad me non pertinet, ne-

que est status mei, quia mihi non licet interficere quemquam. Montaigne de *collat. parlamentorum, part. 3. num. 9. Speculator & Armilla supra.*

47 Sed si interrogatur in casu particulari, qua pœna multari debeat Titius, & ipse dicat mortem mereri, & Iudex hoc consilio non sequuto, sed propter aliud delictum ad mortem damnauerit, non efficitur Episcopus irregularis. Armilla supra num. 18.

48 Poterit etiam sine irregularitatis metu librum in causis criminalibus iudices instruentem scribere, in lucemque edere. Bouadilla in *politica lib. 2. cap. 17. num. 27.*

49 Episcopus à suo Rege, & simul ab Archiepiscopo vocatus, licitè potest Archiepiscopi prætermittere mandatum, & ire ad Regem *c. pastoralis. §. ultim. de off. Legati. & ibi Gloss. & Scribentes in c. comparati, de appellat. c. si Episcopus 18. dist. c. de rebus 12. quest. 2. l. 19. tit. 3. lib. 1. ordinam. col. 6. vers. los quales aunque Pralados. Nisi Archiepiscopus dixisset, quòd Regia vocatione non obstante, eum adeat, nam tunc coram eo prius comparere debet. Panormitan. in d. c. cum parati. num. 8. Corseti de potest. Regi quest. 5. n. 50. Laudens. de Principibus quest. 427. Natta cons. 576. n. 8. Selua de beneficiis, part. 1. quest. 3. num. 12. Guillelm. Benedict. in c. Rainutius de test. verbo, & uxorem nomine Adelaisam. decis. 2. num. 50. col. 4. Azeuedo in l. 3. tit. 3. lib. 4. recopilat. Auiles in capit. prator. c. 1. gloss. mandamientos, num. 9. & 10. Ioannes Garcia de nobilitate, gloss. 9. num. 48. Bouadilla d. lib. 2. cap. 18. num. 61. Lancellot. in templo, lib. 1. cap. 2. de Rege §. 3 de magnitudine regali.*

Aliter fit cùm Papa, cui semper Regis postpositis mandatis obtemperan

perandum est, ad instar Petri, qui omnibus relictis Dominum est sequutus. Gloss. in d.c. cum parati. & in c. pastoralis de off. & potest. iudicis delegati. c. qui resistit. & ibi gloss. 11. q. 3. Abb. Lancellot. & Bouadilla supra. Gonzales in reg. 8. cancellar. gloss. 1. num. 42.

51 In Episcoporum residentia (licet de iure diuino esse dicamus,) solus Papa dispensat, in quo non facit contra ius diuinum, sed tantummodò declarat in illo casu non teneri residere Prælatum, nec lege diuina tunc obligari ad residentiam. Couarr. variar. lib. 3. cap. 13. num. 9. Soto de iustit. & iur. lib. 10. quæst. 3. art. 4. col. 4.

52 Et quia in fauorem residentia Dominis Episcopis alternatiua concessa est, non inutile erit vt ad de ea tractandum descendamus. Aduerte quodd ex Pontificia facultate Episcopi antiquitus beneficia conferebant in sua Diocesi vacantia liberè, sine vlla reservatione vel impedimento. c. decreto. c. qui se scit 2. quæst. 6. c. multum. c. stupeo 3. quæst. 6. Gaspar de Perusio in tract. de reseruat. in pr. num. 2. Hieronym. Grauid. cons. 197. num. 3. & 9. lib. 1. Gomezius in tract. de spectatiuis, num. 20. in fine. Cassiodor. decis. 3. num. 4. & decis. 4. num. 1. Puteus decis. 3. num. 4. de priuileg. quos sequitur Gonzales supra gloss. 4. n. 4. & 5. §. 1. proœm. n. 22.

53 Sed reseruatio ideò introducta vt prouideatur residentibus in curia. Gloss. in extrauag. execrabilis, §. qua omnia in verbo reseruamus de præbend. Ioann. 22. ibi: si quæris à me, quæ potuit esse causa rationabilis, quòd Papa ad se talia beneficia reuocauerit conferenda; possum respondere, quòd cum ad eius urbem & sedem confluant vndecumque clerici indigentes, quibus paterna

prouisione subuenire tenetur, iustum fuit & æquum aduenire modum, per quem Papa possit de multis beneficiis prouidere. Alias causas posuit ibi glossa, & multas Gonzales, vbi supra num. 187. vsque ad 197.

54 Sed ne Episcopi conqueri possent, concessit Papa tam Episcopis residentibus, quàm non residentibus, quatuor menses: videlicet Martium, Iunium Septembrem, ac Decembrem, & sibi reliquos octo menses propter suam maiorem potestatem reseruauit. Gonzales in reg. §. §. 1. proœm. num. 51. vsque ad 54. Rodriguez tom. 3. de sus obras cap. 35. num. 2.

55 In quo non facit Episcopis iniuriam, quia reuertitur res ad suam primariam naturam: tradit Æneas de Falconibus in tract. de reseruat. 2. præludio, num. 2. vers. unde si contigerit. Mandosius in regul. 2. quæst. 2. n. 12. ante finem. Gonzales num. 47.

56 Postea vt Episcopi ad personaliter residendum inuitentur, diuisit Papa æqualiter omnes menses anni inter ipsum & Episcopos residentes, & alternatiuam quoad beneficia liberæ dumtaxat collationis acceptare volentes, vt videre est in regul. 8. cancell. & ibi Gonzal. num. 56. §. 1. Didacus Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinam. Nicolaus Garcia de beneficiis 5. part. cap. 1. num. 682 fol. mihi. 471.

57 Itaque priuilegium quod in alternatiua eis conceditur, hoc est, quod alternatim cum Papa beneficia conferant, hoc modo Papa reseruat sibi sex menses, & alios sex concedit Episcopis, videlicet Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris. Renuntiatis tamen quatuor mensibus, sibi aliàs per regulam ordinariam competentibus, & vt alternatiua gaudere

dere possint, requiritur quòd Episcopus in sua Diocesi resideat, & quòd prius eam acceptauerit per patentes literas, manu propria signatas, suòque sigillo munitas, in sua ciuitate & diocesi datas: in quibus debet declarare se velle alternatiuam, & renuntiare quatuor menses sibi aliàs concessos & ipsas literas ad Papæ Datarium mittere, cum nuntio seu curfore ordinario & communi, quibus ab eo receptis, & in dataria recognitis, tunc demum & non antea, incipit priuilegio alternatiuæ gaudere. Leo in thesaur. part. 2. cap. 3. num. 3. Puteus decis. 387. num. 1. & 2. lib. 3. & decis. 492. per totam. lib. 2. & ibi decis. 507. num. 1. & 4. Gonzales in regul. 8. cancell. gloss. 43. num. 41. Nauart. consil. 31. de præbend. num. 2. Alexander Ludouisius postea Papa dictus Gregorius XV. decis. 94. incipit dubitari. num. 9. & 11. fol. mihi. 92. Thomas Zerola in prax. benefic. verbo beneficium, §. 8.

58 Quod in alternatiua nihil Episcopis de nouo concedatur, sed tantum remoueat obstatulum quoad duos menses. Ludouisius decis. 99. num. 4. & 5. incipit dubita. an Petro. fol. 97. & decis. 291. incipit informante. num. 1. & 6. Puteus decis. 215. lib. 1. num. 3. Gonzales in d. reg. 8. gloss. 41. usque ad 46. & gloss. 51.

59 Cardinales vero S. R. E. non habent menses reservatos, neque obstatulum vllum, & idèd si Episcopatum habent, liberè possunt in quolibet mense omnia beneficia conferre, quia impedimentum ab eis remotum est. Ludouisius decis. 99. num. 4. Gonzales gloss. 24. num. 71. & gloss. 41. & 45.

60 Non potest Episcopus vti alternatiua, nisi beneficia vacantia fuerint liberæ dumtaxat collationis, ita vt ad ea conferenda procedere possit

sine consilio, aut consensu Capituli, aut alicuius personæ. Gonzales d. gloss. 41. usque ad 45. Ludouisius decis. 95. incipit gratia Sebastiani.

Et sic in beneficiis spectantibus ad collationem Episcopi, & Capituli, & si menses inter Capitulum & Episcopum sint diuisi, alternatiua concessa Episcopo, non prodest Capitulo. Ludouisius decis. 95. incipit gratia Sebastiani. num. 7. Gonzales in regul. 8. gloss. 24. num. 48. & gloss. 42. num. 1. & 5. & gloss. 45. per totam.

De iure antiquo contrarium seruabatur, teste Puteo decis. 88. in fine lib. 1. quia non erat restricta ad solos Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, sicut hodie.

Sed si Episcopus & Capitulum habent aliquas præbendas simultaneæ collationis, & diuidit per turnum ius & exercitium conferenditalia beneficia simultaneæ collationis, tunc Episcopus in suo turno gaudebit alternatiua respectu dictorum beneficiorum: quia in hoc casu certum est quod confert liberè. Ludouisius supra, & Gonzal. d. gloss. 45. per totam.

Idem dicendum erit si turnus non sit diuisus per alternas vices, sed per choros seu latera, ita vt beneficia vacantia ex præbendatis sedentibus in latere dextero chori Ecclesiæ cathedralis seu collegiatæ, ad liberam collationem Episcopi, quæ ex præbendatis sedentibus in latere sinistro, ad liberam dispositionem Capituli spectent: nam cum liberè Episcopus conferat vacantia in suo choro, alternatiua gaudet. Gonzales supra. §. 1. 2. & 3. num. 36.

Sed Capitulum etiam si habeat in latere sinistro liberam collationem, vel etiam sede vacante, alternatiua frui nequit. Garcia de beneficiis part. 5. cap. 1. fol. 471.

Nulla

66 Nulla causa licet grauissima & iustissima etiam à Concilio approbata, & licet exerceat officium Inquisitoris generalis, poterit Episcopum absentem à Diœcesi habilem reddere, & facere quod pro presente habeatur, ad hoc ut alternatiua gaudeat, ut sanctissimus respondit. Garcia *ubi supra* num. 467. & *in addit. ad dict. cap. 1. num. 463.* Marquellanus *de commiss. part. 1. tom. 1. cap. 1. & 2. num. 115.* Barbosa *in pastorali, part. 3. allegat. 53. num. 34. cum sequenti.*

67 Et licet absentia sit vnus diei, & pro utilissima causa, & in die illa commorans extra Diœcesim, vacauerit beneficium aut præbenda, prouisio non ad Episcopum, sed ad Papam pertinet: ut decisum fuisse in Rota in causa Archiepiscopi Domini Maximiani de Austria, testatur Gonzales *in regul. 8. cancell. gloss. 43. num. 26. vsque ad 41.* vbi late & copiose hanc quæstionem disputat, & vltimò concludit, quod nec vnus diei absentia est excusabilis.

68 Contrarium affirmat Leo *in thesaur. part. 2. cap. 3. num. 9.* sed existimo quod non est secuta, neque sequenda eius doctrina: quia ad 15. dies extendit absentiam extra Diœcesim, & dicit gaudere alternatiua dum abest.

69 Sed licet absens à Diœcesi per aliquod tempus, vel etiam per spacium vnus diei privilegio alternatiuæ priuetur, non tamen ipsam alternatiuam perdit, neque perdere potest per absentiam, abusum, vel alio modo, nisi Papa volente, & expresse declarante: & taciturnitas Papæ conseruare videtur Episcopum in suo vsu, & quasi possessione conferendi virtute alternatiuæ. Late Gonzales *in d. reg. 7. gloss. 43. num. 135. & 159. & gloss. 56. num. 48.*

vsque ad finem. Barbosa *in pastor. p. 3. allegat. 53. num. 44.* vbi inseruit quamdam sacre Rotæ decisionem super hoc late fundatam.

70 Quid ergo dicendum, quando Episcopus absens fuit à Diœcesi, & rediit statim: vtrum per absentiam totus ille mensis efficiatur Papæ, aded vt ipse beneficia vacantia in illo prouidere nequeat; anve statim cum rediit, possit conferre deinceps vacantia in illo mense: siquidem, vt diximus, alternatiuam non perdit, nisi vsum tantum per spacium temporis quo abest. Sed ad intelligentiam nota. Certum esse non amittere Episcopum alternatiuæ proprietatem per absentiam, vsum verò sic: ita vt si post acceptationem alternatiuæ abierit, redieritque in principio mensis Aprilis, aut Octobris, quia per absentiam suam suam semel facti sunt Papæ, licet ipse in principio ipsorum ad Diœcesim redeat, nihilominus impeditur prouidere vacantia in eis, & in sequentibus, hoc est in mense Maij, & Nouembris; sed adueniente mense Iunij & Decembris prouidebit, & est ratio, quia Episcopus istos duos menses, scilicet Aprilem, & Octobrem lucratur Papæ, absque aliqua mensium ipsius permutatione, & nullo alio nisi residentia onere adiecto: vnde cum eos gratis accipiat, æquissimum erit, vt quantumque paruo tempore à sua Diœcesi abfuerit, illos amittat: ita vt semel per eius absentiam facti Apostolici semper remaneant Apostolici, vsque ad vltimum diem illius mensis quo abfuerit.

71 Si verò in principio mensis Februarij, seu Augusti, licet semel per absentiam Episcopi facti sint Papæ, desinunt esse Papæ reuertente Episcopo ad suam Diœcesim,

quia non ita simpliciter Episcopus accepit à Pontifice menses Februarij & Augusti, sed in cambium Martij & Septembris: unde cum nullo modo possit Episcopus ex parte Papæ iterum habere Martium & Septembrem alias sibi pertinentes, iustissimum est quòd Papæ non ita absolute, & rigore stricto recuperet Februarium & Augustum, sed sit satis quòd per illud solum tempus quo abfuerit Episcopus Pontifex prouideat beneficia vacantia in illa Diocesi, & quòd reuertente Episcopo ad eum quoque pertineat prouisio, non ad Papam: quia statim cum reuertit desinunt esse Papæ.

Menses autem Iunij & Decembris semper sunt Episcopi etiam si Episcopus numquam resideat in Diocesi, & etiam tunc non pertinet prouisio beneficij in eis vacantis ad Papam, sed ad Episcopum. Quia cum Papa retineat sibi medietatem suorum octo mensium, scilicet Ianuarium, Maium, Iulium, & Nouembrem, in quibus nullo modo voluit posse competere Episcopo ius aliquod, etiam si perpetuè resideat; æquissimum etiam erit, quòd Episcopus sibi etiam retineat medietatem suorum quatuor mensium, Iunium scilicet, & Decembrem, in quibus nullum vnquam ius posset competere Papæ, etiam si Episcopus in sua Diocesi non resideat. Quæ notauit tamquam mirabilia, & utilissima; & secundum ea plures consului in casu particulari, & postea inueni idem tenere Barbosam, ex mente cuiusdam moderni in longa allegatione ad decisionem Rotæ, quam suo libro inseruit, in *pastorali part. 3. allegat. 33. num. 38. vsque ad 44.*

In quibus casibus Episcopus alternatiuam perdat, post multas am-

pliationes, & limitationes posuit Gonzales in *regul. 8. gloss. 56.* & concludit quòd ad hoc vt ea vti non possit, & vt censeatur amissa requiritur Papæ declaratio.

Finitur alternatiua morte Pontificis concedentis, aut Episcopi acceptantis, & renuntiatione seu morte civili tam Papæ, quàm Episcopi. Nauarr. *consil. 31. de prebend. & dignit. n. 2.* Gonzales in *regula 8. §. 5. proem. num. 1. vsque ad 38.* Barbosa *part. 3. alleg. 57. n. 190.*

Si transfertur ad aliam ecclesiam, vel remouetur alio quouis modo, cessat alternatiua: quia talis translatio seu remotio dicitur mors civilis; & si vult in nouo Episcopatu alternatiuam habere, de nouo petere & acceptare tenetur. Gonzales. *gloss. 54. in regul. 8. num. 14. vsque ad finem.*

Episcopus non tenetur mittere nuntium specialem ad Papæ Datarium cum acceptatione alternatiuæ, sufficit namque transmittere literas acceptationis cum nuntio, & cursore ordinario, & communi, siue cum alia quacumque persona; & hoc procedit tam quando primò alternatiuam acceptat, quàm quando secundò aut tertio. Gonzales in *regul. 8. gloss. 63. num. 6.*

Quid enim dicendum est in ista acceptatione, quando incipiat currere: & dic quòd si in dataria alternatiuam acceptat in mense Apostolico, non incipit gaudere alternatiua, nisi toto mense peracto. Sed si acceptat in mense suo, statim currit in sui fauorem: quia acceptatio, vel non acceptatio alternatiuæ est in sola facultate Ordinarij; & si elegit acceptare in principio alicuius mensis Apostolici, sibi imputet, cum potuit expectare finem talis mensis, & non præiudicare Papæ, quia in

72

73

74

75

in eius volūate fuit eligere, in quo mense acceptare volebat. Barbosa, p. 3. alleg. 53. n. 38. & 41.

76 Si beneficium in mense Episcopi (per alternatiuam) vacauerit, & eius collationem differt vsque ad mensem Apostolicum, & in mense Apostolico confert, valida est collatio, neque vitatur, quia in mense Apostolico fit. Gonzales in regul. 9. cancel. gloss. 11. num. 48. Barbosa part. 3. alleg. 57. num. 189.

77 Et postquam alternatiuam acceptauerit, non potest ab ea recedere, & dicere, Nolo ea vti, & habere menses ordinarios: quia iam non est in eius potestate. Puteus decis. 88. lib. 1. num. 1. Gonzales in regul. 8. gloss. 43. num. 135. & gloss. 59. num. 17. & gloss. 50. per rotam.

78 In generali reuocatoria non comprehenditur alternatiua, nisi de ea expressa mentio adhibeatur. Puteus decis. 215. num. 4. lib. 1. & ibi decis. 47. num. 2. Gonzales in regul. 8. gloss. 43. num. 135. & a gloss. 41. vsque ad 66. plura de alternatiua dixit.

69 Sicut enim Episcopus non residens multis plectitur pœnis, à cōtratio residens multis honoratur priuilegiis; & primò pro nulla aut causa grauissima, etiam hæresis, (quod absit) aut læsæ maiestatis, non possunt citari per quoscumque Iudices ordinarios, seu delegatos, etiam S. R. E. Cardinales, nisi de expressa commissione Papæ sua manu signata. Late Gonzales in d. regul. 8. gloss. 41. num. 4. vsque ad 8. Garcia de beneficiis part. 5. cap. 1. num. 687. fol. 471. Augustin. Barbos. multos refert in remissionibus ad cap. 7. & 8. Concil. Trident. sess. 13. Quintilianus Mandosius in tract. de monior. quest. 4. n. 7. fol. 3 Conc. Trident. de reform. sess. 13. c. 7. incipit Quoniam.

S V M M A R I V M.

Quis sit Episcoporum proprius iudex. num. 1.

Electus non confirmatus, qui ob calumnias non potuit adipisci Episcopatum, à quo indicetur. num. 2.

Quando possint citari Episcopi ad comparendum in curia. num. 3.

Quid requiratur ad hoc, ut incidant in suspensionem. num. 4.

Cardinales non Episcopi an gaudeant illo priuilegio. num. 5.

Episcopi an possint excommunicari à Vicario Archiepiscopi. num. 6.

Confirmatus non consecratus an gaudeat illo priuilegio. num. 7.

Episcopus quando possit incarcerari à Principe laico. num. 8.

Iudices seculares de causis Episcoporum cognoscentes an excommunicationem incurrant. num. 9.

An eis dantes auxilium sint excommunicati. num. 10.

An eandem excommunicationem incurrant offendentes Episcopum, qui renuntiauit loco & dignitati. num. 11.

Episcopus seipsum offendens vtrum eandem excommunicat. incurrat. num. 12.

Latrones bona Episcopi furantes vtrum eandem excomm. incurrant. num. 13.

Quis fuit primus, qui contra Episcoporum insidiatores pœnas statuit. num. 14.

Patronus percutiens Episcopum an

priuetur iure patronatus. n. 15.
 Ciuitas percutiens Episcopum quâ
 pœnâ feriatur. num. 16.
 Ciuitas an possit excommunicari.
 num. 17.
 Confirmatus non consecratus occi-

dens, an puniatur eadem pœna,
 quâ si esset consecratus. num. 18.
 Ciuitas occidens Episcopum an no-
 men perdat. num. 19.
 Consequentes vi absolutionem quâ
 pœnâ multentur. num. 20.

DE EXEMPTIONIBVS EPISCOPALIS DIGNITATIS.

CAPVT SEPTIMVM.

EPISCOPVS etiam in
 causa hæresis, (quod
 absit,) non iudicatur ab
 Archiepiscopo, Inqui-
 sitore generali, à Pa-
 triarcha, seu ab alio, quàm à Papa,
 qui aliquando has causas eorum
 Metropolitanis committit, vel aliis
 Episcopis: hæc enim commissio
 debet esse specialis, & manu San-
 ctissimi signata, & numquam plus
 prædictis Episcopis seu Primatibus
 tribuitur, quàm vt solam facti in-
 structionem sumant, processumque
 conficiant, quem statim ad Papam
 transmittere tenentur, vt senten-
 tiam proferat.

Minores autem causæ criminales
 Episcoporum in Concilio tantum
 prouinciali cognosci & terminari
 debent. c. *ideo cum sequentibus* 2. q. 6.
 c. *Episcopus* quæst. 3. c. *inquisitores de*
hæreticis. Concilium Tridentinum
de reformat. s. s. 13. can. 6. 7. & 8. c. inter
corporalia, de transl. Episcop. vers. con-
demnari. l. 10. tit. 5. part. 1. & ibi Lupus
Panormitan. in c. excommunicamus de
hæretic. num. 13. Penna in director. In-
quisitorum part. 3. comm. 77. fol. 557.
Nicolaus Emerici in director. Inqui-
sitor. part. 2. cap. 9. commentar. 8. Henri-

quez in *Summ. lib. 13. cap. 55. §. 2. lite-*
ra P. Syluester verbo Archiepiscopo,
num. 1. Iulius Clarus lib. 5. sentent. §.
final. cap. 35. vers. alterius quero. Sa ver-
bo Episcopus, num. 2. Armilla verbo
Archiepiscopus, num. 2. Sarmiento se-
lectar. interpretat. lib. 1. cap. 14. num. 8.
Simancas de catholic. institut. cap. 24.
de Episcopis. fol. 85. Nauarr. conf. 2. de
foro competenti. num. 5. Millis in reper.
verbo Episcop. vers. Episcop. postquam.
Anguianus de legibus lib. 2. controuer.
26. num. 20. Barbosa in pastor. part. 3.
allegat. 112. num. 13. Felinus in c. 1. de
iudiciis, num. 23. & in c. qua in Eccle-
siarum, de constitutionibus. Extendit
 ad promotum ad Episcopatum, qui
 sine sua culpa, fortè ob aliquorum
 calumnias non potuit Episcopatum
 adpiisci: nam iste in memoriam
 pristinae dignitatis, & promotionis,
 ab alio quàm à Papa deponi nequit.
 Petrus Gregorius *syntagm. iuris part.*
 2. lib. 15. cap. 2. num. 27.

Neque possunt citari vt persona-
 liter compareant in curia Papæ, nisi
 ob causam, ex qua priuandi veniant,
 licet causa grauissima sit, & deli-
 ctum punitione dignum: & tunc
 debet accedere specialis commissio
 Papæ, vt Pius IV. sanciuit. Quinti-
 lianus

lianus Mandosius de monitor. quest. 4. num. 7. Barbof. in pastoral. part. 3. alleg. 112. num. 7

4. Neque incidunt in interdictum à iure, vel ab homine, nisi eorum expressa mentio fiat. c. quia periculosum, d. sententia excommunicat. lib. 6. & ibi Geminian. c. si compromissar. §. huiusmodi. de elect. lib. 6. Sayrus de censur. l. b. 1. cap. 8. num. 25. Iacobus à Canibus in tract. de repras. part. 3. num. 5. Henriquez in Summ. lib. 13. cap. 34. §. 2. liter. V. & cap. 43. §. 5. lit. V. Nauarrus in Manual. cap. 27. num. 161. Azor. inst. moral. part. 2. lib. 3. cap. 32. quest. 8. Paulus Borgasius de irreg. titulo an excomm. part. 6. num. 3. Leo in thesaur. part. 3. c. 8. in princ. Marius de censur. tom. 1. disput. 10. lib. 3. cap. 5. vers. sed quari potest. Armilla verbo Episcopus, num. 10. Felinus in c. quod super his, num. 12. de fide instr. Vgolinus de offic. & potest. part. 1. cap. 2. §. 2. num. 4. Syluester, Armilla, Angelus verbo Episcopus, num. 12. 10. & 6. Riccius in prax. decis. 565. num. 1. Speculator tit. de dispens. lib. 1. part. 1. §. 5. num. 23. Fauus Incarnatus in Scrutinio tit. de suspension. vers. unde nullus. Ioann. Cephal. conf. 1. num. 55. lib. 1. tom. 1. Rodriguez tom. 3. quest. 65. art. 3. Barbof. allegat. 111. num. 1. vbi ponit aliquas suspensiones, quas incurrit Episcopus, licet de eo expressè non fiat mentio.

5. Cardinales si Episcopi non sunt, hoc priuilegio non gaudent. Felinus supra.

6. Episcopus non potest excommunicari à Vicario seu Officiali Archiepiscopi, si Archiepiscopus est in prouincia, vel propè. c. 1. §. officiales, de offic. ordinarij. lib. 6. & Gloss. & Geminian. ibi, num. 2. Rebuffus in prax. lib. 1. regul. de forma Vicarij Archiepiscopi. num. 164. Vgolinus de off. Episcop. part. 1. cap. 2. §. 2. num. 4. Millis in re-

pertor. verbo Episcop. vers. Episcopus postquam est.

7. Confirmatus non consecratus non gaudet isto priuilegio. Geminianus vbi proxim. Contrarium, nempe gaudere, tenet Vgolinus in loco citato.

8. Episcopus, qui Principis laici bona administrat, non potest ab eo carcerari pro ratione reddenda, nisi fuisset suspectus de fuga: sed à Metropolitano, & coram eo conueniri debet. Bertach. de Episcop. part. 1. quarti libri, num. 21. Escouar. de ratiocinijs c. 7. n. 13.

9. Iudices seculares de causis Episcoporum vel Ecclesiasticorum cognoscentes quocumque titulo sunt ipso iure excommunicati. c. nouerit 49. c. grauem de sentent. excomm. & per bullam cœna §. 16. & ibi Armilla, & Viualdus. Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 69. Leo in thesaur. part. 3. cap. 7. num. 62.

10. Dantes auxilium, consilium & fauorem in prædictis, & iurisdictionem fructus, redditus, & prouentus ad Episcopos pertinentes impediens, per dictam bullam sunt excommunicati: & insequentes, vel iniuriosè eos percutientes, capientes, seu vanientes, & tam mandantes quàm approbantes, facientes, consulentes. Extrauagans & si Domini, de pœnitent. & remiss. Soto in 4. sentent. dist. 22. quest. 2. art. 3. col. 10. Fauus Incarnatus in scrutinio, tract. 12. de excomm. vers. 9. Clement. si quis suadent. & ibi Card. Depènis. Nauarr. consil. 31. de sentent. excomm. num. 3. Candelabr. aur. in bulla cœna, casu 11. num. 85. Armill. verbo excomm. excommunicat 3 num. 1. Zerola in prax. verbo Episcop. part. 2. num. 12. Nauarrus in Manuali super dict. bullam cap. 27. num. 67. Marius de censur. tom. 1. lib. 5. cap. 1. disp. 12. de excomm. contra offen-

11 dentes Pralatos & cap. 3. col. 5. vbi dicit,
 eandem excommunicationem in-
 12 currere offendentes Episcopum, qui
 loco & dignitati renuntiauit. & in d.
 cap. 1. col. 3. quod Episcopus, qui se
 ipsum offendit, si lætio non est enor-
 mis, non incurrit excommunicatio-
 nem bullæ Cœnæ.

13 Latrones & similes, qui Episco-
 porum bona vsurpant, non incur-
 runt excommunicationem: nam
 ad hoc non sufficit qualiscumque
 vsurpatio, sed vt res Ecclesiæ. Leo
 in thesaur. part. 3. cap. 7. num. 48.

14 Conspiratores, persecutores, seu
 insidiatores suorum Episcoporum
 curiæ tradendos instituit S. Fabianus
 Papa. Cardinalis Baronius anno
 Domini 1074. Gregorij VII. anno 2.
 num. 6.

15 Qui Episcopum occidi intenta-
 uerit, per se, vel per alios Iuspa-
 tronatus, quod in illa habet Eccle-
 sia, amittit. Petrus Gregor. syntagma-
 tum lib. 17. part. 2. cap. 4. num. 16.
 Zerola in praxi part. 1. verbo Episcop.
 num. 27.

16 Ciuitas proprium Episcopum
 percutiens, dignitate Episcopali
 priuatur: & interdicitur, non ex-
 communicatur; (quia ciuitas non
 potest excommunicari.) c. inter nos
 vltim. §. egeat 25. q. 2. Ioannes Ran-
 dei de dispensat. casu 42. Cardinalis
 Tuschus litera C, conclusio. 102. n. 2.
 Rebuffas in praxi beneficior. lib. 1.
 cap. 25. num. 43. Zerola & Marius
 supra. Additionator Abbatis in c. 1.
 de translat. Episcopi, liter. C. Gutierrez
 canonica lib. 2. cap. 30. num. 11. alios
 referens.

18 At verò si consecratus non erat,
 sed tantum confirmatus, non pri-
 uatur dignitate Episcopali. Baldus
 in l. si nondum c. de furtis. & Iason in
 l. 2. col. 2. c. de in officioso testam. quos
 sequitur Couartuias lib. 2. variar.

cap. 9. num. 10. Alphonf. de Hofeda de
 incompatibil. beneficior. cap. 23. n. 113.
 Gutierrez supra.

19 Sed in casu quo offendant confir-
 matum consecratum, & priuetur
 dignitate Episcopali; non tamen
 nomen ciuitatis perdit. Bart. in con-
 stitut. qui sint rebelles. verbo Lombar-
 dia num. 6. Bouadilla in politica lib. 2.
 cap. 17. num. 15. Gratianus disceptation.
 tom. 2. cap. 291. n. 37. & 38.

20 Consequentes vi vel metu abso-
 lutionem sententiæ excommunica-
 tionis, suspensionis, vel interdicti,
 absolutio annullatur, & nouam ex-
 communicationem incurrunt. c. vni-
 co, de his qua vi. lib. 6. & ibi Gemin-
 nian. num. 3. Leo in thesaur. part. 3. c. 7.
 num. 87.

S V M M A R I V M.

Episcoporum ordo quos gradus ha-
 beat. num. 1.

Episcoporum ordo an honorabilis.
 num. 2.

An sint de iure diuino, & succedant
 Apostolis. num. 3.

Clausula illa. D. Ioannes, Dei &
 Apostolica sedis gratia Episcopus
 Auriensis, ad quid. num. 4.

An sit de iure diuino quod Toleti
 aut Valisoleti sit Episcopus.
 num. 5.

Diuisio diocesum & creatio Episco-
 patuum à quo iure. num. 6.

An possint creari Episcopi sine titu-
 lo. num. 7.

Iurisdiictionis potestas an sit de iure
 diuino. num. 8.

Papa an possit omnes Episcopos de-
 ponere. num. 9.

Vtrum illis prohibere possit Sacra-
 mentorum

- mentorum collationem. num. 10.
 Et quid si interuenit consilium Cardinalium S. R. E. num. 11.
 Potestatem conferendi Sacramenta ordini Episcoporum reseruata, an tollere Papa possit. num. 12.
 Abbas Panormitanus, & Innocentius increpantur ab Alphonso de Castro, Couarraua, & ab aliis. num. 13.
 Vtrum possit Papa impedire executionem ordinis Episcopalis. num. 14.
 An peccent Episcopi administrando ea, quae eis competunt ratione ordinis, si prohibitio Papae interueniat. num. 15.
 Episcopus an sit par Papae. num. 16.
 Papa an dici valeat se esse Episcoporum Dominum. num. 17.
 In Ecclesia nihil clarius Episcopo. num. 18.
 Papa Episcopos, magni facit, & vocat eos fratres: & Cardinales filios. num. 19.
 Cardinales quare aliquando appellantur fratres. num. 20.
 Aliquando quis ex persona alterius consequitur, quod, ex sua non potest. num. 21.
 Episcopatus an sit dignior aliis ordinibus, & an Christus fuit Episcopus. num. 22.
 Vtrum sit maior ordo in Ecclesia, & quare se Episcopum nominat Papa. num. 23.
 Si Episcopus eligatur in Papam, an debeat consecrari iterum. num. 24.
 Habent Episcopi excelsum honoris fastigium. num. 25.
 Dignitas Episcopalis ordinata ante aduentum Christi. num. 26.
 Episcopus est frater, & Coepiscopus Papae. num. 27.
 Si Papa non exprimit cui scribat, cui scribere praesumatur. num. 28.
 Papa est inter Episcopos sicut Petrus inter Apostolos. num. 29.
 Sunt membra, & pars corporis Papae. num. 30.
 Tenent in Ecclesia locum, quem Princeps Sacerdotum in synagoga. num. 31.
 Et Princeps Sacerdotum: & carpitur impius Caluinus. num. 32.
 Est prima dignitas post Papatum. num. 33.
 Est maior Presbytero Cardinali. num. 34.
 Augustinus ob quid venerabatur Hieronymum. num. 35.
 Episcopus commensalis Cardinalis S. R. E. an dici valeat quod eius familiaris sit. num. 36.
 Excitantur Episcopi ad maiestatem suae dignitatis conseruandam. num. 37.
 Cupiditas omnium malorum radix. num. 38.
 Cardinales S. R. E. an inferiores, seu superiores Episcopis. num. 39.
 Episcopi an sint minoris dignitatis quam Cardinales. num. 40.
 Episcopatus an iure diuino maior sit Cardinalatu. num. 41.
 Episcopatus an iure diuino maior sit Presbyteratu. num. 42.
 Cardinalium origo. num. 43.

Cardi

- Cardinalatus Presbyteratui quid addat, & quid Abbatia Monachatu.* num. 44.
- Antiquitus Curati ac principales Sacerdotes cuiuslibet Ecclesie Cardinales appellabatur.* n. 45.
- Papa an possit Episcopum sine causa deponere.* num. 46.
- Petrus an potuit aliquem sine causa remouere ab Apostolatu: & utrum Papa possit Episcopatum inuito Episcopo sine causa diuidere.* num. 47.
- Episcopus est Princeps Ecclesie.* num. 48.
- Vtrum sit maior Imperatore.* num. 49.
- Est ordinarius sui Regis.* n. 50.
- An possit excommunicare Regem seu Imperatorem.* num. 51.
- Constitutio facta in octaua Synodo generali ponitur.* num. 52.
- Reges & Principes qualiter Episcopos sint veneraturi, & an debeant eis assignare sedem in parte dextera.* num. 53.
- Valentinianus Imperator miraculose percutitur ob irreuerentiam Episcopo exhibitam.* num. 54.
- An iuri consentaneum, quod Rex, quando Episcopus accedit, reuenter assurgat.* num. 55.
- Princeps à clarissimis salutatus an assurgere debeat.* num. 56.
- Imperator Caralus IV. quid faciebat cum Cardinali de Columa.* num. 57.
- Episcopus an sit clarissimus.* num. 58.
- An debeant osculari manus Regis, seu Imperatoris.* num. 59.
- An nostri Episcopi dici possint esse nostri Regis Philippi Vassallos.* num. 60.
- Subditus an potius Episcopo suo quam suo Regi subuenire debeat.* num. 61.
- Quomodo suo Episcopo scribere debeat.* num. 62.
- An coram eo genuflectere teneatur.* num. 63.
- Genuflexionis reuerentia Principibus excelsis tantum debita.* num. 64.
- Episcopus Princeps excelsus dicitur.* num. 65.
- Reges curare debent quod Episcopi venerentur.* num. 66.
- Constitutio Francorum Regum ponitur.* num. 67.

DE EXCELLENTIA
EPISCOPATUS.

CAPUT OCTAVVM.

Sunt enim Episcoporum Ordo quadripartitus est, in Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, & Episcopos, c. clericos. *versfordo. 21. dist. c. unico. §. final. de statu regularium, lib. 6. l. 1. cum sequentibus tit. 5. part. 1.* Soto de iustit. lib. 10. *quest. 1. art. 3. col. 5.* Ioannes Garcia de nobilit. *gloss. 48. §. 3. num. 8.* Roman. *en su republica Christian. lib. 3. cap. 5. vers. san Isidro.* Barbosa in *pastorali, titulo 1. & 6. per totum.*

2 Ex istis enim dixit, *lex 1. tit. 5. part. 1. los mas honrrados son los Obispos que maquer à Papa e Patriarchas, e Primados, e Arcobispos, segun dixè adelante pero todos estos son Obispos, como quier que aian los nomes de partidos: & ibi Lupus.*

3 Sunt enim instituti de iure diuino, & succedunt Apostolis per quamdam similitudinem, & proportionem. *c. Ecclesia 35. dist. c. in nouo 21. distinct. c. legimus. 29. dist. c. Dominus 23. dist. c. quorum vices 69. dist. c. loquitur 29. quest. 1. Gloss. in c. Abbates de privilegiis lib. 6. l. 1. l. 17. l. 41. l. 66. tit. 5. part. 1. & ibi Montalno. & Lopez. Concil. Trident. de sacram. ordin. *sess. 23. cap. 4.* Diuus Thomas 2. 2. *quest. 185. art. 5. num. 9.* Soto in 4. *dist. 24. quest. 2. art. 2. col. 5. tom. 2. & tom. 1. 9. 1. dist. 21. art. 4.* Petrus Soto in *lect. de institut. Sacerdot. lect. 1. tit. de sacram. Ordinis. §. 1.* Anton. de Præris, *de iurisdic. Episcopi, c. 6. col. 3. num. 27.**

Rodeanus de *simonia, tom. 2. cap. 16. num. 57.* Soto de *iustit. lib. 10. quest. 1. art. 3.* Grylaldus in *decis. fidei cathol. verbo Episcopus, obiect. 3.* Baldus in *c. solita de maior. num. 2.* Stunica de *vera relig. cap. 28. lib. 3.* Coninck de *sacram. tit. de sacram. ordinis, disp. 20. dub. 4. num. 25.* Panormitan. in *c. tra nobis. de confirm. util. vel inutil. n. 11. & in c. per venerabilem qui filij sint legitimi, num. 20.* Tuschus *liter. E. verbo Episcopus conclusion. 237. num. 20.* Bertachin. de *Episcop. in praludio. num. 4.* Ioann. Randei de *dispens. in pralud. num. 4.* Cataldin. de *translat. sacri Concilij num. 9. tom. 3. diuers.* Petrus de Monte de *primatu Papa, & Monarchia Concilior. sum. 1.* Andreas Siculus de *prestant. Cardinal. quest. 1. basilica 1. num. 10.* Hugo de *officio quatuor Pralator. in arbore status humani generis.* Troilus Maluetius de *oblacionibus imagini factis, 4. part. num. 3.* Victoria in *relectionib. de potest. Papa, relect. 2. conclus. 3. num. 9.* Selua de *beneficij, part. 1. quest. 4. n. 32.* Syluester *verbo Episcopus, num. 1.* Ioannes de Montaygne de *bigamia, quest. 1. n. 7.* Lancellotus in *templo, lib. 2. cap. 5. in princ.* Syluester *verbo Episcopus, n. 1.* Ioannes Garcia de *nobilitate, gloss. 48. §. 3. num. 55.* Agia de *exhibendis aux. fundam. 3.* Petrus Gregorius *syntagmar. part. 2. lib. 11. cap. 2. n. 7.* Gutierrez *canonicar. lib. 1. cap. 27. num. 14.* Suarez de *legib. lib. 4. cap. 4. num. 2. & 3.* Holeda de *benefic. incompatib. part. 1. num. 5.* Valenzuela *conf. 35. n. 119.* Gambarus

M

de potestat. Legati, fol. 25. num. 8.

- 4 Neque huic conclusioni obstat profectò communis practica loquendi in claufula illa, (D. Ioannes Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Auriensis:) nam hæc ponuntur in superioritatis recognitionem; nam licet de iure diuino eorum dignitas & iurisdictio sit, non tamen eorum electio, quia ab ipso Papa fit, & confirmatio: & cum à Papa munus confirmationis recipiant, iustissimè dicunt, sua gratia & beneuolentia mediante, esse Episcopos. Nam de iure diuino non est quoddam Petrus aut Ioannes sit Episcopus, & cum Papa Petrum aut Ioannem eligat, aut si est presentatus, confirmat sic de ipsius gratia factus dicitur. Vel dic, quoddam licet sint de iure diuino, de iure Pontificio est quod Tolertana in ciuitate, aut in
- 5 Vallisoletana sit Episcopus, quia diœcesum diuisio est de iure positiuo, & etiam creatio Episcopatum. Rodeanus de simon. cap. 18. num. 4. &
- 6 sic pro hac etiam parte dicunt Apostolicæ sedis gratia Episcopus talis tituli: nam sine titulo, vt diximus supra, creati non possunt; & sic videtur quod assignatio tituli facta à Papa, iuncta consecratione, faciat Episcopum.
- 7 Et ideò quia potestatem quam habent iurisditionis in genere, est de iure diuino, vt tenent supra telati, Gambarus, Victoria, Antonius de præ. Rodeanus, & alij, non potest Papa omnes Episcopos deponere. c. per principalem; & ibi gloss. 9. q. 3. Andreas Siculus de præstantia Cardinal. part. 1. basilica 1. num. 93. Pannormitan. in c. tua nobis, final. de confirmat. vil. vel inutil. num. 10. Troilus Maluetius de oblationibus imaginibus factis, part. 2. n. 11. Laudensis de principibus, quest. 164. Gregorius Lopez

in l. 4. tit. 5. part. 1. & Montaluo in l. 2. tit. 5. part. 1. Antonius de Roselis de potest. Papa & Imperatoris, summ. quis iudex Papæ sit, num. 7. Ioannes Montaigne de bigamia, quest. 7. num. 8. Abbas in c. quanto. de consuetudine, num. 11. Agia de exhibendis auxili. fundament. 4.

At verò poterit eis prohibere Sacramentorum collationem, quod sine grauiissima & rationabili causa facere non potest, quia id esset contra vniuersalem statum Ecclesiæ statuere, quem decolorare sine dubio nequit. Abbas, Gregorius Lopez, & Maluetius supra.

Et quoddam non possit statum Ecclesiæ decolorare etiam cum consilio Cardinalium. Guillel. Benedictus in c. 8. ainiutius de testam. verbo & uxorem nomine Adelayfam. decis. 2. num. 137. fol. mibi, 92. col. 1.

Potestatem verò conferendi illa Sacramenta, quæ sunt Episcopis reseruata ratione ordinis Episcopalis, vt est ordinare, confirmare, & similia, tollere nequit Papa: quia à Deo, non ab ipso recipiunt; ita vt etiam interueniente Papali prohibitione, collatio istorum Sacramentorum erit vera ac firma. c. quoddam quidam 1. quest. 1. c. ordinationes 9. q. 1. Gloss. in c. manus. de consec. dist. 5. Couarr. variar. lib. 1. cap. 10. num. 8. Pineda in monarchia Ecclesiæ. part. 2. tom. 2. lib. 12. cap. 1. §. 2. & part. 3. tom. 3. lib. 17. cap. 4. §. 2.

Contrarium tenuerunt Abbas, Innocentius, & alij, quos redarguunt Alexander de Ales, Ioannes Maior, & Adrianus V. I. & reputata pro hæretica ab Alphonso de Castro lib. 2. de iusta hæreticorum punitione cap. 22. quos refert Couarruius ubi supra.

Sed licet tollere nequeat prædictam potestatem, poterit impedire

exccu

executionem ordinis Episcopalis circa Sacramenta, siue generali, siue particulari prohibitione, ad hunc effectum, vt post prohibitionem Episcopus ordinans, confirmansve peccet, licet quæ fecerit firma remaneant, & valida: quia potestatem illam à Deo, non à Papa accipiunt, Couarruias, & Castro *vbi. supra.* & Pineda *dicto lib. 12. c. 1. §. 2. & lib. 17. cap. 4. §. 2.*

15 Et hæc est ratio: nam illa quæ episcopis competunt ratione Ordinis, licet prohibeantur à Papa, nihilominus valida erunt, licet peccent episcopi; vt est confirmare, ordinare, & similia. At verò si vetat exercere illam potestatem, quam habent circa consecrationes, altarium benedictiones, seu alia sibi iure humano, & positiuo concessa, in hunc sensum, vt acta ab eis nullius momenti sint, quid exerceant per talem inhibitionem annullatur. Gloss. *singularis, in c. manus de consecrat. dist. 5.* Castro, Couarruias, & Pineda *suprà.*

16 Est par Papæ, quantum ad Ordinem & consecrationis rationem, non quoad iurisdictionem. *c. in nouo. & ibi Gloss. 21. dist. c. loquitur 24. q. 1. l. 1. tit. 5. part. 1. l. 3. eodem tit. & potest. ibi: Apostolico de Roma. bispo es tambien como los otros.* Andreas Siculus *de præst. ant. Cardinal. part. 1. basil. 1. n. 8.* illis verbis: Episcopi sunt æquales Papæ quoad ordinem. Victoria *in relection. de potest. Ecclesia, relect. 2. conclus. 4. num. 10. & conclus. 2. num. 27.* Hugo *de offic. quatuor Prælator. summ. de secundo Prælato.* Petrus à Monte *de primatu Papæ part. 1.* Cardinalis *in Clement. vltima de priuileg. num. 7.* Paulus de Citandinis *de iure patronatus part. 7. num. 13. & 14.* Laudensis *de principibus quest. 165.* Panormitan. *in c. quam grauis, de crimine falsi, n. 3.*

Felinus *in c. cum nobis, num. 5. de præscript. Francus in c. unico de venerat. Sanctor. lib. 6. num. 2.* Monachus *in præfat. sexti Decretalinum, & ibi Probus in additionibus num. 4.* Bonifacius de Vitalinis *in Clemen. Archiepiscopo de priuileg. num. 38.* Lancellott. *in templ. lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 1.* Garcia *de nobilitate, gloss. 48 §. 3. num. 8.* Soto *de iustit. lib. 10. q. 1. art. 3. col. 6.*

Et ob id Romanus Pontifex non Dominus Episcoporum, sed vnus ex ipsis dicitur. Geminianus *in c. fidei. de summa Trinitate num. 13. lib. 6.* Gregorius Lopez *in l. 5. tit. 5. p. 1.*

18 In Ecclesia Dei nihil est clarius, nihil beatius Episcopo. Philip Probus *vbi supra num. 4.*

19 Et sic Papa Episcopos magni facit, & fratres, & Coepiscopos appellat. Mandosius *in prax. tit. de inhibiti. quest. 7. num. 7.* Cardinales autem vocat filios: nisi quando promiscuè loquitur. Gloss. *in extrauagant. execrabilis. Ioann. 22. de præbend. verbo, cum fratribus, ibi, quòd quando Papa de Cardinalibus loquitur indefinitè, vel promiscuè appellat omnes fratres, & potest ratio reddi: quia licet soli Episcopi Cardinales regulariter, & specialiter fratres, ceteri verò filij appellentur. c. quam graui de crimine falsi. c. licet dilect. de testibus. c. dilectus de præbendis.* Ne igitur Episcopi notabili fraterno nomine nuncupandi, vt ibi negligi videantur, ideò & alij propter alios fratres appellantur: & Domini Cardinales non Episcopi, qui fraterni nominis appellatione non sunt nuncupandi. *d. c. quam graui. nisi propter illos qui Episcopi sunt, fratres appellari merentur. Sicuti nepotes ex filiis, qui verè filij non sunt, nec sic appellari consueuerunt. l. quod si nepotes. ff. de testament. tutela. §. si quis filius institut. qui tutores dare possunt.*

30 electi ibi, quæ vos cum Beato Petro tamquam membra de membro habere, & catholici capitis unitatem seruare declarent. Petrus Gregorius *syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 3. num. 8.* Lancellott. *in templo, lib. 2. cap. 2. de Cardinal. §. 3. n. 17.*

31 Et tenent in Ecclesia locum quem Princeps Sacerdotum in synagoga occupabat. Coninck *de sacram. titulo de sacrament. Ordinis, disp. 10. dub. 4. num. 25.*

32 Et est Princeps Sacerdotum, & intet illos adest tamquam Princeps inter suos consiliarios: non tamquam Consul inter Senatores (vt impiè sceleratissimus Caluinus dixit) Coninck *vbi proxim. num. 28.*

33 Episcopus est prima dignitas post Papatum, & in ecclesia secundum locum obtinet: quia in primo loco est Papatus, & in secundo episcopatus. *c. ante omnia & ibi gloss. 40 dist.* Ludouicus Bologninus *de indulgentiis, num. 22.* Hugo *in arbore status humani generis.* Antonius de Prætiis, *de iurisd. Episcopi cap. 6. col. 3. num. 27.* Rodeanus *de simonia cap. 16. n. 5.*

34 Episcopus maior est Presbytero Cardinali. Gloss. & Nota marginalis *in c. unico de relig. & venerat. Sanctior. lib. 6. & ibi Francus num. 2. Gloss. in c. quamquam 2. quest. 7. vbi Gloss. dicit, quod licet Diuus Augustinus Diuū Hieronymum humiliter venerabatur, id non erat quia maior esset in dignitate, sed in sanctitate. et ibi Nota Marginalis, Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 1. casu 70. num. 6.* Baldus *in c. bona memoria, num. 1. & 2. de postulat. Prælatorum.* Antonius de Prætiis, & Rodeanus *suprà.* Iason *in l. 1. ff. de offic. eius cui mandata est iurisdic. n. 15. & in l. imperium. n. 3.* Anguisola *volum. 1. conf. 307. num. 24.* incipit respondendo. Probus *in ad-**

dit. ad præfat. Monachi, num. 4. in 6. Boherius *de ordine graduum 1. summ. num. 16.* Geminianus *in præm. §. sanè. num. 5.* Abb *in c. cum Apostolus, num. 1. de censib. ibi, episcopi sunt magis honorandi quàm Cardinales.* Felinus *in c. quod super his, num. 14. de fide instrum.* Casaneus *in catalogo part. 4. conf. 32. vers. licet sint multi.* Petrus Gregorius *syntagmat. part. 1. lib. 15. cap. 4. num. 4.*

Ex quo inferunt Rebuffus *in prax. part. 3. signatura verbo annexorum in fine & Mandosius de signatur. grat. titulo de prouisis, col. 20. fol. 48.* quod si aliqui episcopi commensales, aut familiares continui fuerint alicuius Cardinalis, non potest dici quod eius familiares sint: quia eo maiores sunt, & est receptum in curia, propter eorum singularem dignitatem. Quod est singulare contra episcopos commensales Cardinalium, & etiam episcoporum, qui dicunt, *el Cardinal mi Segnor.* & ego multoties vidi quemdam episcopum, alterius episcopi diuitis commensalem continuum, ac socium, qui semper dicebat *el Obispo mi Segnor.* Si in ordine pares sunt, & amborum æquale est meritum, & vna consecratio, ad quid tam vana, inutili, & inani submissione ac vrbanitate vtuntur, ex quo contemptibilem ac despiciabilem episcopalem dignitatem reddunt. Nam si dicunt *el Obispo mi Segnor,* hæc submissio non fit idè quia est episcopus cui fit, sed quia opibus valet, & ab eo aliquid expectat. Non ergo multitudo donorum inclinet vos, Domini episcopi, vt propter cupiditatem (quæ omnium malorum radix est) magnitudinem vestram deponatis, cum ignominia totius Ordinis episcopalis.

At verò contra nostram conclusionem stat non parua Doctorum

caterua dicentium, episcopus inferiores esse Cardinales S. R. E. quorum sententiæ sic sunt conciliandæ: quòd qui dicunt episcopos maiores esse quàm Cardinales S. R. E. debent intelligi quoad Ordinem: qui verò quòd inferiores, quoad iurisdictionem. Itaque licet episcopi maiores sint, & Cardinalibus superiores quantum ad Ordinem, ipsis inferiores sunt quoad officium, & gubernationem: & Cardinales superiores, quia eorum officium maximum est, & omni veneratione dignum. et huius sententiæ sunt Gambarus *de offic. Legati*, lib. 7. num. 122. Lancellotti *in templo*, lib. 2. cap. 2. *de Cardinalibus*, §. 3. Borgasius *de irregular. part.* 6. num. 4. Cephalus *lib. 1. conf. 1. num. 50. usque ad 52.* Marquetanus *de comm. tom. 1. part. 1. cap. 1. & 2. de commiss. appellationis num. 153.* Gryfaldus *in decis. fidei catholica, verbo Cardinales*, obiect. 9. Decianus *responsor. lib. 1. quæst. 2. cap. 2. art. 2. n. 30.* & est communis opinio ab omnibus recepta.

- 40 Sed quidquid sit, episcopi non sunt minoris dignitatis quàm Cardinales. Cephalus *ubi prox. num. 32.*
- 41 et nullo authoris patrocinio fretus audeam dicere, episcopatum Cardinalatu maiorem esse iure diuino, & probo sic. episcopatus iure diuino maior est presbyteratu. *c. in nouo 21. dist. Soto in 4. sentent. dist. 34. quæst. 2. art. 2. col. 3. circa medium tom. 2.* Petrus Soto *in lection. de inst. Sacerdot. lect. 2. de officio omnium ordinum.* Coninck *de Sacram. titulo de sacrament. Ordin. disp. 20. dub. 4. num. 21. & 30.* Suarez *tom. 4. de penitent. disp. 29. sect. 1. num. 4.* Gryfald. *in decis. fidei, verbo Episcopus*, obiect. 3. Rodriguez *tom. 4. de sus obras, cap. 67. de Obispos, num. 20.* Barbosa *in pastorali, cap. 1. n. 26. fol. 19.*

Cardinales autem diximus supra de iure positiuo esse, & Pontificio, à Diuo Syluestro primò creatos, in generali Synodo post Constantini Imperatoris donationem celebrato. Nam antea licet multi Diaconi & Presbyteri fuissent, in vrbe Romana aliquas exemptiones aut priuilegia non habebant: adueniente verò Constantinia Mgni donatione, clericos in Romana ecclesia assistentes decorante: & cum ex tunc multitudo clericorum ad urbem concurrentium cresceret, vt dictis priuilegijs gaudere possint, ex quo consilio & perturbatio sequebatur; sanctus Syluester generalem Synodum congregauit, vbi diuino Spiritu inspirante, elegit ex omnibus Presbyteris & Diaconis illos, quos sibi magis idoneos visum fuit ad eum consolandum, & vt particulariter ecclesiæ Romanæ interuissent, sibi que & successoribus in Papatu fidelissimos, assiduos, & perpetuos socios in periculis & laboribus præberent: vt sicut gaudebant honore, fruenter laborarent. et hos esse principales inter omnes Presbyteros & Diaconos in vrbe habitantes voluit, & quòd illi tantum priuilegijs à Constantino concessis gauderent, non verò alij: & vt eorum consilio, & prudentia, Pontificem in gubernatione adiuuarent, & sic aliqui eorum positi fuerunt per ecclesias Romæ tamquam Curati, vt ibi opera charitatis exercerent.

Sequitur igitur ex Diaconis & Prebyteris fuisse electos, & sic communiter dicitur Cardinalatum nihil addere Presbyteratu, nisi paucissimam qualitatem: sicut Abbacia ad Monachatum ferè nullam seu paucissimam qualitatem addit. Andreas Siculus *de præstantia Cardin. quæst. 7. basil. prima partis, num. 2. & 4.* Sed si Card

Cardinalatus nihil Presbyteratu addat, & in totum eius locum obtineat, & sic antiquitus omnes Curati, & principales dignitates cuiuslibet Ecclesie Cardinales appellabantur. *Laudensis de Cardinalibus, quest. 1. §. Siculus de praestantia, part. 1. basilica 1. num. 25.* ibi olim autem principales Sacerdotes in quacunque Ecclesia dicebantur Cardinales. *Soto in 4. sentent. dist. 24. quest. 2. art. 4. col. 4. in fine*, & hodie Cardinales S. R. E. Presbyteri dicuntur, & Diaconi, & cum Presbyterorum ac Diaconorum locum obtineant, & sic hodie denominantur, sequitur euidenter fatendum, Cardinalatum quoad ordinem inferiorem esse Episcopatu: cum Episcopatus iure diuino maior sit Presbyteratu, non solum dignitate, sed ordinis potestate: vt *Coninck, ubi supra, dist. num. 30.*

46 Possè Papam Episcopum sine causa deponere, tenet *Selua de beneficiis p. 4. q. 8. n. 11.*

In contrariam sententiam est *Panormitan. in c. tua nobis fin. num. 12. & 13. de confirmat. utili vel inutili*: illis verbis: *Quemadmodum non licebat Petro aliquem à suo remouere Apostolatu sine causa, ita non licet Papæ sine causa Episcopum deponere: neque Episcopatum sine causa inuito Episcopo diuidere, c. multis 16. quest. 1. neque de vno Episcopatu ad alium, causa legitima cessante, & eo repugnante, transferre.*

48 Episcopus est Princeps Ecclesie, *c. Ecclesie Principes, 35. dist. c. quorum vice, 56. dist. c. si quis de maiori & obed.* *Siculus supra num. 13.* *Franciscus de Pauinis de offic. Capituli sede vacante, prelud. 6. num. 15.* *Soto in 4. sent. dist. 21. quest. 1. art. 4. col. 2.* *Syluester verbo Princeps, num. 1.* *Coninck*

ubi supra, & disp. 20. dub. 9. num. 88. *Zerola in prax. part. 2. verbo Episcopus, num. 13.* *Riccus in prax. decis. 599. num. 1.* *Suarez de legibus lib. 4. c. 4. num. 2.* *Lancellot. in templo, lib. 2. cap. 5. num. 6.* *Ioann. Garcia de nobilitate gloss. 48. §. 3. num. 15.* *Agia de exhibendis auxiliis fundam. 19.*

Est maior Imperatore, seu Rege. *49 Concilium Trid. de reform. sess. 1. & tanta differentia adest inter Episcopalem & Regiam dignitatem, quanta inter Solem & Lunam, c. solita de maiori & obedient. c. quoniam 18. dist. c. nullus 63. dist. c. quis dubitat. c. duo sunt, c. si Imperator. 96. dist.* *Cardin. Bellarm. in apologia pro responsione ad Iacobum Regem Anglia, cap. 4. de comparatione Regis & Cardinalis, in princ. Petrus à Monte de primatu Papa, summ. 4. in fine.* *Laudensis de Principibus, quest. 5. 17.* *Hugo de officio quatuor Prælator. summ. de quarto Prælato, vers. ex illa autem donatione. in pr. Casaneus in catal. part. 7. conf. 1. vers. sicut excellunt. Panormitan. in c. omnes & in c. solita. de maior. & ob. Petrus Gregorius syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 1. num. 10.* *Borgal. de irregularit. titulo an excomm. part. 6.* *Bouadilla in politica, lib. 2. cap. 17. num. 12.* *Guidus Bancirolus conf. 119. num. 33.*

Et est ordinarius sui Regis, si intra suam Diocesim Rex habitat. *50 Innocent. in c. quod super his de voto.* *Ioannes Lecier in tract. de primo genitura lib. 3. quest. 7. num. 7.* *Lancellot. num. 6.* *Guidus Bancirol. num. 23. & con. 178. num. 8. incipit, dum in humanis.*

Vnde euenit posse Regem aut Imperatorem sibi subditum, & super hoc non priuilegiatum excommunicare, *c. quoniam 18. dist. c. Valentinianus 63. dist. c. duo sunt, 96. dist. c. dilecto. de sententia excomm. lib. 6.* *Antonius Corseti de potestat. Regia. p. 4. num. 23.*

num. 23. Bertach. in tract. de Episcopis, part. 1. quarti libri, num. 18. & 19. & in tract. vectigalium, part. 1. num. 43. Laudens. de Principibus, quæst. 61. Azeuedo in l. 1. tit. 5. lib. 5. recopil. Bouadilla, Lancellott. Bancirol. ubi supra Ioannes Sebbastian. è Societate Iesu, in libro, de los bienes del Sacerdocio, in proæmio ad lectorem, ubi refert verba Constitutionis factæ in 8.

52 Synodo generali. capite 14. quæ est in hunc modum. Los Emperadores, y los Principes (dice la sacra Synodo,) que se tienen por piadosos, y Christianos, conofcan que los Obispos son sus iguales, porque así los Obispos los es. n reprehender de sus excessos, y ningun Obispo sise encontrare con los Principes se apee ni se ponga de rodillas de lante de ellos. Si alguno lo contrario hiciere que de suspenfo por un anno y el Principe que lo tal consintiere, que de excomulgado por dos annos.

53 Ex qua inferes quanta debeatur à Regibus & Principibus Episcopis reuerentia: & quòd Reges & Principes debent episcopis subiacere, & eorum monita humiliter suscipere, reuerenter assurgere, caput inclinare, & venerabilem sedem iuxta se ad partem dexteram assignare, c. quis dubitet. cum sequentibus 96. dist. c. solita. de maior. & obedient. ibi: cum alij Reges & Principes episcopis suis sicut debent reuerenter assurgant, & eis iuxta se venerabilem sedem assignent. & ibi Panormitan. num. 7. Antonij Corseti ubi prox. Azeuedo in l. 1. tit. 4. lib. 6. recopilat. Leo in thesaur. part. 1. cap. 11. num. 26. Casaneus in catal. part. 4. conf. 25. & 28. Laudens. de dignitatib. quæst. 10. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 11.

54 Ita summo episcopo Christo Iesu hæc episcoporum veneratio placet, quòd in denegantes seuerè animad-

uertit: vt visum quando Imperator Valentinianus 11. ob importunas vxoris suæ preces, nolens reuereri episcopum Turnonensem Diuum Martinum, neque assurgere in eius aduentu, statim cum in præsentia Imperatoris comparuit, fella, & stratum mirabiliter fuit accensa, & tunc veste Imperiali combusta, ne & ipse combureretur, celeriter assurgens sanctissimo episcopo appropinquanti humiliter occurrit, & venerabilem iuxta se sedem assignauit. Refert Gregorius Turonensis in libro de miraculis Diui Martini.

55 Quod iuri consentaneum sit, probatur: quia Imperator, vel Rex, 56 cum à clarissimis salutatur personis, aliquantulum eis assurgere debet. l. cum saluatus. c. de sentent. passis & restitutis, & ibi Gloss. verbo, precessit, id est, aliquantulum eis assurgens, & ibi Scribentes, Casaneus in catalog glor. mundi, part. 7. conf. 3. vers. 10. Angelus in d. l. cum saluatus. ubi refert, quòd Imperator Carolus I V. propter Cardinalem de Colonna, circa quem nimis curialiter se gerebat, quotidie in eius aduentu assurgebat: referunt Felinus in rubrica de maior. & obed. num. 8. Siculus de præstant. Card. basilica 1. num. 40. Gratianus disceptat. cap. 284. num. 12. Boherius de auth. magni conf. part. 3. num. 49. Auiles in capit. prator. in proæm. Gloss. verbo salud y gracia, num. 4. Lancellottus in templo, lib. 1. cap. 1. §. 4. de off. cancellarij.

58 episcopus autem clarissimus est, vt testatur Baldus in l. ad similitudinem, c. de Episcopis & clericis. Geminian. in c. final. de sentent. & re iudicata, lib. 6. num. 9. ergo clarissimorum priuilegio gaudere debet. & tã à Regibus, quã ab Imperatoribus honorari, & reuereri, eodem modo & stylo seruato clarissimis competente.

59 et quia Regibus superiores sunt, valde increpantur ab Archidiacono in c. duo sunt. 96. dist. eo quod Imperatoris aut Regis osculantur manus, nisi Episcopi comites fuissent: nam ratione feudi, vel temporalitatis permittitur. Humada in l. 48. tit. 6. part. 1. gloss. 8.

60 Sed nihilominus suum Regem reuereri, ac venerari tenentur: nam ex lata significatione nostri Episcopi dicuntur Vassalli nostri Regis. Couatr. lib. 1. pract. cap. 4. num. 2. in fine.

Diximus enim qualiter Reges & Principes suos Episcopos honestare teneantur, qualiter verò Episcopi à subditi reuereri teneantur, sequitur explanandum. Et primò nota, quòd Episcopo proprio potius debet quis subuenire, reuereri ac benefacere, quàm suo Regi, vel alio Principi, seu Domino temporali. Surdus de alimentis. tom. 1. tit. 1. quest. 98.

62 Et quando ei scribit, debet appellare eum Patrem, & humiliter ac reuerenter subscribere. Gloss. in c. sto subiectus 95. dist. Panormitanus in c. quam graui. de crimine falsi.

63 Et coram eo genuflectere tenentur. Ceremonialis Episcoporum, lib. 1. cap. 2. ibi: & tibi occurrentes subditos, qui genuflectere debent, & in lib. 2. cap. 8. et facit quòd Principibus excelsis hæc genuflexionis reuerentia tribuitur. Ioan. de Platea in l. Decuriones. c. de silentiar. lib. 12. Ioann. de Montaigne de auctor. concil. part. tract. de ordine consistor. Regis, num. 48. Laudensis de Principibus, quest. 173. Casaneus in catal. part. 5. consid. 33. Lancellott. in templo. l. b. 1. cap. 1. §. 3. & §. 1. Auiles in capitula prator. glossa Acada vno de vos salud y gracia, num. 2. Quòd Episcopus sit Princeps sæcularis & temporalis. Agia de exhibendis auxili. fundam. 19.

& quòd excelsus sit, & habeat excelsum honoris fastigium. Rodeanus de simonia. cap. 18. num. 4. & maior Imperatore, seu Rege: vt supra, num. 4. probauimus. ergo coram eo genuflectere debent tam Principes quàm subditi, & magnam ei exhibere reuerentiam, vt consuluit Ioann. Cephalus tom. 1. lib. 1. conf. 1. num. 35.

66 Et circa istam Episcoporum reuerentiam inuigilare Reges tenentur, sicuti ipsi semper inuigilant pro Rege, Republica, & populo, semper orantes, & lachrymis ac pœnitentia à Deo impetrantes felices euentus: & sic quid mirum (dixit Iustinianus in auct. quomodo oporteat Episcopos, in pr. §. nos igitur. collat. 1.) quòd Reges & Principes multum curæ atque industriæ in eorum reuerentia, & reuerentia ponant. Ioannes Filescus de sacra Episcop. auctor. cap. 1. §. 2. fol. 4. vbi suorum Regum refert constitutionem: cuius verba: Episcopos & Sacerdotes, quibus omnis terra caput inclinat, per quos & nostrum pollet imperium, admodum honorare, & venerari omnes monemus.

S V M M A R I V M.

Episcopalis nominis, definitio. num. 1.

Episcopus quare dicitur speculator. num. 2.

Et quare superintendens num. 3.

In populo Romano qui dicebantur Episcopi. num. 4.

Qui apud Indos. num. 5.

Dicitur Episcopus Antistes. num. 6.

Et summus Sacerdos. num. 7.

Et summus Pontifex, & Pontifex maximus. num. 8.

- Quare dicatur summus Pontifex.* num. 9.
Et summus Sacerdos, ac summus Antistes dicebatur. num. 10.
Dicitur Cardinalis. num. 11.
Et Christus. num. 12.
Et habet locum Christi, & est eius Vicarius. num. 13.
Et Vicarius Dei. num. 14.
Et Vicarius Apostolorum. num. 15.
Et Vicarius Moysis. num. 16.
Repraesentat personam Dei. n. 17.
In Episcopo omnes Ordines sunt, & dicitur Propheta, & Euangelista. num. 18.
In terra gerit vices Dei. num. 19.
Est Legatus Dei. num. 20.
Episcopus duplicem refert imaginem. num. 21.
Ad quid gestent amiculum. n. 22.
Dicuntur Deus, Angelus, & Stella. num. 23.
Et oculus Dei. num. 24.
Thronus Dei. num. 25.
Fundamentum Ecclesiae. num. 26.
Prosperi Aquitani verba ponuntur. num. 27.
Est scutum fidei. num. 28.
Vas fidei. num. 29.
Lapis sanctuarij. num. 30.
Lux mundi, & sal terrae. num. 31.
Columma Ecclesiae. num. 32.
Pater Ecclesiae. num. 33.
Pastor Ecclesiae. num. 34.
Minister Dei. num. 35.
Doctor Ecclesiae. num. 36.
Prædicator Dei. num. 37.
Diuinus Præco. num. 38.
Caput suæ Diœcesis. num. 39.
Facit unum corpus cum suis Canonicis, sicut Papa cum Cardinalibus. num. 40.
Curatus suæ Diœcesis. num. 41.
Sponsus omnium Ecclesiarum suæ Episcopatus. n. 42.
Et Sol; & ibi duodecim singulares significationes ponuntur omnino videndæ. n. 43.
Oculus gregis. n. 44.
Habet officium nutricum. n. 45.
Quid faciunt impie Matres. num. 46.
Et canis. num. 47. 48.
Custos ciuitatis. num. 49.
Aries. num. 50.
Agricola. num. 51.
Aduocatus. num. 52.
Cor subditorum. num. 53.
Medicus animarum. num. 54.
Cælestis Dux. num. 55.
Dispensator Ecclesiae. num. 56.
Pater spiritualis, & Dominus subditorum. num. 57.
Pater & tutor pauperum: & an possit hereditatem pauperibus relictam eorum nomine adire. num. 58.
Vtrum possit appellare pro subditis. num. 59.
Matisonensis Concil. canon qualis. num. 60.
Prosperi Aquitani verba in Episcopalis dignitatis laudem referuntur. num. 61.

DE EPISCOPALIS NOMINIS
SIGNIFICATIONE.

CAPVT NONVM.

EPISCOPALIS nominis definitio hæc est, (Secundum Isidor. Pelusiotam, in Epistola 71. lib. 2.) Episcopus, dicit ille, nihil aliud est, quàm is, qui omni potestate & principatu superior est. Diuus Ignatius in epistol. 2 ad Trallianos. Filefacus de sacra Episcoporum auth. cap. 1. §. 1. vers. 2. fol. 2. Pineda en la monarchia Eccles. tom. 1. lib. 1. cap. 2. §. 2. fol. 5.

Et vocatur Speculator, sine explorator, ab ἐμοροπέω quod est considero, Cicero scribit se episcopum designatum à Pompeio, vt oram Campaniæ maritimam specularetur: nam episcopi est explorare quomodo quilibet subditorum uiuat. c. clericos, 21. dist. Innocent. III. de sacro altaris mysterio, lib. 1. cap. 7. Duran. in rational. diuinor. c. de Episcopo, lib. 2. Probus in addit. ad prefat. Ioan. n. Monach. in 6. decretal. num. 3. Stronica de vera religione, lib. 3. cap. 28. col. 10. Syluester uerbo Episcop. num. 1. Graffis in decis. lib. 3. cap. 2. num. 1. Petrus Gregorius syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 2. num. 1. Biaxio in director. cap. 51. num. 18. part. 3. Toletus lib. 5. cap. 3. num. 1. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. num. 1. Sebastianus de Medicis de legibus, part. 3. quæst. 14. Gamberus de offic. Legati, fol. 25. num. 8. Selua de beneficiis, part. 1. quæst. 2. n. 30. Montaluo in l. 16. tit. 5. p. 1. Barbosa in pastor. c. 2. n. 1.

Et superintendens ab ἐπι, quod

est supra, & σκοπεῖν, intendere, quasi supra intendens, hoc est, curam gerens subditorum: & etiam quia supra intendere, id est, cælestia tantum querere, ubi eius conuersatio esse debet, c. clericos 21. dist. c. qui Episcopatum 8. quæst. 1. l. 16. tit. 5. part. 1. & ibi Lupus. Diuus Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 1. num. 10. Soto in 4. dist. 24. quæst. 2. Angelus & Armilla uerbo Episcopus, num. 2. & num. 1. Abb. in 1. quæst. incipit Episcopus, num. 10. Albaratus in c. 1. de his qui feudum dare possunt, num. 4. Marius Alterius de censur. tom. 1. lib. 5. disp. 12. cap. 2. col. 5. Agia de exhibendis aux. 3. fundam. Garcia de nobilitate, gloss. 48. §. 3. num. 55. Gratianus discip. tom. 2. cap. 298. num. 72. Probus, Lancellott. Medicis, Innocent. Biaxio, Selua & Toletus, supra.

Et in l. munerum 18. ff. de muneribus & honor. Qui pani præerat, & cæteris uenalibus rebus, dicebatur Episcopus: quia ideo episcopus præest, vt subditorum necessitatibus subueniat; quod si non facit, vacuum nomen Episcopi portat, c. fratrem. 86. dist. Petrus Gregorius, Lancellottus, Selua, Stronica, supra. Bouadilla in politica lib. 3. cap. 3. num. 4.

Et apud Indos ille, qui quidquid in urbibus, quidquid in agris agebatur inquirebat, & Regi, Præfidi, & Magistratibus referebat, vocabatur Episcopus. Petrus Gregorius, syntagm. supra.

Dicitur Antistes, quasi ante alios

stans. Gloss. in *Clement. 1. de sepultur.* col. 3. num. 60. Archidiacon. & eius Additionat. in *c. generaliter 16. quest. 1.* Montaluo in *l. 16. tit. 5. part. 1.* Durantus, Stunica, Lancellot.

7 Et summus Sacerdos ratione Ordinis, *c. Deus, 3. quest. 1. c. quia 36. dist. c. accusatio 2. quest. 7. ibi*: unde liquet quod summi Sacerdotes, id est, Episcopi, à Deo sunt iudicandi, *c. manus de consecr. dist. 5. c. clericos, 21. dist. c. unico cum gloss. de sacra unct.* Lancellotus. Durant. Archidiacon. Geminianus in *c. & si sententia 5. de sentent. & re iudicat. lib. 6. num. 9.* Iason in *l. 1. ff. de iurisdic. omnium iudicum.* Siculus de *præstant. basilica 1. part. num. 49.* Soto in *4. senten. dist. 24. q. 2.* Ioann. Rand. de *dispens. in prælud. Durant. lib. 2. c. de Sacerdote.* Cephalus *consil. 1. num. 49. lib. 1. tom. 1.* Zerola in *prax. part. 2. verbo Episcopus, num. 13.* Rodeanus de *simonia tom. 2. part. 1. c. 24. num. 3.*

8 Et Summus Pontifex; & Pontifex Maximus, *c. de his, vers. à summis Pontificibus, de cons. dist. 5. c. clericos, 21. dist. c. Valentinianus, 63. dist. c. numquam 9. dist. c. Pontifices, 7. quest. 1. c. siquid 2. quest. 7. c. inolita 11. quest. 1. c. si quis, 36. dist. c. cum inter. de elect. clem. 1. de poenis, & ibi Cardinal. gloss. singul. in c. licet Romana, de constit. lib. 6.* Ioannes de Ligamo de *horis canonis sum. 1. num. 5.* Calaneus in *catalog. part. 4. consil. 25.* Durantus *lib. 2. cap. 2.* Tertullianus de *baptismo.* Diuus *epistol. 4.* Gambarus, Zerola, Rodeanus, *suprà.* Filefacus de *sacra Episcoporum auth. c. 9. §. 5. in fine fol. 99.*

9 Et si quæris, quare dicantur summi Pontifices, & summi Antistites? Respondeant tibi, quia tenent locum quem Aaron obtinebat: constat ex epistola Theodulphi Aurelianensis Episcopi ad Presbyteros, seu Parochos Aurelianenses, ubi ait:

Episcopos tenere gradum, summi Pontificis Aaron. Filefacus *suprà,* & sicut ille summus Pontifex dicebatur, sic episcopus eisdem titulis decoratur.

Et Cardinalis: sunt enim Ecclesie cardines, in quibus fides Catholica sustentatur, sicut ostium cardine: ita Ecclesia, ac quilibet eorum Diocesis, sua prudentia, sanctorum, doctrina, & solertia regitur *c. relatio. & ibi Gloss. verbo Cardinalis 21. quest. 1. c. pastoralis 7. q. 1.* Laudensis de *Card. quest. 16.* Petrus Gregorius *synagmat. part. 2. lib. 15. cap. 4. num. 5.* Siculus de *præstant. part. 1. basilica 1. num. 25.* Borgasius de *irregul. part. 6. num. 42.* Lancellot. in *templo, lib. 2. cap. 2. de Cardinal. §. 1. num. 19.* Soto in *4. sent. dist. 24. quest. 2. art. 4. col. 4. in fine.* Garcia de *nobilitate, gloss. 48. §. 3. n. 55.*

Et dicitur Christus, *c. quisquis, cum gloss. 24. quest. 3.* Lancellot. in *templo, lib. 2. cap. 5. num. 6.* Et tenet locum eius in Ecclesia, & est eius Vicarius particularis, *c. mulier 33. quest. 5.* ibi: quia Episcopus personam habet Christi, quasi ergo ante iudicem, sic ante Episcopum, quia Vicarius Domini est. Clement. *si quis suadente §. neque super,* & ibi Abbas de Pennis *Gloss. in c. fleat de poenitent. dist. 5.* Gloss. in *c. inter corporalia de translac. Episcopi, verbo Vicarium.* Gloss. in *extranag. unam sanctam de maior. & obed. l. 3. tit. 5. part. 1. ibi*: e como quier que cada vn Obispo tenga lugar de nuestro seignor Iesu Christo: es a Vicario del sobre aquellos que son dados en su Obispado, & ibi Lopez. Abbas in *quest. 1. num. 11.* Geminianus in *c. final. de sentent. & re iud. lib. 6. num. 9.* Siculus & Rodeanus *suprà.* Malnetius de *oblat. imagini factis, part. 4. num. 3.* Tufchus, *liter. E, conclus. 237. num. 16.* Randei de *dispens.*

in proem. Graffis lib. 3. cap. 2. num. 2. Monachus in c. super hoc, num. 3. de hereticis, lib. 6. Marquesanus de commiss. tom. 3. part. 3. cap. 1. §. 1. num. 37. Horfmida Papa Epistola 4. cap. 1. Philippus Probus in addit. ad Praefatium. Ioann. Monachi in 6. decretul. num. 4. Selua de benefic. part. 1. quest. 5. num. 164. Zerola in prax. part. 2. verbo Episcopus, obiect. 1. Lancellottus lib. 2. cap. 5. num. 6. Filescacus cap. 1. §. 2. fol. 3.

14 Et Vicarius Dei. Diuus Ambrosius in 1. Corinth. cap. 2. Filescacus vbi supra.

15 Et Vicarius Apostolorum. Durantus in rationale, lib. 2. c. de Sacerdote. Concil. Parisiens. in praefat. Filescacus supra. Soto in 4. sentent. dist. 7. quest. unic. art. 11. col. 4. c. unico de sacra vnctione. Stunica de vera religione, lib. 3. c. 18. col. 3.

16 Et Vicarius Moyfis. Durantus supra. Et Vicarius Papæ. Selua de beneficiis 2. part. quest. 1. num. 19. Gonzales in regula 8. cancellar. c. 2. num. 18.

17 Et repræsentat personam Dei. c. unico. §. caput iniungitur. de sacra vnctione, & ad hoc refert Eusebius lib. 1. de vita Constantini, cap. 35. Constantinum dicere solitum: se honorare Episcopos non tanquam homines, sed quia in eorum animis insideat Deus. Filescacus de sacra Episcoporum. auth. c. 1. §. 2. fol. 1.

18 Et Diuus Ambrosius in c. 4. Epistola ad Ephesios tradit, in Episcopo omnes ordines esse; quia primus Sacerdos sit, hoc est, Princeps Sacerdotum, & Propheta, & Evangelista; & cætera adimplenda officia Ecclesiæ in ministerio fidelium in eis reperiri referunt Hincmarus epistola 4. cap. 4. & Filescacus d. §. 2. fol. 4.

19 Et in terra Dei vices gerit. Soto in 4. sentent. distinct. 21. quest. 1.

artic. 3. col. penè ultim. In princ.

Est Legatus Dei, c. sicut vir, 7. q. 1. ibi: eumque amare & diligere, vt legatum Dei. Et ibi: c. omnis c. qualis. 9. c. accusatio 2. quest. 7. clem. 1. §. neque super de Pennis, & ibi Abbas, & Cardinalis & Vitalinus num. 80. Probus in 6. de orat. vbi supra. Diuus Gregorius in pastor. c. 7. part. 2. Siculus, Rodeanus, Filescacus, Maluetius supra. Bolognini. de indulgentiis, num. 22. Abbas in quest. 1. num. 11. Menochius de arbitrar. lib. 2. centur. 5. casu 424. num. 2. Speculator lib. 1. part. 1. titulo delegato, §. 1. num. 2. Lancellott. lib. 2. cap. 5. num. 6. Graffis d. lib. 3. cap. 2. num. 2. Lopez in l. 66. tit. 5. part. 1. Holseda de incompatib. benefic. part. 1. num. 5. Agia de exhibend. aux. 3. fundament. Barbosa in pastoral. cap. 2. num. 8.

21 Diuus Ignatius in Epistola ad Smyrnenses inquit, Episcopum duplicem referre imaginem: vnã quidem Dei, quatenus imperat, & iubet; alteram Christi, quatenus sacrificat, seu Sacerdotio fungitur. Ad priorem facit illud eiusdem Ignatij Epistola ad Trallianos, vbi scribit, episcopum gerere imaginem Dei, & Patris omnium: & in epistola ad Magnesianos dicit, episcopum præsidere in locum Dei, quoad imperandi vim & potestatem spectat ad secundum illud Isidori Pelusiota lib. 1. epistola 136. ad Hermenium comitem, vbi scribit, episcopum gerere imaginem Christi, ac ipse munere fungi. Et ob id 22 amiculum circa humeros gestat, non ex lino, sed ex lana contextum: vt se imitotem esse Christi ostendat, magni Pastoris, qui ouem aberrantem quæsiuit, & inuenit, inuentamque humeris sustulit. Filescacus d. c. 1. §. 1. fol. 2.

23 Appellatus Deus, Angelus, & Stella. Garcia de nobilitate gloss. 48.

- §. 3. num. 55. *Agia de exhibend. auxil. 3. fundam.*
- 24 est oculus Dei, c. vos 6. *quast. 1. e. accusatio. vers. qui vos tangit 2. quast. 7. Geminianus in c. ultim. de sentent. & rei iudic. Garcia & Agia supra. Troilus Maluetius de oblationibus part. 4. n. 3. Graffis lib. 3. cap. 2. num. 2. Zerola part. 2. verbo Episcopus, num. 13. Lancellottus lib. 2. c. 5. n. 6.*
- 25 et Thronus Dei. Concil. Toletan. 2. cap. 5. & Conc. Roman. 2. sub Syluestre I. congregato: iuxta illud Daniel 7. Thronus eius flama ignis, rotæ eius ignis accensus; secundum interpretationem Diui Gregorij homil. 5. in ezechiel, vbi dicit: Hi enim qui animarum custodes sunt, & pascendi gregis onera susceperunt, mutare loca minimè permittunt: (hoc est mirabile in fauorem residentia.) Sed quia in vno loco positi, diuinitatis in se præsentiam portant, & ardent, zelo animarum subditorum; & idè dicebat Paulus Apostolus, verus episcopus, ad Romanos 9. *Cupio anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Thronus Dei, flamma ignis dicitur. Hinc marus epistola 5. cap. 17. *Filefacus d. c. 1. §. 2. fol. 3.*
- 26 Est fundamentum ecclesiæ. c. *fundamenta, de elect. lib. 6. Siculus de præstant. part. 1. basil. 1. num. 9. Randeus de dispens. in procem. Probus in præfat. Ioannes Monachi in 6. decretal. n. 4. verbo Bonifacius 8. Agia supra. Garcia de nobilitate gloss. 48. §. 3. n. 55.*
- Quod singulariter prophetauit Regius Vates in Psalm. 86. *ibi: fundamenta eius (loquitur de Ecclesia) in montibus sanctis: diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob.* Montes sancti in ecclesia qui sunt, nisi episcopi, qui in excelsa ac sublimi dignitate sunt sublati, vt ex ea ecclesiam gubernent, & re-
- gant, & omnium exemplar sint, & viuendi norma: & sic ecclesia episcopos vt fundamenta præcipua habet, super Petro, & quibus Dominus ecclesiæ fortiudinem solidauit. Diuus Hieronymus, *in libro contra Iovinianum, c. in noua de panis.* Portæ autem Sion, quas Dominus diligit; episcopi sunt. Sit mihi testis Prosperus Aquitanus, *in lib. 2. de vita actiua, & contemplatiua, cap. 2.* vbi eos esse cælestis Sion portas apertè testatur in hunc modum: *Ipsi ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes qui credunt ingrediuntur ad Christum, qui tam ardenti amore eos diligit, quod iam non vocat eos seruos sed amicos: & omnia quæ audiuit à Patre suo nota facit eis.*
- Et est Scutum fidei, cuius doctrina subiecti se defendere, & tueri debent: & quia iacula eis iacta in se recipere debet. Philippus Diaz *in Mariali fol. mibi 194.*
- Est Vas fidei, in quo Catholica fides seruatur, l. 1. tit. 5. part. 1. & ibi Lopez.
- Et Lapis sanctuarij. Diuus Gregorius *in pastoralis, part. 2. cap. 7. Agia de exhibendis auxil. fundam. 3.*
- Et Lux mundi, & Sal terræ. Matth. 5. *c. sit rector. 43. dist. c. Sacerdotes, 93. dist. l. 1. tit. 5. part. 1.* & ibi Lopez. Nam sicut sal ita ciborum condituris necessariò ad saporem applicatur: quia si deficit, ibi & sapor non adest; ita præsentia & doctrina episcopi tam necessariè subditis necessaria est, quòd ea deficiente mox corrumpuntur, & timor Dei (qui est verus animi sapor) abest. et quemadmodum sal idè extabescit vt aliis profit, aliter verò minimè: sic episcopus in subditorum vtilitatem extabescere debet, & se facere omnia omnibus, vt dicebat Paulus 1. Corinth. 9.

Dicitur

32 Dicitur Columna ecclesie, c. canonica. 3. quest. 5. c. accusatio 2. quest. 7. clem. si quis tradente. §. neque super. de pœnis, & ibi Panormitan. num. 26. & 27. l. 1. tit. part. 1. ibi: E por ende son assi como pilares de la santa Iglesia. Geminianus in c. fin. de sent. & re iud. lib. 6. num. 9. Vitalinus in d. clem. 1. de pœnis. num. 80. Sculus de prestant. part. 1. basil. 1. num. 9. Abb. in quest. 1. incipit Episcopus, num. 11. Agia, Filescus ubi supra. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. num. 6. Rodeanus de simonia p. 1. tom. 2. c. 24. n. 2.

33 Et Pater ecclesie, c. quorum vices, 69. dist. c. qualis 2. quest. 7. d. clem. 1. depen. & Scribentes ibi Archidiacon. in c. generaliter 16 quest. 1. Panormitan. Agia & Sculus.

34 Et Pater ecclesie, c. loquitur, 93. dist. c. estote, 96. dist. c. oues, c. cum pastoris 2. quest. 7. c. oues, 6. quest. 1. c. ne pro defectu, de elect. Biaxio in director. part. 3. cap. 49. Garcia de nobilitate, gloss. 48. §. 3. num. 55. Montaluo in l. 1. tit. 5. part. 1. Filescus, Agia, & Lancellottus.

35 Et Minister Dei, & index corporum & animarum. Lancellott. d. c. 5. num. 6. & clarissimum luminare mundi. Filescus d. c. 1. §. fol. 3.

36 Et Doctor ecclesie, c. quisquis 93. dist. c. sententia 2. quest. 7. c. ex iuncto. de hereticis. Garcia, Agia, & Filescus d. c. 1. §. 4. & 5.

37 Prædicator Dei. Marc. c. vltim. c. Episcopus el 3. 88. dist. c. qui suis, 93. dist. l. 1. tit. 5. p. 1. Biaxio in director. c. 49. num. 3. part. 3. Menochius de arbitrar. lib. 2. centur. 5. casu 424. num. 2.

38 Et diuinus Præco. c. sit rector. 43. dist. c. sicut vir. in fine 7. q. 1. Montal. in l. 1. & Lopez in l. fin. tit. 5. part. 1. Agia supra.

39 Et Caput suæ Diocesis, c. cum non liceat, de prescript. Abb. in c. quoniam de officio ordinari. num. 2. Tuschus liter.

E, conclus. 242. n. 5. Sebastian. de Medicis de legib. part. 1. quest. 14. Casaneus in catal. p. 4. conf. 25. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. num. 6. ubi dicit, quod principaliter est caput sui Capituli, cum quo vnum corpus facit, non sic cum clericis Diocesis, §. 4. & quod facit vnum corpus cum Canonicis, sicut Papa cum Cardinalibus, & melius è contrario sicut Cardinales cum Papa. Paris. de resignat. lib. 3. quest. 1. num. 71. & ibi citat Hostiensem in c. antiqua de priuilegiis.

Est totius suæ Diocesis Curatus, c. quoniam 14. de offic. ordinari. Tuschus liter. E, conclus. 242. num. 20. Boherius de ordin. graduum vtriusque fori, n. 16. Zerola in prax. part. 1. verbo Episcopus, num. 16.

Est Sponsus omnium ecclesiarum suæ Diocesis, cum quibus arctissimum matrimonium contraxit, licet particulariter cum ecclesia cathedrali, c. sicut vir 7. quest. 1. c. inter corporalia, de translat. Episcop. c. nisi cum pridem de renunt. Abbas in c. cum omnes de const. num. 4. Agia de exhibend. 3. fundam. Tuschus liter. E, conf. 237. num. 14. Lopez in l. 6. 2. tit. 5. p. 1. Casaneus in catal. part. 4. conf. 32. Menoch. de arbit. lib. 2. centur. 5. casu 423. num. 2. Syluester verbo Episcop. num. 2.

Ad quas regendas à Spiritu sancto est positus, c. legimus, 93. dist. ibi: Attendite vobis, & cuncto gregi, in quo Spiritus sanctus posuit Episcopos. c. sit rector. 43. dist. c. nisi cum pridem. de renunt. Concil. Trident. de reformat. sess. 6. can. 1. & sess. 23. can. 4. Agricola in appendice ad Sotum, in lectionibus de institur. Sacerdot. fol. 91. in medio.

Et vocatur Sol. c. solita, de maiori-tate & obedientia. Tuschus litera E, conclus. 234. num. 9. Comparatur namque

40

41

42

43

que Soli, hac meo iudicio de causa: quia sicut sol non est alius pauperi, alius diuiti, sed omnibus communis: ita Episcopus omnibus debet esse communis, non spectando personam, sed rem.

2. Et sicut Sol suos radios, & claritatem non in sui ostentationem, sed in frugum terræ, & hominum vtilitatem expendit: ita Episcopus redditus suos non in vanam, ac infructiferam pompam suæ personæ, familiæ, seu nepotum consumere debet; sed inter pauperes & necessitate pressos diuidere.

3. Et sicut Sol per omnes mundi partes velociter currit, ipse per se non per alium, sic omnia fouet, omnia illuminat, atque clarificat: ita Episcopus ipse per se, non semper per Visitatores Dioccesim suam percurrere tenetur, ad Confirmationis sacramentum conferendum, & ad res emendatione dignas, quas tunc disquirat corrigendas, & ad pabulum diuini verbi suis erogandum, & sic erit solatium afflictis, & impiis terror.

4. Sol enim numquam requiescit, semper velociter currit, semper inuigilat: & sic Episcopus non se existimet assumptum vt requiescat, sed vt continuò vigilet in animarum salutem: neque se excusatum putet, quia Vicarium, & viros idoneos habet, nam nihilominus supra omnes intendere, & inuigilare tenetur, & non otiositati, deliciis, & recreationibus se tradere.

5. Et sicut Sol omni tempore hinc vel illic semper assistit, & numquam se abstrahit ab hominum oculis, quibus continuò clarificat, & illuminat: ita Episcopus omni tempore ac assidue assistere debet subditorum gubernationi, sine dila-

tionem temporis. Ad quod facit illud, quod Ietro ad Moysen dixisse legitur, Exodi cap. 18. *Pronide autem de omni plebe viros sapientes, & timentes Deum, qui iudicent populum omni tempore.* Nam ille qui iudicandi ac gubernandi alios officium suscipit, non debet habere tempus ad requiescendum sibi, sed totum consumere in sui officij implemento: non debet se excusare ab audiendis subditorum petitionibus, cum eo quod requiescit, manducat, aut etiã quia in secreto cubili reclusus est: nam omne tempus proprium est subditorum, & sic in eorum vtilitatem expendere (de honestate) tenetur, & omni tempore iudicare, & audire subditorum querelas, vt sic Solem imitetur, cui assimilatur.

6. Et sicut Sol idè præst vt orbem illuminet, & tenebras auferat: sic Episcopus idè præst, vt omnes sua prædicatione & doctrina nutriat, doceat, atque illuminet, & vt ignorantia tenebras à suis subditis recedere faciat.

7. Et sicut Sol radiorum claritate omnia imperfecta patefacit, & illos qui odiunt lucem fugere facit: ita Episcopus sua diligentia & cura, omnia debet perquirere, ac inuestigare, ne sua socordia aut inertia, malefacta obliuione operiantur, & impunita remaneant maleficia; & sic fugient à facie sua, qui maledictionem sicut vestimentum induunt, dicentes in corde suo, non requireret.

8. Et quemadmodum statim eùm Sol se abdidit, terra operitur tenebris, & venit nox, quæ est scelertorum opertorium: sic dum Episcopus se absentat Diocesi, lucem eripit, & noctem infert. Vtinam Noster Catholicus Rex, sui Consiliarij,

& etiam ipsi Episcopi quot damna & incommoda Ecclesiæ, & animæ subditorum patiuntur, expenderent, in Episcopi absentia. Tunc etenim ad omnes abusus, & relaxationes patet aditus, Clerici efficiuntur irreligiosi, sæculares irreuerentes, pereunt pauperes, & nimis patiuntur, ecclesiasticæ observationes, & immunitates corruunt, redditus, & priuilegia particularia dignitatis vsurpantur, via ad delinquendum aperitur, cultus diuinus minuitur, hospitalitas debita non seruatur, ruinis patet ædificia nobilia, quæ magnificentia extruxerat decessorū, (& quod amarius & dolendum) animarum cura negligitur, & vitiorum sensibus fomentum periculosè præbetur. *extrauagans execrabilis, Ioan. 22. de præbend. extrauagans execrabilis, de præb. inter communes.*

9. Et sicut Sol præcellens est in claritate, & puritate, & ab ipso luna & stellæ claritatem recipiunt, & lucem: sic episcopus puritate, & integritate vitæ omnibus antecedere debet, vt lux vitæ sanctimonia & exemplo alios illuminet atque ad perfectionem consequendā inuitet.

10. Et sicut Sol inter omnes cæli planetas, primus est, claritate, formositate, magnitudine, atque utilitate: ita episcopatus inter dignitates omnes Ecclesiæ Dei primus est, origine, potestate atque excellentia; & inter eas (sede Petri humiliter venerata, & excepta,) principatum singulariter obtinet.

11. Et quemadmodum tunc obscuratur Sol, cum terra aduersus eum stat, & ei se opponit, atque impedit ne radios in illam partem extendat: sic episcopus quando terrena appetens quæ huius sæculi sunt, quærit, & commoditatem propriam, augmentum personæ,

ditare nepotes, & consanguineos, tunc obscuratur, atque obscurationis effectus transmittit: quia terrena quæ intra se habet, impediunt, ne se totum in vtilitatem subditorum impendat, vt sui muneris est, ad quod est electus.

12. Et sicut Sol cum obscuratur, omnes angit, conturbat, & terrore commouet speculantes quid significet, aut immineat: sic episcopus cum aliqua culpa maculatur, subditos vexat, & horrore perfundit, & à quo optimam imitationem deducere debebant, inde pessimum deducunt exemplum; qua de causa episcopus irreprehensibiliter viuere debet, vita, habitu, forma, & conuersatione, vt sit suis subiectis exemplum, & viuendi norma, non scandalum.

Episcopus est Oculus gregis, & idè rectissimè, cum omni cura ac diligentia iter cælestis patriæ ostendere subditis tenetur, ne ambo in foueam cadant, *c. cum su de atate & qualitate. Menochius de arbitrar. lib. 2. centur. 5. casu 425. num. 5. Agia de exhibend. aux. 3. fundam.* 44

Habet officium nutricum, quæ paruulis lac præbent, (& ne faciat obsecro, sicut impiæ mulieres, quæ infantulos pariunt, & exponunt, vt vulgò dicitur, fortunæ committunt, vt alieno nutriantur lacte, & labore, aut pereant, hoc est, ne vt facillimè se voluptatibus tradant, subditos aliis committant curandos, vt aliena alantur doctrina, aut penitus destruantur.) Hugo de offic. quatuor. Pralat. summ. 2. de secundo Pralato. n. 3. Agia de exhibend. fundam. 3. 45

Et dicitur Canis, quia contra ecclesiam persequentes latrare debet, & vulnera peccatorum lambere, *c. qui regiminis 2. quest. 7. c. scita.* 46

47

48

- ris 7. *quest. 2. Greg. Lopez in l. 1. tit. 5. part. 1.*
- 49 Et Custos ciuitatis. Diuus Gregorius in *pastorali, part. 2. cap. 7. Agia vbi supra.*
- 50 Et Aries, quia gregibus præstat ducatum, *c. scitaris 7. quest. 1. Marquetanus de commiss. tom. 3. part. 3. c. 1. §. 1. num. 44. Lopez supra.*
- 51 Habet officium Agricolaë, vt euellat, ædificet, dissipet, & plantet, *c. solita. de maior. & obedient. Agia supra. Montaluo in l. 1. tit. 5. p. 1.*
- 52 Est Aduocatus vt oret pro populo sibi commisso, *c. quia Sacerdotes 10. quest. 1. c. ipsi Sacerdotes 1. quest. 1. c. si quis 3. 36. distinct. Agia & Montaluo.*
- 53 Et comparatur Cordi; nam sicut cor fons est omnium sensuum, sic episcopus fons esse debet, vt ex eò crebræ preces exeant: & sicut cor est veluti medium inter animam, & corpus, sic episcopus medium esse debet inter Deum & homines.
- 54 Est Medicus animarum: quia omni curationis modo animæ morbum depellat, & ad salutem gratiæ reducat. *c. disciplina. 49. distinct. c. accusatio 2. quest. 7. c. omnis de pœnit. Agia & Montaluo.*
- 55 Et cælestis Dux. *c. si officia 59. dist. Archidiaconus & eius Additionator in c. generaliter 16. quest. 1. Philippus Probus in addit. ad præfat. Ioannes Monach. in 6. decretal. super verb. Bonifac. 8. Agia supra.*
- 56 Et dispensator bonorum ecclesiasticorum. Hugo de offic. quatuor. *Prælat. summ. de secundo Prælato, num. 1. Agia supra.*
- 57 Et Pater spiritualis & Dominus subditorum, qui si ei denegarent dominium, acriter punirentur. *Probus supra. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. num. 6. Parisius de resignat.*
- libro 3. *quest. 1. num. 12.*
- Et tutor, ac Pater pauperum: vnde procedit posse loca pia, licet laicalia visitare, & nomine pauperum hereditatem pauperibus relictam adire. *Tuschus liter. E, conclus. 237. num. 18. Fauianus de Monte de empt. & vendit. quest. 3. num. 35. Menochius de adipiscenda possess. remedio 4. num. 26. Lancellottus in templo, d. lib. 2. cap. 5. Episcopo de n. 6.*
- Et idem potest appellare pro subditis, vel pro ciuitate sua, etiam sine ciuium mandato. *Speculator, lib. 2. part. 3. tit. de appellat. num. 15. §. 1. Sigismund. Scacia de appellationibus, lib. 3. cap. 2. quest. 5. num. 56. vbi ponit aliquas limitationes.*
- Quod tutor & defensor pauperum sit, viduarum, & pupillorum, patet ex decreto Concilij Maticensis 2. *cap. 12. ibi decernimus vt iudices non prius viduas & pupillos conueniant, nisi episcopo nuntiauerint, cuius sub velamine degunt: & ob id factum decretum hoc, quoniam tunc temporis viduæ & pupilli veluti defensore carentes, à iudicibus crudelius pro leuissimis causis affligebantur. latè Ioann. Filescus c. 1. §. 19. fol. 36.*
- Cum Pelusiora cœpimus, & cum Prospero Aquitano finimus, *in lib. 2. de vita actiua & contemplatiua cap. 2. vbi agens de episcopalis dignitatis præstantia, hæc dixit. episcopi per Dei gratiam fiunt diuinæ voluntatis iudices, ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, fideles populi Duces, veritatis assertores, prauæ doctrinæ hostes, omnibus bonis amabiles, & malè sibi consciis etiam ipso visu terribiles, vindices oppressorum, Patres in fide Catholica regenerantium, Prædicatores cælestium præmiorum, exemplar bonorum operum, documenta virtutum,*

tutum, & forma fidelium; ipsi sunt Ecclesiæ decus, in quibus amplius fulget ecclesia, ipsi columnæ firmissimæ, quibus in Christo fundatis innititur omnis multitudo credentium, ipsi Ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes qui credunt ingrediuntur ad Christum; ipsi ianitores, quibus datæ sunt clauēs regni cælorum, ipsi etiam dispensatores regis domus, quorum arbitrio in aula Regis æterni diuiduntur gradus, & officia singulorum. Ex Prospero alios descripsisse testatur Filescus de sacr. Episcop. autor. c. 1. §. 2. fol. 3. & ex Filescio de verbo ad verbum transcripsit Barbosa de Filescio nullam faciens mentionem, in pastorali c. 6. tit. 1. n. 14.

SUMMARIUM.

Philosophi sententia. num. 1.
 Episcopus vocari debet Pater, & Dominus. num. 2.
 Antiquitus qui denominabantur hoc nomine, de segnor. num. 3.
 Carmelitana discalceatorum familia extollitur. num. 4.
 Diuus Ioseph authoris Pater ac Dominus. num. 5.
 Diuus Ioseph laudatur. num. 6.
 Diui Bernardi ac Vigerij verba referuntur in laudem Iosephi, Dei patris putatiui. num. 7.
 S. Ioseph antequam nasceretur sanctificatus. num. 8.
 D. Ioseph virgin. tatem perpetuam seruaui. num. 9 & 13.
 D. Ioseph in celo post B. Mariam primum locum obtinet. num. 10.
 Non surrexit maior. Diuo Iosepho. num. 11.
 Quomodo intelligi debeat illud

Domini nostri Iesu Christi, quatenus dicit, nullum surrexisse maiorem Ioanne Baptista. num. 12. & 13.
 B. Maria cum corpore & anima in celo. num. 14.
 D. Ioseph quando surrexit, & an in corpore & anima in celo gloriosus sit. num. 15.
 D. Bernardini de Sena verba ponuntur. num. 16.
 prouerb. Cap. vltimum explicatur. num. 17.
 R. Magister Melchior Prieto electus Episcopus de Paraguay Ordinis B. Mariae de Mercede, laudatur. num. 18.
 Episcopi quare dicantur Domini. num. 19.
 Subrogati assumunt qualitatem Principalis. num. 20.
 Episcopus tamquam Christus honorandus. num. 21.
 Episcopus dicitur Sacrosanctus, & Deo amabilis. num. 22.
 Et Religiosissimus. num. 23.
 Et Reuerendissimus. num. 24.
 Et membrum Reipublice Christiane. num. 25.
 Et persona notabilis. num. 26.
 Et persona honesta. num. 27.
 Et Persona magna. num. 28.
 Et Persona egregia. num. 29.
 Et Persona excelsa. num. 30.
 Et spectabilis. num. 31.
 Et clarissimus. num. 31.
 Et eminentissimus. num. 32.
 Et serenissimus. num. 33.
 Et par Proconsulibus. num. 34.
 Est maior Præsidi ciuitatis. n. 35.
 Adelantatus Regni equiparatur

- Episcopo. num. 36.
 Dicitur Prætor civitatis. num. 37.
 Debet vocari Segnorio. num. 38.
 Episcopo titulari an debeatur Segnorio. num. 39.
 An Abbatibus, & utrum gestare possint in choro indumentum murellum. num. 40.
 Illustrissim. Archiepiscopus Toletanus an vocari debeat Segnorio illustrissima. num. 41.
 Archiepiscopus Toletanus dicitur Patriarcha. num. 42.
 An portare possit ante se crucem. num. 43.
 Est totius Hispanie Primas. num. 44.
 Archiepiscopus Toletanus dicebatur antiquitus Archiepiscopus Hispania, per excellentiam. n. 45.
 Augustinus Barbosa redarguitur. num. 46.
 Archiepiscopus Toletanus Cancellarius maior Castelle. num. 47.
 Cancellarius maior Castelle primum obtinet locum post Regem. num. 48.
 Episcopus an sit illustris. num. 49.
 Præses Prouincie erat clarissimus, excellentissimus, & illustrissim. num. 50.
 Episcopus est Præses prouincie. num. 51.
 Prætor an debeat portare baculum iustitie coram Præsede. num. 52.
 Et an coram Episcopo. num. 53.
 Defensor civitatis erat illustris. num. 54.
 Episcopus est similis defensori civitatum. num. 55.
 Dux, Comes, & Marchio, illustres & spectabiles dicuntur. n. 56.
 Episcopus dicitur Dux, Comes, Marchio, & Rex. num. 57.
 Præfectus pratorius dicebatur illustrissimus. num. 58.
 Episcopus dicitur Præfectus prator. num. 59.
 Consiliarij Principis sunt illustres. num. 60.
 Episcopi sunt Regij Consiliarij. num. 61.
 An hæc practica procedat in regno Neapolitano. num. 62.
 Dux vocatur excellentia. n. 63.
 Regis Consiliarij sunt pars corporis Principis. num. 64.
 Rex est superillustris. num. 65.
 Episcopus est illustrissimus. n. 66.
 Episcopi quare dicuntur Regij Consiliarij. n. 67. usque ad 71.
 Episcopi Magnates & Proceres regni sunt, & Reipublicæ præcipua membra. num. 68.
 Magnatum & Procerum officium quale. num. 69.
 Rex caput Regni. num. 70.
 Episcopi antiquitus residebant circa personam Regiam causa consulendi. num. 70.
 Episcopi tenentur ire ad Regem quando ab eo vocantur. n. 71.

DE VARIIS EPISCOPORVM
TITVLIS.

CAPVT DECIMVM.

SI eximia nomina
præstantes effectus
inducant, iuxta il-
lud quod à summo
Philosopho opti-
mè scriptum est,
4. Metaphysicæ, igitur non inutile
erit in honorem episcopalis digni-
tatis singularia nomina referre, qui-
bus meritissimè decoratur.

Episcopus tam à Magnatibus
Principibus, quàm à Canonicis &
subditis Dominus vocari debet.
*c. grauum. de excessibus Prælator. c. cum
clerici. de verborum significatione, l. 1.
tit. 5. part. 1. ibi: E por ende debemos te-
ner à los Obispos por Sanctos, e obede-
cellos y honorar los. como aquellos que
tienen lugar de los Apostoles l. 66. d. tit.
5. part. 1. Ibi: e la honrra que les deben
fazer de palabra, es que les llamen Se-
gnores, por los lugares honrrados que
tienen de los Apostoles. e la honrra que
les deben fazer de fecho, es que se leuan-
ten a ellos, e les a coian bien, e les fagan
reuerencia en las otras cosas. & ibi
Montaluo, & Lopez, & in l. 1. tit. 25.
part. 4. Sebastianus de Medicis de le-
gibus p. 1. q. 14. fol. 164.*

Neque miretur qui eximij Al-
phonfi Regis constitutionem lege-
rit, tunc tanti episcopos fuisse ha-
bitos, vt hoc præclaro nomine de
Segnor decorarentur: nam antiqui-
tùs neque Imperatori, sed diis tantù
tribuebatur, patet ex Orosio lib. 6.
cap. 22. & ex Innocentio in sermon. 2.
de Natiuitate Domini, & ex Stepha-

no de Garibay Camalloa in compen-
dio historiali Hispania, lib. 9. cap. 2.
vbi citat Martialem & Suetonium
Tranquillum, & ex aliis relatis à
P. Iosepho de Iesu & Maria, ex il-
lustrissima mihi & omnibus amabi-
li discalceatorum Carmelitana fami-
lia, bono non tantùm Hispaniæ
nostræ, & Italiæ, ac noui orbis, sed
totius Ecclesiæ fundata, in libro de
historia Magni Patriarchæ & Dei
Patris putatiui Iosephi cap. 34. § 3.
fol. 124.

Et quia in eius sanctissima festi-
uitate hæc scribo, & à tenera ætate
in Patrem & protectorem elegi, li-
ceat mihi in eius laudem aliquam
facere digressionem, quamuis pul-
uis & cinis sim, & de illo loqui
vereat, cui veri episcopi Mater
desponsata est. Fidelis seruus (in-
quiunt Bernardus homil. 2. super
Missus. ante finem, & Vigerius in inst.
cap. 20. §. 9. de mysterio Incarnationis)
& prudens, quem constituit Domi-
nus suæ matris solatium, suæ car-
nis nutritium, solum denique in
terris magni consilij coadjutorem
fidelissimum, æterni Patris vicem
gerentem, filij Patrem putatum,
& Spiritus sancti substitutum. et
ideò antequam de vulua matris
exiret, sicut Baptista sanctificatus,
testibus Ioanne Gerson de natiuitate
Virginie, conf. 2. & 3. Iacobo Chryso-
politano in suo Magnificat. Isidoro
de Isolanis in Summ. Iosepho de
Valdiuicello in Iosephina cant. 1. fol. 4.

9 Margarita Confessorum fol. vltim. 299. et virginitate perpetua decoratus: venerabilis Beda lib. 2. in Marcum, cap. 6. in cap. 2. Ioann. & ibi Alcuinus sanctus Anselmus in c. 12. & 13. Matth. ante finem. S. Petrus Chryfolog serm. 175. Petrus Damianus in Epistola ad Nicolaum II. Papam 64. & de laudibus eiusdem Gerson in Iosephina. Vadiuicello vbi supra cant. 4. fol. 44. Margarita supra.

10 Et in caelo in superiori loco cum excellentissimis gloriae dotibus, suis meritis praclarissimis, & dignitatibus competentibus collocatus, iuxta suae dilectissimae sponsae sedem ante omnes habitatores caelestis Sion, sicut maior sanctitate, officii, & dignitatibus; nam licet de Ioanne Baptista dictum sit, nullum eo maiorem surrexisse, intelligitur nullum Prophetam, iuxta illud Lucae capit. 7. vel aliter secundum Gersonem in sermon. de natiuitate B. Mariae conf. 4. debet intelligi illa praecedentia quoad ecclesiam militantem, vbi nullus maiori festiuitate celebratur, vt ex sequentibus verbis accipitur: ibi: & qui minor est in regno caelorum, maior est eo, &c. Suarez in 3. Diui Thom. 2. q. 29. disp. 8. sect. 2. At verò in triumphanti Ioseph post B. Mariam primum obtinet locum: vt probat Ioseph de Iesu & Maria vbi supra cap. 32. illis verbis: *Segun loquat es conuiniente que la Virgen este acompagnada en su Ierarquia, y no siendo esta compagna de la humanidad de Christo nuestro Señor, por estar en el trono de lo Diuinidad, hemos de considerar la acompagnada de S. Ioseph, porque à el solo, como à esposo suo, y Padre putativo de Christo, compete esto entre todos los Angeles, y Sanctos.*

14 Et sicut Beatissimae & immaculatae Mariae sponsae suae cum corpore sanctissimo & anima in caelum

ascendere concessum fuit, sic in Christi resurrectione Diuo Iosepho resurgere permissum, & in filij sui ascensione cum corpore & anima caelestem patriam ingredi. Gerson in sua Iosephina, & in sermon. de natiuit. C. Mariae Dionysius Richel lib. 4. de laud. virg. art. 7. Franciscus Suarez tom. 2. quaest. 29. art. 2. disp. 8. sect. 2. Beruard. de Bultis 4. part. sermon. de desponsat. B. Mariae. Margarita Confessorum supra. Diuus Bernardinus Senensis sermon. de S. Iosepho art. 3. cap. 1. & publicè Paduae praedicans dixit haec, (vt refert Bustus vbi proximè) In anima & corpore sanctus Ioseph in caelis gloriosus est: in cuius veritatis confirmationem statim miraculosè è caelo super caput eius crux descendit deaurata. *Omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus,* (inquit Salomon Prouer. vltim.) domestici enim domus Dei, dum vixit in terris, qui nisi Maria & Ioseph, & sic dupliciter sunt vestiti cum duobus gloriae indumentis, cum vno anima, & corpus cum altero: vt sicut in hac vita laboriosa cum Iesu ipse & Maria, sicut domestici in gratia, & sanctissima societate vixerunt; sic in illa gloriosa & semper felici in sempiterna regnant felicitate. Intercede igitur pro nobis, potentissime Pater Christi, & Sponse virginis, vt qui tibi in hac vita subditus esse voluit, & in caelesti tanta gloria collocauit, in hora vltima propitium nobis se ostendat & clementem. Quae omnia amplexus est. R. Pat. Magister Melchior Brieto, ordinis B. Mariae de Mercede redemptionis captiuorum electus episcopus de Paraguay in partibus Indiarum occidentalium, qui ob singularem modestiam, humilitatem, ac amorem regulari statui renunciauit, exemplum dans caeteris Religiosis, vt sicut ille etiam cum esset

merito-

- meritissimus, fecit, ita & alij faciant: in sua Josephina Evangelica pag. 25. pag. 32. pag. 52. & pag. 137. & 188. ex Sanctorum doctrina.
- 19 Ad quaestionem tamen rediens, dico, quod ea de causa episcopi notabili nomine de Segnor honoratur, quia Christi personam repraesentat, & eius locum obtinent, ut satis probatum est: Christus autem Redemptor noster Dominus Iesus appellatur, & sic dicebat Paulus 1. Corinth. 11. ibi: fratres ego enim accepi à Domino, quod & tradidi vobis, quoniam Dominus Iesus in qua nocte tradebatur, hoc est, et segnor Iesus, cuius locum episcopi tenent, & sic tamquam subrogati assumunt qualitatem Principalis, etiam in honore & reuerentia. Argumento, text. in l. decernimus, c. de aqueduct. lib. 11. c. precipimus 93. dist. ibi: tunc enim sicut illius locum tenens honorabitur. Gloss. in c. qua de causa verb. quidquid 2. quest. 4. Gratianus discipulat forens. tom. 2. cap. 284. num. 8. & sic Diuus Ignatius in epistola ad Tralianos admonet, ut omnes suum honorent episcopum sicut Christum; & Apostolum decreto id cautum esse testatur Filescus de sacra Episcoporum autor. cap. 1. §. 1.
- 22 Dicitur episcopus Sacrosanctus, & Deo amabilis. Auth. de sanctiss. Episcop. colat. 9. auth. quomodo oporteat. §. & illud etiam. collat. 2. c. cum Imperator. 85. dist. Bonadilla in politica, cap. 17. lib. 2. num. 10. Agia de exhibend. aux. 3. fundam. Garcia de nobilitate, gloss. 48. §. 3. num. 25.
- 23 Et Religiosissimus: toto titulo de Episcop. & clericis. Lancellottus in temp. lib. 2. c. 5. n. 6.
- 24 Et Reuerendissimus. l. defensores. la 4. c. de defensorib. ciuitat. l. iubemus 17. c. de Episcopali audient. l. cum clericis l. generaliter. c. de Episcopis, & clericis, toto tit. auth. de sanctiss. Episcopi. Archidiaconus in c. generaliter 16. quest. 1. Randei in preludio de dispensationibus. Lancellottus.
- Et membrum praecipuum Reipublicae Christianae. Marius Alterius de censuris tom. 1. lib. 5. cap. 1. disput. 17. col. 1. liter. E.
- Est persona notabilis. Cephalus lib. 3. cent. 359. num. 41. incipit si illustrissimus.
- Est persona honesta. Menochius de arbitrariis, lib. 2. centur. 1. casu 69. num. 3.
- Est persona Magna. Cephalus, tom. 1. lib. 1. conf. 1. num. 57.
- Est persona egregia. l. ad personas. ff. de iureiurando: & ibi Gloss. Archidiacon. & Lancellott. supra. Menoch. ubi prox. casu 70. num. 5. Gambarus de offic. Legati, lib. 2. num. 3. fol. 29. Barbosa in pastot. c. 2. n. 12.
- Est persona excelsa. Cephalus tom. 1. lib. 1. conf. 2. n. 8.
- Est spectabilis. Baldus in l. 1. ff. de offic. praef. prator. & in c. cum accessissent, num. 6. de constitut. Bart. in l. omnes populi, ff. de iustit. & iure. Iason in l. 1. ff. de offic. eius cui mand. num. 3. Peregrinus conf. 1. num. 24. tom. 1. Franciscus de Ponte tom. 1. consil. 14. pro priore Vngariae, incipit ultra alia, num. 26. Antonius Corseti de potest. regia part. 3. num. 13. Casaneus in catal. part. 4. conf. 25. Garcia de nobilitate, gloss. 48. §. 3. num. 55. Siculus de praestant part. 1. basl. 1. num. 43. Lopez in l. 3. tit. 14. part. 4. & in l. 1. tit. 5. p. 3. Lancellott. Archid. & eius Additio- nat supra.
- Est clarissimus, l. ad similitudinem, c. de Episcopis & clericis. Geminianus in c. fin. de sent. & re iud. lib. 6. num. 9. Valencuela conf. 82. incipit in fauorem n. 63. Siculus supra n. 41.
- Et Eminentissimus. Concil. Tolentan. 8. c. 4. & 7. Filescus de sacra Episcoporum.

- scopor. c. 9. §. 9. fol. 101. Quod nomen etiam Romanis Pontificibus tribuitur, iuxta textum in c. ad eminentiam de sentent. excommun.
- 33 Et serenissimus; quod est nomen Regum & Imperiale. Clementin. in plerisque, de elect. & Cardinal. ibi: num. 3. Archidiacon. in c. generaliter 16. quest. 1. Probus in addit. ad prefat. Ioannis Monachi in 6. decret. n. 4. Selua de beneficiis, part. 1. quest. 3. num. 2. Casaneus in catal. p. 4. conf. 25. Bologninus de indulg. num. 21. Lancellott. d. lib. 2. cap. 5. num. 6. Siculus supra num. 20.
- 34 Est par Proconsulibus, & eorum locum obtinet. Couarr. variar. lib. 3. cap. 20. num. 4.
- 35 Est maior Præfide ciuitatis. Angelus Perusinus conf. 276. incipit punctus est talis. num. 2.
- 36 Dignitas Adelantatus Regiæ curiæ æquiparatur episcopali dignitati. Valencuela conf. 82. incip. in fauorem præsid. n. 65.
- 37 Dicitur Prætor ciuitatis, & Magistratus. Gratian. discept. tom. 2. cap. 298. num. 4.
- 38 Et de iure nostro sellama signoria. l. 18. tit. 1. lib. 4. recopilationis. & ibi Narbona gloss. 11. Valencuel. conf. 12. num. 65. Garcia de nobilitate. gloss. 48. §. 3. num. 55.
- 39 Etiam episcopus titularis vocatur Signoria. d. l. 18. & ibi Narbona dic. gloss. 11. & Valencuela d. conf. 82. num. 65. & num. 61. dicit quod episcopus titularis non debet differre ab aliis episcopis respectu tractamenti, & vrbانيتatis. c. legimus 93. dist. Mandosius in reg. 26. cancell. cap. 4. fol. 42. Abbas in c. licet. num. 16. de translat. Episcopi. Zerola in prax. p. 1. verbo Episcopus. n. 30.
- 40 Abbates autem sæculares, ius mitræ & baculi habentes, non vocantur de iure nostro Signoria. Garcia d. gloss. 48. §. 3. num. 63. & ibi dicitur nullo modo posse in sua ecclesia, choro aut Capitulo gestare indumentum murellum, neque rubrum (vulgò capa de coro) sed ornare se indumento nigro, sicuti extra ecclesiam, & relinquere murellum & rubrum episcopis.
- 41 Archiepiscopus noster Toletanus de iure nostro vocatur Signoria illustrissima, etiam si Cardinalitia dignitate non sit decoratus d. l. 18. tit. 1. lib. 4. recopilation. & ibi Narbona gloss. 10.
- 42 Primò quia Patriarcha dicitur, & habet omnia priuilegia quatuor veris Patriarchis concessa: vt Martinus V. Pontifex Maximus suorum prædecessorum vestigia sequens de nouo concessit, anno Domini de 1422. sui Pontificatus anno vndecimo, hisce verbis: nec non omnibus & singulis prærogatiuis, priuilegiis, & insigniis, quæ dictis Patriarchis quomodolibet competere potuerunt, vti & gaudere liberè, licitèque posse. Garcias de Loysa in collect. Concilij Hispania in decret. Gundimari Regis fol. 296. Barbosa in præstoralis tit. 3. c. 7. num. 13. & in d. tit. 3. cap. 1. num. 37. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 3. de Patriarcha. Antonius de Prætoris de iurisdic. Episcopi cap. 6. col. 3. num. 27. multos citat. Roddeanus de simonia cap. 16. num. 5. Speculator in titulo de dispens. §. sanè quoque vers. & nota quod. Filescus de sacra Episcop. auth. cap. 9. §. 7. fol. 105. vbi dicit, se existimare Patriarchæ titulum habere à tempore Concilij duodecimi Toletani.
- 43 Et idèd vtitur Gion more Patriarcharum, hoc est, cruce, ligno transuerso gemino habente cuius lignum superius transuersum breuius est, inferius longius, & quod Patriarchis huiusmodi Gion vti liceat.

ceat: & quid significet tradunt Cuiacius in *paralip. ad titulum de foro competenti in c. sanè 3. in fine.* Iustus Lipsius in *notis ad suos libros de cruce Iayme Bleda in tract. sanctæ Crucis, cap. 7.* Hieronym. Roman. in *sua Re-publ. Christian. lib. 2. cap. 6. ad finem & lib. 3. cap. 6. ante finem.* Barbof. in *pastoral. tit. 3. c. 1. n. 25.*

44

Secundò, quia est totius Hispaniæ Primas. Textus *singul. in c. cum longè 63. dist. & ibi Gloss. verbo privilegio.* Lancellottus *ubi proxim.* Mariana in *Hispania histor. lib. 6. c. 17.* illis verbis: *que fuit una prerogativa, y privilegio de grande importancia, y como abrir las canjas, y hechas los cimientos de la primacia, que esta Iglesia tiene sobre las demas Iglesias de España.* Latè idem Mariana *lib. 9. c. 19.* & in *Concilio 17. ex celebratis in Hispania & 6.* Toletano inquit Garibay Camaltoa in *compendio historial. de España lib. 8. cap. 77. se decreto que los Arçobispos de Toledo fuessen obediçidos por Primados de las Españas anno de 610.* idem dicit *lib. 8. cap. 34. anno de 643. ubi, al Arçobispo Don Rodrigo & latè lib. 11. cap. 19. egregiè Filelacus ubi supra d. c. 9. §. 13. fol. 124.* ibi enim probat quòd Archiepiscopus Toletanus per excellentiam vocabatur Archiepiscopus Hispaniæ, id est, Primas totius Hispaniæ.

45
Ioannes
Morenus
de pa-
triarcha-
rum eri-
gine exer-
cit. 32.
ubi egre-
giè.

46

Contrarium probare nititur Augustinus Barbofa in *Pastorali*, cuius oppositionibus breuitatis causa non respondeo, ne magnam digressionem faciam: & quia ipsæ per se sine contradictore dilabuntur, & corruunt.

47

Tertiò, quia est Cancellarius maior Castellæ, ex concessione facta Domino Martino eiusdem Ecclesiæ Præsulis: & postea Domino Roderico Ximenez Archiepiscopo

& Cancellario, ab Alphonso Dini Santij el Deseado filio, & Alphonso dicto Emperador de las Españas nepoti, anno Domini de 1213. Mariana *ubi supra lib. 12. cap. 3.* hisce verbis: *y el dicho Don Alphonso le dio ser Canciller maior de Castilla, para el y sus successores y era el officio maior, y la maior autoridad despues de la del Rey este officio exercian los Arçobispos en lo de Adelante, quando andaban en la corte: si se ausen tanan non brauan, con el beneplacito del Rey, vn tiniente que supliesse sus veces, y despachase los negocios esto se continuo hasta el tienpo del Arçobispo Don Gil de Abbornoz, quando por su ausencia, y por la ausencia de los tienpos se començo adar a quel officio a diferentes personas, sin consentimiento de los Arçobispos, que sin embargo toda via se intitulauan Cancelleres maiores de Castilla.*

48

Et quòd hæc dignitas magna sit, & primum locum obtineat post regiam etiam in sedendo. Guillelmus Benedict in *c. Rainutius de testam. verbo & vxor. nomine Adelayam. de. cis. 2. num. 197. fol. 99.* Calaneus in *catalogo glor. part. 7. considerat. 7. ubi latè.*

49

Episcopus est illustris. Textus *in c. fin. de sentent. & re iudicat. lib. 6. Gloss. in l. ad similitudinem. c. de Episcopis, & clericis. Gloss. in c. quamquam 2. quest. 7. Bart. in l. omnes populi ff. de iustitia & iure. Gregorius Lopez in l. 11 tit. 5 part. 3. Iason in l. 1. ff. de off. eius cui mand. Tuschus liter. E, conclus. 237. num. 8. Boherius de auth. magni. consil. part. 2. num. 52. Azevedo in l. 1. tit. 5. lib. 8. recopilat. Bertachin. de Episcopis part. 1. num. 12. Archidiacon. & eius Additionator in c. generaliter 16. quest. 1. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. in prime. Gambarus de off. Legati lib. 2. num. 39. fol. 29. Garcia de nobilitate, gloss. 48.*

P

- §. 3. num. 55. Cafaneus in *catal. part. 4. conf. 25.* Probus in *addit. ad prefatium Ioann. Monachi in 6. decretal. num. 4.* Bouadilla in *politica, lib. 2. cap. 17. num. 14. & 15.* Cephalus *tom. 1. conf. 1. num. 34 & conf. 2. num. 13.* Valencuela *conf. 82. num. 63.* Sebastian. de Medicis *de legibus part. 1. quest. 14.* Barbosa in *pastorali c. 2. num. 12.* Barth. ab Horr. in *repertorio Alberici, verbo Episcopus num.*
- Et aliis de causis asserendum est episcopum esse illustrem.
- 50 Primò, quia Præses qui ad multas regendas mittebatur prouincias, erat illustris, clarissimus, excellentissimus, & spectabilis. Cafaneus in *catal. part. 7. conf. 19.* Antonius Corseti *de potest. regia, part. 3. num. 15.* Baldus in *l. omnes populis. ff. de iust. & iure num. 8. & 11.* Iason *ubi supra. num. 3.* Sebastianus Brant. in *rubricar. utriusque iuris, titulo de off. præsidis, in ff.*
- 51 Episcopus est Præses prouinciæ, & de maioribus magistratibus, *c. placuit 6. quest. 3.* Gloss. in *c. 1. off. ordinari. verbo iudicare.* Gloss. in *l. illicitas. ff. de off. præsidis.* Bald. in *l. sine pars. c. de dilationibus.* Tuschus *litera E, conclus. 251. num. 14.* Boherius *supra. p. 2. cap. 5. num. 6.* Sebastian. de Medicis. Bouadilla, Garcia *supra.* Mastrillo *de magistratibus, lib. 3. cap. 10. num. 389. tom. 1.*
- 52 Ex quo infero, quòd quemadmodum coram Præsede prouinciæ Prætor iustitiæ baculum portare nequit, *l. final. ff. de off. Proconsulis.* Cafaneus in *catal. part. 4. conf. 25. in fine.* Bertach. in *tractat. de Episcopis, part. 1. lib. 4. num. 5.* Gratianus *discept. tom. 3. c. 467. n. 16.*
- 53 Sic neque coram episcopo, qui Præses prouinciæ dicitur, Prætor iustitiæ baculum portare non debet: præcipuè quando eius domum ingreditur, vt in multis ciuitatibus obseruatur.
- 54 Defensor ciuitatis Præsidibus similis erat, & quasi illustris. Iason in *l. 1. ff. de off. eius, num. 13.* Cafaneus in *catal. part. 7. conf. 6.*
- 55 Defensor Episcopus est ciuitatum, & ei assimilatur. Geminianus in *c. Romana de off. ordinarij, lib. 6. num. 6.* Boherius *d. num. 52.* Azeuedo in *l. 1. tit. 5. lib. 8. recopilat. num. 142.* Garcia *de nobilitat. gloss. 48. §. 3. num. 55.*
- 56 Dux, Comes, & Marchio, illustres & spectabiles dicuntur, *l. raptiores. §. sin autem. c. de Episcop. & cleric. c. anteriorum. §. ultimo 2. quest. 6.* Iason in *l. 1. ff. de off. eius, num. 3. & 15.* Bart. in *l. omnes populi. ff. de iustit. num. 10.* Cafaneus in *catal. part. 7. conf. 47.* vbi dicit, quòd Marchiones perpetui æquiparantur Imperatori. Antonius Corseti *de potest. regia, part. 3. num. 13. l. 3. tit. 14. part. 4. & ibi Lupus Boherius de author. mag. consil. n. 109.* Garcia *num. 67. & 68.* Rodericus Suarez *allegat. 6. ante finem vers. 3.*
- 57 Quòd episcopus Dux, Comes, Marchio, & Rex dicatur, tenent. Speculator in *titulo de rescriptis, præsentatione §. final. vers. sed numquid.* Cafaneus in *catal. part. 4. conf. 25.* Robertus Marantha in *speculo iuris part. 4. iudiciorum, dist. 5. num. 13.* Text. *singularis in c. duo sunt 12. q. 1.* ibi: his namque sunt Reges. Laucellortus in *templo, lib. 2. cap. 5. num. 6.* vbi dicit, quòd appellatione Episcopi venit Rex, Dux, & Comes. *l. 11. tit. 5. part. 3.* ibi: *Rey offiço de Rey, Arçobispo, u Obispo;* vbi inter Regias personas Episcopus numeratur *facit l. 3. tit. 3. lib. 2. ordin. Iason in l. 1. ff. de officio eius, num. 15.* Bart. in *l. omnes populi, num. 8. ff. de iustit. & iur.* Bouadilla

dilla in politica lib. 2. cap. 17. num. 16. Zoral. in prax. verbo Episcopus. part. 1. num. 14. Franciscus de Ponte conf. 14 pro Priore Vngaria. n. 26. tom. 1.

58 Præfectus prætorius non solum dicebatur illustris, sed illustrissimus, l. vnic. & ibi gloss. ff. de off. præfect. prætor. l. defensores la 4. ibi: ad illustrissimam prætorianam potestatem. c. de defensoribus ciuit. l. præcip. §. 1. c. de appellationibus, l. de ordinario 4. c. de off. præfect. prætor. Orientis, & Illiri auct. de appellat. §. illo videlicet, collat. 4. auct. vt ab illustribus, cum gloss. col. 5. Iason in l. 1. num. 2. ff. de off. eius. Bartol. supra. Sculus de præstant. Card. part. 1. basil. 1. num. 42. Corseti de potest. regia, part. 3. num. 15. Probus supra. Lopez in l. 11. tit. 3. part. 3. Casaneus in catal. conf. 2. part. 7. Brant. titulo de off. præfecti prætor. Lancellottus de duello & pace. part. 3. consil. 77. num. 6. incipit, dignitatis quoque.

59 Episcopus Præfectus prætorius dicitur, & ei assimilatur. Nota marginalis in c. quamquam 2. quæst. 7. l. Episcopale 9. c. de Episcop. aud. ent. & ibi Baldus num. 1. l. ad similitudinem, c. de Episcopis & clericis. Gloss. in l. vnic. ff. de off. præfect. prætor. verbo iudicatur. Bart. in rubrica ibi: Iason in l. 1. ff. de off. eius. num. 15. Lopez in l. 66. tit. 5. part. 1. & in l. 11. tit. 5. p. 3. Probus supra. Bouadilla lib. 2. cap. 15. num. 15.

60 Principis Consiliarij dicuntur illustres, l. quisquis 5. c. ad legem Iul. Maiest. & ibi Bart. Iason in d. l. 1. num. 10. Laudensis de consiliarij. 9. 17. Sculus de præstant. basil. 1. part. 1. n. 4. Ioann. de Montaigne de auctor. parlam. part. 1. num. 2. Boherius de auct. magni consilij, num. 2. & 3. Menochius de arbitrar. lib. 2. centur. 1. casu 68. num. 35. Garcia gloss. 48 §. 3. num. 56 & gloss. 35. num. 40. Corseti de potest. re-

gia, part. 3. num. 16. Casaneus in catal. 7. part. conf. 2. & conf. 9. & conf. 13.

61 Nostri autem episcopi sunt Regis consiliarij. l. 31. tit. 3. lib. 2. ordinam. ibi: pero si fuere Obispo porque estos son del nuestro consejo, que remos que puedan estar en el nuestro consejo, quanto ellos quisieren, & ibi Didacus Perez dicit, quod hinc fundatur praxis tituli eorum dicentium, y son del consejo de su Magestad. l. 4. tit. 4. lib. 2. recopilat. Lopez in l. 11. tit. 5. part. 3. & in l. 6. tit. 9. part. 2. Garcia de nobilitate. gloss. 9. num. 49. Bouadilla lib. 2. cap. 17. n. 10. & 15. & cap. 18. num. 61. Parlador. in sex qui centur. quotid. differ. 10. n. 27.

62 Et quod hæc praxis procedat etiam in Regno Neapolitano de llamarse del consejo del Rey. Fauus de Anna conf. 122. num. 30.

63 Ergo Episcopus qui ob suam singularitatem & excelsam dignitatem est illustris, & vt Præses prouinciæ, defensor ciuitatis, Comes, Marchio & Dux, & vt præfectus Prætorius, Regis consiliarius: cuius auctoritatem & excellentiam maximè Principis proximitas indicat, & ita pars corporis Principis dicuntur, l. quisquis, c. ad legem Iuliam maiest. Boherius de auct. mag. conf. num. 3. Montaigne de auctor. parlementor. in princ. Garcia de nobilitate. gloss. 35. num. 40. & gloss. 48 §. 3. num. 56. Casaneus in catal. consil. 13. Redim. de maiest. Principis in gloss. s. d. legibus armatam. summ. 1. num. 103. Lancellottus in templo, lib. 1. cap. 1. §. 3. num. 14. Parlador dict. differ. 10. n. 22.

65 Et vt Rex, qui est superillustris. Iason in l. 1. ff. de off. eius. Baldus in c. cum accessissent, num. 6. de constitut. Abbas in c. solita de maiorit. & obed. num. 1. & ibi Felinus num. 1. Corseti vbi supra part. 3. num. 13. Laudensis de Principibus, quæst. 167. Garcia d. gloss. 48. §. 3. num. 3. Casaneus conf. 1.

66 part. 7. & de iure nostro *Sellama Magestad*. l. 18. tit. 1. lib. 4. *recopilationis*: & ibi *Narbona gloss.* 11. dicendum est, non solum esse illustrem, sed illustrissimum, & superillustrem.

67 Et ideo dicuntur *del consejo de su Magestad*, quod est valde honorificum, & singulare: quia episcopi cum Magnates & Proceres regni sint, & totius regni & Reipublicæ præcipua membra. *Gregorius Lopez* in l. 6. tit. 9. part. 2. *Marius de censuris* lib. 5. tom. 1. cap. 1. *de excommunic. contra offendentes Prelatos*, disp. 12. col. 1. *litera E*, l. 31. tit. 3. lib. 2. ordinamenti:

68 ubi inter Proceres & Magnates primum locum obtinent, & primò referuntur; ibi: *pero si fueren Arçobispos, o Obispos, o Duques, o Condes,*

69 *o Maestros de Ordenes.* Et cum membrorum & Procerum officium sit, Regem adiuuare in omnibus, qui eorum caput est: sic Episcoporum officium erit, quia membra Reipublicæ, & Magnates regni sunt, Regem, qui Reipublicæ & regni caput est, quo maximè possint, ope consilij in rebus arduis adiuuare, sicut membrorum proprium est, capiti subuenire, l. 6. tit. 9. part. 2. ibi: *cabeça del Reyno llamaron los sabias al Rey por las razones, que de suso son dichas,*

70 *e alos omes nobles del Reyno, putieron como miembros, ca a si como los miembros façen al ome a puesto, e fermoso, e se aiuda de ellos, & ibi ellos han de aconsejar al Rey en los grandes fechos, e son puestos para fermoscar su corte, e su Reyno onde son llamados miembros.* Episcopi autem, qui Regis membra sunt, Magnates & Proceres regni sibi tenentur ex officio Regi consulere, & adiuuare, quia eorum caput est, optimè dicuntur ratione officij & sui muneris, Regij consiliarij, hoc est, *del consejo de su Magestad.*

Parlador. in sesqui centur. differ. 10. num. 27.

71 Vel ideo dicuntur *del Consejo de su Magestad*, quia cum sint Magnates & Proceres regni, antiquitus residerant circa personam Regiam, aliqui Episcopi cum Magnatibus regni consulendi causa, l. 19. tit. 3. lib. 1. *ordinamenti. ibi: y entonces que ladieremos siendo vista y aberiguada primeramente la tal causa por los grands y Prelados, y las otras personas que non nos residieren en el nuestro consejo, & ibi, los quales aunque Prelados son tenidos de venir al llamamiento de su Rey, & para le dar consejo: & sic in memoriam sui muneris & antiqui exercitij retinent nomen de *Consejores de su Magestad.**

S V M M A R I V M.

Episcopi antiquitus eodem cultu venerabantur sicut hodie Papa. num. 1.

Portabantur in densis, sicut hodie Papa. num. 2.

Neque in publico sine sacris symbolis comparebant. num. 3.

Gestabant vestimenta sicut Papa. num. 4.

Episcopus appellabatur Papa. n. 5.

Et Beatissimus. num. 6.

Et sanctissimus. num. 7.

Apostolicus pater. num. 8.

Episcopalis sedes, Apostolica sedes nuncupabatur: & tunc præclarissimis titulis salutabantur. num. 9.

Papa eos vacabat Patres, non fratres. num. 10.

Subscribebant immediatè post Papam ante Cardinales. num. 11.

Episcopi

- Episcopi antiquitus singulari modestia subscribebant. num. 12.
- Et se denominabant seruos seruorum Dei, sicut hodie Papa. num. 13.
- An habuerint aliquando potestatem creandi Episcopos. num. 14.
- Apostoli an successores eligere sibi potuerunt. num. 15.
- Episcopi an Episcopos indignos deponere poterant. num. 16.
- Episcoporum pedes antiquitus fideles deosculabantur, sicut hodie fit cum Papa. num. 17.
- Quomodo adorabantur. num. 18.
- An poterant canonizare Sanctos. num. 19.
- An possint facere solemniter celebrare canonizatos, seu beatificatos ab Ecclesia, & miracula probare: & utrum requiratur populi consensus. num. 20.
- Utrum possint nouum officium constituere in honorem sancti canonizati. num. 21.
- Antiquitus Reges eligebant Episcopos. num. 22.
- Et erant legum conditores. n. 23.
- Episcopi regnum Legionis cum Regno Castella incorporarunt. num. 24.
- Confirmabant Religiones. n. 25.
- Ludouicus de Leon laudatur. num. 26.
- Erant generales omnium Religionum, & admittebant ad professiones, & creabant Abbates. num. 27.
- Utebantur sigillo plumbeo, Effigies Episcopi qualiter sculpi debet. num. 28.
- Coronabant Imperatores, sicut hodie Papa. num. 29.
- Mittebantur ad curias Principum, cum titulo Legati à latere. num. 30.
- Præsidebant in Conciliis generalibus. num. 31.
- Alexandrinus Episcopus vocabatur iudex vniuersalis Ecclesie. num. 32.
- Ansequissus Senonensis Episcopus secundus Papa vocabatur. num. 33.
- Papa Vigius impiè à Iustiniano detentus. num. 34.
- Erant Episcopi antiquitus inquisitores generales. num. 35.
- Nuncij Apostolici quo tempore mitti ceperunt ad Principum curias. num. 36.
- Inquisitores ad quid instituti. n. 37.
- Episcopi an retineant, habeantque omnia priuilegia Inquisitoribus concessa ratione officij. n. 38.
- Libros prohibitos legere an possint Episcopi. num. 39.
- Episcoporum iurisdictio circa hoc non est reuocata. Et utrum in prouincia ubi Inquisitores non sunt, possint Episcopi exercere Inquisitorum officium. num. 40.
- Utrum antiquitus poterant cognoscere de causis laicorum. num. 41.
- Et an in propria causa ius sibi dicere poterant. num. 42.
- Theodorici Regis decretum quale. num. 43.
- Eligebant Papa. num. 44.
- De iure diuino ad Episcopos per-

tinet electio Papæ. num. 45.
Sunt successores Apostolorum. n. 46.
Apostoli Petrum in Principem sibi
assumpserunt. num. 47.
Concilium generale admodum dif-
ficile. num. 48.

Electio Papæ celeriter fieri debet.
num. 49.
Quo anno Cardinales cæperunt eli-
gere Papam. num. 50.
Electio Papæ an ad Cardinales
semper spectet. num. 51.

DE PRISCA EPISCOPORVM VENERATIONE.

CAPVT VNDECIMVM.

XCESSA fuit apud antiquos Episcoporum veneratio, singulari ac præclaro modo exhibitæ, & in tantum obseruata, quod eisdem titulis, nominibus, ac priuilegiis, ac etiam eodem cultu venerabantur sicut hodie Papa.

Et quemadmodum hodie Papa in densis portatur, & sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum ante se ferri iubet ita in nostra Hispania episcopi à Diaconis sacris indutis vestibus in densis portabantur, & ante se loco sanctissimi reliquias Sanctorum gestabant: colligitur ex Concilio quinto Bracarensi, & ex Hieronymo Roman. *en su Republica Christiana, lib. 2. cap. 1. ante finem.* Mariana *en la historia general de España, lib. 6. cap. 14. fol. 286.*

Et quod numquam in publicum sine sacris symbolis prodibant. Filefacus *de sacra. Episcoporum. author. cap. 1. §. 2.*

Et eodem vestimento vtebantur, colore, & modo, sicut Papa. Ioannes Trullus *in regula canonicor. regular. lib. 1. cap. 13. num. 2.*

Et vocabantur Papæ, tempore

Diui Gregorij, constat ex epistolis Diui Cypriani, Ambrosij, & Hieronymi. Gregorius Lopez *in l. 4. tit. 5. part. 1. Roman. en su Republica Christiana, lib. 3. cap. 5. §. que danos aora, ante finem.* Zerola *in praxi verbo Episcopus, part. 1. num. 13.* Filefacus *de sacra Episcoporum. author. cap. 9. §. 5. fol. 99.* Pineda *en su Monarchia, part. 2. tom. 2. lib. 10. cap. 30. ibi: y porque los Obispos se le parecen en la autoridad, y cuidado pastoral, y en la santidad que se requiere, para tal officio por esso son à veces llamados Papas. & in d. tom. 2. p. 2. lib. 12. c. 1. §. 2.*

Et Beatissimus, sicut hodie Papa, *c. excellentissimus 11. quæst. 3.* Zerola *ubi supra part. 2. n. 13.*

Et Sanctissimus, *c. studeat, dist. 5. c. illud quoque 71. dist. 1. cum clericis, auth. interdiximus, c. de Episcopis & clericis, auth. de sanctissimis Episcop. collat. 9. clem. 1. de pœnis. & ibi Panoimit. & Cardinalis, num. 3.* Siculus *de præstant. Cardinalium part. 3. basil. 1. n. 9.* Zerola *suprà.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 1. num. 6.* Vitalinus *in d. clem. num. 80.* Hofeda *de benefic. incompatibilib. p. 1. n. 5.*

Et Apostolicus Pater: constat ex epistola Purij episcopi, quæ est *8. in lib. 2.*

lib. 2. Epistolarum. & epistola 15. ad Æonium, epistola 17. ad Sedatum. Filefacus *suprà* cap. 9. §. 5.

9 Episcopalis dignitas, Apostolatus, Apostolica sedes nuncupabatur, & episcopi his titulis salutabantur, dignissimi, Patres colendissimi, Apostolicæ Papæ ecclesiæ, & Christi speculatores. Filefacus *suprà*.

10 Et tunc Papa eos Patres, (non fratres) vocabat: etiam quando priuatim cum eis loquebatur. Marquesanus *de commiss. part. 1. tom. 1. cap. 1. & 2. num. 152. tit. de commiss. appellation.*

11 Et post Papam immediatè subscribebant: deinde Cardinales Guillelmus Rodeanus *de simonia cap. 18. num. 5. & cap. 16. num. 4.*

12 Et quoniam de subscriptione Conciliorum occurrit mentio, dicam, aliquando episcopos singularis modestiæ, & humilitatis argumentum in ea re dedisse, vt cum se ipsos indignos iudicarent. qui se episcopos inscriberent, peccatoris nomine subscribebant, in hunc modum: & si peccator in Christi nomine episcopus ecclesiæ Rothomagensis. Filefacus *vbi suprà cap. 12. §. 4. ante finem.* Patet etiam ex priuilegio Diui Germani episcopi Parisiensis, & etiam ex Concilio Parisiensi, vbi episcopi tamquam peccatores in modum supradictum subscribebant, vt videre est apud Antonium de lepes, in appendice ad primum tomam chroniæ generalis Diui Benedicti *scriptura 16. fol. 28.*

13 Et sicut Papa se seruum seruorum Dei appellat, ita tunc episcopi in epistolis missis, & in alijs scriptis dicebant se constar. egregiè Filefacus *cap. 9. §. 5. fol. 100.*

14 Et habebant potestatem episcopos creandi: vt visum fuit in epi-

scopis à Gregorio Magno in Ingalaterram missis. Roman. *en su repub. lib. 3. cap. 3. §. 1. part. 2. tom. 2.*

Ad instar Apostolorum, qui potestatem episcopos creandi, & sibi successores eligendi, eosque consecrandi, etiam sede Petri inconsulta habuerunt. Victoria *in relectionibus de potest. Ecclesia, rel. 2. proposit. 2. n. 27. & que ad 30.* Suarez *de legibus, lib. 4. cap. 4. num. 4.* Barbofa *in pastorali, c. 2. num. 2.*

Licebat etiam episcopis antiquitùs Episcopos deponere, priuarè: quæ potestas circa episcopos Suffraganeos restricta erat, nam B. Chrysostomus tredecim Episcopos hæreticos deposuit, aliosque constituit. Pineda *in monarch. part. 2. tom. 2. lib. 14. cap. 8. §. 2.*

Tunc etiam venerationis causa, sicut hodie fit cum Papa, episcoporum pedes fideles deosculabantur, teste Diuo Hieronymo epistola aduersus errores Ioannis Hierosolymitani. Quin eos adorabant, sed alio cultu, quàm qui solius Dei proprius: hinc illa formula adoro te, vt ebatur fidelis aliquis, si obuium haberet episcopum. Isidorus Pelusiot. *Epistol. 490. l. 1. Ioann. Filefacus d. c. 1. §. 2. fol. 4.*

Et Sanctos canonizabant, c. 1. de reliquijs, & veneratione Sanctorum. Panormir. Butrio, Hostiensis, Ioannes Andreas, & alij, in c. conquestus *fin. de ferijs, & in c. venerabilis de testibus.* Laudensis *de Principibus quest. 264.* Gloss. *in c. in nouo. 21. dist. Rodeanus de simonia tom. 2. part. 1. cap. 24. num. 2.* Pineda *in monarchia part. 2. tom. 2. lib. 14. c. 19. §. 1.* Antonius Yepes *in chronica Diui Benedicti tom. 1. centuria 1. anno Christi de 545. & Diui Benedicti anno 65. c. 3. in fine.*

Sed licet hodie canonizare nequeant, canonizatos tamen ab Ecclesia,

Ecclesia, seu beatificatos poterunt facere solemniter celebrare in sua Diœcesi, hoc est, diem festiuum constituere, *c. conquestus final. de feriis*; & ibi Scribentes *gloss. in c. 1. de consecratione dist. 3.* Couarruias *variar. cap. 19. lib. 4. num. 9.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. summ. de potentia Episcopi, num. 20.* Calaneus *in catalog. part. 3. consider. 48.* Rodriguez *tom. 4. de sus obras cap. 59. & tom. 3. cap. 60. num. 3.* Barbosa *in pastoral. latè p. 3. allegat. 93. num. 2.* cum aliis. Vbi dicit posse miracula noua approbare, & super hoc recipere testes.

21 Et quando diem solemnem, & festiuum in honorem Sancti beatificati, seu canonizati instituit, non tenetur requirere Capituli aut populi consensum: nam licet *in c. fin. de feriis* dicat ibi Pontifex: ceteraque solemnitates, quas singuli Episcopi in suis Diœcesibus cum clero & populo duxerint solemniter venerandas. ex quo non colligitur quòd cleri aut populi consensus sit necessarius; sed tantum quòd sit præsens ad maiorem solemnitatem, seu vt ab Episcopo audiat solemnitatem, quam de nouo celebrari iubet. Calaneus *in catal. part. 3. conf. 48.* Lancellottus *suprà.* Barbosa *part. 3. alleg. 105. num. 39.*

22 Et in nostra Hispania Gothorum tempore Reges eligebant, & fuit in vsu per multa temporis curricula, *l. 2. del libro qui foro in sgo appellatur: ibi, donças estableçemos que de a qui Adelante los Reyes deben ser esteidos en la ciudad Real* (hoc est Toleti, vbi sedes Regia tempore Gothorum erat,) *o en aquel lugar don de murio el otro Rey, con consejo de los Obispos*: & habetur *in Concil. 4. Toletan. canon. ultimo, & in cap. 5. canon. 1.* Molina *de Hispanior. primogeniis lib. 1. cap. 2. num. 11.* Molina Theologus *de maio-*

ricatu tract. 2. disp. 576. num. 3. liter. D. Spino *in speculo testamentor. gloss. 19. num. 73.* Bouadilla *in politica, lib. 2. cap. 18. num. 224.* Gutierrez *poeticarum.*

Et antiquitus leges, quibus nostra Hispania gubernaretur, de petitione Regis condiderunt, & sic Hispaniæ legislatores sunt. Bouadilla *in politica, lib. 2. cap. 17. num. 10. cum sequenti.*

24 Quid ergo in episcoporum præstantiæ commendationem amplius dicere possum, vel quid quod antiquam eorum auctoritatem & fidelitatem nostris Regibus debitam magis demonstret, & eos honorabiliores, & semper laudandos reddat: quàm dicere, quòd eorum auctoritate, prudentia, fidelitate, & sanctimonia mediante, non obstante ingenti procerum & magnatum contradictione, & etiam testamento Regis, regnum Legionis cum regno Castellæ fuit anno Domini de 1230. incorporatum, traditumque Ferdinando Regi III. dicto *el santo que gano a Sevilla*, qui iam tunc pacificè in Castellæ regnabat. Nam Alphonso Legionis Regis *en Sarria* vita functo, in suo testamento ad successionem regni Legionis filium suum Ferdinandum III. Castellæ Regem exclusit, & D. Santiam, & D. Dulcè, filias suas legitimas ex secundo matrimonio vocauit, & cum illæ de se in possessione regni Patris sui defendendo contra Ferdinandum Regem fratrem suum diligenter curassent, ex quo bella, & fortes oriebatur dissensiones, quod ob sui muneris obligationem obuiare Episcopi Legionenses procurantes ingenti sollicitudine, & fidelitate dicto Ferdinando *el Santo*, possessionem totius Regni, tamquam verò, iuridico & legitimo succes-

successori tradiderunt : quæ incorporatio , nisi eorum auctoritas & fidelitas interuenisset , fortè nunquam facta fuisset. Referunt Diuus Didacus Lopez in Chronica Ferdinandi III. dict. *el Sancto. cap. 15.* Mariana *en la historia general de España lib. 12. c. 5.* vbi dicit: *que los principales Obispos que interuiniéron en esta union, fueron Don Iuan Obispo de Ouedo, Don Nuño de Astorga, Rodrigo de Leon, Migel de Lugo, Martin de Mondoñedo, Migel de Ciudad, Rodrigo y Sancho de Coria.*

- 25 Et Religiones confirmabant episcopi, neque egebant Papali permisso : exemplum erit religio Pachomij Benedicti , & Augustini, teste subtilissimo & sapientissimo P. Magistro in Salmantina Vniuersitate Theologiæ primario. Ludouico de Leon *variar. disp. p. 1. quæst. 3. cap. 7.* & ibi allegat Ferdinandum de Mendoça *de confirmando Concilio Illiberitano lib. 2. cap. 30.*

- 26 Et erant quasi generales omnium Religionum & regulariũ suæ Diocesis , nam admittebant ad professionem , faciebant translationes Monachorum , creabant , & deponebant Abbates , conuentus visitabant , & prouidebant quidquid ad victum & vestitũ erat necessarium ; & illud etiam est notatu dignum , quòd Monachi in suis Monasteriis non alio ritu diuina celebrare poterant , quàm qui præscriptus esset ab episcopo , quod etiam in Hispania obseruabatur, *c. qui verè 16. quæst. 1. c. Abbates 18. quæst. 2. c. viduitatis 27. quæst. 1. latè Filescacus de sacra Episcoporum. author. cap. 7. §. 2. vsque ad 5.* vbi singularia refert. Rodriguez *tom. 2. quæst. 63. art. 1.* Buchardus in 7. *part. sui decreti, cap. 6. Syluester verbo Religio 3. §. 4. Nauarrus in c. non dicitis 12. quæst. 2. num. 63. vers. ad. 3.*

Barbosa *in pastoralis, part. 3. alleg. 105. num. 1.*

28 Et quando literas comendatitias translationis , seu receptionis , vel ordinationis dabant , sigillo plumbeo utebantur , & cereo , vbi episcopi concedentis literas effigies Pontificalibus induti vestibus impressa , seu sculpta erat. Textus singular. *in c. inter dilectos 6. de fide instrumentor. vbi Baldus dicit , quòd Episcopi sigillum debet habere quandam effigiem cum mitra in capite, & debet esse induta pontificalibus indumentis , & habere in manu baculum pastorale. Filescacus supra c. 7. §. 7. fol. 80.*

29 Et Imperatores coronabant: nam Hildebertus Archiepiscopus Mogunciensis Ottonem Imperatorem primum in ciuitate de Agriscan oleo vnxit sacro , solemniterque cum multis cæremoniis coronauit. Vbitequindus *lib. 2. de las cosas de Saxonia.* Antonius de Yepes *in chronica generali Diui Benedicti tom. 4. centuria 5. anno Christi 928. & Diui Benedicti anno de 611.* Et anno de 612. Sergius Patriarcha Constantinopolitanus Heraclium Imperatorem & Eudoxiam vxorem eius cum solitis cæremoniis solemniter coronauit. Pineda *in Monarchia Ecclesiastica part. 3. tom. 3. lib. 17. c. 10. §. 3.*

30 Et antequam Cardinalium cresceret auctoritas , mittebantur ad Principes sæculares , cum titulo Legati à latere, Roman. *en su republica Christiana lib. 3. cap. 3. in fine.* Filescacus *de sacra Episcoporum author. cap. 11. §. 1.*

Et in Conciliis generalibus de commissione Papæ præsidebant : vt visum fuit in Concilio Magno Ephesino , quod inter quatuor connumeratur, vbi Beatus Cyrillus Alexandrinus episcopus loco sanctissimi

Q

- mi Celestini Papæ primum obtinuit locum, cum autoritate & potestate tam ampla, quòd Papa & totius Ecclesiæ Dei iudex vniuersalis vnicupabatur: audi Pinedam *part. 2. rom. 2. lib. 14. cap. 10. §. 5.* hisce verbis: *por la comission hecha del Papa a Cyrillo, fue lenguaje haber recinido mitra, y apellido Papal, y nota de Iuez vniuersal de toda la Iglesia, todos los quales respetos honorificos se que daron, en aquella silla para los que la suuieron dando en Adelante.* Et Ioannes Papa VIII. Ansequissum Senonensem Galliæ & Germaniæ constituit Legatum, & in tantum eius autoritas creuit, quòd secundus Papa vocabatur. Antoni de Yepes *in chronica gener. Diui Benedicti tom. 4. centur. 4. anno Christi 871. Diui Benedicti de 391.*
- 34 Et Vigilus Papa Romanus anno de 542. quando è Iustiniani Imperatoris mandato vinculis impie & iniuste Constantinopoli astringebatur, in suum vniuersalem Vicarium Valentianum episcopum constituit, vt totius Ecclesiæ Dei clauum teneret, donec à crudeli illo eriperetur carcere. Et exempla in huius comprobationem referre nihil aliud esset, quàm historiam Pontificalem, Monarchiam ecclesiasticam, & innumeros ecclesiasticos authores transferere. Vide Curitam, *lib. 22. de los anales de Aragon, cap. 23. fol. mibi 295.*
- 35 Et in sua Diocesi erant Inquisitores generales: nam proprium officium Episcoporum erat hæreses euellere, neque permittere scribere, aut concionare illos, qui de fide dubitant, seu non bene sentiunt, & prohibere libros legere non sanam doctrinam continentes; & omne id, quod hodie hæreticæ prauitatis Inquisitores faciunt, tunc ipsi ex pro-

prio officio exercebant: constat ex Epistola Leonis Papæ I. ad Episcopos Italiæ, ex multorum etiam Conciliorum capitulis. Latè & copiosè Filescus *de sacra Episcoporum auct. cap. 1. §. 5. vsque ad 8.* Severus Sulpicius *dialogo 1. cap. 2.* Cæsarius Cisterciensis *miraculor. lib. 5. cap. 22.* Victor Vticensis *lib. 1. de persecut. Vandal. ante finem.* Leo Papa *in Epistola 68. ad Pulcheriam Augustam, & Epistola 55. ad Marrianum Imperatorem.*

Et quia ex dic. Epistola 55. de antiquo legationis Apostolicæ vsu in Principum ac Regum curiis constat, eius verba libèter transcribo, quæ sic se habent: illud quoque clementiæ vestræ benevolentiam peto, vt veneratorem vestrum, fratrem meum Iulianum Episcopum in vestro, sicut facere dignemini habeatis affectu, cuius obsequiis præsentis meæ vobis imago reddatur, atque propter ecclesiarum pacisque custodiam, vt à comitatu vestro non abesset exegi; itaque iam isto tempore prope annum Domini de 432. erat in vsu ad Regum curias hos legatos mittere, qui hodie dicuntur Nuncij Apostolici. Filescus *cap. 1. §. 6. in princ.*

Postea verò Inquisitores in Episcopalis iurisdictionis gratiam sunt instituti: nam cum Episcopi ob diuersas occupationes de extirpandis hæreticis accuratè non agerent, idèò introducti sunt qui in hac parte eos subleuent, & principaliter de causis fidei cognoscant. Neque idèò priuantur episcopi sua iurisdictione ordinaria, nam ipsi retinent omnia priuilegia sibi aliàs fauore fidei concessa, concessaque Inquisitoribus & Episcopis tributa videntur. *c. per hoc, de hæreticis, lib. 6. clement. 2. eodem titulo.* Nisi illis expressè denegetur, qualiter est lectio librorum

librorum prohibitorum, & alia de quibus in directorio Inquisitorum fit mentio, *part. 3. quest. 56. & commentar. 105. per totum. fol. 583. Rexas de privilegiis Inquisitorum num. 432. Narbona in l. 20. tit. 1. lib. 4. recopilationis gloss. 22. num. 4. Directorium Inquisitor. supra. Scacia de iudic. lib. 1. cap. 15. num. 3.*

40 Et quod eorum iurisdictio ordinaria reuocata non sit, sed tantum restricta, patet ex eo, quod in prouincia ubi Inquisitores non sunt delegati seu constituti, poterunt episcopi omne id exercere, & in omnibus causis ius dicere, tamquam Inquisitores hæreticæ prauitatis, quod illis in fidei fauorem concessum est testatur, Directorium ubi supra.

Et etiam ubi Inquisitores sunt constituti, dicuntur Episcopi Inquisitores ordinarij, & habent iurisditionem accumulatiuam, & non priuatiuam in his tantum articulis, videlicet in proferendis sententiis tormentorum, & aliis tam definitiuis quam ab instantia iudicij: in omnibus vero aliis articulis Inquisitoribus competit iurisdictio priuatiua, & non cumulatiua, *Clem. 1. §. 1. de hæreticis, c. per hoc eodem titulo. Rexas de hæreticis part. 1. num. 442. & 443. fol. 44. & in singul. liter. C. singular. 27. n. 5. fol. mihi 37.*

41 Constat etiam antiquitas laicorum causas Episcopos terminasse, iudicesque eorum fuisse, etiam in prima instantia, & in gradu appellationis, si actor vel reus appellans ad episcopum litem dirigeret, etiam aduersario refragante, *c. nouit. de iudicis, c. omnis, c. quicumque 11. quest. 3. Iuo Cornotenlis in lib. 5. decreti copiosè. Filefacus plura referens de sacra Episcoporum author. c. 1. §. 17. vsque ad 20. ubi dicit, quod ante tempora*

Constantini Magni iam erat in vsu vt colligitur ex Concilio 3. Carth. capit. 9. & ex aliis variis Conciliis ab ipso collectis.

Sed quod singulare est etiam in propria causa ius sibi dicere licebat, (non obstante regula naturali, omnes sibi melius malle, quam alteri: & regula textus in l. 1. c. nequis in sua causa ius. ibi, in re enim propria iniquum admodum est alicui licentiam tribuere sententiæ.) Cassiodorus *variar. lib. 3. epistola 37.* & Filefacus *supra* allegans Theodorici Regis verba in hunc modum: in alienis causis (inquit Rex) Beatitudinem vestram conuenit adhiberi, vt per vos iurgantium strepitus conquiescat; quanto magis ad vos remitti debet quod vos spectat, authores. Et paulo post: Causarum vestrarum qualitas vobis debet iudicibus terminari à quibus est expectanda magis quam imponenda iustitia. Loquitur enim ibi cum Petro Episcopo, quia inter eum & quendam priuatum de hæreditate orta erat quæstio, & ipsum in propria causa iudicem esse declarat: ex quo Filefacus exclamans, inquit, Episcoporum authoritatem quis non maximam hinc agnoscat, quam cum illa, Præfectorium Prætorio, id est, summa dempta maiestate Imperatoria, æquari legimus? Latè Filefacus.

Per multa temporis curricula Papam elegerunt, *c. transitus 20. 69. dist. Abbas in c. licet. de elect. n. 15. Petrus à Monte de primatu Papa summ. de Cardinalibus num. 12. idem Abbas in quest. 1. num. 31. Petrus Gregorius syntagm. part. 2. lib. 15. cap. 12. num. 6. & 7.*

Electio namque Papæ ad eos spectat iure diuino. *Victoria in relectionibus de potestate Ecclesia. relect. 2. pro-*

- pos. 9. num. 22. & propof. 11. num. 24.
 46 Lancellottus in templo, omn. iudicium,
 lib. 2. cap. 1. §. 2. fol. 117. Nam cum
 Apostolorum successores sint, c. quo-
 rum vices, 68. dist. Syluester verbo Epi-
 scopus, num. 1. ibi soli episcopi sunt
 qui Apostolorum vices confirmant.
 47 Agia de exhibendis aux. 3. fundam. At
 verò Apostoli Petrum in principem
 sibi assumpserunt, c. in nouo. & ibi
 gloss. 21. dist. Nam licet à Domino
 electus, & ad Pontificatum voca-
 tus, noluit quòd aliis præfesset (in-
 quit Geminianus in d. c. in nouo. 21.
 dist.) donec ipsi Apostoli liberum
 præberent assensum, electionis iam
 factæ: sic ad Episcopos iure diuino
 Papam sibi eligere, & in Principem
 assumere pertinebat.
 48 At verò cum Concilium con-
 gregare episcoporum satis laborio-
 sa res esset, & magni impedimenti.
 Siculus de præstant. Cardinal. quest. 8.
 basil. 1. partis, num. 5. causaque dila-
 49 tionis, quæ est summè periculosa,
 & in electione Domini Papæ maxi-
 mè vitanda, vt clamant vniuersa
 iura. c. vbi periculum de elect. in 6. Cle-
 mentin. Romani 2. eodem titulo & ibi
 Cardinales, hac de causa ius eligendi
 Episcopis detractum fuit, & adiu-
 dicatum Cardinalibus. Siguença in
 vita Dni Hieronymi discursu 6. fol.
 249. à tempore Cælestini II. & Inno-
 centij II. anno Domini de 1130 Ro-
 man. en su republica lib. 2. in princ.
 50 vers. la primera vez. Nam licet anno
 Domini de 1059. tempore Nicolai
 II. in Concilio Romæ celebrato in
 basilica Lateranensi decretum fuisse
 constet, ex textu in c. in nomine Do-
 mini. 23. dist. quòd ad electionem Ro-
 mani Pontificis non vocentur nisi
 Episcopi Cardinales, & postea Car-
 dinales Diaconi, non tamen in vsu
 fuit vsque ad Innocentij II. & Cæ-
 lestini III. tempora. Illescas in vita

Vrbani secundi lib. 5. cap. 15. Roman.
 vbi proxim. Tuschus litera E, conclus.
 57. num. 18. Panormitan. in c. licet de
 vitanda, num. 8. vers. ultim. de elect.

Hodie verò electio Papæ semper
 ad Cardinales spectat, licet Papa-
 tus vacasset per renuntiationem,
 priuationem, vel per mortem na-
 turalem: & etiam si vacet tempore
 quo Concilium generale episcopo-
 rum esset congregatum; vt iam vi-
 sum fuit in Concilio Pisis & Con-
 stantiæ celebrato. Panormitanus, &
 Cardin. Tuschus supra num. 18. &
 conclusio. 85. num. 7. Selua de beneficiis
 part. 2. quest. 22. num. 6. & 7. Lancel-
 lottus in templo, lib. 2. cap. 1. §. 2. fol. 117.
 Quintilianus Mandosius late in re-
 gula 32. cancellaria, num. 10. vsque ad
 15. Augustinus Barbosa in pastorali,
 c. 3. tit. 1. n. 13.

S V M M A R I V M.

- Episcopatus an sit dignitas. num. 1.
 Appellatione dignitatis in mate-
 ria odiosa, an veniat Episcopalis.
 num. 2.
 An sub generali Clericorum appel-
 latione comprehendantur Epi-
 scopi in materia odiosa. num. 3.
 Episcoporum nomen vtrum anti-
 quitus commune cum clericis.
 num. 4.
 Episcopi à principio nascentis Eccle-
 siæ singulariter venerati, ac de-
 corati eadem præminentia ferè
 sicut Papa. num. 5.
 Episcopus Clericos honorare debet vt
 filios. num. 6.
 Authoris opinio. num. 7.
 Si Comes, aut Marchio eligatur
 Episcopus non desinit esse Co-
 mes

mes. num. 8.
Vtrum debeat sigillare vt Episcopus,
aut vt Comes. num. 9.
Si antea erat Consiliarius, aut Se-
nator in aliquo consilio, aut Prae-
dicator Regis, an consecratus
Episcopus se possit vocare Sena-
torem, aut Predicatorem Regis.
num. 10. & 15.
Episcopalis dignitas liberat à con-
ditione seruili, & à patria pote-
state. num. 11.
An sit quoad utilia, vel etiam ad
damnosa. num. 12.
Vtrum retineat Episcopus iura sui-
tatis ad hoc, vt prateritus à patre
possit dicere testamentum nul-
lum. num. 13.
Regularis Episcopus an succedat
Patri per testamentum minus
solemne. num. 14.
Filij Episcopi antea uxorati per
consecrationem patris non libe-
rantur à patria potestate.
num. 15.
Ratio quare non liberentur.
num. 16.
Pater Episcopi plebeius an radijs fi-
lij coruscet. num. 17.
Quare Episcoporum parentes nobi-
litentur. num. 18.
Filij cum in dignitate constituun-
tur, oderunt parentes, & fu-
giunt: sed isti iniqui sunt, im-
probi, ac omni maledictione di-
gni. num. 19.
Filij maiores Parentum substantia
consumpta statim recedunt, &
ipsi inter se, si diuites sunt, con-

glutinantur, & matrem, ac fra-
trem minimum diabolica inui-
dia persequuntur: dicunt enim
conueniens esse quòd mater illis
subdita sit. O improbi, detesta-
biles, ac parietes dealbata vos
subiici Dominus iubet, & eru-
bescit lex, quòd filij castigatores
existant parentum l..... sed de
hoc satis: vobis enim remitto ad
librum, quem (Deo volente) edi-
turus sum, cuius titulus erit, De
veneratione parentum, &
officio filiorum. num. 20.
Frater minimus quare conculcetur.
num. 21.
Sicut olim ad Parentes multos
primogenitos Dominus percu-
tiebat: ita hodie ad affligendos
parentes primogenitos desinit.
num. 22.
Filij maiores carpuntur ac exhor-
tantur. num. 23.
Episcopus an patrem honorare te-
neatur. num. 24. & 25.
Episcopus an litigare possit per Pro-
curatorem. num. 26.
Et an dare in litibus fideiussorem
teneatur. num. 27.
Vtrum sportulas iudicibus soluere.
num. 28.
Et an citari possit vt coram aliquo
iudice compareat. num. 29.
An iuri consentaneum quòd Episco-
pus coram secularibus iudicibus
non compareat. num. 30.
An cogi possit ad suscipiendam tute-
lam. num. 31.
Quid de tutela miserabilium per-

- sonarum. num. 32.
 Quid de tutela honoraria. n. 33.
 Quæ dicatur tutela honoraria.
 num. 34.
 Regularis Episcopus an possit fieri
 compater. num. 35.
 Episcopus accusatus an debeat stare,
 seu sedere simul cum iudice.
 num. 36.
 Episcopus hodie in supremo senatu,
 seu cancellariis, in quo loco sede-
 re debeat. num. 36.
 Virum teneatur ire coram aliquo
 iudice ad iurandum. num. 37.
 Quando iurat an teneatur tangere
 librum. num. 38.
 Quid, quando consecratur. n. 39.
 Quid, quando specialiter est statu-
 tum quod scripturam tangat.
 num. 40.
 In causis civilibus an credatur
 Episcopo sine iuramento. n. 41.
 Episcopo asserenti se esse de Diœcesi
 expulsam, creditur. num. 42.
 An credatur asserenti in literis cle-
 ricatus clericum ordinasse. n. 43.
 Ad probandam iustissimam Episcopi
 ignorantiam creditur. num. 44.
 An possit sententiam suam per
 alium legere. num. 45.
 Consecratus gaudet isto priuilegio,
 non confirmatus, neque Episco-
 patus gubernator. num. 46.
 Quare prohibeatur exercere infe-
 rius officium, seu habere mino-
 rem dignitatem. num. 47.
 Habere potest thronum, & solium.
 num. 48.
 Et habere faldistorium. num. 49.
 In sua Ecclesia poterit uti balda-
 quino etiam in presentia Prore-
 gis. num. 50.
 Et etiam in qualibet Ecclesia sua
 Diœcesis, etiam regularium.
 num. 51.
 Abbates sancti Benedicti, & ceteri
 Abbates, etiam in Ecclesiis ple-
 no iure sibi subiectis non possunt
 uti baldaquino, neque throno,
 seu folio. num. 52.
 Testamentum coram Episcopo fa-
 ctum an valeat sine testibus.
 num. 53.
 Huius conclusionis fundamentum
 refertur. num. 54.
 Sigillum Episcopi an obtineat vim
 publicæ chartæ. num. 55.
 Episcopus an feudum retinere pos-
 sit. num. 56.
 An possit iurare Domino feudi fi-
 delitatem. num. 57.
 Virum habeat merum & mixtum
 imperium. num. 58.
 Virum liceat Episcopo habere carce-
 rem. num. 59.
 Quis fuit primus, qui concessit quod
 possint habere carcerem. n. 60.
 Habere potest Fiscalem. num. 61.
 Et creare Notarios. num. 62.
 Habet territorium, & potest ad tri-
 remes damnare. num. 63.
 Consiliarius clericus in quibus cau-
 sis consulere valeat. num. 64.
 Episcopus à quibus causis abstinere
 debeat. num. 65.
 Per delegatum an punire delinquen-
 tes possit Episcopus. num. 66.
 Si causam particularem committat
 laico

- laico delegato, an incurrat ex-communicationem si delegatus mortis sententiam profert. num. 67.
- Vtrum possit inuocare brachium seculare. num. 68.
- Secularis iudex an teneatur auxili-um impartiri sine causa cogni-tione. num. 69.
- Vtrum habeat fiscum. num. 70.
- Multas an sibi applicare debeat. num. 71.
- Familiam armatam habere potest. num. 72.
- Familia Episcopi an gaudeat priui-legio fori. num. 73.
- Hoc priuilegium ad quos extenda-tur. num. 74.
- Palatium Episcopi gaudet im-munitate sicut Ecclesia. nu-mero. 75.
- Quomodo intelligendum. num. 76. & 77.
- Domus Episcopi dicitur Palatium. num. 78.
- Dictum Bouadille explanatur. num. 79.
- Episcopus, seu eius Vicarius, quan-do aliquid committit iudici seculari alicuius Baronis sua Diœcesis, an possit uti formula præceptiua. num. 80.

DE PRÆEMINENTIA AC
PRÆLATIONE EPISCOPORVM.

CAPVT DVODECIMVM.

PISCOPATVS non est dignitas, sed dignitatum culmen, & apex. c. innotuit. de electione. c. nisi cum pridem. de renuntiatione. c. venerabilis, de præbend. Gloss. in c. licet. eod. titul. lib. 6. Felinus in c. per tuas de simonia, & in rubrica de maior. & obedient. Abbas in c. solitæ. eodem titul. Geminianus in c. ultimo de sentent. & re iudicata lib. 6. Iason in l. imperium, de iurisd. omn. iudicium, num. 3. Lopez in l. 1 tit. 5. part. 1. Rota Auignon decis. 210. aliàs 2010. num. 7. Mastrillo de magistratu lib. 5. cap. 10. num. 10. Biaxio in directorio cap. 1. num. 7. & 8. part. 2. Bonicontius de appellat. §. 1. num. 14. Corseti de potest. regia part. 4. num. 22.

Casaneus in catal. part. 4. conf. 25. in princ. & conf. 27. Rebuffus in prax. benefic. regula de unionibus benefic. n. 4. Millis in repertor. verbo Cardinalis vers. Cardinalis dignitas. Iacobus à Grassis lib. 3. cap. 2. num. 2. Lancelottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 1. n. 3. Gambarus de officio Legati, lib. 2. num. 41. Zerola in prax. part. 2. verbo Episcopus, num. 13. Selua de beneficiis, part. 1. quæst. 3. num. 12. Afflictis in conf. Neapolitanis in proœm. Paulus Montanus de tutore cap. 26. num. 35. Cephalus conf. 1. num. 50. lib. 1. tom. 1. Achilles de Pedroça conf. 32. num. 44. vol. 1. Viuius decis. 230. num. 1. Camillus Borellus in summ. decis. tit. 6. num. 6.

Et in materia restringibili seu odiosa, 2

- odiosa, non venit episcopalis dignitas: quia est supremum dignitatis culmen. *c. eo tempore, de rescriptis, lib. 6.* Gloss. *in c. licet de prabend. eod. lib.* Cardinal. *in clement. unica de renunt. num. 5.* Abbas, Biaxio, Milis, & Selua *supra.* Tuschus *litera A, conclus. 5. num. 2.* Rebuffus *in prax. lib. 2. regula de dispens. ratione atatis verb. post Pontificalem, num. 4. & lib. 3. regula de publicand. resignat. num. 5. & lib. 1. regula saculare beneficium quotuplex sit, num. 4.* Sa *verbo Episcopus, num. 9.* Syluester *verbo confirmatio, num. 3.*
- 3 Sub generali dispositione clericorum non comprehenduntur episcopi, nisi in fauorabilibus. Abb. & eius Additionator *in rubrica de vit. & honestate clericor. num. 4. & in c. non potes. de sentent. & re indicata.* Monachus *in c. Inquisitores, num. 1. de hereticis, lib. 6.* Cephalus *conf. 1. num. 40. usque ad 57. lib. 1. tom. 1. & conf. 2. n. 6.* Sa *verbo clericus, n. 1.*
- 4 Neque existimes idem debere episcopos sub generali clericorum dispositione comprehendere, quia antiquitus commune erat episcoporum & Presbyterorum nomen ut multi affirmant: quæ sententia neque mihi, placet, neque cum supradictis modo conuenit.
- 5 Dictum est enim, etiam ab initio nascentis Ecclesiæ episcopus magni fuisse habitus, & tunc exemptionibus, ac priuilegiis decoratos ferè sicut hodie Papa, & numquam sine magna reuerentia, & honore fuisse: quæ reuerentia & autoritas quod omnibus Presbyteris communicaretur esset impossibile, & quod in vna Diœcesi tot fuissent eiusdem meriti, & praelationis; & omnes Scribentes, & canones admonent, quod Episcopi suos Presbyteros honorent, & habeant ut filios, non

ut vassallos, seu seruos. Gloss. *in c. ste subiectus 95. dist.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 8.* Sed si æqualitas in nomine & exercitio esset, hæc monitio ad quid necessaria. At verò, quod pro certissimo habeo, Presbyteros tunc id egisse quod Chorepiscopi, hoc est, superbire & vsurpare iurisdictionem, & multa circa Sacramentorum collationem, & etiam episcopale nomen. Ex quo aliqui re non accuratè perpensa, existimarunt aliquam æqualitatem habuisse: quod nullo modo est fatendum; nam semper episcopis inferiores fuerunt, neque cum eis eorum nomen commune, nisi per vsurpationem: ut sentit Gloss. *in c. legimus 93. dist.* Cardin. Bellarm. *de controuers. cathol. fidei, tom. 1. lib. de clericis, cap. 13.* Barbosa *in pastoralis, c. 2. n. 26.*

Episcopalis apex non priuat alia singulari dignitate: nam si Dux, Marchio, aut Comes eligatur episcopus, non idem definit esse Dux, aut Marchio. Menochius *de adipiscenda poss. remedio 10. num. 68.* Cephalus *tom. 1. lib. 1. conf. 1. num. 58.*

Sed non debet sigillatè ut Comes, aut Dux: sed ut Episcopus. *c. inter dilectos, de fide instrumentorum.* Narbona *in l. 20. tit. 1. lib. 4. recopilat.* Gloss. *22. num. 93.* Tiberius Decianus *responso. lib. 3. cap. 2. quest. 8. n. 92.*

Episcopalis dignitas liberat à conditione seruili & à patria potestate. *c. si seruus. el. 2. §. 4. dist. c. per venerabilem qui filij sint legitim. author. sed dignitas, & author. Episcopalis ordo. c. de Episcopis & clericis. auth. constitutio qua de dignitatibus, §. palam. collat. 6. gloss. in §. filius familias: & ibi Scribentes instituta, quibus modis ius patriæ potestatis soluitur. l. 65. tit. 5. part. 1. & ibi Montaluo l. 14. tit. 18. part. 4. & ibi Lopez. Abb. in c. in decorum.*

rum. de aetate & qualitate, num. 4. Baldus in l. Sacrosancta. c. de Episcopis & clericis. Cynus in l. sed Episcop. c. eodem, & ibi Sebastianus Brant. in suo Rubricario. Paulus de Castro si filius, num. 16. ff. de liberis & posthum. Richardus in §. ceteri qui testatoris, num. 3. & 4. instituta de heredum qualitate & diff. lib. 2. tit. 19. Minsingerius in d. §. filius familias, num. 6. Salicetus in auctor. Episcopalis dignitas, c. de Episcopis, & cleric. Angelus Aretinus de institut. tit. quibus modis ius patriæ potest. soluitur. Ludouicus à Sardis de legitimat. per rescriptum, num. 11. Randei de dispens. in 2. membro ante finem. Hippolitus Riminaldus in l. qui se patris. c. unde liberi, num. 50. Aldobrandinus in §. 1. num. 19. & in §. filius familias, num. 24. institut. quibus modis ius patriæ potestatis soluitur. Azor in commentar. in lib. 1. codicis, & in l. decernimus. c. de Episcop. & cleric. Graffis cap. 55. num. 13. lib. 2. Guillelmus Benedictus in c. Rainutius, de testamen. verbo mortuo itaque testatore, part. 2. num. 150. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 11. Milis verbo filius, vers. filius eximitur. Sa eodem verbo, num. 11. Syluester verbo Episcopus, num. 6. Cafaneus in catal. part. 7. cons. 8. vers. 6. Vgolinus de offic. Episcopi, cap. 2. §. 2. num. 4. Siculus de præstantia Cardinalium, quest. 1. basilic. 1. num. 54. Borgasius de irregularitate, part. 5. titulo de obligationibus ad ratiocinia, num. 3. Vincentius Caracius in decis. casu 116. num. 2. Dias de Luco regula 215. Molina de iustitia, tract. 2. tom. 1. disp. 179. in fine. Menochius de adipiscenda possess. remedio. 10. num. 66. Antonius Gomez variarum tom. 1. cap. 9. num. 11. Tiraquellus in tractatu Le mori saisit le vis. part. 7. declarat. 1. num. 2. & 3. Nicolaus Neapolitanus in l. qui in potestate, & ibi Cynus & Cuneus. ff. de his qui sunt

sui, vel alieni iuris. Ripa lib. 1. responsor. c. omnium. 1. defuncto nouissime Carolo in princ.

Quod accipiendum est quoad no-
ciua, non quoad vtilia: nam suc-
cessibilis remanet patri, & iura sui-
tatis non amittit, & ideo si sit con-
stitutio regia, seu statutum, vt fi-
lius familias constitutus in potestate
patris gaudeat certo aliquo priuile-
gio, filius familias episcopus eo
gaudebit, ac si esset in potestate
constitutus. Tiraquellus supra n. 2.
Bart. in l. 1. c. de dignitat. lib. 12. auct.
constitutio qua de dignitatibus. §. illud
quoque. collat. 6. Angelus, Siculus, Sa-
licetus, Cynus, Cuneus, Ripa, Ca-
stro, Riminaldus, Aldobrandin.
Mynsingerius, Richard, Benedictus,
Carorius, Menochius, Vgolinus,
Gomezius, Lopez, Luco, Molina.

Et si à patre prætereatur, erit te-
stamentum nullum, quia iura sui-
tatis retinet. Gomez & Richardus
supra.

Sed si episcopus regularis sit,
non poterit succedere patri per te-
stamentum minus solemne. Argu-
mento text. in l. ex imperfecto. l. hac
consultissima. c. de testamentis. l. discretis.
c. qui testament. facere possunt. Andreas
Siculus de præstant. Cardinal. quest. 3.
basilica 1. part. 1. num. final. vbi refert
de Cardinali Perusino, qui patri
suo in vltimis constituto hæc di-
xisse fertur: Patet mi, si vis vt sim
hæres tuus, astringe manum meam
in tuam; astringit, & nihilominus
non successit.

Episcopus, qui antea quàm eli-
geretur erat Senator in aliquo con-
silio, aut Prædicator Regis, post
consecrationem non debet se voca-
re Senatorem, aut Prædicatorem,
quia iam officium amisit: vt inquit
Camillus Borellus in summ. decis.
tit. 6. per totum fol. 16. n. 19.

R

- At verò quoad honores in memoriam pristinae dignitatis Senator manet. Antonius Fauet *in suo codice titulo de Episcopis & Clericis*, diff. 13. num. 4. illis verbis: Episcopus qui antea erat Senator, senator manet ad honores, etiamsi non resideat: nec enim paruum Senatui ornamentum est, si ex Senatoribus aliqui sint episcopi.
- 15 Filij Episcopi antea vxorati per consecrationem patris non liberantur à patria potestate, & ita habebit pater vsumfructum in bonis aduentitiis filiorum, sicut antea. Auth. *constitut. qua de dignit. §. illud quoque. collat. 6.* & ibi Scribentes. Baldus *in l. final. §. necessitate. c. de bonis qualiberis. num. 2.* Iason *in l. patre furioso. col. pene. num. 49. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris.* Diaz de Luco *regula 235. limit. 2.*
- 16 Non enim voluit Imperator eum, qui ita suae potestatis fit, perdere aliquod legitimorum ius: sed quod sunt & generi ad eos, & ipsis ad genus intacta legitima: ita Iustinianus *in d. auth. constitut. col. 6.*
- 17 Pater Episcopi, etiamsi plebeius sit, radiis filij corruscat, & nobilitatur: ita vt deinceps non dicatur plebeius. *dict. auth. cons. §. praeterea. collat. 6.* & ibi Gloss. & Scribentes. Minsingerius *in §. filius familias, num. 4. instit. quibus modis ius patriae potest. soluitur.* Gama *decis. Lusitania decis. 121.* Farinacius *in prax. criminal. part. 1. lib. 1. tit. 5. quest. 41. num. 60.* Riccius *in praxi, decis. 545. num. 5.* Tiraquellus *de nobilitate 116.* vbi plura congeffit. Emanuel Rodriguez *cap. 67. num. 13. ibi: el Padre del Obispo siendo official mechanico, y hombre de baja suerte no puede ser encarcelado, por deudas pues el Padre, goça de la nobleça del hijo.* Barbosa *in pastor. p. 1. alleg. 1. n. 22.*
- Præclara & singularis dispositio ius honoratorum Parentes honestat, quia sua affectione, cura, & labore, ac diligentia se propriis bonis spoliantes, causa sui boni, & prosperitatis existunt: & in tantæ affectionis quasi præmium permittit radiis filiorum corruscare. Auth. *constitutio qua. §. propterea. collat. 6.* & ibi Gloss. *verbo pro istis.* Et in solatium ingratitude: nam statim cum filij se in dignitate positos conspiciunt, non solum noscunt parentes, gratificant, seu colunt: sed quod iniquum est, oderunt, & fugiunt, existimantes ob id suam dignitatem minui atque violari. Recedunt namque à matris ac fratris colloquio, & ipsi inter se, quia diuites sunt, conglutinantur, matrem ac fratrem diabolica inuidia persequuntur, & serpentina prudentia suas colorant iniquitates. Et sicuti impij Pharisei discipulis obiciebant, quòd quando manducabant, illois manibus erat: sic frat. i minimo similia imputant. Sed ò improbi, parietes dealbata! quare vos transgredimini mandata Dei vestri, & finitis parentes perire, dum vos superflue abudatis. Sed dicite mihi, parentes, quid contristamini de filiorum ingratitude, existimatis quia filios maiores ditastis, ob id vos habituros maiorem retributionem, vos deceptos propria experientia docet: nam ferè semper permittit Deus, quòd filij maiores, qui vestram salutem, & substantiam consumpserunt, & in quibus confidebatis, ipsi vos destituant, & crucient; at ætate minimi adiuuent. Interrogate Isaac, quis suæ familiæ honor & refugium, Esau vir ruffus, & venator, quem abundanter alebat, & vestibus valde bonis induebat, aut Iacob, ætate minimus? &
- respon

respondebit, Iacob. Quos laudabit ex filiis, Dauid? Absalon, & Aman, natu maiores? profectò non nisi Salomon ætate minimum. Quam vtilitatem ex filiorum multitudine eduxit Iacob, nisi amaritudinem, & tristitiam perpetuam? & ex minimo Ioseph, qui è domo patris nec tunicam portauit, sed à fratribus venditus; (quia non recens est quòd maiores fratres minimum conculcent & persequantur,) sed quid faciebat Ioseph vt fratres ad venditionem & occisionem prouocaret? parentem sociabat, & ipsi seruebat. Sed quid vltra facturus hodie, (neque hodie alia causa requiritur quàm ista ad fratrem minorem persequendum, & conculcandum) ex Ioseph dico, reportauit lætitiã, & senectutem bonam, & ingredi in abundantia sepulchrum, sicut infertur aceruus tritici in tempore suo. Noster enim Deus zelotes est, & quòd in illo homines fiant, vult, non in principibus, non in filiis hominum, in quibus non est salus; aliquando filios habere, & solatium, ac parentum salus fuit, & illi priuari fortis miseria. Et idè

22 quando Ægyptios commouere ad Isræliticum populum dimittendum voluit Dominus, omnes interfecit primogenitos: & hodie quando parentes affligere, & acriter punire, primogenitos desinit, qui facultatibus pleni se voluptatibus & oblectationibus tradunt, & parentes contumeliis imbutos destituunt. Non miraretur profectò Vlpianus in l. siquis à liberis. §. si impubes. ff. de liberis agnoscendis. quòd sit filius qui patrem egere patiat, cum ipse in facultatibus sit, si aliquos huius ætatis filios nosceret, qui non solum parentes nõ adiuuant, sed licet eos perire, ac infirmitatibus premi

videant, & affluant, derelinquunt. Pereant namque diuitiæ tuæ (diceret Iuriconsultus) improbe fili, qui non es tuorum bono, sed in parentum, fratrum, & consanguineorum perniciem natus: pereant vana ac colorata verba, quibus Deum sicut nos eludere existimas: derelinque igitur parentes, derelinque & percute, percute & fratres, manduca, bibe, & epulare cum ebricis, veniet enim Dominus Deus in die qua non speras, & hora quam ignoras, & diuidet te partemque tuam ponet cum hypocritis, vbi erit fletus & stridor dentium. Dic mihi stulte, quæ nunc paras, tunc cuius erunt? hinc enim ea desereres (vt S. Chrysostom. super verbis, quæ parasti cuius erunt, inquit) non solum nullum percipiens commodum, sed & sarcinam peccatorum portans super humeros proprios, & quæ quidem à te congesta sunt, plerumque in manus peruenient inimicorum: à te verò super his ratio requiretur. Honora ergo parentes, consolare eos, & adiuua, vigila & ora, vt Redemptor noster admonet, Marc. 13. quia nescis an subitò rapieris, cum magis de vita cogitas. Pulchrè Persius 3. Satyra.

Disciteque ò miseri, & causas cognoscite rerum:

Quid sumus, aut quidnam victuri gignimur: ordo

Quis dat us: aut meta, quam mollis fluxus & vnda, &c.

Et ipse alibi.

Est aliquid quò tendis, & in quod dirigis arcum.

An passim sequeris coruos, testaque, lutòque:

Securus quò spes ferat, aut quo ex tempore viuus.

Ad quæstionem vnde digressus sum, reuertar, quæ sic se habet: 24 25

R. 2

Vtrum episcopus iam à patria potestate liberatus, parentes honorare teneatur, & sibi præferre? & respondeo, quòd si loquimur de his quæ domi sunt, non est dubium debere Episcopum, seu Papam Patri suo magnam exhibere reuerentiam, & sibi præferre, in assurgendo, sedendo, & in cæteris actibus particularibus, vt Taurus Philosophus docuit. Refert Aulus Gellius *lib. 2. noctium Atticarum, cap. 1.* Casaneus *in catalog. part. 7. cons. 24. vers. in tantum est honorandus. el segundo.* Lancellottus *in templo, lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 71.* Tiraquellus *de nobilitate, cap. 28. num. 8. vsque ad 12.* Gratianus *disceptat. tom. 2. cap. 298. num. 35. & cap. 284. d. tom. 2.* Iacobus à Grassis *cap. 55. num. 13. lib. 2.* Tiberius Decianus *responso. lib. 3. cap. 2. quæst. 8. num. 92.*

At verò in his quæ foris sunt, vt in ecclesia, vel in actibus solemnibus, præcedet Episcopus, & habebit primum locum. Baldus *in l. senium. c. qui testament. facere possint.* (exhibita semper Patri suo reuerentia, quæ non in diminutionem episcopalis dignitatis redundabit, sed in laudem filij, qui sic honorat quem Deus vult honorari, dum præcipit, quòd parentes venerentur, non distinguens an in publico, seu in secreto, an à paupere, seu à diuite. Sed prohi dolor! & nostri calamitosi temporis infelicitas! nam parentes iam neque venerantur, neque æstimantur: sed persequuntur.) Valerius Maximus *lib. 2. titulo de magistrorum ac ordinum officiis, num. 7.* Casaneus *in catalogo part. 11. cons. 12. vers. et in. & considerat. 16. vers. uem quando filius.* Tiraquellus, Gratianus, Aulus Gellius, Grassis, Lancellottus, & Decianus *suprà.*

Episcopus in omnibus litibus per

procuratorem litigare potest, vt super illustri. *c. quia Episcopus §. quæst. 3. l. 3. tit. 5. lib. 1. del fuero Reat. ibi: e si a ca eciera que Rey, o infante sijo de Rey, o de Reyna, o Arçobispo, u Obispo, que aian pleito contra alguno, de cada vno de ellos quien raçone, por si ca no es quisado, que otro ome les contradiga, loque ellos dijeren.* Author. *vt ab illustribus. collat. 5. per totam. l. 11. tit. 5. part. 3. & ibi Lopez. & in l. 63. tit. 5. part. 1.* Vgolinus *de offic. Episcopi. p. 1. c. 2. §. 2. n. 4.*

Neque in litibus debet dare fideiussorem. Author. *de sanctiss. Episcopis. §. alium autem. collat. 9. l. 95. tit. 5. p. 1. ibi: la sexta es que no le deben tomar fiador en ningun pleito.* & ibi Lopez.

Neque sportulas iudicibus soluere. Auth. *de sanctiss. Episcopis. §. sportularum. collat. 9. l. 65. tit. 5. p. 1. ibi: la 7. es que non debe dar ninguna cosa a los Indgadores, de aquello sobre que hubiere pleito segun lodan los otros omes.* ibi Montaluo & Lopez.

Neque citari, vt coram aliquo compareat iudice. *l. 65. tit. 5. part. 1.* & ibi Lopez Auth. *de sanctiss. Episcop. §. sed neque pro qualibet. collat. 9.* Concil. Trid. *de reform. sess. 13. cap. 6.* Vgolinus *suprà. Randeï de dispensationibus in 2. membro.*

Constat namque ex variis Conciliis, & decretalibus, quàm antiqua sit in ecclesia ista sacra & canonica dispositio, quòd Episcopus non coram Rege, seu Imperatore, seu in Synodo, seu Concilio Episcoporum: de quo latè Filescus plura congeffit, *in tract. de sacra Episcoporum. author. cap. 1. §. 14. vsque ad 20.*

Neque potest cogi ad tutelam cuiuscumque personæ suscipiendam. Auth. *de sanctissimis Episcopis, §. Deo autem. collat. 9. l. 95. tit. 5. p. 1. ibi. la segunda es que no le puedan hacer guardador de guersanos.* & ibi Lopez.

Lopez

Baldus in l. general. num. 11. de Episcopis & clericis. ibi: episcopus immunis est ipso iure à præstatione personalium munerum, præsertim tutelæ, & curæ. Galgannetus de tutelis lib. 1. tit. 6. num. 36. Paulus Montanus de tutore cap. 35. regula 1. de excusat. tutoris, num. 194. Molina de iustitia, tom. 1. tractatu 2. disp. 221. Lancelottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 36.

23 At verò miserabilium personarum tutelam suscipere tenetur, cum Pater eorum sit. Gutierrez alios referens de tutelis p. 1. c. 1 n. 30.

33 Poterit etiam tutelam honorariam suscipere. Gutierrez supra. Sed quæ dicatur tutela honoraria, & quis tutor honorarius, l. iure nostro §. honoris causa, cum gloss. ff. de testamento. tutela. Gutierrez de tutelis part. 1.

34 cap. 17. num. 1. ubi hæc: Dicitur autem tutor honorarius, qui datur ut pupillus sit magis honoratus eius auctoritate, & protectione: puta si quis plebeius Magnatem aliquem, vel Antistitem, aut insignem Rempublicam, tutorem vel tutricem filio reliquit, quod filius magis ab omnibus coleretur. Escobar. de ratiocin. c. 28. n. 20.

Barca de
decima
tutorum
c. 6. n. 2.

35 Episcopus regularis puerum in baptismo tenere potest, & sic fieri compater. multos citat Sanchez in sum. de religione, tom. 3. lib. 6. cap. 6. num. 24.

36 Episcopus accusatus non debet stare, sed sedere simul cum iudice aliquantulum inferius. Bald. in l. quoties. c. ubi Senator. vel clarissim. num. 2. Felinus in rubr. de maior. & obedient. Antonius Corseti de potestate regia, part. 4. num. 22. Boherius de ordine graduum utriusque fori, p. 1. num. 9. Calaneus in catalog. part. 4. conf. 25. & part. 7. considerat. 3. vers. 11. Ludovicus Bologninus de indulgen-

tiis, part. 1. num. 23. Siculus de præstantia Cardinalium, basilica prima partis, quest. 8. num. 8. Lancelottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 11. Selua de beneficiis, part. 1. quest. 3. num. 12. in fine.

Hodie verò si episcopi alicuius litis (proprie seu suæ Ecclesiæ) causa, in Regio senatu, vel in regalibus cancellariis adsint, sedebunt in tribunali inter ipsos Senatores, ad sinistram Præsidis. Parladorius in sesquicenturia quotidian. contro. differ. 10. num. 27.

Neque tenetur ire coram aliquo iudice ad testimonium dicendum: sed iudex debet ad suam domum ministrum mittere, ut quæ novit spontaneè dicat, non coactè: neque ad iurandum compelli potest. l. nec honore auth. sed iudex. c. de Episcopis & clericis. Auth. de sanctiss. Episcopi. §. nulli verò collat. 9. l. 65. tit. 5. part. 1. & ibi Lopez l. 35. tit. 16. part. 3. & ibi Gloss. Panormitan. in c. cum nuntius. de testibus, num. 5. Speculator in tit. de dispens. lib. 1. part. 1. §. 5. num. 23. Ludovicus Romanus singul. 169. Menochius de arbitrar. lib. 2. centur. 1. n. 1. Gambarus de offic. Legati, lib. 2. num. 38.

Et dum iurat non tenetur tangere librum, sat enim est quod pectus suum tangat. c. in causa. de iuramento calumnie. Gloss. in c. quoties 1. quest. 7. Gloss. in auth. sed iudex. c. de Episcopis & clericis. Gloss. in §. nulli. auth. de sanctiss. Episcop. collat. 9. l. 24. tit. 11. part. 3. l. 24. tit. 16. dict. part. 3. & ibi Lopez, Rota in novissimis diversor. decis. 486. num. 9 & 11. part. 1. Randei de dispensationibus in 2. membro. Cardinalis in Clement. constit. num. 8. de elect. Bonifacius de Vitalinis in Clement. multorum, de hæreticis num. 113. Ioannes Monachus in c. et circa de elect. lib. 6. num. 16. Siculus de præ-

- stant. *basilic. 1. part. 2. quest. 2. num. 19.*
 Ægidius Blofius *titulo de oppositionibus contra testes, num. 83. folio mihi 308.*
 Speculator *lib. 2. part. 2. §. 4. tit. de iuram. calumnia, num. 5.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 40.*
 Vgolinus *de offic. Episcopi, part. 1. c. 2. num. 4. §. 2.* Matthæus *de Afflictis, in constitut. Neapolitanis, lib. 1. rubr. 6. num. 5.* Marquesanus *de commiss. tom. 3. quest. 3. cap. 1. §. 1. num. 10.* Couarruuias *in c. quamuis pactum. de pactis, part. 1. §. 1. num. 3.* Examen Episcoporum. *lib. 4. c. 17. n. 19.*
- 39 Sed fallit primò, quando episcopus consecratur: quia tunc fidelitatem, & alia Papæ committit, & quando ab hæresi, vel schismate recedit: nam sacra tangere tenetur. *Decif. Rotæ in nouissimis. Speculator, Lancellottus, Marquesanus, & Couarruuias.*
- 40 Secundò, quando specialiter est statutum quòd episcopus scripturam tangat, vel si in sua ecclesia constitutio aliqua sit, quæ hoc requirat: nam tunc scripturam tangere tenetur, & seruare constitutionem, seu statutum. *Couarr. Vgolinus, & Marquesanus supra.*
- 41 Episcopo sine iuramento creditur in causis civilibus. *Siculus de prestant. Cardinal. quest. 2. basilica 2. num. 19.* Agia *de exhibendis auxiliis, conclus. 4.* Bouadilla *in politica, lib. 2. cap. 27. num. 15.* ibi: *A los Obispos seda credito sin iuramento en los negocios seculares. c. omnes 11. quest. 1.* Abb. *in c. sicut. de probationibus, num. 7. & in c. cum nuntius. de testibus, num. 5.* Castillo *in l. 3. tauri. limitat. 10. col. 3. fol. 30.* Lancellottus. *d. c. 9. §. 4.* Nicolaus *de Passeribus de scriptura priuata, lib. 3. quest. 5. num. 39.*
- 42 Et facit, quòd episcopo asserenti se esse de Diœcesi sua expulsam, creditur. *Clement. 1. de foro competent*
- & Cardinal. ibi: & *in §. sanè num. 3.* Siculus *quest. 1. basilica 2. num. 9. §. quod circa.*
- Et Episcopo attestanti in literis clericatus Clericum ordinasse, de licentia proprii episcopi creditur. *Puteus decif. 363. lib. 1. & decif. 406. lib. 2. Barbosa in pastoralis part. 2. allegat. 8. num. 19.* pulchrè Nicolaus à Pastoribus ubi supra multa referens.
- Et ad probandam non crassam sed iustissimam episcopi ignorantiam, sufficit eius iuramentum. *Rota Romana Farinacij tom. 8. centur. 7. decif. 96. n. 6.*
- Potest episcopus sententiam suam per alium legere: vt *el Castris* per textum *in l. 2. c. de sentent. ex pericul. recit. c. & si sententiam, de sentent. & re indicata, lib. 6.* & *Geminian. ibi num. 9.* Felinus *in c. eam te. de rescriptis num. 1.* Casaneus *in catal. part. 7. conf. 3.* Vgolinus *de officio Episcopi part. 1. c. 2. §. 2. n. 4.*
- Confirmatus & nondum consecratus, neque Episcopatus gubernator, non gaudet isto priuilegio. *d. c. & si sententiam. & ibi Geminian. num. 8.* Felinus *suprà. Selua de beneficiis p. 1. q. 2. n. 31.*
- Obtinere minorem dignitatem non permittitur Episcopo, non ratione imdemnitatis, sed superioritatis. *Tuschus litera E, conclusio. 237.*
- Et sic si antea fuit Tabellio, nequit exercere tabellionatus officium. *Baldus in c. post cessionem. de probationibus, num. 6.*
- Neque officium Procuratoris, seu fideiussoris. *Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 36.*
- Habet Episcopus thronum, & solium, in signum suæ magnæ celsitudinis ac potestatis. *D. Ambrosius lib. de dign. Sacerdot. D. Gregorius Nazian*

Nazianzenus in oratione ad Principem irascentem. D. Chryostom. in lib. de Sacerdote. Agia de exhibend. auxil. fundament. 6. Baldus in c. solita. de maior. & obedient. n. 2.

49 Habet etiam faldistorium. Durantus in rationali diuinor. lib. 2. c. de Episcopo. Liber Pontificalis titulo de consecrat. electi in Episcop. fol. 13.

50 Et in sua Ecclesia Cathedrali poterit uti Baldachino, (vulgò *dofel*) etiam in praesentia Proregis: ut sapientissimus Philippus II. Hispaniar. Rex decreuit: teste Mastrillo de Magistratu, lib. 4. cap. 13. num. 133. alias 233.

51 Et in qualibet Ecclesia suae Diocesis, etiam regularium, & exemptorum, solium, thronum & Baldachinum habere potest: & excommunicare exemptos, si contradicere intentauerint: ut habetur in decreto Clementis VIII. datum die 10. Iunij anno de 1603. incipit, decet Episcopos. Vgolinus de offic. Episcop. part. 1. cap. 20. §. 5. num. 3. & 4. Gratianus disceptat. forens. cap. 467. num. 54. tom. 3. Riccius in prax. resolut. 313. num. 2. Emanuel Rodriguez tom. 4. de sus obras cap. 67. num. 35. Barbosa in pastoralis, part. 3. alleg. 80. num. 14.

52 Abbates sancti Benedicti & caeteri Abbates, non possunt uti Baldachino, neque throno, vel folio, etiam in Ecclesiis sibi subiectis, vel in proprio monasterio, ut sacra congregatio declarauit, cuius decretum ad litteram transcripsit Augustinus Barbosa d. allegat. 80. num. 18.

53 Quòd testamentum coram Episcopo factum valeat etiam sine testibus, dummodò Episcopi praesentia per duos testes probetur. Castillo in l. 3. auri. limit. 10. col. 3. fol. 30.

54 Sed haec Castellii doctrina meo iudicio in hoc fundatur, nam testa-

mentum coram Principe factum valet sine testibus. l. omnium. 19. & ibi Gloss. verbo testibus. c. de testament. Episcopus enim quòd sit Princeps spiritualis & temporalis diximus in hac prima parte, cap. 8. num. 48. ex quo dicebat Iacobus Albensis conf. 64. incipit, quia Articulus, num. 76. & 77. Quòd si episcopus consideratur ut Princeps temporalis, poterit omnia, quae potest quilibet Princeps: & ita ad eum extenditur priuilegium quòd testamentum coram eo factum sine testibus ten eat.

55 Sigillum Episcopi cum indictione & die obtinet vim publicae cartae, vel instrumenti. Baldus in c. post cessionem. de probationibus, num. 7. & 7.

56 Quòd Episcopus feudum retinere sine priuilegio nequeat, tenent Guidus Bancirolus conf. 111. num. 1. incipit, Ioannes Papa. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 2. de Rege & origine Regum, part. 1. §. 1. num. 21. Ludouicus de Peguera in repetitionibus, vers. 7. num. 15. & per plures limitationes à n. 19. vsque ad finem.

57 Alij verò contrarium tenent, & dicunt posse retinere sine priuilegio, & ratione feudi iurare Domino temporali fidelitatem. c. solita. de maiori tate & obedientia. Paris, de Puteo in inuentario de clerico citato super inuentar. n. 29. col. 3. fol. 19.

58 Habet Episcopus merum & mixtum imperium in sua Diocesi ubi potest clericum etiam non subditum ibi delinquentem, vel laicum in causis mixti fori detrudere: scelerata autem & adulteria inquirere, vlcisci, & iudicare absque aliquo impedimento. c. 1. de offic. Ordinary. Baldus in author. causa qua. num. 6. c. de Episcopis & clericis. Iason in l. imperium ff. de iurisdic. omnium iudicum, num. 19. & ibi Purpuratus num. 144.

Milis

Milis in repertorio, verbo Episcopus, vers. Episcopus & superiores. Baldus in c. constitutio. num. 7. de constitutionibus, Agia de exhibendis auxil. fundam. 4. Abb. in c. quod sedes. de officio ordinar. num. 7. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. de dignitate Episcopi, n. 10. Bouadilla in politica, lib. 2. cap. 17. num. 14. Iacobus Berretta cons. 3. & 4. incipit, quod Episcopo non liceat. n. 24. Zilettus consil. crim. tom. 1. cons. 93. num. 17. Barbofa in pastorali, part. 3. alleg. 107. n. 20.

59 Unde euenit, quod carcerem habere possit, tam ad custodiam, quam ad pœnam delinquentium. c. quamuis. 3. de pœnis. & ibi Scribentes. Vgolinus de off. Episcopis, cap. 4. §. 12. n. 3. Pax in praxi, c. unico part. 4. num. 4. Barbofa in pastorali, part. 3. alleg. 107. num. 20.

60 Primus qui concessit quod possint habere carcerem, fuit Eugenius primus, propè annum Domini de 656. Illefcas in vita eiusdem Eugenij, lib. 4. cap. 11. fol. 214.

61 Et potest habere Fiscalem, licèt talis Fiscalis non habeat priuilegia Fiscalia. Antonius Sola in constitutionibus Sabaudia, cart. 71. gloss. 1. incipit literis. fol. 315. Pax ubi supra.

52 Et creare Notarios in sua Dicecesi. Cardinalis Tuschus licera E, conclusio. 291. num. 1.

Et alios iam creatos examinare, iuxta Concilij Tridentini decretum, in c. 10. sess. 22. Pax supra dict. num. 4.

63 Habet etiam territorium, ex quo
64 eicere delinquentes poterit, & ad trirèmes damnare, flagellisque afficere. Textus singularis in c. in Archiepiscopatu. de raptoribus. Iacobus Berretta consil. 6. num. 25. vsque ad finem. Camillius Borrellus in summ. decision. tit. 6. num. 31. Toller in practica criminali, quest. 15. Bouadilla in

politica, lib. 2. cap. 17. num. 29. illis verbis: podrá el Obispo mandar, echar grillos espofas, y otras prisiones, y dar tormentos a legos en las causas de su inridicion, y por manos de sus propios ministros, e imponer de stierro de galeras, y acostes: los quales se imponian por pena de derecho diuino, y aunque de ellos saliesse alguna gota de sangre, de laqual effusion nose incurriera irregularidad; y a si mesmo pueden condenar a señalar en el rostro loqual nose puede haçer sin sacar alguna gota de sangre. C. ad audientiam de crimine falsi. ibi, & in signum maleficis characterem aliquem imprimi faciat, & prouinciam ipsam eos abiurare, compellens abire, permittat, & postea Bouadilla: y de aqui es que el clerico confesero del Rey podrá assistir, y vitar en las causas criminales donde se imponen las dhas penas. d. c. in Archiepiscopatu. Cæsar Manentis cons. 62. incipit, supponunt illustres Domini, num. 11. Iacobus Berretta tom. 1. cons. 4. num. 13.

65 At verò in casu vbi mors, seu mutilatio interuenire potest, debet episcopus abstinere à sententia, & delinquentes curiæ tradere sæculari, dummodò prius ab ordinibus degradentur. c. in Archiepiscopatu. cum glossa de raptor. & ibi Scribentes c. at si clerici. c. cum non ab homine de iudiciis, c. ad abolendam. de hereticis. c. excommunicamus, el. 2. eodem titulo, c. ad falsariorum, de crimine falsi, c. nauimus. de verbor. significat. vbi dicit Papa, quod post traditionem & degradationem, debet episcopus efficaciter intercedere precibus & suasionibus, vt citra mortis periculum circa eum sententia moderetur: neque aliud facere debet quàm degradare, & denunciare iudici sæculari, vt talem degradatum ad suum forum recipiat, cum iam non sit de iurisdic

iurisdictione Ecclesiæ. Ioannes de Rojas Episcopus Serguntenensis in singularibus iuris in fidei fauorem, litera D. singulari 48. num. 4.

66 Poterit tamen Episcopus qui iurisdictionem habet temporalem punire delinquentes per delegatum laicum: & licet pœnam mortis delegatus imponat, non incurrit Episcopus irregularitatem. c. Episcopus, ne clerici vel monachi, lib. 6. & ibi Geminianus, num. 1. Abbas in c. in Archiepiscopatu, & ibi Gloss. de raptoribus. Bonifacius de Vitalinis in Clem. quamuis, §. eisdem num. 22. de foro competenti. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 27. Nauarr. consil. 1. de constitut. num. 85. Armilla verbo Episcopus, num. 24. & verbo irregularitas, num. 18. Ioann. Cephalus tom. 1. lib. 1. conf. 1. num. 58. Bouadilla in politica, ubi proximè, num. 30.

67 Aduertat tamen ne laico delegato committat delinquentem, ad specialiter corporaliter puniendum: nam ad hoc ut irregularitatem fugiat debet generaliter causas delinquentium delegare. Geminianus in c. Episcopus, ne clerici vel monachi, n. 9. Speculator titulo de dispensationibus, §. 4. lib. 1. p. 1. n. 42.

68 Potest etiam Episcopus inuocare brachium sæculare, & si sæcularis potestas impartiri auxilium recusaerit, per censuras compelli poterit. c. 1. de off. ordinarij, & ibi Gloss. verbo publicum. c. Principes, c. administratores, 23. quest. 5. c. 2. de maledicis, l. 4. tit. 1. lib. 3. ordinam. & ibi Didacus Perez, Menochius de arbitrariis, casu 452. num. 4. Cenedo in collectan. ad decretales, collect. 101. num. 12. & 13. Ludouicus Rodolphin in tractatu de brachio sæculari, num. 45. Oldradus conf. 89. incipit, Episcopus inuocat. Bouadilla in politica, lib. 2. cap. 17. n. 80. Farinacius in praxi criminali. quest. 97.

num. 82. Decianus in tractat. criminal. lib. 4. cap. 10. num. 3. vers. 8. Barbosa in pastoral. part. 3. alleg. 107. num. 25. & 26. Zilettus conf. 93. num. 16. Iacobus Berretta tom. 1. consilio 4. ubi latè per plura fundamenta.

69 Sed est quorundam opinio, non teneri iudicem sæcularem Ecclesiastico iudici auxilium impartiri, nisi præcedat causæ cognitio saltem summaria, ex qua cõstet iustè petere auxilium ecclesiasticum, & sic debet notificari iudici sæculari. egregiè Nauarrus in c. cum contingat. de rescriptis, remedio 2. num. 8. & 12. Baldus in l. in criminali. num. 4. c. de iurisdic. omnium iudicum. Azcuedo in l. 15. tit. 1. lib. 4. recopilationis. Cenedo, Barbosa, & Didacus Perez supra.

70 Episcopus habet Filicum, cui multas applicare potest. c. si quis. el 4. 17. quest. 4. cum sequentibus. c. quia diuersitatem. & ibi Gloss. verbo prater. de concess. præbende. Tuschus litera E, conclusion. 253. num. 6. Couarruuias, lib. 2. variar. o. 9. num. 11. Oldradus consil. 302. col. 2. Riccius in prax. resolution. 387. num. 2. Agia de exhibend. auxil. fundam. 4. Bouadilla in politica, lib. 2. cap. 16. num. 10. & cap. 17. n. 199. Auendaño de exequendis mandatis, part. 1. cap. 7. num. 1. Arias in l. 7. tauri. num. 75. Barbosa in pastoral. part. 3. alleg. 107. n. 16.

71 Sed non debet sibi aut suæ cameræ multas applicare, licet consuetudo in sui fauorem extet: sed in pios vsus conuerrere, nisi reditus Episcopatus ita tenues fuissent, quòd ad honestam Episcopi sustentationem non sufficerent. Concil. Trident. de reformat. sess. 25. cap. 2. & 14. & sic sacra congregatio declarasse testatur. Barbosa supra num. 19. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 74.

72 Et potest habere familiam arma-

tam, & familiares armatos armis non prohibitis, vsque ad solitam horam: & quod in practica ita seruetur, testantur Vincentius de Anna *allegat. seu singular.* 171. fol. 235. multos citat Iacobus Beretta *conf.* 3. *incipit, quod Episcopo, num.* 14. Bonacolla *de seruis & famulis, quest.* 14. Camillius Borellus *in summ. decis.* tit. 6. *num.* 35. Fulcus *de visitation.* lib. 2. *cap.* 32. *num.* 16. Menochius *de arbitrariis, casu* 394. *num.* 70. Franciscus Penna *in director. inquisitor. quest.* 56. *comm.* 105. Matth. de Afflictis *in constitutionibus Neapolitanis, lib.* 1. *de illicita portatione armorum, num.* 7. *rubrica* 9. Gambarus *de off. Legati de latere, lib.* 1. *num.* 6. Tuschus *litera E, conclusion.* 253. *num.* 1. & 12. Siculus *de prestantia Cardinalium, quest.* ultim. *num.* 18. Franciscus Leo *in thesaur. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 23. & *p.* 2. *cap.* 1. *num.* 16. Cucus *in tract. de Episcopis num.* 73. *cum sequenti.* Agia *de exhibendis, fundam.* 7. Bouadilla *lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 9. & 28. & *cap.* 17. *num.* 87. & *cap.* 18. *num.* 85. Barbosa *in pastor. p.* 3. *alleg.* 107. *n.* 1.

73 Familia Episcopi gaudet privilegio fori, licet sint seculares, & in laicali habitu seruiant. Narbona *in l.* 20. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopilationis, gloss.* 22. *num.* 4. Abbas *in c. nullus num.* 6. *de foro competenti, & in c. dilect. de officio Archidiaconi, num.* 5. & *in c. cum non ab homine, num.* 2. *de iudiciis, & in c. Ecclesia, de immunitate Ecclesiar. n.* 9. Cardinalis *in Clement.* 1. *de reliquiis & venerat. Sanctor. num.* 3. Tuschus *litera E, conclusion.* 299. *num.* 4. Oldradus *conf.* 293. *num.* 5. *vers. potest & alia.* Laurentis *de privilegio & rescripto, q.* ultim. Iulius Clarus *lib.* 5. *sentent.* §. *fin.* *quest.* 35. *vers. quaro numquid.* Zerola *in prax. verbo Episcopus, num.* 11. *p.* 1. & *part.* 2. *verbo Episcopus num.* 14. Antonius de Butrio *in c. 2. de foro compe-*

tenti, num. 3. Gratianus *disceptation. forens. tom.* 2. *cap.* 340. & *cap.* 342. *n.* 9. Afflictis *in constitutionibus Neapolitanis lib.* 1. *dicta rubrica* 9. *num.* 7. Decianus *in tractat. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 14. Antonius Natta *conf.* 576. *num.* 6. Lancellottus *in templo, lib.* 2. *cap.* 5. §. 4. Hyppolitus *conf.* 67. *num.* 60. Franciscus Leo *in thesaur. part.* 1. *cap.* 11. *num.* 17. Barbosa *in pastorali, part.* 3. *allegat.* 107. *num.* 1. & 9. vbi extendit hoc fori privilegium ad Notarios curiæ Episcopi, Fiscales, nuntios, custodes carcerum, lictores, & alios ministros, & officiales, & allegat Stephanum Gratianum *discept.* 233.

74 Palatium episcopi gaudet eadem immunitate sicut ecclesia. *c. id constituimus* 27. *quest.* 4. & ibi Gloss. *Armillia verbo Episcopus, & verbo immunitas, num.* 19. Barthol. *in author. de mandatis principum. §. sed neque. col.* 3.

75 Sed ad hoc vt hac immunitate gaudeat requiritur, quod palatium intra quadraginta passus Ecclesiæ sit. Decianus *in tractat. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 25. *num.* 14. Bouadilla *in politica, lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 84. Couarruias *lib.* 2. *variar. cap.* 20. *num.* 5. *vers.* 5. *infertur, vbi multos citat.* Iulius Clarus *sentent. lib.* 5. §. *fin. quest.* 30. *n.* 3. Antonius Scappus *de iure non scripto lib.* 1. *cap.* 26. *num.* 4. Camillius Borellus *in summ. decisio. tit.* 3. *num.* 5. *de his qui ad ecclesiam confugiunt: & dicit esse communem, Pax in praxi, tom.* 1. *cap.* 3. §. 3.

76 At verò quod licet extra quadraginta passus ecclesiæ palatium sit, gaudebit immunitate sicut Ecclesia, nam alias nullom esset privilegium. Panormitan. *in c. Ecclesia, n.* 9. *de immunitat. Ecclesiar.* Cardinal. Tuschus *litera E, conclusio.* 10. *num.* 8. & *conclusio.* 299. *num.* 2. Syluester *verbo*

- verbo immunitas* 3. num. 1. Franciscus Leo in *thesauro*. part. 1. cap. 13. num. 14. Gregorius Lopez in l. 4. tit. 11. part. 1. Zerola in *praxi*, verbo *Episcopus*. p. 2. & verbo *palatium*, part. 2. Remigius de *immunitate Ecclesiarum ampliat*. 15. vbi dicit, etiam procedere, licet in domo cappellam non habeat?
- 78 Episcopi domus vocatur Palatium, quod iam vsus & consuetudo approbavit: & ita eam vocant Bartol. in l. 1. ff. de *noui operis nuntiat*. n. 3. & Sa verbo *Ecclesia immunitas*. in pr. & Panormitanus, Tuschus, Syluester, Decianus, Armilla, Lopez & Remigius *supra*.
- 79 Neque obstat quod Bouadilla in lib. 2. suæ politicæ dicat, cap. 16. num. 93. nullam nisi Regis domum vocari debere Palatium: nam loquitur de Principum sæcularium domibus, non de episcoporum, qui cum in spiritualibus Reges sint, c. duo sunt. 12. quest. 1. & Regibus præstantiores: Cardin. Bellarminus in *apologia pro responsione ad Iacobum Regem Britanniæ* cap. 4. de *comparatione Regis & Cardinalis*. itaque non inconueniens est quod eorum domus Palatium ad instar domus Regiæ vocetur.
- 80 Episcopus, seu eius Vicarius generalis committens examē testium, vel alicuius causæ iudici sæculari alicuius Baronis suæ Diœcesis, & intra illam, potest uti formula præceptiua. Foller. in *præctic. criminal. can.* in verbo, *testibus diligenter examinatis*, cap. 8. num. 50. fol. mibi 127. Scacia de *iudicij* lib. 2. cap. 9. num. 737. cum aliis.
- S V M M A R I V M.
- Episcopus an quotidie audire Sacrum teneatur*. num. 1.
Si non audit, an peccet. num. 2.
- Altare viaticum utrum Episcopis permissum*. num. 3.
Quid post constitutionem Concilij Tridentini. num. 4.
An eo uti liceat extra Diœcesim. num. 5. & 6.
An possit Episcopus concedere licentiam celebrandi in altari portatili in casu necessitatis. num. 7. 8 & 9.
In aliena Diœcesi an celebrare permittatur Episcopo sine licentia ordinarij illius loci. num. 10.
Et an tunc possit emittere benedictionem solemnem, cum verbis, Sit nomen Domini benedictum. num. 11.
An possit ante auroram, vel post meridiem celebrare, aut sibi facere celebrari. num. 12.
Cardinales S. R. E. an gaudeant isto priuilegio. num. 13.
Episcopus cum primùm populum saluat in Missa, quid debeat dicere. num. 14. & 15.
Celebrare sine Diaconorum præsentia utrum permissum Episcopo. num. 16.
An possit caput dum celebrat cooperire. num. 17. & 18.
Si Episcopus Missam perficere nequit, utrum simplex Sacerdos possit. num. 19.
Tempore interdicti an celebrare queat Episcopus. num. 20.
Familia Episcopi an tunc sacrum audire possit. num. 21.
Tempore cessationis à diuinis Episcopus celebrare potest. num. 22.
In altari in quo Episcopus celebra-

- nit, an alius Sacerdos illo die celebrare possit. num. 23. & 24.
- Presbyter coram Episcopo in sua Diœcesi existente celebrans quid observare teneatur. num. 25.
- Episcopus excommunicatus qui facit sibi coram se celebrari, an irregularitatem incurrat. num. 26.
- Irregularitas numquam debet admitti, nisi sit in iure expressa. num. 27.
- Episcopus suspensus à pontificalibus, in illis celebrando an irregularis fiat. num. 28.
- Illegitimus, qui sine dispensatione ad sacros Ordines ascendit & celebravit, utrum irregularis sit. num. 29.
- Clerici an possint celebrare sine licentia diocesani Episcopi. n. 30.
- Quando Episcopus priuatim celebrat quibus debet uti. num. 31.
- Quid quando Pontificaliter celebra, observare debeat Capitulum Ecclesie Cathedralis. num. 32. & 33. & 34.
- Imperator vel Rex etiamsi nullum Ordinem habeat, officium Diacônatus exercere poterit ministrando Episcopo in Pontificalibus celebranti. num. 35.
- Virum habere debeat solium, & Baldaquinum in Ecclesia ubi celebrat Pontificaliter. n. 36.
- Psalmos & orationes recitare teneatur ante omnia. num. 37.
- Caligis utitur Episcopus. num. 38.
- Et sandaliis num. 39.
- Quando pro defunctis in Pontificalibus celebrat an eis uti possit. num. 40.
- Episcopus regularis antequam amictum accipiat debet se induere rochetto. num. 41.
- Postea lauat manus. num. 42.
- Amictus quid significet. num. 43.
- Quid alba, & succinctorium. num. 44.
- Quid pectorale, & an proprium Episcoporum sit, & qua de causa eo cæperunt uti Episcopi. num. 45.
- Episcopi antiquitus in densis portabantur, ad instar hodie Papa. num. 46.
- Adorabantur summa veneratione, & cultu. num. 47.
- Ad quid ante se sacra symbola & reliquias Sanctorum gestabant Episcopi: sicut hodie Papa sanctissimum Eucharistia sacramentum. num. 48.
- Papa ad quid portat crucem in pede dextero: & ad quid Episcopus pectorale ante pectus. num. 49.
- Pectoralis usus in Ecclesia antiquissimus apud Episcopos. n. 50.
- Stola quid significet, & debet esse ab humeris dependens: presbyter autem ea debet uti transversa ante pectus. num. 51. & 52.
- Prima tunica quid significet, & quid dalmatica. num. 53. & 54.
- Ad quid utitur chirothecis. n. 55.
- Casula quid denotet. num. 56.
- Et quid mitra. num. 57.
- Antiquitus tempore Apostolorum utebantur Episcopi loco mitra corona aurea regali. num. 58.

Vfus

- Vsus mitræ antiquissimus in Ecclesia.* num. 59.
- Moscouitarum Rex loco coronæ regalis utitur mitra, & loco sceptri baculo pastoralis.* num. 60.
- Moscouitarum Episcopi quibus mitris utantur.* num. 61.
- In festo Innocentium quam mitram debeat assumere Episcopus.* num. 62.
- Baculus quid significet.* num. 63.
- Insulanus Episcopus loco baculi quid portet.* num. 64.
- Annulus ad quid Episcopo datur.* num. 65.
- Quare apponatur in quarto digito manus sinistrae minimo vicino.* num. 66.
- Laici ubi annulum portare debeant, & ob quid.* num. 67.
- Manipulum quando assumere debeat Episcopus.* num. 68.
- In Missis defunctorum à quibus abstinere Episcopus debet.* num. 69.
- Papa non utitur baculo, & ob quid.* num. 70.
- Pallium quibus competat, & eius significatio remissivè, & quibus diebus eo uti debeant Archiepiscopi.* num. 71. & 72.
- *Papa an semper pallio uti possit.* num. 73.
- Archiepiscopus utrum processionaliter possit exire de Ecclesia cum pallio.* num. 73.
- Extra prouinciam cum pallio an possit celebrare Episcopus de licentia Ordinarij.* num. 74.
- Hieronimi de Leyua opinio.* n. 75.
- Pallium an accommodari possit.* num. 76.
- Intra prouinciam utrum celebrare permissum Archiepiscopo sine permissu Suffraganeorum cum pallio.* num. 77.
- Quid in loco exempto suæ Diœcesis.* num. 78.
- Archiepiscopus an celebrandi in Diœcesi Suffraganei sine eius licentia, aut in territorio exemptorum sine eorum permissu concedere possit.* num. 79.
- Archiepiscopus si transfertur ad aliam Ecclesiam an pallium cum eo transferatur.* num. 80.
- Mortuorum corpora an cum ornamentis pretiosis sepeliri possint.* num. 81.
- Antiquorum mos qualis circa funerale mortuorum.* num. 82.
- Quando aliquem canonizabant quid obseruabant.* num. 83.
- Episcopi cum ornamentis pretiosis sepeliuntur, & quare.* num. 84.
- Si Archiepiscopus in mari decedat, an cum eo debeat eici pallium.* num. 85.
- Si pallium perdatur, seu concremetur, alium petere tenetur.* num. 86.
- Archiepiscopus antequam pallium accipiat, an coram se queat facere portare Gion.* num. 87.
- Utum sine licentia ordinaria liceat Episcopo extra Diœcesim Pontificaliter celebrare.* num. 88. Et utrum emittere benedictionem solemnem. num. 89. & 90.
- Verba Concilij in cap. 5. de reform.*

- sess. 6. explanantur. num. 90.*
Benedictionem simplicem dare itineribus nudedo Episcopus nequit. num. 91. & quare. n. 92.
Audire confessiones extra Diocesim an possit Episcopus. n. 93. & 94.
Episcopus non consideratur extra Diocesim, nisi ut persona privata. num. 95.
Prædicare in aliena Diœcesi sine Ordinarij licentia utrum permittatur Episcopo. num. 96.
Illud Matth. 9. & Marci ultimo qualiter accipiendum. num. 97.
Munus Episcopi quale, & eius doctrina valde necessaria. n. 98.
- Illud Cantico. 4. interpretatur num. 99.*
Episcopi multitudine negotiorum occupati eligere possunt qui eos adiuent in prædicatione Evangelij. num. 100.
Ad Episcopum, non ad Capitulum, attinet eligere verbi Dei concionatorem. num. 101.
Prædicare nemini permissum sine Episcopi Diœcesani venia. num. 102.
Religiosorum Societatis Iesu privilegium quale. num. 103.
Examinari an debeant Regulares accedentes pro licentia concionandi. num. 104.

DE CELEBRATIONE MISSARVM.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

1 **E**PISCOPVS quotidie celebrare, vel audire debet Missam. c. quoniam de privilegijs, lib. 6. & ibi Geminianus, num. 2. Abbas in c. 1. de vita & honestate clericorum num. 8. Tuschus *litera E, conclusion. 234. num. 6.* Zerola *in praxi verbo Episcopus num. 36. p. 1.* Riccius *in praxi, in addition. ad decisionem 577.*

2 Quo non seruato non peccat mortaliter, nisi ex contemptu procedat, aut scandalum sequatur: quia nullum præceptum est quod ipsum ad quotidie celebrandum obliget, vel ad audiendum sacrum. Canones

verò, & Doctores suprâ relati consilium dant, non præceptum. Rodriguez *tomo 4. de sus obras c. 67. de los Obispos, alias 57. num. 25.* Hieronymus Venero à Leyua *in examine Episcoporum lib. 4. c. 17. n. 15.*

Ad hoc enim illi concessum extat habere altare viaticum, in quo priuatis locis, & diebus, & dum est in itinere possit celebrare, vel sibi facere celebrari. c. fin. de priuileg. lib. 6. & ibi Geminianus num. 1. Syluester *verbo Episcopus, num. 9. & verbo altare, num. 5.* Angelus & Armilla *verbo Episcopus, ille num. 21. iste num. 22.* Milis *in repertorio verbo Missa. Egid. Coninck de sacram. quest. 83. art. 3. dub. 1.*

dub. 1. num. 224. Nauarrus *conf. 5. de privilegiis num. 1. Vgolinus de offic. Episcopi. part. 2. cap. 2. num. 4. Additio- nator. ad speculatorem, lib. 1. part. 1. titulo de dispensat. §. 5. liter. C. Rodrigue- z quæstionum regularium tom. 1. q. 28. art. 3.*

4 Neque existimes iam hoc Episco- porum privilegium Episcopis per Concilium Tridentinum sublatum: nam sacra congregatio declaravit posse Episcopos, sicut antea, uti altari portatili, die nona Iunij anno de 1586. tam in itinere, quam in infirmitate. Emanuel Sa *verbo Epi- scopus num. 24. Emanuel Rodriguez quæstionum regularium tom. 1. quæst. 28. art. 3. & in tom. 4. de sus obras cap. 51. num. 18. ibi: y porque andan visitando, y caminan los Obispos de ordinario se- gun derecho pueden llevar consigo un altar portatil, para que en el digan Missa, don de les pareciere, el qual privilegio no renoca el Concilio Triden- tino, como lo declare la Congregation de los Cardenales año de 1586. y porque el Concilio fue hecho para extirpar los abusos, y en nuestro caso no le habia, pues de ordinario andan los Obispos ausentes, y estando en su Cathedral, no pueden commodamente ir à su Iglesia, cadadia por lo qual la pueden oir, u decir en su casa, como tambien por causa de enfermedad, les es licito segun derecho. Nauarr. *consil. 16. num. 2. de privilegiis multos auctores citat. Augustinus Barbosa in remissionibus ad decretum Concilij, de extirpandis & evitandis in celebratione. Missar. num. 5. sess. 22. Vgolinus de officio Episcopi. part. 1. c. 2. §. 2. n. 4.**

5 Dubium autem illud est, utrum possint Episcopi extra dioccesim uti altari portatili, & in eo celebrare sine licentia Ordinarij. Nauarrus *conf. 5. & 16. de privilegiis. & Emanuel Sa verbo Episcopus, num. 24. tenent,*

non licere, si in Diocesi illa, ubi missare in altari portatili vult rece- ptum Concilium Tridentinum sit, & Episcopus ipsius Diocesis prohi- buisset celebrare extra loca sacra, vel quæ ad solum missandum spe- cialiter ab eo essent deputata.

6 Sed quòd hæc Nauarri opinio non debeat admitti, primò ex eo patet, nam Concilium non directè prohibet celebrare in altari portati- li, sed quòd hoc minimè Episcopi concedant, dicit. Et ad hoc quòd hæc Nauarri opinio procedat etiam requiritur, quòd Episcopi decre- tum prohibitorium extet: sed si non prohibent ut in usu receptum est, neque Concilium vetat, quid nobis obstat, quis tantum Episcoporum privilegium contradicere audeat? & asserere reuocatum esse, si neque ex Concilio, neque ex aliqua episco- pali constitutione reuocatum esse apparet. At verò quòd episcopus extra suam Dioccesim existens cele- brare, vel sibi facere celebrari possit sine licentia Ordinarij, affirmant textus in *c. fin. de privilegiis*, & Gloss. ibi: *verbo indulgemus*. Hieronymus Venero de Leyua in *examine Episco- porum lib. 4. cap. 17. num. 14.* (dum non sit in vrbe Romana) Vgolinus *de officio & potest. Episcopi lib. 1. part. 1. cap. 2. §. 2. num. 4. Azor institut. mora- lium, lib. 10. cap. 26. quæst. 4. & 5. Beia in respons. casuum conscientia part. 4. casu 33. vers. & quamvis iure. Emanuel Rodriguez quæstion. regularium d. quæst. 28. art. 3. Barbosa in pastorali part. 2. alleg. 23. num. 5. fol. 151. Mando- lius de signatur. gratia titulo de altari portatili. fol. 109. ubi dicit, posse etiam eo uti tempore interdicti.*

7 Utrum Episcopus licentiam ce- lebrandi in altari portatili in domo priuata, videlicet infirmo magnati, seu aliis personis concedere possit, stante

stante Concilij Tridentini constitutione, partem negatiuam tenent Nauarrus *in manuali cap. 25. num. 81.* Fufcus *de uisitat. lib. 1. cap. 21. num. 8.* Gutierrez *canonicarum lib. 1. cap. 30. num. 25.* Azor *institutionum moralium lib. 10. cap. 26. quest. 3. & 5.* Beia *casuum conscientia part. 4. casu 33.* Riccius *in praxi, decis. 538. num. ultimo, in 1. edition.* Miranda *in Manuali, tom. 1. quest. 40. art. 9. conclus. 3. ante finem.* Nauarrus *consil. 1. de constitut. num. 76. & consil. 16. de priuilegiis, num. 2.* Augustinus Barbofa *in remissionibus ad decretum Concilij, de obseruand. & euitand. in celebrat. Missarum. & dicit ita sacram Congregationem declarasse.*

8 Affirmatiuam autem sententiam, imò quod possit, tenent Emanuel Sa *in aphorismis, verbo Missa num. 20.* Henriquez *cap. 27. §. 1. & Beia à superiori recedens opinione, ubi supra uers. tertio dico.*

9 Sed conciliatio erit, quòd negatiua opinio procedat extra casum necessitatis, quia tunc minimè concedere potest, cum in Concilio Tridentino sibi præcipiatur, quòd prouiribus prohibeant. Affirmatiua uerò in casu necessitatis, & cum causa. Cum causa namque poterit Episcopus dispensare utens antiqua facultate, nam in Concilio non reuocatur, neque reuocationis ulla uerba ibi adscribuntur. Sed solum commendat, quòd Episcopi prohibeant extra loca sacra celebrare: in quo non comprehenditur necessitas uirgens, nam ea interueniente, potest episcopus in maioribus dispensare, neque indecentia ex eo sequetur, si in domo priuata per tres seu plures dies, cum decentia & omni ueneratione, si necessitas adest, celebratur. Neque hoc contra Concilij Tridentini decretum erit. Emanuel

Rodriguez *question. regular. tom. 1. quest. 28. art. 3.* Augustinus Barbofa *in pastorali, part. 2. allegat. 23. num. finali.*

Et quòd in aliena Diocesi priuatiuim sine licentia ordinarij celebrare possit Episcopus, c. *in his. de priuilegiis. Gloss. in c. nos. de auth. & usu pallij. uerbo in aliena. Gloss. in c. ultimo de priuileg. lib. 6. & Geminianus ibi num. 3. Panormitanus in c. final. de auth. & usu pallij, num. 1. Zerola in prax. Episcoporum, uerbo Episcopus, part. 1. num. 35. Riccius in praxi, resolut. 203. num. 3. Barbofa in pastorali, part. 2. allegat. 27. n. 64.*

Et tunc poterit etiam uti (licet celebret sine licentia Ordinarij) episcopali benedictione cum uerbis: *Sit nomen Domini benedictum, &c.* Ceremonialis Episcoporum, *lib. 1. cap. 29.* & ita decisum fuisse post longam disputationem à peritissimis uiris testatur Zerola *dict. part. 1. n. 35.* Riccius *dict. resolut. 203. num. 6.* Emanuel Rodriguez *tom. 4. de suis obras, cap. 67. de Obispos. fol. mihi 99. num. 2.* Praxis noua Episcoporum, *part. 1. cap. 2. num. 3. uerbo benedictio.* Barbofa *supra num. 64.*

Licet etiam episcopo ante auroram, uel post meridiem, dum est in itinere celebrare, seu sibi facere celebrari. Gloss. *in c. final. de priuileg. lib. 6.* Fauus Incarnatus *in scrutinio sacerdotali, part. 2. tract. 2. uers. quare. Missa. fol. 44.* Atmilla *uerbo Missa, num. 3.* Agidius Coninck *de sacramentis, quest. 83. art. 2. dubitat. 4. num. 217.* Azor *institut. moral. lib. 10. cap. 25. quest. 5. uers. si ueras.* Emanuel Sa *uerbo Missa, num. 17.* Ludouicus de Miranda *in Manuali Pralator. tom. 1. quest. 40. art. 10. conclus. 1.* Gregorius Lopez *in l. 48. tit. 4. part. 1.* Barbofa *in pastorali, part. 2. alleg. 23. num. 5.*

Et

Et omnes relati concludunt, posse etiam cum aliis Clericis dispensare, vt ante diem, vel post meridiem celebrent.

13 Quod Cardinales S. R. E. gaudent isto privilegio celebrandi ante auroram, vel post meridiem tenet Soto in 4. sententiarum dist. 13. quæst. 2. art. 2. ante finem.

14 Episcopus celebrans cum primò populum salutat debet dicere, Pax vobis: vt Christum imiteretur, qui statim post resurrectionem primam vocem dixit Apostolis, Pax vobis. Gloss. in c. hoc quoque. de consecrat. dist. 1. Soto in 4. sent. quæst. 2. dist. 13. art. 4. col. 9. Bertach. de Episcopis p. 2. quarti libri, num. 101. Durantus in rational. diuinor. c. de salutatione, lib. 4. col. 3. Innocentius III. de sacro altaris myster. lib. 2. cap. 24. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. de Episcopo, §. 3. num. 72.

15 Aduerte quæso, quòd quoties in Missa, Gloria in excelsis Deo, non dicitur, tunc neque Pax vobis. Durantus & Innocent. supra. Missalis Romanus in rubrica titul. de retribus.

16 Et non debet celebrare episcopus sine presentia saltem trium Diaconorum. c. Episcopus de consecrat. dist. 1. Bertach. supra num. 93.

17 Neque debet celebrare capite cooperto. c. nullus de consecrat. dist. 1. Soto in 4. sentent. dist. 13. quæst. 2. art. 4. tom. 1. col. 5. Bertachin. supra num. 100. Syluester verbo Missa, num. 2.

18 At verò necessitate infirmitatis interueniente poterit se amictu cooperire. Vgolinus de offic. & potest. Episcopi part. cap. 16. §. 2. num. 3. Emanuel Sa verbo Missa num. 17. vbi dicit, posse etiam aliis clericis concedere quòd celebrent capite cum amictu cooperto, si necessitas id poposcit.

Si dum Missam celebrat ex aliquo morbo cadit, ita vt nequeat perficere, poterit alius Sacerdos perficere. c. illud. 7. quæst. 1. Syluester verbo altare, num. 5. Bertachinus supra num. 95. Armilla verbo altare, num. 13. Angelus num. 8.

Tempore interdicti celebrare aut sibi facere celebrari poterit Episcopus, si ipse interdictus non sit, neque causa interdicti: & exclusis interdictis submissa voce ianuis clausis, & campanis non pulsatis. c. quoniam cum gloss. de priuileg. lib. 6. c. quod non multis eodem titulo in decretalibus. Vgolinus de offic. & potest. Episcopi, cap. 2. §. 2. num. 4. part. 1. Speculator titulo de dispens. lib. 1. part. 1. §. 5. n. 23. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 21. Emanuel Sa verbo Episcopus, num. 16. Armilla num. 22. Angelus num. 221. Syluester n. 9.

Et poterit familiam suam secum ducere, vt tunc sacrum audiant. c. licet vobis de priuilegiis lib. 6. Soto in 4. sentent. distinct. 22. quæst. 3. art. 1. col. 8.

Potest etiam tempore cessationis à diuinis Missam celebrare secretò, ianuis clausis excommunicatis, exclusis, & interdictis. Ioannes Andreas in c. dilectis, de appellationibus, col. 1. Ioannes Gutierrez canonicar. lib. 1. cap. 10. num. 6.

In altari vbi Episcopus illo die celebravit, nullus Sacerdos celebrare potest. c. final. de consecrat. dist. 2. Syluester verbo altare, num. 5. Armilla eodem verbo, num. 13. & Angelus, num. 8. Gregorius Lopez in l. 66. tit. 5. part. 1. Basilius de Leon variar. disputation. lib. 1. c. 2. in pr.

Et licet in practica receptum sit, quòd statim cum Episcopus priuatum celebravit, aut altare ita operitur quòd nullus celebrare possit, aut ab episcopo celebrante licentia pe-

titur vt ibi alij Missare valeant, tamen in iure hoc non habetur, neque textus in *c. final. de consecrat. dist. 2.* hoc requirit, nisi quando Episcopus in Pontificalibus celebrauit solemniter, vt ex litera textus constat: ibi, in altari in quo Episcopus Missam cantauit, vt aduertit Vgolinus *de offic. & potest. Episcoporum, part. 1. cap. 2. §. 2. num. 4.*

25 Presbyter coram Episcopo in eius Diocesi celebrans, in principio quando accedit ad altare, ei moderatam reuerentiam exhibeat & in confessione dicat, & vobis Pater Reuerendissime, & fratres, cum aliqua submissione, in preparatione calicis ad eum aquam mittat vt ipse eam benedicat, dicens Acolytus, Benedic Reuerendissime Pater: postea ad eum Pacem cum Acolyto mittat; in fine verò Missæ ei reuerentiam exhibeat, & benedictionem ad aliam partem vbi Episcopus non est impartiat, quia inferior superiorem benedicere non debet; Denique Euangelio Diui Ioannis dicto, & omnibus peractis, quando recedit antequam de altari exeat, exhibeat ei magnam reuerentiam. *c. denique, 21. dist. c. ecce ego. 95. dist. c. cum ad celebrandus, de consecrat. dist. 1. Ceremonial. Episcoporum lib. 1. cap. 30. Bonifacius de Vitalinis in Clementina, Archiepiscopo final. de priuilegiis, num. 9. Emanuel Sa verbo Missa, num. 52.*

26 Episcopus excommunicatus qui facit sibi, & coram se celebrare, ex autoritate irregularis efficitur. Gloss. in *Clementin. ultim. de priuilegiis*, & Bonifacius de Vitalinis ibi, n. 10. Abbas in *c. illud de clerico excommunicato celebrante*, & Hostiensis ibi. Syluester verbo *irregularitas*, num. 15. Nauarrus in *Manuali cap. 27. numero 244.*

27 Sed meo iudicio contrarium te-

nendum est: nam cum episcopus qui sibi & coram se celebrare facit, exerceat actum iurisdictionis, non ordinis: & cum propter exercitium actus iurisdictionis numquam irregularitatis poena imponatur in iure; habetur enim numquam esse vllam irregularitatem admittendam, nisi sit in iure expressa. *c. is qui 18. de sentent. excommun. lib. 6. Menochius de arbitrar. lib. 2. centur. 3. casu 276. n. 21. Nauarrus conf. 55. de sentent. excommun. num. 4. & in Manuali cap. 27. num. 194. & 195. Armilla verbo irregularitas, num. 22. Egidius Coninck de sacramentis, disput. 18. dub. 3. n. 23. Franciscus Leo in thesauro, part. 3. cap. 19. num. 4. Victor. in summ. Sacram. §. de confess. num. 131. in fine. Gutierrez canonicar. lib. 1. cap. 10. num. 9. Speculator lib. 1. part. 1. tit. de dispensat. §. 4. num. 36. vbi dicit, quod episcopus suspensus à Pontificalibus in illis celebrando non est irregularis, quia sine Pontificalibus poterat celebrare: & quod hæc irregularitas non debet admitti, neque fateri, quia non est in iure expressa. Rebuffus in praxi, regula de dispensat. super defectu natalium, num. 13. vbi extendit ad illegitimum, qui sine vlla dispensatione ad sacros Ordines promotus celebrauit; qui irregularis non erit, licet peccet celebrando, quia in iure cautum non est. Ergo cum neque in iure cautum inueniatur, quod episcopus irregularis fiat, si faciat ex autoritate coram se celebrare, licet peccet, non tamen irregularem esse dicendum est. ita Cardinalis Tolemus in summ. lib. 1. num. 8. cap. 72. Egidius Coninck. de sacram. disp. 18. dub. 6. in fine.*

30 Potest Episcopus prohibere ne Clerici alterius Diocesis sine sua licentia ibi sacerdotalia officia exer-

ceant

ceant celebrando, aut baptizando. Azor *institution. moral. part. 1. lib. 12. cap. 18. quest. 9.* Concil. Trident. *sess. 22. in decreto de observand. & evitand.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 7.* Barbosa *in pastoral. part. 2. allegat. 21. num. 1. cum sequentibus.* Barth. ab Horrarió *in re-pertorio Alberici verbo Episcopus.*

31 Et quando priuatim celebrat, non debet uti mitra, baculo, pallio, aut sandaliis, sed benè pectorali; Cæremonialis episcoporum. *lib. 1. cap. 19.*

32 Secus verò quando Pontificaliter celebraturus est: nam ad hoc particularia indumenta ornatus causa mysteriosè illis adaptavit ecclesia.

33 Primò enim quando Pontificaliter celebraturus est, si palatium episcopi est propè ecclesiam, ad episcopi cubiculum Canonici, & dignitates, ac inferiores de Capitulo, & Capellani accedere debent, & cum eo processionaliter ire, vsque ad primam portam ecclesiæ cathedralis: & ibi vnus ex dignioribus Capitularibus porrigere ei debet aspersorium cum osculo, & postea idem reuerenter aspersorium suscipere: postea verò Missa & solemnitate peracta, omnes Capitulares ac Capellani episcopum sociare debent vsque ad ostium palatij episcopalis, episcopo præcedente, ipsisque subsequenter. Et episcopus pro sua prudentia, quando Pontificaliter celebraturus est, debet deputare horam in qua dignitates, Canonici, & cæteri de Capitulo debeant venire. Et quando priuatim accedit, ut horis diurnis, vel sacrificio Missæ assistat, tunc multi Canonici & dignitates debent venire ad ostium ecclesiæ, & tunc vnus ex Capellanis episcopi porrigit aspersorium, in reditu verò idem

Capitulares obseruant. Hoc enim ita praticare vidi, & si episcopi palatium ab Ecclesia cathedrali multum distet, non tenetur Capitulum ad palatium accedere, quando Pontificaliter celebraturus est: sed tantum expectare ad primam ecclesiæ portam. Marzilla *in declarationibus sacre Congregationis, titulo de clericis non residentibus, tit. 5. lib. 1. fol. mibi 1. §. 5.* Hieronymus de Venero Leyua *in lib. dicto examen Episcoporum lib. 4. cap. 40. fol. mibi 344.*

34 Et episcopo celebranti in Pontificalibus, seu alia Pontificalia exercenti assistere, & inseruire Canonici & dignitates suæ ecclesiæ cathedralis debent, in decantatione epistolæ, euangelij, & similitum functione, per se ipsos: at verò quando priuatim celebrat, assistere non tenentur, neque inseruire. Concilium Tridentinum *de reformat. sess. 23. cap. 8.* Vgolinus *de officio Episcopi, cap. 19. §. 3. num. 1. part. 1.* Mandosius *signat. grat. titulo disp. de non residendo, col. 2. vers.* Concil. Trident. Barbosa *in pastoral. part. 3. allegat. 53. num. 139. & 141.* Marzilla & Leyua *suprà.*

Si verò Canonici & dignitates reuerint, poterunt ab episcopo compelli, etiamsi celebret, vel Ordinationes faciat extra ecclesiam cathedralem, & sub vrbe, non verò extra ciuitatem. Et ad episcopum spectat nominare illos, qui sibi inseruire tenentur, nisi consuetudo in contrarium extet, quam seruandam admonet Cardinalium congregat. Hieronym. Venero & Marzilla *suprà.*

35 Imperator seu Rex etiamsi nul-
Ordinem habeat, officium Subdiaconatus vel Diaconatus exercere potest, episcopo in Pontificalibus celebranti ministrando. *Gloss. in c.*

Valentinianus, verbo ordinem. 63. dist. Martinus Ländensis de principibus, quest. 83. Casaneus in catal. part. 5. conf. 24. num. 105. Lancellottus in templo, lib. 1. cap. 1. de Imperatoris ornatu. §. 1. summ. Imperator est mundi Dominus, num. 6.

36 Et in ecclesia ubi celebraturus est, sibi debet parari Baldaquinum folium, & puluinar, ut in caremoniali Episcoporum, & in Pontificali notatur.

37 Et antequam ad alia pergat, sedens sub baldaquino quosdam Psalmos & Orationes præmittit: iuxta illud Psalmistæ: *Psal. 94. Præoccupemus faciem eius in confessione, & in psalmis iubilemus ei: ut quidquid immunidum quinque sensuum transgressione commisit, quinque psalmorum oratione detergat. Primus est: Quam dilecta tabernacula tua. 83. Benedixisti. 84. Inclina. 85. Credidi. 115. De profundis. 129.* In ipsis quædam continentur quæ celebraturis conveniunt, & orationes quæ postea dicit, aptæ sunt ad impetrandam cordis & corporis munditiam. *Innocent. III. de sacro altar. mysterio lib. 1. cap. 47. Liber Pontificalis in pr.*

38 Deinde caligis induitur vsque ad genua protensis, ibique constrictis: nam episcopus pedibus suis rectos gressus facere debet, & genua debilia reparare. *Diuus Thomas in additione ad lib. 3. sentent. quest. 40. art. 7. num. 60. Durantus in rationali divinor. c. de sandaliis, lib. 1. Soto in 4. sentent. distinct. 24. quest. 2. artic. 4. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. Innocentius ubi supra. cap. 48. Petrus Gregorius synagmatum, lib. 15. c. 12. n. 38 p. 2. Casaneus in catal. p. 1. argument. considerat. 3.*

39 Et pedibus sandalia assumit. *Abb. in c. fin. de auth. & usu pally, num. 3. Gloss. in c. nonnulli. 93. distinct. signi-*

ficant pulchritudinem gressus: iuxta illud Esaiæ capite 52. *Quam speciosi sunt pedes Evangelizantium bona.* Sandalia verò de subtus integram habeant solem, ad episcopum admonendum ne terrena affectibus tangat, sed despiciat: desuper autem qualapinum sericum fenestratum, & ideò fenestratum locis quibusdam, ad significandum mysteria fidei non omnibus esse aperienda, neque revelanda, sed quibusdam quibus dictum est, *vobis datum est nosse mysterium regni Dei, ceteris autem in parabolis.* *Matth. 13. Lucæ 8. Durantus. c. de sandaliis, lib. 3. Innocentius, Lancellottus & Soto ubi supra.*

40 Sed quando in Pontificalibus pro defunctis celebrat, neque caligis, neque sandaliis utitur. *c. quia nos. & ibi Abbas & Baldus de auctor. & usu pally. Liber Pontificalis in rubrica. Caremonialis episcoporum, lib. 2. cap. 11.*

41 Si Episcopus regularis est, quia isti numquam rochetum portant, antequam ad alia pergat, debet assumere supellicem loco rocheti, quam etiam induere debet quando priuatim celebraturus est. Et idem facere debet episcopus secularis, si ordinariè rochetum non portat: & in hoc cauti sint, quia multoties vidi episcopos seculares ac etiam regulares non assumentes rochetum, antequam alia sacra indumenta, quod est contra rubricas Missalis, & caremonialis, ac etiam contra ecclesiæ ritus. *Emmanuel Rodriguez tom. 4. de sus obras cap. 68. num. 6. Barbosa in pastorali, cap. 4. titulo 1. num. 17.*

42 Deinde corporaliter lauat manus, ut spiritualiter mundet actus, & ut purgare procuret tam interiora mentis, quam exteriora corporis. *Inno*

Innocentius de sacr. altar. myster lib. 1. cap. 49.

43 Et amictum assumit, qui super humeros circumquaque diffunditur, per quem operum fortitudo significatur: quia episcopus qui fortis est, & habet principatum super humerum, supponat humerum ad subditorum labores portandos. Innocent. lib. 1. cap. 35. & 50. Durantus c. de amictu.

44 Postea Albam, quæ sit ex bysso, vel de lino. Sicut enim byssus, vel linum candorem, quem ex natura non habet, multis tunsionibus attritum per artem acquirit; sic episcopi caro munditiam, quam non obtinet per naturam, multis castigationibus macerata sortitur per gratiam. Innocent. cap. 36. & 51. Durant. c. de Alba.

Eamque & lumbos succinctorio præcingit: nam episcopis dictum est, *sint lumbi vestri præcincti*. Innocent. supra Diuus Thomas in addit. ad lib. 3. super 3. sentent. quest. 40. art. 7. num. 60. Soto in 4. dist. 24. q. 2. art. 4. Casaneus dist. conf. 3.

45 Deinde assumit crucem auream reliquiis Sanctorum imbutam, catenulis aureis insertam, quam ante pectus à collo suspensam ponit, (& vulgò dicitur *pectoral*) successit enim loco laminæ, quam veteris legis Pontifex gerebat in fronte, & mysterium quod in quatuor literis aureis ibi continebatur, in quatuor partibus crucis hinc explicatur. Innocentius cap. 5. 2. Durant. c. de succinctorio & rorali. lib. 3. ubi ponit significationem. Lancellortus in templo, lib. 2. cap. 5. Casaneus in catalog. part. 1. conf. 5. Diuus Thomas supra num. 40. Liber Pontificalis de consecrat. electi in Episcopum. Cæremonialis episcoporum lib. 2. cap. 8. col. 8. Petrus de Vergamo in tabula aurea Diui Thomæ,

verbo Episcopus num. 13. Missalis Romanus in rubrica de ritibus celebrandi. §. 1.

At verò autores allegati loquuntur de cruce & eius significatione, & magis ex eorum verbis colligitur esse indumentum solius Papæ, quàm episcoporum: sed in contrarium extat antiquissima ecclesie consuetudo, quæ semper permisit Dominis episcopis pectorali vti; & aliqui ex supra allegatis licet episcoporum esse dicant, non tamen declarant vtrum ab ecclesia illis fuisset concessum, anve ab ipsis usurpatum: & sic dicendum iudicavi quòd post aliquam speculationem certum esse existimo.

Antiquitus namque in tanta fuerunt obseruantia episcopi, quòd quemadmodum hodie Romanus Pontifex in densis portatur in diebus solemnibus, ita tunc episcopi, vt diximus in hac prima parte cap.

11. num. 1. & tali cultu & reuerentia venerabantur, & tanta submissio- 47 ne: nam genuflexu adoro te dicebat quilibet fidelis, si obuium haberet episcopum; & idèd numquam in publicum absque sacris symbolis prodibant. Filescacus de sacra Episcoporum. auctor. cap. 1. §. 2. fol. 4. Vtebantur namque sacris symbolis, & ante se reliquias Sanctorum gestabant, vt diximus d. c. 11. num. 1. ne adoratio illa ipsis in totum tributa videretur, sed sacris symbolis, & reliquiis Sanctorum.

At verò postquam in diuersis Conciliis in densis portari, & sacris symbolis & reliquiis Sanctorum à collo suspensis vti prohibitum fuit, cum nihilominus eadem reuerentia, cultu, & adoratione venerarentur, pio & sanctissimo zelo assueverunt crucem auream reliquiis Sanctorum imbutam ante pe-

ctus gestare, vt adoratio Cruci non sibi facta videretur! (vt videre est in Pontifice Romano qui ob id in pede dextero crucem habet) quam gestare diuinum fuit, & mirabile. Nam æquissimam est quod Ecclesiæ Patres, ac Domini Iesu Christi Vicarij eius vexillum publicè ante pectus portent, vt Sacramentum quod veteris legis Pontifex tunc præferbat in fronte, episcopus recondat in pectore: cuius vsus ita antiquissimus est in Ecclesia, nam tempore Nicolai primi Pontificis Maximi, prope annum Domini de 860. publicè ab anterioribus temporibus episcopi crucem, vulgò *peccoral* reliquiis Sanctorum imbutam, & catenulis aureis insertam ante pectus portabant: constat ex Epistola Rochalei Succionensis Episcopi ad Nicolaum Papam. Filefacus *vbi supra c.1. §.2. fol.4.*

Postea ponit Stolum ab humeris dependentem, quæ significat patientiam quam Episcopus habere debet, vt promissiones reporter: & idè cum succinctorio nexibus quibusdam colligatur, quia virtutes virtutibus sociantur, ne aliquo tentationis moveatur impulsu. Innocent. *cap. 54. Durantus c. de stola. Cæremon. Episcoporum. lib. 2. cap. 8. col. 8. Missalis Romanus & Lancellottus supra num. 14.*

Presbyter autem iuxta decretum Bracarenfis Concilij debet vti stola transuersa ante pectus, sub excommunicationis pœna. Innocent. & Lancellottus *supra num. 11. & 12.* nam stola aliud significat in Episcopo, aliud in simplici Sacerdote: vt latè Gratianus disceptat, *forens. tom. 2. cap. 298. num. 61. fol. 401.*

Deinde induit tunicam sericam poderim id est talarem, significantem perseuerantiam, & illam tunicam

inconsultilem, super quam miserunt milites in die passionis fortem Innocentius *lib. 1. cap. 39. & 55. Durantus c. de tunica. Soto in 4. dist. 24. quest. 2. D. Thom. supra n. 80. & Lancellottus num. 11.*

Super tunicam induit Dalmaticam, sic dicta quia in Dalmatia fuit reperta, quæ charitatis largitatem significat: & idè largas habet manicas, nam episcopus manus debet habere largas ad eleemosynas, iuxta illud Esai. 38. *Frangite esurienti panem tuum, & egenos vagosque duc in domum tuam, &c.* ob id enim Diaconi specialiter Dalmaticis vtuntur, quia ab Apostolis electi sunt vt ex officio pauperibus inseruirent in eleemosynis elargiendis, & etiam Episcopis. Innocent. *de sacro altar. myster. cap. 40. & 55. Durantus. c. de Dalmatica. Diuus Thomas Soto & Lancellottus.*

Manus autem operit chirothecis, nam multoties bonum opus quod agitur innani corrumpitur favore, & idè cautelam significant, qualis fuit. Rebecca quando Iacob manus pelliculis circumdedit hædorum: ob quod dixit Dominus, attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis, sed nesciat sinistra vestra quid faciat dextera. Habent enim circulum aureum desuper, ad bonorum operum prudentiam & splendorem significandum. Soto *supra Petrus Gregorius syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 12. num. 41. Innocent. c. 41. & 56. Durant. c. de chirothecis.*

Casula omnibus sacerdotibus communis est, Charitatem, quæ multitudinem opetit peccatorum, & vsque ad inimicos extenditur, significat: de qua latè Innocent. *cap. 42. & 57. Durantus. c. de planeta. Soto D. Thom. Lancellott.*

Postea

- Postea Mitram assumit, vtriusque testamenti (in quibus Episcopus debet esse peritus) significantem disciplinam. Circulus aureus qui anteriorem & posteriorem partem complectitur, indicat quoddam omnium scriba doctus in regno caelorum de thesauro suo noua profert & vetera. Innocent. c. 59. & cap. 44. Soto, Casaneus, Lancellottus, & Petrus Gregorius, Petrus à Biaxio in *director. election. cap. 50. part. 3. num. 1.*
- 58 Apostolorum autem tempore Episcopi utebantur in capite loco mitræ lamina aurea, siue bratea aurea in modum coronæ regalis, vt ex Clemente Alexandrino, & Eusebio refert Epiphanius, hæresi 29. & 78. quoddam ab antiquo vsi sunt Episcopi mitris pretiosis, gemmis ornatis, refert Baronius, Epiphanium citans anno Christi 34. n. 85. & 86.
- 59 Et sicuti antiquitus Episcopi utebantur corona regali loco mitræ, hodie è contrario Moscouitarum Rex loco coronæ regalis vtitur mitra, & loco sceptri baculo pastoralis. Ioannes de Persia in *his relationibus lib. 3. relat. 3. fol. 136.*
- 60 Episcopi & Archiepiscopi Moscouitarum mitris rotundis & nigris vtuntur: Natuagardensis episcopus alba bicorni more nostro. Petrus Gregorius *syntagmat. lib. 15. cap. 12. num. 39.* & Lancellottus *suprà.*
- 61 Deinde baculus ei datur, qui significat custodiam, quam habere debet vt Pastor, & castigationem siue coëctionem vt diligens Paterfamilias: & idè est acutus in fine, rectus in medio, retortus in summo, quia Episcopus debet pungere pigros, regere debiles, colligere vagos. Gloss. in c. unico, de sacra vnct. Innocent. cap. 45. & 61. Durantus c. de baculo. Diuus Thomas, Petrus à Biaxio, Petrus Gregorius, & Casaneus. Bouadilla in *politica, lib. 2. num. 4. in fine, cap. 17.*
- 64 Apud Vtapienses insulanus episcopus loco baculi portat Cereum, quia bonæ vitæ est solum, & in Episcopo magis quàm in aliis bonæ vitæ splendor nitescere debet. Petrus Gregorius *suprà num. 39.*
- 65 Deinde annulum, in signum spiritalis matrimonij accipit aureum, rotundum, & gemmatum, & est fidei sacramentum, in quo Christus sponsam suam sanctam ecclesiam subarravit, vt ipsa dicere possit, *Annulo suo subarravit me Dominus meus*, id est, Christus: cuius pædagogus & custodes sunt episcopi. Innocent. cap. 46. & 60. Diuus Thomas, Soto, & Lancellottus, Pontificalis titulo de consecrat. electi in Episcopum. Panormitan. in c. antiqua. de priuileg. num. 10. Selua de benefic. part. 1. quest. 4. num. 31. Sarmiento de *reditibus, p. 4. cap. 6. num. 11.*
- 66 Et collocatur in quarto digito à pollice manus sinistrae, qui minimo vicinus est: quia annulus in signum mutui amoris datur. c. *foemina* 30. quest. 5. & cum propria amoris sedes cor sit, & cor signari nullo modo valeat, signatur annulo quartus digitus, vbi vena seu neruus à corde procedens est.
- 67 Datur etiam annulus in amoris pignus, vt illo pignore mediante desponsatorum iungantur corda: at verò pignus cordi applicari nullo modo potest, sed quid faciendum, applicetur vbi cordis vestigia sunt, hoc est in quarto digito. Et sic Episcopus à sponsa annulum recipiens in mutui amoris signum & pignus, quia in corde recondere seu reponere nõ potest, ibi collocat vbi cordis (amor sedes) neruus adest: vt per eum semper recordetur fidei promissæ

missæ sponſæ; & sicut ille qui veie amat, vt communiter dicitur, in id quod amat transformatur, ita Episcopus intelligat iam ipse sibi non viuere, sed in sponſa, & sponſa in eo: vt Paulus dicebat, *uiuo ego, non ego, uiuit in me Christus*. Et iam cor suum non esse suum, sed sponſæ, & cor sponſæ esse suum, & sic anulum pro signo ferunt in testimonium.

Ex quo infero per abusum introductum, quod Episcopi in quarto digito manus dexteræ anulum portent, & sæculares in minimo eiusdem manus dexteræ: non quia in eis ea ratio quæ in Episcopis procedit, sed in signum superioritatis quam quartus digitus manus sinistrae inter alios habet, utpote cordis ornamento decoratus: nam ex eo quidem nervus de corde natus prorsus pergit vsque ad quartum digitum, manus sinistrae, & illic definit implicatus cæteris eiusdem digiti neruis; & ided visum veteribus fuit, vt ille digitus annulo tamquam corona circumdaretur. Anulus Gellius in lib. *Aegyptial. lib. 10. cap. 10.* Petrus Gregorius *synagmat. iur. lib. 8. cap. 7. num. 1. tom. 1.*

68 Manipulum tunc assumit, cum in altari confessionem dixerit, & ei apponitur in manu sinistra, vt sudorem mentis abstergat, & soporem cordis excutiat: nam ided dicitur manipulum, siue mappula, vel fudarium. Innocent. *cap. 58.* Durant. *c. de manipulo.* Lancellott.

69 In Missis defunctorum assumere debet manipulum ante planctam vt cæteri Sacerdotes, neque debet vti sandaliis, chirothecis, baculo pastoralis, neque orationes dicit aliàs dicturus si eis vteretur. Cæremonial. episcoporum. *lib. 2. cap. 11.* & in Pontifical. Neque vti potest pallio. *c. quia*

nos. & ibi Panormitan. *num. 3. & 6.* & Baldus *num. 1. de auth. & usu pallij.*

Romanus Pontifex numquam vtitur baculo pastoralis, quia à nemine nisi à Deo recipit potestatem, vel propter illud historiae; referunt namque quod cum B. Petrus: Marcellum discipulum suum (quem Dominus inter discipulos constituit dicens, nisi efficiamini sicut paruulus iste non intrabitis in regnum caelorum) misit cum quibusdam aliis ad prædicandum Germanis, qua in via ad viginti dietas defuncto collega eius, rediit ad nuntiandum Petro, cui Petrus, accipe dixit baculum hunc, & tangens defunctum dic, surge in nomine Domini, & prædica, & à die vigesimo mortis suæ tetigit, & surrexit, & tunc baculum à se amouit Petrus, & hodie cum maxima reuerentia Treuerensis seruat ecclesia. Innocentius de *sacr. altar. myster. cap. 61. c. unico de sacra. vnct.* Zerola in *prax. verbo baculum, part. 2.* Lancellottus in *templo lib. 2. cap. 1. num. 3. de Pontificis maximi ornatu. summ. cruce vtitur Pontifex.* Diuus Thomas, Soto, Casaneus, Petrus Gregorius, Bonadilla, Barbosa in *pastorali, tit. 1. cap. 5. num. 14.* Hieronymus de Leyua in *examine Episcoporum, lib. 4. cap. 10. num. 21.*

71 Archiepiscopus, seu Patriarcha inter Missarum solemnias vtitur pallio, quod significat disciplinam: nam Archiepiscopus non solum debet regere suos, sed etiam omnes de prouincia. Fit de candida lana contextum, habens desuper circulum humeros constringentem, & duas lineas ab vtraque parte dependentes, quatuor autem cruces retrò, & à dextris, & à sinistris: sed à sinistris est duplex, & simplex à dextris. Tres autem acus pallio infiguntur, ante

ante pectus, super humerum, & post tergum, hæc omnia moralibus sunt imbuta mysteriis, & diuinis grauida sacramentis, quæ mirabiliter exponit Innocentius *c. de pallio* 62. Durantus *c. de pallio*. Hieronymus Roman. *en su republica Christiana cap. 6. lib. 3.* Armilla & Syluester *verbo pallium*. Abbas *in rubrica de auctor. & usu pall.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 1. de ornatu & de pallio. & cap. 4. de Archiepiscopo*. Cæremonialis Episcoporum *lib. 1. cap. 16.*

72 Sed non semper eo uti poterit, nisi in festiuitatibus solemnibus, ut in die Natiuitatis Domini, S. Stephani, S. Ioannis, in die Circumcisionis, in Epiphania, in Ramis palmarum, in Cœna Domini, in Sabbato sancto, tribus diebus Resurrectionis, & etiam Pentecostes, in Festiuitate omnium Sanctorum, omnium Apostolorum, in Dedicacione ecclesiæ, in die Anniuersarij suæ consecrationis, in ordinationibus clericorum, in consecrationibus Episcoporum & in principalibus festiuitatibus Ecclesiæ suæ. Gloss. *in c. ad honorem. de auct. & usu pallij. c. final. de feriis. c. ad honorem. e. quia nos, cum similibus de auct. & usu pallij. c. final. de feriis.* Rodeanus *de simonia part. 1. cap. 17. num. 9. fol. mibi 60.*

73 Papa verò quolibet die, loco, & tempore eo utitur. *c. ad honorem. & ibi Panormitan. & Scribentes, de auctor. & usu pal.* Marius Alterius *de censuris tom. 1. lib. 5. disp. 12. cap. 2. col. 5. litera B.* Hieronymus de Leyua *in examine Episcoporum, lib. 4. cap. 10. num. 20.* Rodeanus *n. 10.*

73 Archiepiscopus quando processionaliter exiit de Ecclesia pallium non portat, sed tenetur precisè in porta Ecclesiæ relinquere, ob magnam reuerentiam illius vestimenti:

nam datur sibi in signum Pontificalis officij, ut eo inter Missarum tantum solemnia utatur, non verò per vias, *c. 1. & ibi Abbas de auct. & usu pallij.* Emanuel Sa *verbo pallium. n. 1.* Hieronymus de Leyua *n. 14.* Liber Pontificalis *titulo de pallio.*

74 Neque potest extra prouinciam cum pallio celebrare, etiam de licentia Ordinarij illius loci, quia strictior est usus pallij quàm Pontificalium. Gloss. *in Clement. ultim. de priuileg. & Cardinalis ibi num. 6. vers. simili. c. ex tuarum. 5. & ibi Abbas, & in c. cum sis. num. 3. de auct. & usu pal.* Hostiensis *in summ. eodem tit. 8. & quo loco.* Liber Pontifical. *dic. titulo. Sa verbo pallium, n. 1.*

75 Sed quòd possit pallio uti extra prouinciam de licentia Ordinarij illius loci, tenet Hieronymus de Leyua *in lib. dicto exam. Episcoporum. c. 10. lib. 4. n. 17.*

76 Neque potest intra prouinciam cum pallio celebrare sine Suffraganei illius loci permissu: licet de iure antiquo libere poterat. Emanuel Rodriguez *cap. 4. de sus obras. cap. 67. de los Obispos, num. 24.*

77 Et licet possit alium Archiepiscopum inuitare ad celebrandum in sua ecclesia, & illi accommodare suum Pontificale, specialiter cautum est in pallio ne accommodare possit. *c. ad hoc. 2. & ibi Panormitan. num. 3. de auct. & usu pallij.* Liber Pontificalis, Hostiensis, Sa, Leyua *num. 18. supra.* Lancellottus *in templo, lib. 2. cap. 4. de Archiepiscopo.*

78 Archiepiscopus seu episcopus in loco exempto suæ diocesis potest in Pontificalibus celebrare, etiam cum pallio, & populum solemniter benedicere, cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum:* & habere Canonicos qui ei assistant, etiam sine licentia exemptorum. *Clement. ultim.*

de privileg. & Cardinal. ibi. num. 9. Gratian. *disceptat. forens. cap. 467. tom. 3.* Franciscus de Pauinis *de visita. quest. 3. partis secunde, n. 9.* Tuschus *litera E, conclusione 243. num. 3.* Syluester & Angelus *verbo pallium, n. 3. & 6.* Cæremonialis Episcoporum, *lib. 1. cap. 4.* Barbosa *in pastorali part. 3. allegat. 80. num. 14. & allegat. 105. num. 66.*

79 Sed quod facere Patriarcha, Archiepiscopus, seu Episcopus nequit, illud est: concedere alteri Episcopo licentiam in loco exempto suæ Diocesis vel in Diocesi Suffraganei celebrandi, sine licentia ordinarij, aut exemptorum. Neque ibi ipse Archiepiscopus, seu Episcopus, sine exemptorum licentia prædicare poterit, licet intra limites suæ Diocesis aut prouinciæ sint. Gratianus *num. 31. vsque ad 37.* Barbosa *in pastorali part. 2. allegat. 6. num. 14.*

80 Archiepiscopus si ad aliam transfertur ecclesiam, pallium cum eo transfertur, sed non quoad usum: nam si Ecclesia Archiepiscopalis est, alium petere tenetur, non verò suo vel prædecessoris uti. Si verò Episcopalis tantum, id seruare debet, ut postea cum eo sepeliatur, vel cum ambobus, si aliud sibi concessum est. Gloss. *in c. ex tuarum,* & ibi Abbas *in c. ad hoc. de auth. & usu pallij.* Idem Abbas *in c. bona memoria d. 2. in fine, cum gloss. de postulat. Prælator.* Hostiens. *titulo de pallio,* & Liber Pontifical. *codem titulo Emanuel Sa verbo pallium, num. 3.* Rodeanus *p. 1. tit. de simonia. c. 17. n. 10.* Hieronymus Venero *o. 10. n. 14.*

81 Et licet prohibitum sit mortuorum corpora cum ornamentis pretiosis & annulis sepelire. *l. medico. §. mulier. ff. de auro & argento legato. l. & siquis §. impensa. ff. de religiosis & sum-*

pribus funerum. l. seruo alieno 113. §. ineptas. ff. de legatis primo.

82 Veterum enim mos sollemnis fuit apud multas receptus prouincias, quod in exequiarum die vita functus mirificè exornaretur, sicuti in die supremæ ac magnæ lætitiæ: ut videre est latè apud Alexandrum ab Alexandro *dierum genialium,* & ibi Tiraquellus *lib. 3. cap. 7.* Plutarchus *problem. cap. 13. & 25.* Homerus *lib. 18. de cadauere Patrocli.* Suetonius *in Nerone cap. 50.* Pomponius Mela *lib. 2. cap. 2.* Valerius Maximus *lib. 2. cap. 1. & lib. 4.* Valerius Tribunus *in illa eleganti oratione apud Linium 4. decada. lib. 4.* Egregiè & latè Ioseph de Aosta Iesuita *in historia naturali de las Indias* ubi plura refert, *lib. 5. cap. 8.* Constat etiam ex eo quod illi qui canonizandi erant, in solemnitate die defuncti effigies pretiosis induebatur ornamentis, ut refert Alexander ab Alexandro: & ibi Tiraquellus cum aliis, *dierum genialium lib. 6. c. 4. fol. mibi 844.* ubi canonizationis formam in hunc refert modum: Qui consecrandus, ac in Sanctos referendus erat, vita functo, tunc pyram in tabernaculi formam construebant, auro & ebore signisque & tabulis pictis exornatam mirificè, alium desuper tabernaculum breuiorem vsque ad tertiam consignationem erigebant, aquila cum omnium Deorum aggestu in summo culmine locata, lectoque constructo purpura & auro, in quo defuncti effigies qui consecrandus erat, valde exornata iacebat. Senatus, Equester ordo, atque magni viri triumphales, quique amplissimos honores gesserant, cum magno applausu procedentes, lectum deferebant in pyram, cum carmine & hymnis, omnibus humanis diuinisque aggestis honoribus. De-

mum

mum incensa pyra cum vapore & fumo aquila agitata è summo culmine tabernaculi aëra petiisset, religio incussa fuit ipsius animam per inane cælum transisse, ipsamque quod mortale erat, defæcato & caduco in numero, cælestium & in Deorum consilio receptam fuisse: & hanc consecrationem Græci apothefim appellabant.

84 At verò in Episcopis contrarium decisum extat; vt Glossa & Baldus notarunt in capite 2. de auth. & vsu pallij, vt tam in vita, quàm in morte, corpus armatum incedat contra inimicorum insidias, & tunc tremendus & terribilis infernalibus potestatibus appareat, ad eumque accedere timeant, cum eum tamquam fortem militem cælestis militiæ Pontificalibus indumentis, cum pallio, baculo, & mitra munitum viderint: & idè dicitur mitra à minando. Gloss. in c. 9. 49. dist. quasi minans dæmoni; vel idè quia mitra, qua cælestem Sion est ingressurus, benè est quod corpus habeat vestem, & ornamenta nuptialia, quæ sibi tradidit Sponsa in die coronationis suæ. Coronationis dies tunc est cum laqueus contritus fuerit, & à miserrimo corporis carcere liberati fuerimus: igitur ornatur tunc maiestuosè, quando eius anima cælestem gloriæ coronam acceptura est, ne sibi dicatur, *Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?*

85 Archiepiscopus in mari vita functus, non proiicitur in mare cum pallio. Argumento textus in l. quidem. ff. de condition. inst. sed debet seruari, & postea sepeliri in Ecclesia, neque idè rei animatæ sepultura dicetur. Baldus in c. ad hæc. de authorit. & vsu pallij, num. 1.

86 Si pallium casu accidentali per-

datur, vel cremetur, alium petere debet à Papa, non ipse eligere. Hieronymus de Leyua in examine Episcoporum. lib. 4. c. 10. n. 19.

87 Archiepiscopus electus, confirmatus, & consecratus donec pallium accipiat non potest facere portare coram se crucem, (vulgò Gion.) Liber Pontifical. titulo de pallio. Cæremonial. Episcoporum lib. 1. cap. 4. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 4. de Archiepiscopo. Rodeanus titulo de simonia, cap. 16. part. 1. Angelus verbo Archiepiscopus, num. 3. & Syluester eodem verbo, num. 6. c. quod sicut. §. super eo. de elect. Cardinal. in Clement. ultim. de priuileg.

88 Existens Episcopus in aliena Diocesi potest sine licentia Ordinarij in Pontificalibus celebrare, hoc est, Missam cum mitra, & baculo, & cæteris ornamentis Pontificalibus cantare. Gloss. in Clement. ultim. de priuileg. verbo etiam celebrare, & Cardinalis ibi, num. 6. idem Cardinal. in Clement. 1. de foro competent. Panormitanus in c. ex tuarum, & in c. fin. de auth. & vsu pallij, & in c. antiqua de priuilegiis, num. 10. & in c. 1. vt lite pendente, num. 7. Iacobus à Grassis in decis. lib. 3. cap. 2. num. 10. Syluester verbo Archiepiscopus, num. 6. & verbo Patriarcha vers. ex quo infertur Nicolaus de Milis in repertorio, verbo Episcopus, vers. Episcopus etiam. Franciscus de Aretio conf. 150. incipit respondendo breuiter, num. 3. Couatruuias variar. lib. 3. cap. 20. num. 9. Bonacina de sacramentis omnino videndus disput. 3. quest. vnic. punct. 2. num. 13. Barbosa in pastoralis, tit. 3. cap. 1. num. 23. & part. 2. allegat. 30. num. 16. & part. 3. alleg. 80. num. 14.

89 Et tunc poterit etiam populum solemniter benedicere, cum verbis, *Sit nomen Domini benedictum, &c.*

Bonacina ubi supra citans Henriquez; sed contrarium tenent Panormitanus in c. antiqua de privilegiis, num. 10. & Syluester verbo Patriarcha. sed Bonacinae & Henriquez opinio æquior.

90 Neque obstant verba Concilij Tridentini in c. 5. de reformat. sess. 6. ubi prohibetur episcopis Pontificalia in aliena Diocesi exercere sine Ordinarij licentia: nam nomine Pontificalium de quo ibi, debet intelligi de usu Pontificalium cum aliquo exercitio, qualis est clericos ordinare, chrisma conficere, aras & calices consecrare, indumenta cultui diuino parata benedicere, &c. Cardin. Toletus in summ. lib. 1. cap. 49. num. 2. non verò Missæ celebratio cum mitra, & baculo, quæ non superioritatem seu iurisdictionem, sed grauitatem, & tantæ dignitatis maiestatem denotant. Syluester verbo Patriarcha. vers. ex quo infertur. Iacobus à Grassis d. lib. 3. cap. 2. num. 10. & patet ex eo quòd Episcopus suspensus à Pontificalibus, vel à Pontificali officio, non fit irregularis etiam si celebret cum mitra, & baculo, & aliis Pontificalibus indumentis, eo quòd sub nomine Pontificalium, vel Pontificalis officij non comprehenditur Missæ celebratio. Gloss. singular. in extrauag. 2. Ioann. 22. de elect. verbo à Pontificalibus. Gloss. in c. dilectus, de consuetudine, verbo à suspensis. Gloss. in c. quia Pontificali 2. de officio delegati, lib. 6. verbo sacerdotale, vers. scias. Emanuel Sa verbo suspensio. num. 8. Zerola in praxi, verbo Episcopus, part. 2. num. 26. Paulus Borgasius de irregularitate, part. 6. titulo de sententia suspensionis, num. 32. Speculator titulo de dispensationib. lib. 1. part. 1. §. 4. num. 36. Armilla verbo suspensio. num. 9. Couarruuias in Clementin. si

furiosus, part. 1. §. 1. vers. secundum. Iacobus à Grassis in decis. lib. 4. c. 25. num. 3. & sic Concilium non prohibet Missæ celebrationem cum Pontificalibus ornamentis, vt ex textu Concilij accipitur, ubi tantum loquitur de usu Pontificalium, cum exercitio, ibi: Pontificalia in personas eidem Ordinario subiectas, & ibi: & sic ordinati. Non verò de Missæ Pontificalis celebratione, quæ Ordinario nihil detrahit, seu usurpat; & mens Concilij est, quòd nemo nisi in suam messem falcem mittat, vel iurisdictionem exerceat. Et cum Episcopus Pontificaliter celebrando neque iurisdictionalem actum exerceat, neque Ordinario præiudicet, dicendum est cum Bonacina, Couarruuias, Henriquez, & Barbosa, posse extra Diocesim celebrare Pontificaliter, sine licentia Ordinarij, & vti benedictione solemnī, cum verbis, Sit nomen Domini benedictum; sine aliquo suspensionis metu.

Sed non debet extra Diocesim benedictionem simplicem dare itineribus eundo. Stephanus Gratianus disceptation. forensium. cap. 467. num. 58. tom. 3. Hieronymus Venero in examine Episcoporum, lib. 4. cap. 17. num. 19. fol. mihi 288. Vgolinus de off. & potest. Episcopi, p. 2. c. 3.

Et ratio est, quia Episcopi benedictio (vt postea dicemus) venalia peccata dimittit, quæ nisi per Superiorem dimitti nequeunt. c. quod autem. de pœnitent. & cum Episcopus extra Diocesim nihil iurisdictionis habeat, seu superioritatis, ergo talem benedictionem simplicem impartiri non debet.

Interrogauit enim me in casu occurrenti quidam præstantissimus Præsul extra propriam Diocesim existens, vtrum posset in hac Matritana curia confessiones audire; & tentes

91

92

93

94

respondi sine dubio posse, si pœnitentes subditi essent: quia sacramentalis confessio, & absolutio, sine strepitu iudiciali fit, & inter volentes exercetur, & sic quia de voluntaria iurisdictione est, exerceri extra territorium posse. Gloss. in c. nouit. & in c. excommunicatio. de offic. delegari. Gonzales in reg. 8. cancellar. gloss. 62. num. 10. Cardin. in Clement. 1. de foro competent. Menochius de arbitrar. lib. 1. quest. 43. num. 16. & 17. Toletus lib. 1. cap. 16. num. 14. & lib. 3. cap. 13. Victoria in summ. titulo de confess. num. 138. Henriquez lib. 6. cap. 7. §. 1. Gregorius Lopez in l. 21. verbo parochianos. tit. 4. part. 1. Hostiensis in summ. de pœnitent. §. cui consenti. vers. & numquid. Et posse etiam, licet subditi non essent, si Ordinarij licentiam haberet omnia exercendi, quasi in propria existeret Diœcesi.

Si verò hanc licentiam non haberet, neque pœnitentes subditi fuissent, nullo modo posse: quia extra Diœcesim in alienos subditos nullam habet iurisdictionem, neque aliqua exercere sibi permittebatur, sine Ordinarij illius loci permisso, & idè Episcopus extra Diœcesim non consideratur nisi tamquam persona priuata. Ancharranus in Clem. quamuis de foro competent. num. 1. Carolus Ruinus cons. 155. num. 7. vol. 4. Stephanus Gratianus disceptation. forensium. 2. cap. 298. n. 90. & c. 383. n. 1.

Neque potest episcopus in aliena Diœcesi sine Ordinarij licentia prædicare, vt decisum extat à Clemente VIII. anno de 1600. referunt Gratianus disceptation. cap. 383. n. 10. & 11. Riccius in prax. decis. 543. n. 5. & decis. 706. num. 6. Fulcus de visitat. lib. 2. cap. 20. num. 23. Directorium Inquisitorum 2. parte in c. excommunicamus. §. quia verò. num. 2.

& 3. Barbosa in remissionibus ad c. 2. Concilij Tridentini sess. 5. de reformat. fol. 9. num. 3. & in pastorali part. 3. allegat. 76. num. 2. & verba illa, *Ite, & prædicate Euangelium hoc omni creaturæ.* Matth. 9. Matci vltim. nihil generalitatis inducunt: nam postquam episcopatum diuisio facta est, sunt intelligenda in proprio populo, non in alieno, nisi illius populi Præsul præstet assensum. ita Fulcus Gratianus, Riccius, & Barbosa.

Episcoporum namque præcipuum munus prædicatio est: & idè Apostolus 1. Timoth. 3. Episcopum vult esse Doctorem, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere; sicuti iniqui & peccatores hoc munus assequi prohibentur, ita indocti & imperiti à tali officio retrahuntur, illi enim exemplo suo vitam bonorum corrumpunt, isti sua ignauia iniquos corrigere nesciunt. Quomodo enim episcopi docere poterunt, si ipsi non didicerunt, & si nesciunt docere, delinant locum docendi, quem habent: ignorantia quippe Præsulum, vitæ non congruit subditorum: nam ex officio tenentur subditos docere, atque instruere, & aduersarios & impios reuincere, qui nisi refutati fuerint, atque conuicti, facile poterunt simplicium corda peruertere. Meritò enim de illis dicere possumus quod scriptum extat Cantico. *Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium:* Sed quare mille clypei pendent, si sibi vnum sufficit? quia Episcopus non solum debet esse peritus sibi, sed etiam subditis & esse omnium armatura, & scutum, vt debiles sua doctrina, & prædicatione munire, & fortificare valeat. Pendent etiam ex eo mille clypei, vt in eis iacula subditis iacta recipiat, & vt ad eum omnes accedentes ita

97

98

99

fortes & munitos mittat sua sapientia, & scripturarum disciplinis, quòd illud eis seruiat contra inimicorum insidias, pro scuto pendet etiam ex eo mille, vt inter subditos elargiatur, hoc est, doctrinam & eruditionem quam habet, ita subditis communicet, quòd intelligant in eo habere doctorem & protectorem, qui in necessitatibus eorum scutum sit, vt eis subueniat. Hac enim de causa valde Episcopis in propria Diocesi residentia commendatur & omnibus prohibetur ibi prædicare, quia indecens & inconueniens est, quòd oues alieno defendantur scuto, atque alantur pabulo, & meretricum more, subditi, qui filiorum vicem obtinere debent, exponantur, vt alieno alantur lacte, & extraneorum protegantur scuto.

100 Sed quia ex infirmitate, seu ex alia iusta causa non semper prædicare Episcopi queunt, permissum in diuersis Conciliis est eligere verbi Dei concionatores peritos, qui diuini verbi mysteria sedulo populo & subditis annuntient. *c. Episcopus nullam. 88. dist. c. inter cetera. de offic. ordinari. Concil. Trident. de reform. sess. 5. cap. 2. & de reformat. sess. 24. cap. 4.* Latè Filescacus *de sacra Episcoporum. auth. cap. 1. §. 4. & cap. 15. per tot.* Barbosa *in pastoral. part. 3. alleg. 76. num. 4.*

101 Et sic ad Episcopum, non ad ciuitatis communitatem, aut ad Ecclesie Capitulum pertinet eligere Prædicatores, quacumque consuetudine seu priuilegio non obstante. Barbosa *suprà num. 6.* Et sic in Aduentu, Quadragesima, & in ceteris festiuitatibus, ad eum spectat electio, & soluere Prædicatoribus stipendium, ratio est, quia ipse ex officio prædicare tenebatur, & ob

infirmitates, seu ob impedimenta, alium loco suo ponit: igitur ad eum substitutum gratificare spectat, non ad Capitulum Ecclesie, nisi sede vacante, vt sacra Congregat. declarauit, *super cap. 8. Concil. Trident. de reformat. sess. 24.* teste Vincentio de Marzilla *lib. 1. tit. 4. de verbi Dei concionatore. fol. mil. 51.*

Et quia episcoporum proprium munus prædicatio est, prohibetur omnibus Religiosis concionari, etiam in Ecclesiis suorum Ordinum, nisi à suis Superioribus examinati de moribus, & scientia, & approbati in scriptis se præsentauerint coram episcopo illius loci, vt benedictionem, & licentiam obtineant. Emanuel Rodriguez *tom. 3. quest. regular. quest. 32. art. 5.* Barbosa *in pastoral. part. 3. allegat. 105. num. 26.* Henriquez *lib. 7. de indulgentiis c. 26. iuxta finem.* idem Barbosa *in remissionibus ad cap. 2. sess. 5. de reformat. num. 7. fol. 9.* & ibi Henriquez & Rodriguez referunt, Religiosos sanctissimæ Societatis IESV habere priuilegium à Gregorio XIII. concessum, quod vbiicumque itinerantes possint prædicare, & confessiones audire, si semel approbati fuerint, dummodò id fiat non contradicentibus curatis, vel in locis vbi Episcopus adest, petita ab eo, & obtenta licentia.

Regulares accedentes pro concionandi licentia obtinenda, ab episcopo non debent examinari, nisi consuetudo in contrarium extet: quia cæsentur mitti examinati à suis Prælati, & in Concilio Trident. *cap. 2. sess. 5.* non fit de examine faciendò mentio, sed tantùm de benedictione petenda. Miranda *in Manuali q. 50. art. 2. conclus. 1. in medio.* Barbosa *in pastoral. p. 3. alleg. 76. n. 23.*

SVM

S V M M A R I V M.

- Episcopo seculari an sit testari prohibitus. num. 1.
- An obligetur ad paupertatem. num. 2.
- De redditibus quare nequeat testari Episcopus. num. 3.
- De quibus bonis testari queat Episcopus. num. 4.
- Regularis Episcopus non absolvitur à paupertatis voto, neque efficitur reddituum Dominus. num. 5.
- Abdicatio dominij an obstet Episcopali statui. num. 6.
- De hereditario iure prouenientibus an testari possit Episcopus regularis. num. 7.
- Ius succedendi an recuperet Regularis Episcopus. num. 8.
- Ius condendi testamentum utrum recuperet. num. 9.
- Papa Regularis utrum testari queat. num. 10.
- Episcopis Regularibus quis succedat. num. 11.
- Episcopo Regulari titulari quis. num. 12.
- Ex bonis Episcopi decedentis quid habere debeat Ecclesia: & quid seruari teneantur Capitulares cum primò Episcopus Pontificaliter celebrat. num. 13.
- Inuentorium ad quid facere debent Episcopi tam regulares, quam seculares. num. 14.
- Inuenta tempore mortis Episcopi ex quibus bonis acquisita intelligantur. num. 15.
- Si Episcopus quod emit emere ex propriis bonis dicat, an credatur. num. 16.
- Textus in l. si defunctus. c. de arbitraria tutela. explanatur. num. 17.
- Episcopo mercaturam exercere utrum permittatur. num. 18.
- Quare ex bonis Ecclesie, & non aliunde presumantur acquisita inuenta tempore mortis Episcopi. num. 19.
- Episcopus regularis utrum possit reuocare testamentum, quod fecit antequam habitum suscepisset regularem. num. 20. & 21.
- Episcopus secularis de quibus testari poterit, etiam in infirmitate constitutus, ex qua discessit. num. 22.
- Episcopus secularis titularis an testari possit. num. 23.
- Episcopis quis testandi licentiam concedere valeat. num. 24.
- Episcopus regularis quid exprimere teneatur, si licentiam testandi petit. num. 25.
- Et quid si de patrimonialibus testari desiderat. num. 26.
- Ad hoc ut Regularis Episcopi testamentum valeat, utrum requiratur quòd dicat se habere licentiam testandi. num. 27.
- Licentia testandi concessa Episcopo seu Cardinali, an morte Papae concedentis extinguatur. numero 28.

Licentia

Licentia testandi concessa Episcopo an aliquid operetur, si Episcopus non condito testamento moriatur. num. 29.

Episcopus licentiam testandi petens, an exprimere teneatur quòd ex alia causa seu privilegio de aliqua summa disponere potest. num. 30.

Episcopus, cui licentia testandi concessa est, an codicillos seu donationem facere virtute licentiae possit. num. 31. & 32.

Licentia testandi an conualescere faciat testamentum antea factum. num. 33.

Quid facere debeat ad cautelam. num. 34.

Licentia testandi concessa Cardinali seu Episcopo, an primo testamento facto extinguatur. num. 35. usque ad 37.

Testatoris voluntas usque ad mortem de ambulatoria. num. 36.

Licentia testandi concessa Episcopo, an intelligatur ad pias causas, seu ad prophanas. numero 38.

Licentia testandi simpliciter concessa an valeat ad hoc, ut virtute eiusdem maioratum instituere possit Episcopus. numero 39.

Maioratum de redditibus Episcopatus an facere Episcopus possit dum viuit. num. 40.

Quid si est constitutus in ea infirmitate, ex qua discessit. numero 41.

Vtrum maioratum facere liceat ex redditibus, quos aliàs consumere tenebatur in suae familiae sustentationem, & ipse parè viuendo seruauit, ad de eis disponendum. num. 42.

Episcopus secularis, qui patrimonium habet, an redditus ex patrimonio prouenientes seruare possit, & se ac familiam alere ex redditibus Episcopatus, ut postea possit de redditibus patrimonij disponere. num. 43.

Testamentum Episcopi vel Cardinalis an subiiciatur querelae. num. 44.

Cardinalis secularis potest testari de eo stipendio quod sibi datur intuitu galerei Cardinalitij. num. 45.

Episcopus an sepulturam sibi eligere extra Diocesim valeat: & expense ex quibus bonis fieri debeant. num. 46.

Quibus expensis Episcopi sint sepeliendi remissiuè. num. 47.

Episcopo defuncto non electa sepultura ubi sepeliri debeat. n. 48.

Quid si decedit extra cathedralem Ecclesiam, vel extra Diocesim. Quid si est externi Episcopi coadiutor. num. 49.

Heredes Episcopi defuncti an teneantur reficere deteriorata in bonis Episcopatus. num. 50.

Compensatio in his rebus utrum habeat locum. num. 51.

De spolio Episcopi defuncti an debeat regalis decima. num. 52.

DE TESTAMENTIS.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

P

1 **R**o huius primæ partis complemento placeat agere de vltimarum voluntatum dispositione, quia quantò difficilior est eius materia, cautiùs circa ea agendum est, ad cuius enodationem præmitto.

2 **E**piscopo sæculari ratione suæ personæ non esse testari prohibitum, cum ad paupertatem aliquo voto non obligetur. Diuus Thomas 2. 2. *quest.* 185. *art.* 6. Soto *de iustitia & iure quest.* 4. *art.* 3. & sic tam in vita quàm in morte de bonis propriis, & de aliunde quæsitis, quàm ex redditibus Ecclesiæ testari poterit, seu disponere. Lafarte de Alcaualas. *c.* 19. *num.* 49. Didacus de Spino *in speculo testamentor. part.* 14. *num.* 22. Sarmiento *de redditibus, part.* 3. *cap.* 3. *num.* 4. Molina *de iustitia, disp.* 147. *conclus.* 1. *col.* 5.

3 **D**e redditibus verò episcopatus nequit in morte disponere: sed hoc non provenit ratione personæ, sed ratione rei, & ex natura ipsius rei, hoc est, Episcopatus, quem si quis obrinuerit à fructuum dispositione in morte priuatur. Lafarte, Spino, & Sarmiento.

4 **E**t sic constat episcopum sæcularem liberè posse disponere, & testari de rebus ante Episcopatum habitis, & de à parentibus, seu cognatis relictis, & de acquisitis sua industria, & labore, & etiam de provenientibus ratione Ordinis sacerdotalis, dum non sint prætextu

Episcopatus vel Ecclesiæ, vel comparatis intuitu Ecclesiæ. *c. quicumque cum sequentibus* 12. *quest.* 13. *c. fixum. cum multis sequentibus*, 12. *quest.* 5. *auth. licentiam. 6. de Episcopis & clericis. can. 1. de successoribus ab intestato.* Molina *de Hispaniar. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 27. vbi alios citat. Couarruias *in c. 1. de testamentis, num.* 11. Mantica *de coniecturis vltimarum, lib.* 2. *tit.* 9. *num.* 4. Egidius de Bellamera *conf.* 1. *num.* 47. *fol.* 17. Thomas Docius *conf.* 58. *incipit vito themate. n.* 3. Nauarrus *de reductibus in apologia, quest.* 3. *monit.* 4. Baldus *in auth. licentiam. c. de Episcopis & clericis, num.* 1. & ibi Salicetus, Franciscus Leo *in thesauro part.* 3. *cap.* 3. *num.* 1. & 2. Siculus *de præstant. Cardinal. basilica* 1. *part.* 3. *num.* 5. Sebastianus Brant. *in rubrica. c. de Episcopis & clericis.* Decianus *responsio* 80. *tom.* 4. *diuersor.* Lafarte *dict.* *cap.* 19. *n.* 49. Rodriguez *tom.* 4. *cap.* 67. *de los Obispos. num.* 34. Couarruias *tom.* 2. *variariar. cap.* 1. *num.* 3. & 11. *vsque ad finem.* Barbosa *in pastoralis, part.* 3. *allegat.* 114. *num.* 10. Syluester *verbo Episcopus, n.* 9. & Emanuel Sa *eadem verbo n.* 32.

Episcopus regularis cum à paupertatis voto non liberetur, neque efficiatur Dominus reddituum Episcopatus, (sicuti est Episcopus sæcularis) Gloss. *in c. quorundam verbo mendicantium. de elect. in 6. & in c. de Monachis. verbo discedere* 16. *quest.* 1. & *in c. unico verbo legimus* 18. *quest.* 1. Diuus Thomas *quest.* 88. *art.* 11. *ad*

4. & quest. 185. art. 4: ad 3. & in 4. sentent. dist. 38. quest. 1. art. Nauarrus in comm. 1. de regul. num. 31. & comment. 2. num. 17. vers. questionis est. & de redditibus quest. 1. monit. 9. num. 1. & monit. 11. num. 1. & monit. 52. num. 1. Henriquez in summ. lib. 10. de sacram. Ordinis, cap. 32. §. 5. & c. 33. §. 3. Couarruias in cap. 1. num. 8. de testamentis. Gregorius de Valentia. 2. 2. disp. 10. quest. 3. punct. 8. Azor institution. moralium, part. 1. lib. 12. cap. 9. quest. 2. vers. profecto Barbofa in pastoralis part. 3. allegat. 114. num. 19.

6. Eo quod abdicatio (vt iam diximus. cap. 5. num. in hac prima parte.) omnis dominij non obstat regulari episcopo dummodò habeat liberam & amplam omnium bonorum administrationem, de quibus in vita tam amplè potest disponere licitè, quàm amplè episcopus sæcularis. Nauarrus de redditibus quest. 1. monit. 8. & monit. 33. num. 1. Anastasius Germonius de indultis Cardinalium, §. regularia beneficia, num. 47. & sic decisum fuisse in Rota testatur Barbofa num. 21.

7. Et sic testari, vel in morte disponere, etiam de iure hæreditario prouenientibus, vel derelictis ab amico nequit; (nam licet ius succedendi patri, vel alij consanguineo, recuperet. c. unico 18. quest. 1. l. 1. c. de sentent. passis & restitutis. & sic possit perere legitimam suam, non vt sibi acquirat, sed vt post mortem relinquat. Rodriguez in questionar. verbo Episcopus, & tom. 4. de sus obras. c. 68. num. 4. Barbofa num. 29.) Non tamen recuperat ius condendi testamentum, cum non possit id sibi appropriare, vt in morte de eo disponat, ob votum paupertatis. Gloss. in author. licentiam. c. de Episcopis, & clericis, & ibi Baldus num. 3. auth. ingressi.

9. Non tamen recuperat ius condendi testamentum, cum non possit id sibi appropriare, vt in morte de eo disponat, ob votum paupertatis. Gloss. in author. licentiam. c. de Episcopis, & clericis, & ibi Baldus num. 3. auth. ingressi.

c. de Sacrosanctis Ecclesiis. Panormitanus in c. cum olim de priuileg. num. 7. Stunica de vera religione, lib. 2. cap. 27. de voto paupertatis. Siculus de præstant. Cardin. quest. 3. basilica prima partis, num. 52. Diuus Thomas 2. 2. quest. 185. art. 8. num. 8. Thomas Docius conf. 58. incipit viso themate. num. 2. Rodriguez quest. regular. tom. 2. quest. 58. art. 7. & tom. 3. q. 69. art. 4. Ioannes de la Cruz in director. lib. 1. cap. 2. dub. 7. Molina de Hispaniar. lib. 2. cap. 10. num. 28. Molina Theologus de iustitia, tom. 1. tract. 2. disput. 150. Simon de Præris de interpretat. vltimar. vol. 1. lib. 2. dub. 1. inter pret. 1. fol. 4. incipit, habilitè qui tempore, n. 6. fol. mibi. 83.

10. Aliiter est in Papa, qui licet regularis sit, (auth. licentia c. de Episcopis & clericis seruata) testari poterit. Gloss. in l. cum hæres. c. qui testamenta facere possunt. Martinus Laudensis de principibus, quest. 243. Nauarrus de redditibus, in apologia quest. 3. monit. 2. num. 8. & monit. 6. num. 2. sed non ad vsus prophanos, sed ad pios. Nauarrus ibi.

11. Et licet de iure antiquo bona Episcopi decedentis non monasterio, sed Ecclesiæ competebant post eius mortem, hodie verò Camera Apostolica succedit Episcopis regularibus in omnibus bonis, quolibet modo acquisitis, & sæcularibus in acquisitis intuitu Ecclesiæ, & etiam ex redditibus Episcopatus, si licentiam de eis disponendi non habeant: quod non ab antiquo introductum est, (testantur Valencuela, & Nauarrus) sed à tempore; cuius initij apud plerosque habetur memoria. Nam antea non solitum erat ex hæreditate Episcopi decedentis, nisi aliquid, puta rem vnã, quam Camera eligebat, deducere ex supellectile, qua lu-

tuosa

tuosa vocabatur. Valencuela *conf. 98. incipit quamvis priorum. num. 33.* Nauarrus *in apologia de rebus, quæst. 3. monit. 4.* Rodriguez *tom. 4. de sus obras cap. 68. num. 4. fol. 103.* Molina *de iustit. tract. 2. disp. 147. col. 5. fol. 517.*

12. Quod etiam procedit in Episcopo titulari, cui Camera succedit. Azor *instituit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 10. quæst. 7. ante finem.* Barbosa *in pastoralis, part. 3. allegat. 114. num. 29.*

13. At verò Ecclesiæ cathedrali ex bonis Episcopi decedentis, siue regularis, seu secularis sit, competunt omnia ornamenta Pontificalia: & in hoc includitur mitra, baculus, annulus, calix, & abacus argenteus, & deauratus, baldachinum, puluinar, & cætera quibus utebatur cum Pontificaliter celebrabat, licet etiam eis uteretur priuatim in suo sacello, & in domo. Et ad hoc seruari solet, quòd quando primà vice Pontificaliter celebraturus est, Capitulum habeat Notarium, qui numeret, & testificetur tam ornamenta quàm abacum, baldachinum, & puluinar: vt licet postea in domo priuatim eis utatur, constet ex Pontificali esse, & quòd Ecclesiæ pertinet, tam in morte quàm in translatione, seu in renuntiatione; sed in hoc ecclesiarum consuetudines attendantur.

14. Et etiam vt mortis tempore contentiones, & fraudes euitentur, debent Episcopi seculares inventarium facere illarum rerum, quas habent, siue ex propriis redditibus, siue ex patrimonio antequàm primi Episcopatus possessionem obtineant. *c. manifesta. c. sint manifesta 12. quæst. 1. c. Syracusano. 28. dist.* Barbosa *in pastoralis, part. 3. allegat. 114. num. 15.* Quod etiã Episcopi regulares face-

re tenentur, ne monasterium defraudetur in libris, & in aliis rebus, quas habent tempore quo creantur Episcopi: nam si hoc non faciunt, semper præsumitur quòd omnia quæ habent tempore mortis, esse intuitu Ecclesiæ acquisita. *Gloss. in c. sint manifesta 12. quæst. 1. nisi probetur aliunde acquisuisse, vel coniecturæ concurrerent ex quibus constaret non ex Ecclesiæ redditibus, sed aliunde, vel ex patrimonio habuisse: & quod semper in dubio requiratur plena probatio, quia præsumptio in fauorem. Camera Apostolicæ extat. a. u. b. licentiam. & ibi Gloss. & Salicet. num. 3. c. de Episcop. & clericis. Innocentius in c. 1. & in c. cum in officiis. de testamentis, & ibi Panormitan. & in d. cap. 1. num. 1. Molina de iustit. tom. 1. disput. 147. Tiberius Decianus responsor. tom. 4. responsor. 80. numero 1. & 3.*

16. Quod aded verum est, quòd si Episcopus aliquid emat, & dicat emere ex bonis propriis, & non ex bonis Ecclesiæ: nam & tunc præsumitur ex Episcopatus redditibus esse, nisi contrarium probetur. Emanuel Rodriguez *tom. 4. cap. 67. de los Obispos, num. 34.*

17. Neque in contrarium facit textus in l. si defunctus 10. c. de arbitraria tutela. vbi dicitur, quòd si tunc temporis quando tutor accessit ad gerendam tutelam, esset pauper, & finita gestione reperitur diues, præsumitur sua industria, & labore, non ex bonis pupilli ditatus: & si contrarium pupillus dicere vult, probare tenetur. Et cum Episcopus tutori a similetur, & Ecclesia pupillo, idem videbatur dicendum: nam non est Episcopo pauperi augmentum patrimonij, quòd laboribus multis, & industria acquisit,

interdicendum. Quam difficultatem sentit Gloss. in d. *auth. licentiam. & c. sine manifesta.* sed sine solutione relinquit; sed ni fallor, hæc est, quod tutor mercaturam, vel alterius negocia, seu aliud ministerium exercens, sua industria, & labore multa potest acquirere sibi: quia licet tutelam habeat, potest licite in aliis rebus & officiis se occupare, ex quibus emolumentum sentiat.

- 18 Sed Episcopus qui totus subditorum curæ & salutis semper, & continuò se impendere tenetur, quomodo valet mercaturam, vel alia negocia, ex quibus commodum reportet, exercere: & si fortè exercuerit, quia turpiter quaerit, acquisita ex eis, ex bonis sponsæ, ne in eo turpe detur lucrum, censentur habita. Argumento textu. in l. *Quintus Mutius* § 1. ff. de donationibus inter vir. & uxorem. l. *etiam si uxoris.* c. de donationibus. l. 2. tit. 15. part. 3. egregiè Abbas in c. *cum esses.* num. 25. de testamentis. Et si licite acquisiuit, ex donatione facta ab amico, vel ex alia causa probare tenetur: quia in dubio præsumptio contra eum extat.

- 20 Sed licet Episcopus regularis testari nequeat, poterit testamentum quod fecit in sæculo antequam Religionis habitum suscepisset, postea creatus Episcopus reuocare. Argumento text. in l. *sed si mors* 13. ibi, ita tamen ut non adimatur marito licentia eam reuocare. ff. de donation. inter virum & uxorem. & ibi Bartol. num. 2. Iason in author. *ingressi. c. de Sacrosanct. Ecclesiis,* num. 17. & ibi Petrus de Bergnia in *addit. ad Butrigar. limit.* 6.

- 21 Contrarium, nempe non posse eum reuocare, tenent Tapia in *dict. author. ingressi. c. de Sacrosanct. verbo*

ideoque neque de his. cap. 1. num. 67. Barbosa in pastoralis, part. 3. alleg. 99. num. 15.

Episcopus sæcularis de fructibus mobilibus ex redditibus episcopatus habitis, etiam constitutus in ea infirmitate, ex qua decessit, testari poterit, relinquendo, seu dopando servis suis in remunerationem, dummodò absit fraus, seu dolus. c. *relatum* 2. de testament. c. *si quis. de peculio clericor. c. hec. c. charitatem. c. quicumque* 12. *quæst. 2. Panormitan. in c. cum olim. 2. de privileg. num. 8. & consil. 10. part. 2. num. 3. Molina de Hispaniar. primog. lib. 2. cap. 10. num. 24. Molina Theolog. de iustit. tom. 1. tract. 2. disput. 148. conclus. 4. Tuschus liter. E, conclus. 282. num. 1. Tiberius Decianus *responsor. tom. 4. respons. 80. n. 10.**

Episcopus sæcularis, cuius Episcopatus apud infideles consistit, de omnibus bonis testari & disponere poterit, neque contra eum est præsumptio, si acquisiuit ex redditibus ecclesiæ, cum non percipiat ex ea redditus. Baldus in *author. licentiam. c. de Episcop. & cleric. Thomas Docius conf. 58. incipit viso themate.*

Episcopo regulari, seu sæculari solus Romanus Pontifex licentiam testandi concedere valet. Ægidius de Vellamera *consil. 1. num. 47. Hostiensis in summ. de poenitent. & remiss. §. confitendum. vers. cui Cardinales.* Andreas Siculus de *prestant. Cardinal. part. 1. 3. & 4. basilica prima partis.* Franciscus Leo in *thesaurò, pari. 3. cap. 3. num. 31. Diuus Thomas 2. 2. quæst. 189. art. 8. Iason in author. ingressi. c. de Sacrosanct. Ecclesiis.* Molina de *Hispaniar. ubi supra num. 28. Alter Molina disput. 147. consil. 1. num. 11. Armilla verbo Episcopus, num. 8. Mieres de maioratu part. 1. quæst. 1. tom. 1. num. 52. Decianus*

nus

25 *nus respons. 80. num. 14. tom. 4. vbi contrarium tenentes refutat.*

Episcopus regularis si petit Papæ licentiam testandi, duo exprimere tenetur, vnum quoddam est religiosus, aliud quoddam est episcopus. Sanchez *in summa tom. 3. de religione. lib. 6. cap. 6. num.* Rodriguez *tom. 4. cap. 68. num. 4.* Barbosa *in pastorali, part. 3. alleg. ultim. n. 29.*

26 Sed si disponere tantum vult de bonis patrimonialibus, vnum tantum exprimere tenetur, dicens, quod est Religiosus Barbosa *ibi num. 25.*

27 Dum episcopus testatur, non requiritur quod exprimat se testari virtute privilegij. Molina *de iustit. tom. 1. disp. 140.*

28 Licentia testandi Episcopo seu Cardinali concessa, non expirat morte Pontificis concedentis, etiam si antequam executioni mandetur, moriatur Papa. Argumento text. *in l. 1. ff. de constitut. princip. & in leg. imperialis. §. 1. vers. sed & fitalis. c. de nupt. & ibi Doctores l. 53. tauri. & ibi Antonius Gomez c. precarium. fin. de precario. c. si super gratia de off. delegati. lib. 6. c. si gratiose de rescriptis eodem lib. & ibi Geminianus & Ancharranus, Molina *de iust. tom. 1. disp. 141. in fine. decis. Rotæ in nouissim. decis. 47. part. 1. n. 15. fol. m. hi 29 Riccius in prax. resol. 386. Nauarrus de reatibus q. 3. in apolog. monit. 8 & 9. Sanchez de matrim. l. 8. disp. 28. n. 82. Azevedo in l. 2. tit. 7. l. 5. recopil. n. 5. Rodriguez q. reg. tom. 2. q. 46. art. 7. & late in art. 8. & tom. 3. q. 69. art. 6. Barbosa in pastorali. part. 3. alleg. 114. num. 25.**

29 Sed si Episcopus decesserit non condito testamento, licet haberet licentiam testandi, nihil prodest ad hoc vt bona non applicentur Camerae, nisi in licentia cautum sit: quod si non condito testamento decedat, succedant proximiores ab in-

testato. Franciscus Leo *in thesaur. p. 3. c. 3. n. 30.* Anellus Amattus *conf. 1. n. 52. vol. 1.*

Si in aliqua ecclesia privilegium sit, quod eius Episcopus possit tempore mortis disponere vsque ad summam centum, si impetrat licentiam testandi, tenetur exprimere, ac facere mentionem de primo privilegio. Menochius *de arbitrar. lib. 2. cent. 3. casu 203. num. 26.*

Episcopo cui testandi licentia concessa est, licebit etiam codicillos, & donationem mortis causa facere. Text. *in l. filiusfamilias 7. ff. de donationibus, ibi, vt donare & mortis causa, & non mortis causa possint, cum testamenti factionem habeant. l. Marcellus 15. ff. de donationibus causa mortis. Quintilianus Mandosius in prax. tit. de sign. & grat. §. de licentia testandi vers. per formulam premissam. Egidius Coninck de sacramentis. disp. 33. dubit. 2. n. 19. Simon de Præcis de interpretat. ultim. voluntat. vol. 1. l. 2. dub. 1. interpr. 1. solut. 4. incipit inhabilis qui tempore, n. 63. & 64. fol. 83. Contrarium probare nititur Philippus Decius *conf. 512. per totum.**

Licentia testandi concessa episcopo regulari, seu sæculari, qui vult testari de bonis intuitu ecclesiæ acquisitis, conualescere facit testamentum antea factum. *l. si quis filio. §. irritum. ff. de iniusto rupto: & ibi Paulus de Castro n. 4. Immola n. 2. & Bart. n. pene ultim. nam Papa non requirit nisi quod licentia testandi tempore mortis adeat, virtute cuius testamentum antea factum robur sumat, & effectum. l. ason in auth. in reff. c. de sacrosanct. Eccles. Tellus Fernandez in l. 4. tauri. num. 4. Antonius Gomez in l. 42. tauri. n. 2. vers. 3. infertur. Sanchez de matrim. l. 8. tom. 3. disp. 1. n. 9. Molina de iustit. tom. 1. disp. 141. ante finem. Nauarr. in apolog. de reatib. q. 3. monit. 9. & de re-*

gularibus tom. 2. num. 57. Barbosa in pastoral. p. 3. alleg. 114. n. 27. Surdus conf. 351. num. 48.

34 Sed ad maiorem securitatem postquam licentiam testandi acceperit, debet coram Notario & testibus per scripturam declarare, quod virtute talis licentiæ confirmat testamentum antea factum. Simon de Prætis supra num. 64.

35 Licentia testandi episcopo seu Cardinali concessa intelligitur de primo testamento tantum, aded quod non possit semel factum reuocare, vel semel factum minus solene, aut nullum iterum condere, aut confirmare. Philipp. Decius per plura fundamenta, conf. 512. incipit cum Reuerendissimus Cardinalis col. 2. n. 3. Socinus iunior conf. 89. vol. 1. Quintil. Mandosius in prax. tit. de signat. §. de licentia testandi. vers. per formulam præmissam. Tiraquellus in d. l. bones. §. hoc sermone, num. 128. de verbor. significat. Couarruuias in c. cum in officii. de testament. num. 8. in antiqua edit.

36 Sed contrarium testantur esse verissimum omnes regnicolæ, & cæteri Scribentes, nempe, quod licentia testandi data episcopo, seu Cardinali, non extinguatur primo actu; sed quod licebit sæpius prohibito mutare testamentum, nam per dictam licentiam conceditur libera testamenti factio. Argumento text. in l. si quando 35. c. de inoffic. testam. Gloss. in cap. 1. de rescript. At verò legitima testamenti factio ita vsque ad mortem deambulatoria est, quod sæpius mutari poterit. l. sancimus 27. c. de testamentis. l. quod si iterum 4. ff. de adimend. legatis. l. si quis. in pr. 22. ff. de legatis 3. l. omnium 19. c. de testament. §. post rura. & ibi Viglius instituta quibus modis testamenta infirmantur. Mantica de coniecturis vltimar. lib. 12. titulo 1. num. 1. Angelus & Alexan-

der in l. quidquid adstringenda. ff. de verbor. oblig. Tiraquellus in d. l. bones. §. hoc sermone. ff. de verbor. num. 146. & limitat. 32. num. 1.

Et cum episcopi per dictam licentiam legitimam & consuetam testandi factionem recipiant, poterunt sæpius prohibito mutare testamentum, & aliud de nouo, seu alia facere. Tellus Fernandez in l. 4. tauri. num. 3. & 6. cum sequenti. & in l. 35. in pr. Marienço in l. 9. tit. 4. lib. 5. recopil. Gloss. 1. num. 3. Decisiones Rotæ in nouissimis diuersor. auditor. decis. 47. p. 1. fol. mibi 29. num. 1. Riccius in prax. resolut. 386. Gregorius Lopez in l. 37. tit. 9. part. 6. quest. 17. & 21. Molina de Hispaniar. primog. lib. 1. cap. 11. num. 45. Sarmiento de re ditibus p. 4. cap. 4. n. 3. cum sequenti. Nauarrus tom. 2. de re ditibus q. 3. monit. 9. Tiraquellus in d. l. bones. §. hoc sermone. limitat. 17. num. 1. & 2. & limitat. 15. num. 5. Molina Theologus de iustitia & iure, tom. 1. disp. 141. ante finem. Couarruuias sibi ipsi contrarius in d. c. cum in officii de testam. num. 8. in editione Salmantica anno de 1578. Simon de Prætis de interpretat. vltimar. voluntat. vol. 8. lib. 2. but. 1. interpret. tit. 1. solut. 4. num. 42. fol. 83. Emanuel Rodriguez tom. 3. q. 69. art. 5. Beralta in l. si quis in princ. num. 94. de legatis 3. Amillius Ferrerus conf. 13 in pr. Egidius Coninck de sacrament. disp. 33. dub. 2. num. 18. Barbosa in pastoral. part. 3. alleg. 114. n. 25. & 26.

38 Licentia testandi concessa episcopo intelligitur ad pias causas, non ad prophanas: licet in concessione dicatur ad quoscumque vsus, si non exprimat etiam ad prophanos. Molina Theol. de iust. tom. 1. tract. 2. disp. 147. & disp. 141. idem Molina de maioratu & tributis, disput. 604. num. 4. Alter Molina de primogeniis, lib. 2. cap. 9. num. 67. & in d. lib. 2. c. 10. num. 30.

num. 30. Nauarrus in apologia de redi-
tibus q. 3. monit. 6. n. 2.

39 Et etiam si habeat licentiam te-
standi ad quoscumque vsus, maior-
ratum instituere nequit, cum licen-
tia intelligatur ad vsus pios, & cum
maioratus sit ad profanos, nihil
prodest, nisi in licentia disponere ad
profanos concedatur: quia tunc
quoad forum exterius valebit insti-
tutio maioratus, quoad interius ipse
videbit, an cum causa secum sit dis-
pensatum. Molina de primogeniis, l. 2.
c. 10. n. 30. alios refe. eius.

40 Potest episcopus maioratum tuta
conscientia instituere de fructibus,
qui iuxta dignitatem suam erant
necessarij ad suæ familiæ sustenta-
tionem, & tamen genus suum frau-
dando consumere noluit, sed con-
seruare ad maioratum instituendum:
sed nihilominus ad hoc vt talis in-
stitutio quoad forum exterius va-
leat, debet interuenire Papæ licen-
tia. D. Thomas 3. 2. quest. 85. art. 7.
Nauarr. in man. cap. 25. num. 127. Soto
de iustitia quest. 4. art. 3. Molina de
Hispaniar. primog. lib. 2. cap. 10.
num. 50.

40 Episcopus sæcularis dum viuitt
recta valitudine, donare, aut ma-
ioratum instituere de bonis acqui-
sitis ex redditibus, etiam ad profanos
vsus, & licet grauitèr peccet, va-
lebit: dummodò per contractam inter
viuos irrenocabilis fiat, & possessio-
nem tradat; nam si est renocabilis,
vitiatur, & nullum operatur effe-
ctum. Molina de Hispaniarum. lib. 2.
c. 10. n. 31. vsque ad 34. Alter Molina
tom. 1. disp. 148. in pr.

41 Et etiam si maioratum instituat,
aut donationem faciat, constitutus
in ea infirmitate, ex qua è vita mi-
grauit, dummodò irrenocabilis sit, &
possessionem tradat, valebit, neque
mortis causa factus censetur, nisi

aliquæ coniecturæ adeant, ex qui-
bus causa mortis donauisse constet.
Molina de Hispaniar. supra num. 77.
& Molina Theolog. conclus. 5.

Potest etiam episcopus sæcularis
qui patrimonium habet, vel redi-
tus aliunde quam ex ecclesia, vel
episcopatu, poterit illos redditus, vel
patrimonium conseruare, & se ale-
re, & familiam ex redditibus episco-
patus, & postea in morte relinquere
consanguineis, vel personis sibi gra-
tis, vel de eis aliter disponere. Ima-
nuel Rodriguez tom. 4. cap. 68. num. 5.
Marcellus de Mauro alleg. 63. n. 10.
fol. 193. alios referens. Innocentius
& Panormitan. in c. Episcop. de pre-
bend. Felinus in c. postulasti, de rescri-
ptis, num. 6. Soto de iustit. lib. 10. q. 4.
art. 3. Nauarrus de redditibus quest. 1.
num. 38. Conarr. in c. 1. de testament.
num. 1. Hofeda de incomparabilitate
beneficior. cap. 18. num. 45. Menchaca
illustr. controuers. c. 105. n. 9. Menoch.
de arbitrar. casu 145. Cenedo in col-
lect. ad decretalis, collect. 33. n. 4. Bar-
bosa cum aliis in pastoral. p. 3. allegat.
114 n. 36.

Testamentum Episcopi vel Car-
dinalis non subiicitur querelæ de
inofficioso testamento: iuxta dispo-
sitionem textus in l. cum lege 45. c. de
Episcopis & clericis. Andreas Sicu-
lus de præbendaria Cardinal. questione
3. basilica prima partis, numro 8.
& 9.

Cardinalis potest si sæcularis est,
testari de eo stipendio, quod intuitu
galeri Cardinalitij à Papa sibi datur.
Mantica de coniecturis, lib. 2. tit. 9.
num. 3. Conarruias in c. 1. de testam.
num. 11. Nauarrus de redditibus, q. 1.
monit. 19. num. 1. Rodriguez tom. 4.
cap. 67. de los Obispos, num. 24. Bar-
bosa in pastoral. part. 3. allegat. vl-
tima, num. 10.

Potest Episcopus sibi sepulturam
eligere

gere extra Diocesim, & extra remotos limites prouinciæ, & debent fieri expensæ ex bonis ipsius defuncti, licet acquisitis intuitu Ecclesiæ. Geminianus *conf.* 1. num. 5. Hieronymus Venero *in examine Episcoporum* lib. 4. cap. 17. num. 7. fol. 288.

47 Quibus expensis Episcopi sint sepeliendi. Paulus de Castro *in l. 1. §. de impensa. ff. ad legem falcidiam.* Garcia *de expensis, cap. 7. num. ultim. & de nobilitate gloss. 18. num. 44. & gloss. 35. num. 59.*

48 Si episcopus ex hac vita discedit, non electa sepultura, debet sepeliri in ecclesia cathedrali, quia ibi domicilium ut cum vxore habere reputatur.

49 Si verò extra ciuitatem vbi habet sedem episcopalem, reducuntur ossa ad suam ecclesiam cathedralem. Et si fortè duos episcopatus habuisset, quorum vnus alteri vnitus est, sepelietur in Ecclesia cathedrali cui vnita est altera Ecclesia cathedralis, nam illa ut principalis habetur: Si duos episcopatus dispensatiuè habuisset, in Ecclesia cathedrali vbi ferè continuò residebat. Si fuisset alterius Episcopi coadiutor, in illius episcopi cathedrali, cui datus erat coadiutor. Si extra propriam Diocesim, & in ciuitate alterius Episcopi, in cathedrali illius ciuitatis. Sebastianus de Medicis *de sepulturis quest. 7. num. 6. fol. 184.*

50 Hæredes Episcopi mortui tenentur propriis sumptibus reficere omnia, quæ tempore mortis Episcopi

deteriorata sui diminuta inueniuntur, ad quod cõpelli possunt. Gloss. *in auth. idem de Nestorianis. c. de hæreticis.* Ioan. de Platea *in l. vnica, c. de colonis Illiricanis, lib. 11. num. 4.* Molina *de primogenitis lib. 1. cap. 27. num. 2.* Alter Molina *de maioratu tract. 2. disp. 646. num. 3.* Gregorius Lopez *in l. 7. tit. 9. p. 6.* Ioannes Garcia *de expensis c. 11. n. 66. vsque ad 74.*

In quo non habet locum compensatio: nam si Episcopus defunctus multa consumpsisset in alios vsus necessarios episcopatus, & alia deteriorata fuissent, non admittitur compensatio; sed nihilominus tenetur reficere deteriorata. Argumento text. *in l. si quis negotia aliena. 1. ff. de negotiis gestis.* Gregorius Lopez, & Ioannes Garcia *suprà*, & Molina *de primogenitis. dist. num. 3.* hisce verbis; quod nos in hæredibus Prælatorum non semel pronunciatum accepimus, imò in casu contingenti, vidimus Prælatum, qui plusquam sex millia ducatorum in ædificiis Episcopatus consumpserat, condemnatum fuisse ad restitutionem rerum deterioratarum, meliorationis computatione non admitta.

Sed hoc non placet Molinæ Theologo *vbi supra. num. 5.*

De spolio episcopi decedentis, quod pertinet Pontifici, non debetur regalis decima: secus verò de spolio, quod ad hæredes seu consanguineos pertinet: latè Lafarte de Aleualas *c. 19. num. 48. & 49* cum aliis.

Finis prima Partis.

DE